The copy filmed here has been reproduced thanks to the generosity of:

Library Division
Provincial Archives of British Columbia

The images appearing here are the best quality possible considering the condition and legibility of the original copy and in keeping with the filming contract specifications.

Original copies in printed paper covers are filmed beginning with the front cover and ending on the last page with a printed or illustrated impression, or the back cover when appropriate. All other original copies are filmed beginning on the first page with a printed or illustrated impression, and ending on the last page with a printed or illustrated impression.

The last recorded frame on each microfiche shall contain the symbol → (meaning "CONTINUED"), or the symbol ▽ (meaning "END"), whichever applies.

Maps, plates, charts, etc., may be filmed at different reduction ratios. Those too large to be entirely included in one exposure are filmed beginning in the upper left hand corner, left to right and top to bottom, as many frames as required. The following diagrams illustrate the method:

L'exemplaire filmé fut reproduit grâce à la générosité de:

Library Division
Provincial Archives of British Columbia

Les images suivantes ont été reproduites avec le plus grand soin, compte tenu de la condition et de la netteté de l'exemplaire filmé, et en conformité avec les conditions du contrat de filmage.

Les exemplaires originaux dont la couverture en papier est imprimée sont filmés en commençant par le premier plat et en terminant soit par la dernière page qui comporte une empreinte d'impression ou d'illustration, soit par le second plat, selon le cas. Tous les autres exemplaires originaux sont filmés en commençant par la première page qui comporte une empreinte d'impression ou d'illustration et en terminant par la dernière page qui comporte une telle empreinte.

Un des symboles suivants apparaîtra sur la dernière image de chaque microfiche, selon le cas: le symbole → signifie "A SUIVRE", le symbole ▽ signifie "FIN".

Les cartes, planches, tableaux, etc., peuvent être filmés à des taux de réduction différents. Lorsque le document est trop grand pour être reproduit en un seul cliché, il est filmé à partir de l'angle supérieur gauche, de gauche à droite, et de haut en bas, en prenant le nombre d'images nécessaire. Les diagrammes suivants illustrent la méthode.

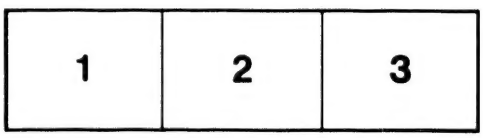

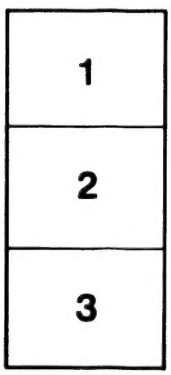

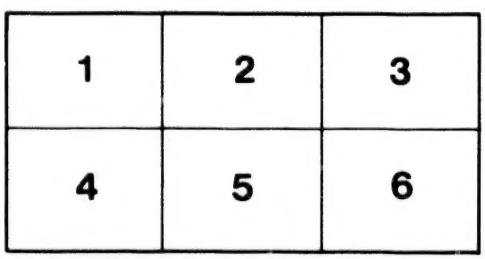

32X

REIZE

VAN

LA PÉROUSE,

IN DE JAAREN

1785, 1786, 1787 EN 1788.

MET PLATEN EN KAARTEN.

Naar het Fransch:

DOOR

MR. JOANNES VAN DER LINDEN,

Advocaat te Leijden.

TWEEDE DEEL.

TE AMSTERDAM, BY

JOHANNES ALLART.

MDCCCIII.

NW
910.4F
L3llre.
v.2

REIZE

VAN

LA PÉROUSE,

IN DE JAAREN

1785, 1786, 1787 EN 1788.

TWEEDE JAAR.

Eindelijk verlieten wij deeze plaats, welke ons zoo veel onheils berokkend had; en in de laatſte dagen van Julij met eene ſlappe westelijke koelte onder zeil gegaan zijnde, hadden wij dezelve den 1ⁿᵉ Augustus geheel en al uit het gezicht verloren. 1786. Augustus. *Vertrek van* Port des François.

Ik deed aan de Officiers en Paſsagiers den voorſlag, om onze pelterijen in *China* al- *Verkoop der Pelterijen ten*

225855

1786. Augustus. *voordeele der Matroosen.*

alleenlijk ten voordeele der matroosen te verkoopen: mijnen voorslag met een eenparig genoegen zijnde aangenomen, gaf ik aan DUFRESNE last, om 'er het opzicht over te hebben. Hij voerde dien last uit met eenen ijver en beleid, welken ik niet genoeg roemen kan; aan hem werd, als het hoofd, opgedragen het verhandelen, het inpakken, het verdeelen in zoorten, en het verkoopen van deeze verschillende pelterijen: en dewijl ik verzekerd ben, dat 'er geene enkele beesten-vacht voor eigene rekening verhandeld is, stelde deeze schikking ons ook in staat, om derzelver prijs in *China* met de meeste naauwkeurigheid te weten, daar deeze, wanneer meerdere verkoopers hunne waaren te gelijk aanboden, merkelijk zoude hebben kunnen verschillen; het was bovendien voordeeliger voor de matroosen, en zij waren overtuigd, dat hunne belangen en hunne gezondheid steeds het hoofd-voorwerp van onze opmerkzaamheid uitmaakten.

Het begin van onzen nieuwen tocht was niet zeer gelukkig, en beantwoordde geenzints aan onze onverduldigheid. De mist, de regen, en de stilte hielden tot des middags

dags van den 4^m^ aan: op 57 graden 45 minuten namen wij, op drie mijlen afſtand, land waar, het welk wij echter, uit hoofde van de mist, zeer duister konden onderſcheiden; deeze mist klaarde gelukkiglijk ten vier uuren op, en wij herkenden volkomen den ingang van *Crosſ-ſound*, die mij toeſcheen twee zeer diepe bogten te vormen, alwaar onze ſchepen waarſchijnlijk eenen goeden anker-grond vinden konden. 1786. Augustus. *Baaij van* Crosſ-ſound.

Bij *Crosſ-ſound* eindigen de hooge bergen, met ſneeuw bedekt, wier ſpitſe kruinen dertien of veertien honderd toiſen hoog zijn. De landen, die ten zuid-oosten van *Crosſ-ſound* aan de zee palen, ſchoon nog agt of negen honderd toiſen hoog zijnde, zijn tot aan het bovenëinde toe met boomen bewaſſen; en de keten dier overoude bergen ſcheen mij toe zeer diep tot in het binnenſte van *America* door te dringen.

Van hier af, tot aan de haven van *Montereij*, alwaar ik met DE LANGLE was overeengekomen, dat wij, geduurende eenen moeijelijken tocht van zes weken van elkander-gerakende, ons ververſchen zouden, onderzogten wij de *Americaanſche*

1786. Augustus. Kust van deeze zijde, en namen 'er de hoofdpunten van op, voor zoo verre de aanhoudende mist, (die in deeze luchtſtreken en in dit jaargetijde het land geduurig aan ons oog onttrokken,) de ſterke ſtroomen, die ons nu en dan wegſleepten, en de ſtormwinden, die ons beliepen, al het zelve voor ons mogelijk maakten. Den 5^en^, zag ik een voorgebergte ten zuiden van de Baaij van *Croſ-ſound:* ik gaf aan het zelve den naam van *Kaap Croſ.* Ik ontdekte denzelfden dag de *Baaij der Eilanden van* COOK. De volgende dagen beſpeurden wij, dat langs de *Americaanſche* Kust, ter deezer plaatſe, eene zeer talrijke meenigte van Eilanden gelegen zijn, en dat het vaste Land zeer verre agter alle deeze Eilanden ligt, tuſſchen welken zekerlijk goede havens en goede baaijen zijn moeten: ééne derzelven noemde ik de *Baaij van Tſchirikow*, en derzelver zuidelijken uithoek *Kaap Tſchirikow*, ter eere van den beroemden *Ruſſiſchen* Reiziger, die, in 't jaar 1741, in dit zelfde gedeelte van *America* aanlandde. Des avonds van den zelfden dag, gaf ik aan een hoop Eilanden, die door eene vaart van vier of vijf mijlen van het vaste Land

Land waren afgeſcheiden, den naam van *Eilanden van la Croijère*, naar den naam van dien *Franſchen* Aardrijkskundigen, die met Capitain TSCHIRIKOW te ſcheep gegaan zijnde, op de reize ſtierf. Van de 55 tot 58 graden was de zee als bedekt met eene zoort van duikelaars, waar aan BUFFON den naam van *Macareux du Kamſchatka* geeft; hij is zwart, zijn bek en pooten zijn rood, en hij heeft op den kop twee witte ſtreepen, waar van de vederen zig in de hoogte verheffen, even als die van de *Catakoua*. Wij beſpeurden 'er eenigen zuidwaarts; maar zij waren zeldzaam, en men kon zien, dat zij in dien oord eenigermaten vreemdelingen waren. Deeze vogelen verwijderen zig nooit verder dan vijf of zes mijlen van het land; en de zeelieden, die dezelven bij mistig weder ontmoeten, kunnen ten naasten bij ſtaat maken, dat zij niet verder van land af zijn: wij dooden 'er twee, die opgezet werden. Deeze vogel is alleenlijk door de reize van BEHRING bekend.

1786. Augustus.

Zee-vogelen.

Den 19^en^, ontdekte ik zeer in de nabijheid eene Kaap, die zig zuidwaarts uitſtrekte, en boven welke ik aan de oostzij-

Ontdekking van de N. O. Kust van America.

1786. Augustus. de niets ontdekken konde. Ik beſloot daar uit, dat met den uithoek alhier de *Americaanſche* Kust eindigde, op de zelfde wijze, als zulks meer zuidwaarts plaats heeft ten aanzien van den zuidelijken uithoek van *California*. In de volgende dagen zag ik duidelijk, dat mijne giſſing gegrond was. Wij voeren door de diepte van de Golf, tot omtrent dertig mijlen ten noorden, en, vermits het jaargetijde ons niet toeliet om onze ontdekkingen van deezen kant verder uit te breiden, vergenoegden wij ons met den mond der Golf naauwkeurig op te nemen, en ontdekten, dat dezelve dertig mijlen breed was, van den westelijken uithoek, dien ik het eerst vernomen had, en waar aan ik den naam van *Kaap Hector* gaf, tot aan den oostelijken uithoek, dien ik *Kaap Fleurieu* noemde.

'Er bleef mij geen oogenblik tijds te verliezen, om te *Monterey* te kunnen komen. Geduurende den geheelen loop van deezen tocht was is ſteeds verplicht twee of drie duizend mijlen voor uit te rekenen, naardien wij op alle plaatſen van de beide half-ronden, die ik te doorreizen had, van het jaargetijde, en van de mouſſons

sons afhingen. Den 24^en^, ontdekte ik eene meenigte platte Eilanden, zonder boomen of heester-gewasfen, schoon de Kust met plantgewasfen en drijvend hout als bedekt was: ik noemde dezelven de *Sartine Eilanden.* Daags daar aan volgende verbeterde ik de breedte en lengte van den *gebroken uithoek*, dien COOK op 50 graden noorder breedte, en 130 graden 20 minuten wester lengte bepaald had, gerekend naar den *Parijsschen* middaglijn: wij vonden denzelven 4 minuten meer ten zuiden, en 5 minuten meer ten oosten; en onze bepaling verdient een meerder vertrouwen, zoo uit hoofde van de zekerheid van onze manier van onderzoek, als om dat wij veel digter aan deezen uithoek genaderd waren. Men moet hier de verbazende juistheid der nieuwe manier opmerken: in minder dan een eeuw zal men eindelijk de waare ligging van elk punt lands kunnen aanwijzen, en de Aardrijkskunde zal meerder vorderingen gemaakt hebben, dan in alle de eeuwen, die voor ons verloopen zijn. 1786. Augustus.

Wij ontmoetten niets merkwaardigs tot op den 5^en^ September, wanneer wij, ons op 42 graden, 58 minuten, 56 seconden September.

1786. September. noorder breedte bevindende, negen kleine Eilanden of kaale rotſen ontdekten, die eene afzigtige vertooning maakten, en door mij *Necker-Eilanden* genoemd werden. Wij vonden de lucht in dit gedeelte van *America* minder zuiver, dan op alle die hooge breedten, alwaar de zeelieden, immers bij tusſchenpoozingen, alles wat zig boven hunnen gezichteinder vertoont, kunnen aanſchouwen; het Land vertoonde zig aldaar zelfs geen enkel oogenblik in deszelfs volkomene gedaante. Den 7^en^, ontdekten wij eenen vuurberg op den kruin van den berg, die oostwaarts van ons af lag: de vlam was zeer ſterk; maar weldra kwam een dikke nevel ons van dit toneel berooven; het was andermaal noodig zig van het Land te verwijderen, zoo als ik bij elken nevel deed. In deeze duisternis eene ſtreek volgende, op eene gelijke wijdte van de Kust, konde ik eenig Eiland of rots, een weinig van het vaste Land af gelegen, ontmoeten, en 'er tegen aanſtooten.

Eindelijk, ſteeds zuidwaarts wendende, oordeelde ik den 12^en^, dat wij zeer digt aan de kust zijn moesten; verſcheiden landvogelen vlogen rondom onze ſchepen, en wij

wij vongen een valk, tot het geſlacht der giervalken behoorende. De mist hield den gantſchen nacht aan; en des anderen daags, des morgens ten tien uuren, ontdekten wij, onder eenen dikken nevel, land, het welk zeer nabij ons lag. Het was onmogelijk het zelve te herkennen; ik naderde het op een mijl na; ik zag de brandingen zeer duidelijk; het pijllood wees vijf en twintig vademen water aan: maar ſchoon ik zeker was van mij in de Baaij van *Monterey* te bevinden, was het onmogelijk, om in zulk een nevelachtig weder de Spaanſche Volkplanting te herkennen. Bij het aankomen van den nacht, koos ik wederom de ruime zee, en bij dag hield ik landwaarts, onder eenen dikken nevel, die eerst met den middag opklaarde. Ik volgde toen de kust zeer digt bij; en des namiddags ten drie uuren, ontdekten wij het Fort *Monterey*, en twee driemast-ſchepen, die op de rheede lagen. De tegenwind noodzaakte ons, om op twee mijlen afſtand in volle zee te ankeren, op een ſlijkgrond met vijf en veertig vademen water, en des anderen daags lieten wij het anker vallen op den afſtand van twee kabels-

1786. September.

Aankomst te Monterey.

1786. September. bels-lengten van land af, met twaalf vademen water. De Bevelhebber deezer beide ſchepen, Don ESTEVAN MARTINEZ, zond ons des nachts lootſen aan boord: hij was door den Onder-Koning van *Mexico*, als mede door den Gouverneur der hoofdplaats, van onze waarſchijnlijke aankomst in deeze Baaij onderrigt.

Het is merkwaardig, dat, geduurende deezen langen tocht, te midden van de dikſte nevelen, de *Aſtrolabe* ſteeds zoo digt in de nabijheid van mijn Frégat bleef, dat wij elkander beroepen konden, en zig eerst verder verwijderde, toen ik aan het zelve bevel gaf, om de Baaij van *Monterey* te onderzoeken.

Alvorens dezelve te beſchrijven, oordeele ik mijn gevoelen te moeten zeggen omtrent het zoogenaamde *Kanaal van St. Lazarus* van den Admiraal DE FUENTES. Ik houde mij verzekerd, dat deeze Admiraal 'er nimmer geweest is, en dat eene reize in de binnenſte gedeelten van *America*, dwars door meiren en rivieren, in zulk een kort tijds-beſtek afgelegd, zoo ongerijmd is, dat zonder vooringenomenheid voor zijn ſtelzel, het welk voor alle wetenſchappen ſchadelijk is, alle Aardrijkskundigen van eenig

nig aanzien, eene geſchiedenis zouden verworpen hebben, die, van alle waarſchijnlijkheid ontbloot zijnde, in *Engeland* verzonnen was, in een tijd, dat de voor en tegenſtanders van den noordwestelijken doortocht hun gevoelen met zoo veel geestdrift ſtaande hielden, als men ter deezer zelfder tijd in *Frankrijk*, omtrent Godgeleerde geſchilpunten, die nog honderd maalen belachelijker waren, betoonen konde. Het verhaal van den Admiraal DE FUENTES behoort dus onder die bedriegerijen, welken de gezonde reden naderhand met zoo veel verachting verworpen heeft, en die den fakkel van onderzoek niet verdragen kunnen: maar men kan bijna als zeker ſtellen, dat van *Croſs-Sound*, of ten minſten van de Haven van *Los Remedios* tot aan *Kaap Hector*, alle zeelieden op 52 graden alleen Eilanden hebben aangedaan, en dat tuſſchen de Eilanden en het vaste Land een Kanaal is, waar van de breedte, ten oosten en westen, meer of min aanmerkelijk zijn kan; echter geloof ik niet, dat het de breedte van vijftig mijlen te boven gaat, vermits het aan deszelfs mond tuſſchen

1786. September.

Kaap

1786. September. *Kaap Fleurieu* en *Kaap Hector* niet meer dan dertig mijlen breed is.

Baaij van Monterey. De Baaij van *Monterey*, die ten noorden de *Nieuwe-jaars* uithoek, en ten zuiden die der *Cijpressen* tot haaren eindpaal heeft, heeft in deeze richting eene opening van agt mijlen, en eene diepte van bijna zes mijlen aan den oost-kant, alwaar de landen laag en zandig zijn; de zee gonst aldaar tot tegen de duinen aan, waar mede de kust omzoomd is, met een geraas, het welk wij op den afstand van meer dan een uur hoorden. De landen aan de noord- en zuid-zijde van deeze Baaij zijn hoog, en met boomen bewassen. Onuitsprekelijk was het getal der walvisschen, die ons omringden, als mede derzelver gemeenzaamheid; elk oogenblik spoten zij water uit, op den afstand van een halve pistool-schoot van onze Fregatten, en veroorzaakten in de lucht een zeer zwaren stank. Wij kenden deeze uitwerking der walvisschen niet; maar de inwooners onderrigtten ons, dat het water, het welk zij doorsneden, met deezen stank bezwangerd was, en zig vrij verre uitbreide: dit verschijnsel zoude waarschijn-

ſchijnlijk aan de *Groenlandſche* of *Nantuketſche* visſchers niet hinderlijk geweest zijn. 1786. September.

Bijna onophoudelijke nevelen overdekken de kusten van de Baaij van *Monterey*, het geen het aankomen aldaar zeer moeijelijk maakt; zonder deeze omſtandigheid zouden 'er weinig zijn, alwaar het landen gemakkelijker is: geene rotſen, onder het water verborgen, ontmoet men op den afſtand van een kabels-lengte van het ſtrand; en indien de mist al te dik is, heeft men gelegenheid aldaar te ankeren, en een helderer lucht af te wagten, waar door men in ſtaat geſteld wordt, om de *Engelſche* Volkplanting, gelegen in den hoek, die door de zuid- en oost-kust gevormd wordt, behoorlijk te kunnen onderzoeken.

De zee was met Pelikanen bedekt; het ſchijnt, dat deeze vogelen zig nooit verder, dan zes of agt mijlen, van land verwijderen, en de zeelieden, die dezelven bij mistig weder ontmoeten, kunnen zig verzekerd houden, dat zij ten hoogſten zig op dien afſtand bevinden. Wij beſpeurden dezelven voor de eerſte maal in de Baaij van *Monterey*, en ik vernam, naderhand, dat zij

1786. September. zij op de geheele kust van *California* zeer gemeen zijn: de *Spanjaarden* noemen hen *Alketrae*.

Regeering Een Lieutenant Colonel, die zijn zetel te *Monterey* houdt, is Landvoogd der beide *California's:* de door hem beheerscht wordende landſtreek heeft eenen omtrek van meer dan agt honderd mijlen; maar zijne waare onderhoorigen zijn twee honderd twee en tachtig Ruiters, die de bezetting van vijf kleine Forten moeten uitmaken, en vier of vijf mannen leveren aan elk van de vijf en twintig *Misſiën* of *Parochiën*, in *Oud* en *Nieuw California* gevestigd zijnde. Zulke weinige manſchappen zijn voldoende, om ongeveer vijftig duizend *Indianen*, die in dit uitgeſtrekt gedeelte van *America* rond zwerven (*), en waar van omtrent tien duizend den Christelijken Godsdienst omhelsd hebben, in toom te houden. Deeze *Indianen* zijn over 't algemeen klein, zwak, en geven geene blijken van die liefde tot onafhangelijkheid en vrijheid, die de *Noord-*

(*) Zeer dikwils veranderen zij van woonplaats, naar mate het jaargetijde tot visſchen, of jagen geſchikt is.

Noordſche Volken kenſchetst, doch waar van zij noch de bekwaamheden, noch de arbeidzaamheid bezitten; hunne kleur zweemt zeer ſterk naar die der Negers, wier hoofdhair niet wollig is: deeze Volken hebben lange en zeer ſterke hairen; zij ſnijden dezelven op vier of vijf duimen van den wortel af. Zommigen hunner hebben baarden; anderen hebben, volgens het berigt der Paters Zendelingen, dezelven nooit gehad, en dit is een geſchil-punt, het welk zelfs in dit Land nog niet beſlist is. De Gouverneur, die de binnenſte gedeelten deezer Landen zeer ſterk doorreisd had, en zedert vijftien jaaren met de Wilden omging, verzekerde ons, dat deeze baardeloozen zig den baard met tegen elkander gevoegde ſchelpen, die hun tot nijptangen dienden, hadden uitgetrokken; de Voorzitter der Zendelingen, die zedert dit zelfde tijdperk in *Californía* zijn verblijf houdt, hield het tegendeel ſtaande: het was voor reizigers moeielijk dit geſchil te beſlechten. Verpligt zijnde om niets te verhalen, dan het geen wij gezien hebben, moeten wij toeſtemmen, dat wij ſlechts aan de helft der volwasſenen eenen baard vernomen hebben; en

1786. September.

Zommigen hebben baarden.

1786. September. en zommigen waren 'er zoo rijkelijk van voorzien, dat zij in *Turkyen*, of in den omtrek van *Moscow*, een grootsch aanzien gemaakt zouden hebben (*).

Hunne bekwaamheid in het jagen. Deeze *Indianen* zijn zeer knaphandig om met de boog te ſchieten; zij ſchoten in ons bijzijn de kleinſte vogelen: het is waar, dat zij een onuitſprekelijk geduld hebben, om dezelven te mikken; zij verſchuilen zig, en glijden, om zoo te ſpreken, naar het wild toe, en ſchieten 'er niet op, voor dat zij het zelve tot op vijftien ſchreden genaderd hebben.

Hunne behendigheid in het jagen naar grof wild is nog verwonderlijker. Wij zagen eenen *Indiaan*, die een harten-kop op zijn hoofd had vast gebonden, op handen en voeten liep, zig hield als of hij graasde, en deeze vertooning zoo natuurlijk deed, dat alle onze jagers op den afſtand van dertig ſchreden op hem geſchoten zouden hebben, indien men 'er hun niet van ge-

(*) De Gouverneur had veel meer gereisd, dan de Zendeling; en zijn gevoelen zoude naar mijn begrip hebben boven gedreven, indien ik verpligt geweest was partij te kiezen.

gewaarſchuwd had. Op deeze wijze nade- 1786.
ren zij de harten op eenen zeer digten af- September.
ſtand, en dooden dezelven met hunne pij-
len.

Loretto is de eenige Militaire Post van *Militaire post van* Loretto.
Oud-California aan de oostkust van dit Schier-Eiland: De bezetting beſtaat uit vier en vijftig Ruiters, die kleine detachementen leveren aan de volgende vijftien zendingen, bediend wordende door Paters *Dominicanen*, die aan de *Jeſuiten* en *Franciscanen* zijn opgevolgd: deeze laatstgemelde zijn alleen bezitters gebleven van de tien zendingen in *Nieuw-California*. De vijftien zendingen in het Departement van *Loretto* zijn de volgende: *St. Vincent*, *St. Dominicus*, *de Rozenkrans*, *St. Ferdinand*, *St. Franciscus van Borgia*, *St. Geertruid*, *St. Ignatius*, *Guadeloupe*, *St. Roſalia*, *Conception*, *St. Joſeph*, *St. Franciscus Xaverius*, *Loretto*, *St. Joſeph van Kaap Lucar*, en *Allerheiligen*. Omtrent vier duizend *Indianen*, die bekeerd en in deeze vijftien opgegevene Parochiën verdeeld zijn, zijn de eenige vrucht van het langdurig Apostelſchap der onderſcheidene Godsdienſtige Ordes, die elkander in deezen moeijelijken

1786. September. dienst zijn opgevolgd. In de *Geſchiedenis van Californía*, door Pater VENEGAS beſchreven, kan men lezen, wanneer het Fort *Loretto* geſticht is, en welke de onderſcheide zendingen zijn, die onder deszelfs beſcherming ſtaan. Wanneer men derzelver voorigen ſtaat met die van dit jaar vergelijkt, zal men ontwaar worden, dat de vorderingen deezer zendingen, zoo in het tijdelijke als geestelijke, zeer langzaam gaan; 'er is nog niet meer, dan eene enkele *Spaanſche* Volkplanting: het is waar, dat het Land zeer ongezond is; en het Gewest *Sonora*, het welk ten oosten aan de *Roode Zee*, en ten westen aan *Californía* paalt, is zekerlijk voor de *Spanjaarden* veel aanlokkelijker: zij vinden in die ſtreek een vrugtbaaren grond, en rijke mijnen, al het welk in hun oog veel meer waarde heeft, dan het visſchen van paarlen bij het Schier-Eiland, waar toe een zeker getal van ſlaven noodig is, die zig het duiken verſtaan, en welken men zig dikwils zeer moeielijk kan aanſchaffen. Maar *Noord-Californía* ſchijnt mij, onaangezien derzelver verre afgelegenheid van *Mexico*, oneindig meer voordeelen in zig te vereenigen; de eerſte Volkplan-

Noord-Californía.

planting, *St. Diego* genaamd, neemt haaren aanvang met 26 Julij 1769: deeze is de zuidelijkſte Militaire Post, zoo als *St. Francois* de noordelijkſte is. 1786. September.

De galjoenen, van *Manille* te rug komende, hadden nu en dan in deeze Baaij geankerd, om zig aldaar, na hunne lange tochten, eenige ververſchingen te bezorgen: maar eerst in het jaar 1770 hadden de *Franciscaner* Monniken aldaar hunne eerſte zending gevestigd; thans hebben zij 'er tien, welken men rekent uit vijf duizend één honderd drie en veertig bekeerde *Indianen* te beſtaan.

De Godsdienſtigheid der *Spanjaarden* had tot heden toe met zwaare kosten deeze zendingen en militaire posten, *Preſidios* genaamd (*), onderhouden, alleenlijk met het oogmerk, om de *Indianen* in deeze landſtreken te bekeeren en te beſchaven; een

(*) De *Spanjaarden* geven in het algemeen den naam van *Preſidio* aan alle de ſterkten, zoo in *Africa*, als *America*, die in het midden van de Landen der ongeloovigen gebouwd zijn; waar uit men kan opmaken, dat 'er geene eigentlijk gezegde b wooners zijn, maar alleen eene bezetting, die in de vesting haar verblijf houdt.

1786. September. een zaak, die veel roemwaardiger is, dan het gedrag van die inhalige menſchen, die alleenlijk met 's Volks gezag bekleed ſcheenen, om de onmenſchelijkſte wreedheden ſtraffeloos te kunnen plegen. De Lezer zal weldra ontwaren, dat een nieuwe tak van koophandel aan de *Spaanſche* Natie meerder voordeelen kan aanbrengen, dan de goudmijnen van *Mexico;* en dat de gezonde lucht, de vruchtbaarheid van den grond, de overvloed eindelijk van alle zoorten van pelterijen, die in *China* zoo ſterk getrokken zijn, aan dit gedeelte van *America* oneindig veele voordeelen bezorgen boven het oude *California*, welkers ongezondheid en onvruchtbaarheid niet vergoed kunnen worden door eenige peerlen, die men met moeite en gevaar van den bodem der zee moet opviſchen.

Viſchen en wild. Voor de aankomst der *Spanjaarden* kweekten de *Indianen* van *California* niets aan, dan een weinig *Indiſch* koorn, en leefden genoegzaam eeniglijk van viſchen en jagen. Geen Land levert overvloediger visch en wild van allerleije zoort: de haazen, de konijnen en de harten zijn 'er zeer gemeen; de zee-otters en de zee-wolven vindt men 'er

'er in zulk eene groote meenigte, als in het noorden, en des winters worden 'er zeer veele beeren, vosſen, wolven, en wilde katten gedood. Het kreupelbosch en de vlakten zijn bedekt met kleine graauwe gekuifde patrijſen, die, even als in *Europa*, in maatſchappij leven, bij hoopen van drie of vier honderd; zij zijn vet, en van een zeer goeden ſmaak. De boomen dienen tot eene verblijfplaats voor de ſchoonſte vogelen; onze natuurkenners hebben veele zoorten van musſchen, blaauwe ekſters, meeſen, gevlakte en zwervende bijewolven, opgezet. Onder de roofvogelen zag men den arend met den witten kop, den grooten en kleinen valk, den havik, den ſperwer, den zwarten gier, den nachtuil, en de raaf. In 'de poelen en aan den oever der zee vond men den eendvogel, den grijzen pellikaan, en den witten met eene geele kuif, verſcheidene zoorten van meeuwen, water-raven, wulpen, pluviers, en reigers; eindelijk dooden wij een *Promerops*, en zetten denzelven op: het grootſte getal der vogelkenneren was van begrip, dat hij tot het oude vaste Land behoorde.

1786. September.

1786. September. *Plantgewassen.*

Dit Land is ook uittermaten vruchtbaar; allerleije zoorten van groenten komen aldaar zeer goed voort: wij verrijkten de tuinen van den Gouverneur en der Zendelingen met verschillende zaden, die wij van *Parijs* hadden medegebragt; zij waren volmaakt goed gebleven, en zullen hun het genot van nieuwe voortbrengzels bezorgen.

De oogsten van *Indisch* koorn, garst, graan, en erweten, kunnen alleenlijk vergeleken worden bij die van *Chili;* onze landbouwers in *Europa* kunnen van eene dergelijke vrugtbaarheid geen denkbeeld maken: de middelmatige graan-oogst is van zeventig of tachtig voor één; de ongemeen vrugtbaare van een honderd en zestig. De vrugtboomen zijn 'er nog zeer zeldzaam, schoon de luchtstreek voor dezelven uittermaten geschikt is: deeze verschilt weinig van onze zuidelijke Gewesten in *Frankrijk*, ten minsten de koude is 'er nooit streng; maar de hitte van den zomer is 'er veel gematigder, uit hoofde van de aanhoudende damp, die in deeze landstreeken heerscht, en die aan dit Land eene vochtigheid geeft, die voor de vruchtbaarheid zeer voordeelig is.

In

In de bosschen vindt men pijn-boomen, cijpressen-boomen, groene eijken, en platanus boomen: zij zijn verspreid, en een zagt groen, waar over het aangenaam is te gaan, bedekt den grond in deeze bosschen; men ontmoet 'er vlakten van verscheiden mijlen, die van allerleije zoorten van wild voorzien zijn. De aarde, schoon in het voortbrengen van groenten zeer vruchtbaar, is zandig en ligt, en is, naar mijn begrip, deszelfs vruchtbaarheid aan de vochtigheid der lucht verschuldigd, want buitendien wordt dezelve door geen water besproeid. Men vindt geen stroomend water, dan op den afstand van twee mijlen van den Militairen Post: deeze beek, die in de nabijheid der *Misfie van St. Karel* loopt, wordt door de oude reizigers de *Rivier Carmel* genoemd. Deeze al te groote afstand van onze Fregatten gedoogde niet, dat wij alhier een voorraad van versch water innamen; wij putten het zelve uit de bakken agter het Fort, alwaar het echter niet meer dan zeer middelmatig was, en naauwlijks geschikt om 'er zeep in te ontbinden. De Rivier *Carmel*, die een gezonden en aangenamen drank aan de Zendelingen, en der-

1786. September.

1786. September. zelver onderhoorige *Indianen* verſchaft, zoude met weinig moeite hunnen tuin kunnen bewateren.

Verſtandig gedrag der Zendelingen. Met het grootst genoegen kan ik het godvruchtig en verſtandig gedrag deezer Zendelingen roemen, die zoo volmaakt aan het oogmerk van hunne inrichting voldoen: ik zal niet ontveinzen, het geen mij in hun inwendig beſtuur berispelijk is toegeſchenen; maar ik moet tevens erkennen, dat zij, van een goed en menschlievend character zijnde, door hunne zachtheid en liefdadigheid de geſtrengheid der voorſchriften matigen, die hun door hunne zenders zijn voorgeſchreven. Daar ik meer een vriend van de rechten van den mensch, dan een Godgeleerde ben, zoude ik wel gewenscht hebben, dat men bij de grondbeginzels van het Christendom eene wetgeving gevoegd hadde, die deeze menſchen langzamerhand tot Burgers gemaakt zoude hebben, terwijl hunne ſtaat van dien der Negers op de Plantagiën in onze Volkplantingen thans alleenlijk daar in verſchilt, dat zij met meerder zachtheid en menschlievendheid beſtierd worden.

Ik gevoel volkomen de ongemeene zwa-

rig-

righeid van dit nieuw ontwerp; ik weet, dat deeze menſchen weinig denkbeelden hebben, en nog minder ſtandvastigheid, en dat, zoo men nalaat hen als kinderen te beſchouwen, zij zig weinig bekreunen aan de geenen, die zig de moeite van hun onderwijs gegeven hebben; ik weet ook, dat redeneeringen bijna niets op hun vermogen, dat men noodzakelijk hunne zinnen roeren moet, en dat lijfſtraffen, met eene dubbele mate van belooningen, tot hier toe de eenige middelen geweest zijn, waar van hunne wetgevers gebruik gemaakt hebben: maar zoude het voor iemand van een vuurigen ijver en groot geduld onmogelijk zijn, om aan een klein getal huisgezinnen de voordeelen te doen kennen van eene maatſchappij, op het recht der Volken gegrond; onder dezelven een recht van eigendom, voor alle menſchen zoo aanlokkelijk, in te voeren; en, door deeze nieuwe orde van zaken, elk aan te moedigen, om zijn Land met ijver te bebouwen, of eenig ander zoort van werk te verrigten? 1786. September.

Ik ſtem toe, dat de voortgang van deeze nieuwe beſchaving zeer langzaam zijn zoude; de moeiten, die men zig zoude

1786. September. moeten geven, zeer lastig en verdrietelijk; de toneelen, op welken men zig zoude moeten verplaatsen, verre afgelegen; en dat de toejuichingen nimmer ter ooren zouden komen van hem, die zijn leven had opgeofferd, om dezelven te verdienen. Ook schroome ik niet te erkennen, dat menschelijke beweegredenen tot eene dusdanige bediening onvoldoende zijn, en dat de geestdrift van den Godsdienst, met de daar bij beloofde belooningen, alleen in staat zijn, om de opofferingen, de verdrietelijkheid, de vermoeijenissen, en de gevaren van zulk eene levens-wijze te vergoeden: terwijl ik voor het overige in de gestrenge en godsdienstige menschen, welken ik onder deeze Zendelingen ontmoet heb, wel een weinig meerder wijsgeerte verlangd hadde.

Ik heb omtrent de Monniken in *Chili*, wier ongeregeldheid mij over 't algemeen schandelijk is toegeschenen (*), mijne gedach-

(*) In *Chili* ontmoet men ook wel Geestelijken van groote verdiensten; maar in 't algemeen genieten zij aldaar eene vrijheid, die met den staat, welken zij omhelsd hebben, weinig overeenstemt.

dachten vrijmoedig geuit. Met die zelfde openhartigheid zal ik deeze waarlijk Apostolifche menfchen afichetfen, die het ledig Klooster leven hebben vaarwel gezegd, om zig aan allerleije zoort van vermoeijenisfen, zorgen, en bekommeringen, over te geven. Ik zal, overeenkomftig mijne gewoonte, onze eigene geſchiedenis beſchrijven, tevens de hunne verhalende, en alzoo aan den Lezer onder het oog brengen, het geen wij geduurende ons kort verblijf te *Monterey* gezien en vernomen hebben. 1786. September.

Des avonds van den 14de September ankerden wij, op den afſtand van twee mijlen van het ſtrand, in het gezicht van den Militairen Post, en van de twee ſchepen, die op de rheede lagen. Zij hadden alle vierendeel uurs geſchoten, om ons de ankerplaats te doen weten, welke de mist voor ons oog mogt verbergen. 's Avonds ten tien uuren kwam de Capitain van de Corvette *la Favorite* met zijne groote boot aan mijn ſchip, en bood mij aan, om onze ſchepen in de haven binnen te lootſen. De Corvette *la Princeſſe* had insgelijks met de groote boot een loots aan boord van de *Aſtrolabe* gezonden. Wij vernamen, dat *Ik blijf te Monterey.*

dee-

1786. September. deeze beide *Spaanſche* ſchepen waren, onder het bevel ſtaande van Don ESTEVAN MARTINEZ, Lieutenant op een Fregat van het Departement *St. Blas*, in het Landſchap *Guadalaxara*. De Regeering onderhoudt eene kleine zeemagt in deeze haven, onder bevel van den Onder-Koning van *Mexico*; dezelve beſtaat uit vier Corvetten van twaalf ſtukken, en één Golette; derzelver bijzondere beſtemming is, om de Militaire Posten van *Noord-Californía* van het noodige te voorzien. Het zijn deeze zelfde ſchepen, die de twee laatſte tochten der *Spanjaarden* naar de noord-west Kust van *America* gedaan hebben; zomtijds worden zij ook als Paketbooten gezonden naar *Manille*, om de bevelen van het Hof ſpoedig derwaarts over te brengen.

Des morgens ten tien uuren ligtten wij het anker, en kwamen op den middag ter rheede; wij werden met zeven kanonſchoten begroet, die wij op gelijke wijze beantwoordden; en ik zond een Officier naar den Gouverneur, met een brief van den *Spaanſchen* Miniſter, die mij voor mijn vertrek uit *Frankrijk* was ter hand geſteld; dezelve was ongezegeld, en gerigt aan den

On-

Onder-Koning van *Mexico*, wiens gezag zig uitſtrekt tot *Monterey*, ſchoon elf honderd mijlen te land van zijne hoofdſtad af gelegen. 1786. September.

Goed ontvaal, door de Spanjaarden *aan de* Franſchen *bewezen.*

De Bevelhebber van het Fort der beide *California's*, FAGES genaamd, had reeds bevel ontfangen, om ons dezelfde beleefdheden te bewijzen, als aan ſchepen van zijn eigen volk; hij betoonde in derzelver uitvoering eene gulheid en belangneming, die van onzen kant de grootſte dankbaarheid vorderden. Het bleef niet bij verpligtende woorden: oſſen, groenten, melk, werden in overvloed aan boord gezonden. De ijver zelfs, om ons van dienſt te zijn, zoude bijna de goede verſtandhouding tuſſchen den Bevelhebber der twee Corvetten, en dien van het Fort, geſtoord hebben: elk wilde het uitſluitend recht hebben, om in onze behoeften te voorzien; en wanneer wij de rekening zouden ſluiten, moesten wij hen dringen om geld te ontfangen. De groenten, de melk, de hoenderen, al de arbeid der bezetting, om ons in het water en hout halen te helpen, werd ons *voor niet* geleverd; en de oſſen, de ſchapen, het koorn, werden op zulk een matigen prijs geſchat, dat

1786, September. dat het blijkbaar doorſtraalde, dat men ons een rekening gaf, alleenlijk om dat wij 'er ten ſterkſten op hadden aangedrongen.

De Bevelhebber FAGES voegde bij deeze edelmoedige behandeling de grootſte beleefdheden; zijn huis was het onze, en wij konden over alle zijne bedienden beſchikken.

Reize naar de Misſie van St Karel, en ontbaal al daar.

De Paters der *Misſie van St. Karel*, twee mijlen van *Monterey* afgelegen, kwamen weldra aan de hoofdplaats: even beleefd ten onzen opzigte, als de Officiers van het Fort, en van de beide Fregatten, noodigden zij ons bij hun ter maaltijd, en beloofden ons een opzettelijke onderrigting te geven van de wijze van beſtuur in hun zendelingſchap, de levens-manier der *Indianen*, hunne konſten, hunne nieuwe zeden, kortom alles, wat de nieuwsgierigheid van reizigers voldoen kan. Wij namen gretig de aanbiedingen aan, die wij niet geſchroomd zouden hebben zelve te vragen, zoo men ons daar in niet was voorgekomen: wij ſpraken af, dat wij overmorgen vertrekken zouden. FAGES begeerde ons te vergezellen, en nam op zig, dat hij ons de noodige paarden bezorgen zoude. Na eene kleine vlakte,

te, vol van kudden vee, en waar op alleen eenige boomen ſtonden, om deeze dieren tegen den regen, of te ſterke hitte te beſchutten, te zijn overgetrokken, beklommen wij het gebergte, en hoorden het gelui van verſcheide klokken, die onze komst aankondigden, waar van de Geestelijken door een Ruiter, dien de Gouverneur derwaarts had afgezonden, vooraf onderrigt waren. 1786. September.

Wij werden ontſangen als Heeren van een Landgoed, wanneer zij 'er voor de eerſte maal komen. De Voorzitter der Misſie, in zijn Kerkgewaad gekleed, en met de wijkwast in de hand, wagte ons aan de kerkdeur; de Kerk was verlicht, even als op hooge Feesten: hij geleidde ons tot voor het hoog altaar, waar het *Te Deum* werd aangeheven, tot dankzegging voor de gelukkige vervordering van onze reize.

Eer wij ter Kerke intraden, waren wij eene plaats overgegaan, op welke de *Indianen*, zoo mans als vrouwen, in een rei geſchaard ſtonden: hun gelaat kondigde niets aan, waar uit bevreemding te lezen was; en het bleef ons twijffelachtig, of wij geduurende het overige van dien dag het onderwerp van hun geſprek zouden uitmaken

De

1786. September. De Parochie-Kerk is zeer net, ſchoon met riet gedekt; dezelve is aan *St. Karel* toegeweid, en met vrij goede ſchilderijen verciert, die naar oorſpronglijke *Italiaanſche* ſtukken gecopieerd waren. Men zag 'er eene ſchilderije, de Hel verbeeldende, waar in de ſchilder een weinig van de verbeelding van CALLOT ſcheen ontleend te hebben; maar dewijl het volſtrekt noodzakelijk is, om op de zinnen van deeze nieuw bekeerden met nadruk te werken, houde ik mij verzekerd, dat eene dergelijke vertooning nergens in eenig Land van meerder nut geweest is, en dat het voor den Proteſtantſchen Godsdienst, die de beelden, en genoegzaam alle andere plechtigheden van onze Kerk verbiedt, onmogelijk zijn zoude, om onder dit Volk eenigen opgang te maken. Ik twijffel zeer, of de ſchilderij van het Paradijs, welke tegen over die van de Hel hangt, zulk eene goede uitwerking op hun maakt: de ſtaat van rust, welke dezelve verbeeldt, en die ſtille weltevredenheid der gezaligden, welke den throon des Allerhoogſten omringen, zijn denkbeelden, voor de begrippen van onbeſchaafde lieden te zeer verheven; maar het was noodig, de be-

belooningen tegen over de ſtraffen te ſtellen, en eenen Godsdienſtigen plicht, om zig in de afbeelding van het geluk der gezaligden, 't welk de Catholijke Godsdienst belooft, geene verandering te veroorloven. 1786. September.

Bij het uitgaan uit de Kerk, gingen wij door dezelfde rei van *Indiaanſche* mannen en vrouwen, die onder het zingen van het *Te Deum* hunne plaats niet verlaten hadden; de kinderen alleen waren een weinig ter zijde gegaan, en ſchaarden zig in hoopen bij het Huis der Zendelingen, 't welk tegen over de Kerk ſtaat, benevens verſcheidene Magazijnen. Aan de rechte hand is het *Indiaanſche* Dorp, beſtaande uit omtrent vijftig hutten, die aan zeven honderd en veertig perſoonen van beiderleije kunne, de kinderen daar onder begrepen, die het zendelingſchap van *St. Karel*, of van *Monterey* uitmaken, tot woonplaatſen verſtrekken.

Hutten der Indianen.

Deeze hutten zijn de ellendigſte, welken men bij eenig volk aantreft; zij zijn rond, zes voeten over 't kruis, en vier voeten hoog: eenige ſtaken, ter dikte van een arm, in den grond vast gezet, en aan den top boogswijze elkander naderende, maken 'er

1786. September. het timmerwerk van uit; agt of tien bossen ſtroo, vrij ſlordig over deeze ſtaken heen gelegd, beſchutten de bewoonders, zoo goed en kwaad mogelijk, tegen regen en wind; en meer dan de helft van zoodanig eene hut blijft bij goed weder open: hunne eenige voorzorg beſtaat daar in, dat 'er bij elke hut twee of drie bosſen ſtroo bij de hand zijn, om des noods te kunnen dienen.

Alle de aanmaningen der Zendelingen hebben nimmer eenige verandering in de algemeene bouworde in de beide *Californ-nia's* kunnen te weeg brengen; de *Indianen* zeggen, dat zij de vrije lucht beminnen, dat het gemakkelijker is zijne woning in den brand te ſteeken, wanneer men aldaar door eene al te groote meenigte van ongedierte wordt opgegeten, en in minder dan twee uuren een ander gebouw te kunnen vervaardigen. De *Onafhanglijke Indianen*, die, als jagers, zeer dikwils van woonplaats veranderen, hebben daar toe eene reden te meer.

De kleur van deeze *Indianen*, naar die der Negers gelijkende; het huis der Zendelingen; hunne Pakhuizen van ſteen gebouwd,

bouwd, en met kalk beſtreken; de dorschvloer van het graan; de oſſen, de paarden, alles eindelijk bragt ons eene Plantagie van *St. Domingo*, of eenige andere Volkplanting, voor den geest. De mans en vrouwen komen op het geluij van eene klok bij elkander; een Geeſtelijke geleidt hen tot den arbeid, naar de Kerk, en tot alle oefeningen. Het ſmart ons te moeten zeggen, dat de gelijkvormigheid met eene Plantagie zoo volkomin is, dat wij mannen en vrouwen gezien hebben, met ketenen beladen, anderen aan een blok (*) geſloten; eindelijk konden wij ook het gekletter der zweepſlagen hooren, zijnde deeze ſtrafoefening aldaar ook gebruikelijk, ſchoon zij met minder wreedheid wordt uitgeoeffend.

1786. September.

Kastijdingen door de Zendelingen gebruikt wordende.

De Monniken gaven ons, door het beant-

(*) Het *blok* is een balk, in de lengte doorgezaagd, waar in men een gat, ter grootte van een gewoon mans been, heeft uitgehold: een ijzeren hengzel is aan het éene einde van deezen balk vast; aan de andere zijde opent men het zelve, om 'er het been van den gevangen door te ſteeken, en ſluit het met een hangſlot vervolgens weder toe; dit noodzaakt hem, om in eene vrij ongemakkelijke houding te moeten blijven liggen.

1786. September.

antwoorden van onze onderſcheidene vragen, eene volkomene onderrigting omtrent het beſtuur van deeze zoort van Godsdienſtige Gemeente; want men kan aan de hier gevestigde wetten geenen anderen naam geven: zij zijn zoo wel in 't wereldlijke, als in 't Geeſtelijke de geſtelde Oppermagten; de voortbrengzels des Lands zijn aan hunne beſtiering toevertrouwd. Zeven uuren zijn geſchikt tot den dagelijkſchen arbeid, twee uuren tot het gebed, en vier of vijf op de Zon- en Feest-dagen, welke geheel en al aan de rust en Godsdienſtige oeffeningen zijn toegewijd. De *Indianen* van beiderleije kunne, die de oeffeningen van den Godsdienst verzuimen, worden aan den lijve geſtraft, en verſcheiden zonden, waar van men in *Europa* de wraak aan de Goddelijke rechtvaardigheid overlaat, worden met ijzere boeijen, of met het blok geſtraft. Om eindelijk deeze vergelijking met de Godsdienſtige Gemeenten te voltooijen, op het oogenblik, dat een nieuw bekeerde gedoopt wordt, is het even eens, als of hij voor altijd eene gelofte gedaan had: indien hij wegloopt, om naar zijne naamaagſchap, in de onafhangelijke gehuchten wonen-

nende, te rug te keeren, doet men hem drie malen waarſchuwen om wederom te komen; indien hij zulks weigert, maken de Zendelingen gebruik van het gezag van den Gouverneur, die Soldaten zendt, om hem uit het midden zijner Bloedverwanten te haalen (*), en hem vervolgens brengt bij het Genootſchap, alwaar hij verwezen wordt, om een zeker getal zweepſlagen te ontfangen. Deeze Volken hebben zoo weinig moeds, dat zij aan de drie of vier Soldaten, die ten hunnen opzigte het recht der Volken zoo duidelijk ſchenden, nooit den minſten tegenſtand bieden; en dit gebruik, hoe ſterk het ook door de reden wederſproken wordt, blijft ſtand houden, om dat Godgeleerden beſlist hebben, dat men in gemoede aan zulke wankelbaare menſchen den doop niet konde toedienen, ten waare de Regeering zelve hun eenigermaten tot Doopvaders diende, en voor hunne volharding in den Godsdienst verantwoordelijk wierd. 1786. September.

PHI-

(*) Dewijl deeze Volken met hunne nabuuren in eenen geduurigen oorlog zijn, kunnen zij zig nooit verder, dan twintig of dertig mijlen verwijderen.

1786. September.

PHILIP DE NEVE, de voorzaat van FAGES, voor omtrent vier jaaren overleden, Bevelhebber der binnenlandſche Gewesten van *Mexico*, een man vol van menschlievendheid, en een Christen Wijsgeer, had zig tegen deeze gewoonte verzet; hij was van begrip, dat de prediking des geloofs veel meer opgang zoude maken, dat de gebeden der *Indianen* aan het Opperwezen veel gevalliger zouden zijn, indien zij zonder dwang geſchieden: hij begeerde eene inrigting, minder op den leest der Monniken geſchoeid, welke meer burgerlijke vrijheid aan de *Indianen* verleende, en minder willekeurigheid aan de uitvoerende magt der Militaire Posten overliet, welker beſtuur kan vallen in handen van geldgierigen en wreedaarts. Hij oordeelde het ook noodig, om derzelver gezag te beperken, door het dáárſtellen van eene Overheid, die, voor de belangen der *Indianen* wakende, zelf genoegzaam gezag bekleed was, om hen tegen mishandelingen te beveiligen. Deeze regtvaardige man had zijn Vaderland, van zijne jeugd af aan, gediend, doch was vrij van de vooroordeelen, aan zijnen ſtand meestal verbonden; hij wist, dat een krijgsbe-

beſtuur tot veele ongelegenheden aanleiding geeft, indien het niet door eenige tuſſchen beiden komende magt gematigd wordt: dan hij zou echter ondervonden hebben, hoe moeijelijk het is, om de botzing van drie Magten in een Land, zoo verre van den Gouverneur Generaal van *Mexico* af gelegen, te weeren, naardemaal de Zendelingen, die zoo godvruchtig en eerwaardig zijn, zig reeds in openbaaren twist bevinden met den Gouverneur, die mij is toegeſchenen een braaf krijgsman te zijn. 1786. September.

Voedzel en Zeden der Indianen.

Wij verlangden tegenwoordig te zijn bij de uitdeelingen der ſpijzen, die bij ieder maalrijd geſchieden; en dewijl de ééne dag, ten aanzien van deeze zoorten van Godsdienſtige perſoonen, gelijk is aan de andere, zal de lezer, wanneer men hem het verhaal van één deezer dagen ſchetst, het beloop van eenen geheelen jaarkring kunnen opmaken.

De *Indianen*, zoo wel als de Zendelingen, ſtaan met het opkomen der zonne op, gaan naar het Gebed en de Miſſe, waar mede een uur heenloopt; en geduurende dien tijd wordt 'er, op 't midden van het plein, in drie groote ketels, een pap ge-

1786. September. kookt van geroosterd garsten meel: deeze zoort van kookzel, aan het welk de *Indianen* den naam van *Atole* geven, eu waar van zij groote liefhebbers zijn, wordt noch met boter, noch met zout toebereid, en zoude voor ons een zeer onſmakelijk eeten zijn.

Elke hut zendt iemand derwaarts, om voor alle derzelver bewooners in een vat, van boombast gemaakt, derzelver aandeel te halen: bij de uitdeeling heeft geene de minſte ongeregeldheid of verwarring plaats; en wanneer de ketels genoegzaam ledig zijn, wordt het overſchot gegeven aan zoodanige kinderen, als hunne leſſen of Catechismus best opgezegd hebben.

Deeze maaltijd duurt drie vierendeel uurs: na denzelven keert elk tot zijnen arbeid; eenigen gaan den grond met oſſen ploegen, anderen ſpitten den grond om; met één woord, elk is bezig in verſcheiden huislijke verrigtingen, en ſteeds onder het opzigt van één of twee der Zendelingen.

De vrouwen zijn met niets anders belast, dan met de zorg van haare huishouding, en die van haare kinderen, als mede met het roosten en malen van het graan.

Dee-

Deeze laatstgemelde bewerking is zeer moeijelijk en langwijlig; dewijl zij geene andere wijze van malen hebben, dan om met een rol op een ſteen het graan te verpletteren. DE LANGLE, deeze wijze van bewerking ziende, gaf zijnen Handkoornmolen aan de Zendelingen ten geſchenke; een grooter dienst kon hun niet wel bewezen worden, naardien door dit middel vier Vrouwen op één dag zoo veel konden malen, als anderzints honderd, die dan den tijd overhielden, om de wol der ſchapen te ſpinnen, en grove ſtoffen daar van te vervaardigen. Tot dus verre hebben de, Monniken zig meer met de hemelſche, dan met de aardſche, belangen bezig houdende, het invoeren van algemeen nuttige konſten verwaarloosd. Zij leiden zelfs een zoo geſtreng leven, dat zij geene ſtookplaatſen in hunne kamers hebben, ſchoon 'er de winter zomtijds vrij koud valt: de meest onthoudende Woestijniers leefden niet voorbeeldlijker (*). 1786. September.

Op

(*) Pater FIRMIN van *Suen*, het Hoofd der Zendelingen in *Nieuw Californie*, is één der achtbaarſte mannen, die ik immer ontmoet heb; zijne

1786. September. Op den middag werd de eetenstijd aangekondigd door het luiden der klok. De *Indianen* ſtaakten hunnen arbeid, en lieten hun aandeel van ſpijze in dezelfde pot halen, als zij tot het ontbijt gebruikt hadden: maar dit tweede kookzel was dikker, dan het eerste; onder het koorn en *Turksch* graan waren erweten en boonen gemengd; de *Indianen* noemen het *Pouſole*. Zij keeren weder naar hunnen arbeid ten twee uuren, en werken tot vijf uuren; vervolgens woonen zij het avondgebed bij, het welk omtrent een uur aanhoudt. Hier op volgt weder eene opſchaffing van *Atole*, gelijk aan die tot het morgen-ontbijt. — Deeze drie uitdeelingen van ſpijs zijn genoegzaam voor de meesten deezer *Indianen*; en die onkostbaare ſoup zoude misſchien bij ons, in jaaren van ſchaarsheid, met veel vrugts kunnen gebruikt worden: iets prikkelends zou 'er dienen bijgedaan te worden. — De geheele konst der kokerij beſtaat in de kunde, om het graan te roosten, eer het tot meel gemalen wordt. Naardemaal de *Indiaanſche*

zagtaartigheid en liefde jegens de *Indianen* is onuitſprekelijk.

ſche Vrouwen tot die bewerking geene aarden of metaalen vaten hebben, verrigten zij dezelve in groote bakken van boombast, boven gruis van brandende houtskool. Zij ſchudden die houten bakken met zoo veel behendigheid, en zoo ſchielijk, dat zij het zwellen en barſten der graankorrels te weeg brengen, zonder die bakken te branden, ſchoon vervaardigd van eene zoo ligt vlamvattende ſtoffe; en ik moet betuigen, dat de best gebrande koffij niet beter gebrand is, dan dit koorn door die Vrouwen gebrand wordt. Een voorraad van het zelve wordt haar elken morgen gegeven; en op de minſte oneerlijkheid, welke bij de wedergave ontdekt wordt, ſtaat de geesſeling met zweepſlagen; doch het gebeurt zeer zelden, dat zij zig daar aan bloot ſtellen. Deeze ſtraffen worden opgelegd door *Indiaanſche* Overheidsperſoonen, *Caciques* genaamd. Bij elke zending zijn 'er drie, gekoozen door het Volk, uit de zoodanigen, die door de Zendelingen daar van niet zijn uitgeſloten. Maar om een juist denkbeeld van deeze Overheids perſoonen te vormen, moeten wij zeggen, dat die *Caciques*, even als de

1786. September.

Op-

1786. September. Opzieners van Plantagien, lijdelijke wezens zijn, blinde uitvoerders van den wil der hoogere Macht, en dat hunne voornaamſte bezigheid daar in beſtaat, dat zij als Oppasſers in de Kerk dienen, aldaar goede orde houden, en het waarneemen der welvoeglijkheid bevorderen. — De Vrouwen worden nimmer in het openbaar met de zweep geſtraft, maar in eene beſlootene, en dikwils afgelegene plaats, Misſchien op dat haar geſchreeuw geen al te ſterk medelijden zou opwekken, en de mannen tot opſtand aanzetten. De ſtrafoeffening aan de Mannen geſchiedt, in tegendeel, voor 't oog van alle hunne Medeburgers, op dat dezelve ten affchrik diene. Doorgaans ſmeeken zij om vergiffenis; in welk geval de uitvoerder der ſtraffe de felheid zijner ſlagen vermindert; maar het opgelegd getal blijft altijd onherroepelijk bepaald.

De belooningen, voor deeze *Indianen* geſchikt, beſtaan in kleine uitdeelingen van koorn, waar van zij kleine dunne koekjens bakken, over gloeiende kolen. Op groote Feestdagen krijgen zij eene bedeeling oſſen-vleeſch. Veelen hunner eeten 't zelve rauw, inzonderheid het vet, 't welk zij ge-

gelijk ſtellen met de beste boter of kaas. Zij villen alle Dieren met de grootſte behendigheid; en als dezelve vet zijn, maken zij, gelijk de Ravens, een geſchreeuw van vreugde, eetende de beste deelen, als 't ware, reeds met hunne oogen op. 1786. September.

Men ſtaat hun dikwils toe, om voor zig zelven te jagen, of te visſchen. Bij hunne wederkomst doen zij doorgaans een geſchenk van visch en wild aan de Zendelingen; doch zij regelen altijd de hoeveelheid naar het geen zij oordeelen voor zig zelven volſtrekt noodig te hebben, teſkens zorg dragende, om dit geſchenk te vermeerderen, indien zij verneemen, dat de Zendelingen gasten gekregen hebben. — De Vrouwen voeden hoenderen bij haare woningen, en geven de eijeren aan haare kinderen. Deeze hoenderen zijn een eigendom der *Indianen*, gelijk ook hunne kleederen, en andere huishoudelijke noodwendigheden, als mede het jaag- en vischtuig. 'Er is geen voorbeeld, dat zij elkander beſtolen hebben, ſchoon het eenig ſlot aan hunne hutten beſtaat in een bos ſtroo, ſchuins voor den ingang gezet, wanneer de bewooners van huis zijn.

Voor

1786. September. Voor zommigen onzer Lezeren zal de opgegevene levenswijze deezer lieden vrij aartsvaderlijk voorkomen, als zij niet bedenken, dat 'er geen huisraad in deeze woningen gevonden wordt, 't welk voorwerpen aanbiedt, om de begeerlijkheid van den bewooner der nabuurige hut gaande te maken. Deeze *Indianen*, verzekerd, dat zij hun voedzel ten beſtemden tijde krijgen, hebben geene andere behoefte, dan kinderen te verwekken, die niet misſen kunnen even dom en verſlaafd te wezen, als zij zelven.

De Mannen, in deeze Christen — Zendelingſchappen wonende, hebben aan het Christendom veel meer opgeofferd, dan de Vrouwen, om dat zij aan de veelwijverij gewoon waren, en zelfs om de zusters van één en het zelfde gezin ten huwelijk te nemen. De Vrouwen, in tegendeel, hebben het voordeel verkregen van de omhelzingen van éénen Man alleen te genieten. Ik erken echter, dat ik, niettegenſtaande het eenſtemmig berigt der Zendelingen omtrent deeze voorgewende veelwijverij, niet kan begrijpen, hoe dit een vast doorgaande gebruik bij een wild volk heeft kun-

kunnen zijn; want het getal der Vrouwen vrij gelijk zijnde aan dat der Mannen, moet eene gedwongene onthouding het gevolg daar van voor veelen geweest zijn; ten ware de huwelijks-trouw daar min ſtipt is in acht genomen, dan in de Zendelingſchappen, waar de Kloosterbroeders zig als wagters voor de kuischheid der Vrouwen geſteld hebben. Een uur na het ontbijt dragen zij zorg, om de Vrouwen, wier Mannen afwezig zijn, op te ſluiten, gelijk ook de jonge Dogters, die boven de negen jaaren zijn, en worden deeze, geduurende den dag, toevertrouwd aan het opzigt van oude Vrouwen. Zoo veele voorzorgen zijn echter ongenoegzaam, en wij hebben Mannen aan het blok, en Vrouwen in ketenen gezien, om dat zij de waakzaamheid deezer oppasters, die niet ſcherp genoeg toezagen, hadden weten te verkloeken. 1786. September.

De bekeerde *Indianen* hebben alle de oude gewoonten behouden, welken hunne nieuwe Godsdienst-belijdenis hun niet ontzegt, zij hebben dezelfde hutten, dezelfde ſpelen, dezelfde kleeding. De kleeding der rijk- *Hunne kleeding.*

1786. September.

rijkſten onder de Mannen beſtaat in een mantel van Ottervellen, die de lendenen bedekt, en beneden de lieſchen hangt: de armſten hebben ſlegts een linnen doek, hun door de Zendelingen geſchonken, om hunne naaktheid te dekken; en een ſmalle mantel van konijnen-vellen hangt hun over de ſchouders, met een touw onder de kin vast gemaakt; het hoofd, en het overige gedeelte van het lichaam, is volſtrekt naakt; eenigen hunner hebben nogtans vrij net gevlochten hoeden van ſtroo op.

Een mantel van beestenvellen, ſlegt toebereid, maakt der Vrouwen kleeding uit: die in de Zendelingſchappen wonen, hebben de gewoonte van een klein lijfrokje met mouwen te dragen; dit is haar eenige opſchik, met een klein voorſchoot van riet, en een rok van harten-leder, welke haare agterdeelen bedekt, en tot het midden der beenen hangt. De jonge Meisjens, beneden de negen jaaren, hebben enkel een gordel om den middel; de Jongetjens loopen geheel naakt.

Het hair der Mannen en Vrouwen is tot op vier of vijf duimen van den wortel af-

ge

gesneden. De *Indianen* van de *Ranche ries* (*), die geene schaaren hebben, verrigten zulks, door het tot op die hoogte afte branden. Zij hebben ook de gewoonte, om hunne lichamen rood te verwen, en met eene zwarte kleur te bestrijken, als zij in den rouw zijn. De Zendelingen hebben deeze eerstgemelde wijze van zig te beschilderen verboden; maar zig genoodzaakt gevonden de andere te gedogen, dewijl dit Volk aan hunne vrienden zeer naauw verknocht is. Zij storten tranen, wanneer derzelver nagedagtenis aan hunnen geest herinnerd wordt, al is het dat zij die vrienden langen tijd geleden verloren hebben, en zelfs, wanneer iemand bij toeval onvoorzigtig die namen noemt, achten zij zig beledigd. De banden van bloedverwantschap zijn bij hun minder sterk, dan die van vriendschap. De kinderen herkennen naauwlijks hunne Vaders; zij verlaten deszelfs hut, zoo ras zij in staat zijn, om voor hun eigen levensonderhoud te zorgen; maar zij behouden eene veel langduuriger verknochtheid aan de

1786. September.

(*) Dus worden de Dorpen der *Onafhanglijke Indianen* genoemd.

1786. September. de Moeders, die hun met eene uitſtekende teederhartigheid opvoeden, en nimmer ſlaan, dan wanneer zij bloohartigheid ontwaaren in de kleine kinder-gevechten met hunne jaar- en ſpeelgenooten.

De oude Mannen in de *Rancheries*, die niet langer in ſtaat zijn om ter jagt te gaan, worden op kosten van het geheele Dorp onderhouden, en men draagt hun doorgaans vrij groote achting toe.

Onafhanglijke Indianen. De *Onafhanglijke Indianen* voeren zeer dikwijls oorlog; doch de vrees voor de *Spanjaarden* doet hun de Zendelingſchappen ontzien, en dit is misſchien geene der minſte oorzaken van de vermeerdering der Christen-buurten. — Hun wapentuig beſtaat in een boog en pijlen, met een gepunten ſteen vrij konſtig bearbeid. Deeze bogen zijn van hout; de pees beſtaat uit gevlochte osſen-zenuwen, en overtreft verre die der Inwoneren van *Port des François*.

Men heeft ons verzekerd, dat zij nimmer hunne gevangenen, noch hunne vijanden, op het ſlagveld gedood, opaten; dat zij niettemin, de overwinning behaald, en eenigen op het ſlagveld nedergeſlagen hebben-

bende, van de Hoofden, of Mannen, die groote dapperheid betoond hadden, eenige ſtukjens inzwolgen; niet zoo zeer tot een teeken van haat of uit wraakzucht, dan wel uit eerbied voor hunnen moed, en in de vaste verbeelding, dat dit voedzel geſchikt was, om ook hunnen moed aantewakkeren. Zij ſnijden, even als in *Canada*, aan de overwonnenen het hoofdhair af; ook halen zij hun de oogen uit, welken zij tegen het bederf weten te bewaren, en als heerlijke zegeteekenen hunner overwinning in ſtand houden. Hunne gewoonte is, de dooden te verbranden, en de asch op hunne begraafplaatſen, *Morais* genaamd, te brengen. 1786. September.

Twee zoorten van ſpelen zijn bij hun in zwang, waar aan zij al hunnen ledigen tijd beſteeden. Het eerſte, bij hun *Takerſia* geheeten, beſtaat in het werpen van een ſmallen hoep, van drie duimen over 't kruis, op een vierkant vlak, 't welk de ruimte beſlaat van tien vierkante roeden, zonder gras, en met een heining afgeſloten. Ieder der twee ſpeelderen heeft eene roede in de hand, van de grootte eens gewoonen wandelſtoks, vijf voeten lang; zij tragten

1786. September. deezen ſtok te ſteken in den hoep, terwijl dezelve in beweging is; als hun dit gelukt, winnen zij twee ſtreepjes; wanneer de hoep enkel op hun ſtok hangen blijft, één; drie ſtreepjes te krijgen, is winst. Dit ſpel geeft eene ſterke beweging, dewijl de hoep of de ſtok in eene geduurige beweging is.

Het andere ſpel, *Tousſi* genaamd, is gemaklijker; zij ſpeelen het met vier perſoonen, twee aan elke zijde: elk verbergt op zijne beurt een ſtukjen houts in zijne handen; terwijl de ſpeelmakker duizenderlei gebaarden maakt, om de oplettendheid van zijne partij aftetrekken. Het is voor de omſtanders zeer aartig te zien, hoe zij, tegen over elkander gezeten, de diepſte ſtilzwijgenheid in acht nemen, wagtende op de gelaats veranderingen en de geringſte omſtandigheden, welke hun kunnen dienen om de hand te ontdekken, waar in zig het ſtukjen hout bevindt: zij winnen of verliezen een ſtreepje, naar mate zij raden of niet raden; die winnen, hebben 't recht, om het houtje op hunne beurt te verſchuilen; vijf ſtreepjes moeten 'er gewonnen worden, en 't geen verſpeeld wordt, beſtaat

ſtaat meestentijds in koraalen. Bij de *Onafhanglijke Indianen* ſpeelt men in deezer voege, om het genot der vrouwen. 1786 September.

Deeze laatstgemelde *Indianen* hebben geene kennis van God, noch van eenen toekomenden ſtaat, uitgezonderd bij eenigen der zuidlijkſte Natiën, die, voor de komst der Zendelingen, het Paradijs in 't midden van de zee ſtelden, waar de Gelukzaligen eene koelte en frisheid genooten, die zij in hun brandend zand nimmer ſmaken; de Hel plaatſten zij in de diepſte holen van het gebergte.

Wijze van beſtiering, door de Zendelingen gebruikt.

De Zendelingen, in gevolge van hunne vooroordeelen, en misſchien volgens hun eigene ondervinding, overtuigd, dat het verſtand deezer lieden zeer gering, en bij na nooit ontwikkeld is, houden dit voor eene voldoende reden, om [illegible] ſteeds als kinderen te behandelen. Zij laten ſlechts een klein getal tot de gemeenſchap der Kerke ten vollen toe; deezen zijn de eerſte vernuften in de Volkplanting, die, gelijk DESCARTES en NEWTON, hunne eeuw zouden verlicht hebben, door hunne tijdgenooten te leeren, dat tweemaal vier agt maakt; eene berekening, verre boven het

1786. September.

bereik van de meesten deezer lieden. De wijze van beſtiering, door de Zendelingen gevolgd wordende, is in 't geheel niet geſchikt, om hen uit deezen ſtaat van onkunde te redden; alles is ingericht, om hun de belooningen in een ander leven te doen erlangen; en de meest nuttige konsten, zelfs die van Dorpsheelmeesters, worden onder hun niet beoeffend. Veele kinderen ſterven aan breuken, die door de geringſte konstbewerking gemakkelijk te geneezen zouden zijn: onze Scheeps-heelmeesters waren gelukkig genoeg, om een klein getal derzelven te helpen, en hun het aanleggen van windzelen te leeren.

Men moet bekennen, dat zoo al de *Jeſuiten* niet liefhebbender of godsdienſtiger waren, dan de tegenwoordige Zendelingen, zij ten minſten meer bekwaamheden bezaten. Het trotsch gebouw, 't welk zij in *Paraguai* eenmaal oprigtten, moet de grootſte verwondering verwekken; maar men zal aan hunne heerschzugt en vooroordeelen ſteeds te wijten hebben dat ſtelzel van gemeenſchap, het welk aan de bevordering der beſchaaving zoo nadeelig, en in alle de Zendelingſchappen in *California* te ſlaafsch

slaafsch gevolgd is. Deeze wijze van be- 1786.
stuur is voor de *Indianen* wezenlijk eene September.
zoogenaamde Gods-regeering. Zij gelooven, dat de Geestelijken, die over hun gesteld zijn, eene onmiddelijke en dagelijksche gemeenschap met God hebben, en dat zij hem dagelijks op het Altaar doen nederdaalen. Onder begunstiging van dit denkbeeld, leven de Paters hier met de grootste veiligheid in het midden der Dorpen; zij sluiten zelfs des nachts hunne deuren niet, terwijl zij slapen, schoon de geschiedenis van hun Zendelingschap een voorbeeld oplevert, dat eenmaal één van hun is vermoord geworden. Men weet, dat deeze moord het gevolg was van een oproer, door onvoorzichtigheid veroorzaakt; want doodslag is een misdrijf, zeer zeldzaam, zelfs onder de *Onafhanglijke Wilden*. Bij hun wordt dezelve echter alleen met algemeene verachting gestraft. Maar indien iemand sneuvelt onder de slagen van verscheiden persoonen, veronderstelt men, dat hij dit lot verdiend hebbe, dewijl hij den haat van zoo veelen op zig geladen heeft.

Wij vonden te *Monterey* eenen *Spaan-* *Handel in Oorschen* Commisaris VINCENT VASSADERE *vellen.*

1786. September.

Y VEGA geheeten; hij had beveelen aan den Gouverneur overgebragt, om alle de Otterhuiden, van zijne tien Zendelingſchappen, en vier Hoofdplaatſen, te verzamelen; dewijl de Regeering zig den handel in dezelven, bij uitſluiting, had voorbehouden. De Heer FAGES verzekerde mij, dat hij jaarlijks twintig duizend Otterhuiden kon leveren; met bijvoeging, dat, indien de handel op *China* de verkoop van dertig duizend ſtuks mogt vorderen, twee of drie Volkplantingen ten noorden van *St. François* hem welhaast in ſtaat zouden ſtellen, om dien handel ten voordeele zijns Volks te drijven.

Men kan zig niet genoeg verwonderen, dat de *Spanjaarden*, Landen bezittende, zoo nabij, en zoo veel gemeenſchaps hebbende met *Manilla* en *China*, tot heden toe onkundig gebleven zijn van de waarde deezer kostbaare Pelterijen.

't Is aan den Capitain COOK, en aan de uitgave zijner Reizen, dat de *Spanjaarden* deeze kundigheid hebben dank te weeten, zoo zeer met hun belang ſtrookende, en welke bij vervolg de rijkſte winſten zal opbrengen. Dus heeft deeze groote Man ge-

gereisd ten algemeenen beste der Volken, en zijne eigene Natie behoudt alleen de eer der onderneming, en die van den grondslag gelegd te hebben. 1786. September.

De Otter is een halfslachtig dier, zoo algemeen langs de geheele westkust van *America*, van den 28ste tot den 60ste graad, als de Zeehonden op de Kust van *Labrador*, en in *Hudsons-Baaij*. De *Indianen*, die zulke goede Zeelieden niet zijn, als de *Esquimaux*, en wier kano's te *Monterey* slechts van riet waren, vangen de Otters op het land in strikken, of slaan dezelven dood met zwaare stokken, wanneer zij hen op eenen afstand van het strand aantreffen; ten dien einde houden zij zig agter de rotsen verborgen; want dit dier verschrikt op het minste geluid, en begeeft zig onmiddelijk te water. In het afgeloopen jaar, was eene Otterhuid niet meer waardig, dan twee Hazenvellen; de *Spanjaarden* dagten nooit, dat zij zoo gezocht zouden zijn; nimmer hadden zij dezelven naar *Europa* gezonden; en *Mexico* was eene te heete lugtstreek, om te veronderstellen, dat die Pelterije 'er eenige waarde zoude hebben.

Ik ben van begrip, dat, binnen het ver-

1786. September. loop van weinige jaaren, in den handel der *Rusſen* te *Kiatcha* eene groote verandering zal plaats grijpen, wegens de moeielijkheid, om aan zulk eene mededinging het hoofd te bieden. De vergelijking, door mij gemaakt, tusſchen de Ottervellen van *Monterey*, en die van *Port des François*, doet mij beſluiten, dat de huiden van het zuiden de minſte in innerlijke waarde zijn; doch het verſchil is zoo gering, dat ik 'er niet vast op durve aangaan, en twijffele, of dit onderſcheid tien ten honderd bedragen zal, in geval van verkoop. Het is bijkans zeker, dat de nieuwe Maatſchappij te *Manilla* zig van dien handel zal trachten meester te maken; en dit zou eene allergelukkigſte zaak voor de *Rusſen* wezen, dewijl de aart van alle uitſluitende Maatſchappijen medebrengt, dat dezelve aan alle takken van handel en arbeidzaamheid den doodſteek geeft; terwijl integendeel de vrije handel alleen den bloei bezorgen kan, voor welken zij vatbaar zijn.

Bevolking van Nieuw-California. *Nieuw-Californa*, hoe wel een zeer vruchtbaar Land, is bijna geheel onbewoond; eenige Soldaten, met *Indiaanſche* vrouwen getrouwd, die binnen de Forten woo-

woonen, of in kleine benden tot veiligheid des Lands in de Zendelingſchappen verdeeld zijn, maken tot hier toe de geheele *Spaanſche* Natie in dit gedeelte van *America* uit. Dit Land zoude in 't geheel niet behoeven te zwigten voor *Virginië*, het welk 'er tegen over ligt, wanneer het niet zoo ver van *Europa* was afgelegen, maar de nabijheid van *Aſië* zoude dit nadeel kunnen vergoeden, en, naar mijn inzien, zouden goede wetten, en vooral de vrijheid van handel, aan het zelve wel dra eenige inwooners bezorgen: want de *Spaanſche* bezittingen zijn zoo uitgeſtrekt, dat het met geene mogelijkheid te veronderſtellen is, dat, nog in een langen reeks van tijd, de bevolking in eenigen dier Volkplantingen kan vermeerderen. Het groot getal van ongehuwde perſoonen van beiderleije kunne, die, uit een beginzel van deugd, zig aan dien ſtaat hebben toegewijd, en de onveranderlijke Staatkunde der Regeering, om niet meer, dan éénen Godsdienst, toe te laten, en de geweldigſte middelen tot deszelfs handhaving te bezigen, zullen ſteeds een nieuw beletzel tegen allen aanwas van bevolking veroorzaken.

1786. September.

Het

1786. September. Het beſtuur der Volken, die tot het Christendom bekeerd zijn, zoude veel voordeeliger voor de bevolking wezen, indien het recht van eigendom, en eene zekere vrijheid, daar van den grondſlag uitmaakten. Intuſschen hebben de Paters, zedert dat zig tien onderſcheiden Zendelingſchappen in *Noord Californía* gevestigd hebben, aldaar zeven duizend zeven honderd en één *Indianen* van beiderleije kunne gedoopt, en 'er alleenlijk twee duizend drie honderd agt en tachtig begraven: maar men moet in aanmerking nemen, dat deeze berekening niet bewijst, zoo als in onze *Europeeſche* Steden, of de bevolking toeneemt of vermindert, vermits zij alle dagen *Onafhanglijke Indianen* doopen; hier uit vloeit alleenlijk voort, dat het Christendom wordt uitgebreid, en dat, zoo als ik reeds gezegd heb, de zaken van het toekomend leven in geene betere handen zijn konden.

De *Franciscaner* Zendelingen zijn bijna allen *Europeanen*, zij hebben een *Collegie*, of Klooster in *Mexico*, welks Opzigter in *America*, de Generaal van zijne Orde is. Dit huis is niet afhangelijk van den Provintiaal der *Franciscanen* in *Mexico*, maar des-

deszelfs Opper-Beſtuurers zijn in *Europa*.

1786. September.

De Onder-Koning is thans de eenige Rechter in geſchillen, die tusſchen de onderſcheidene Zendelingſchappen ontſtaan, als welke het gezag van den Bevelhebber van *Monterey* niet erkennen; de laatstgemelde is alleenlijk verpligt aan hun de ſterke hand te leenen, wanneer zij zulks vorderen. Dewijl echter alle de *Indianen*, en voornamelijk de onbekeerden, onder hem ſtaan, en dewijl hij bovendien over de Ruiterije, die in de zetelplaats der Zendelingſchappen gevonden wordt, het bevel voert, zoo wordt, door deeze verſchillende, en tegen elkander inloopende betrekkingen, zeer dikwils de goede verſtandhouding tusſchen het Krijgs- en Godsdienſtig Beſtuur geſtoord, terwijl aan het laatſte, in *Spanje*, bijna altijd de hand wordt boven 't hoofd gehouden. Voorheen werden deeze zaken gebragt voor den Gouverneur der Binnenlandſche Gewesten; maar de nieuwe Onder Koning, DON BERNARDO GALVES, heeft al dit gezag tot zig getrokken.

Gezag van den Onder-Koning van Mexico.

Spanje geeft vier honderd Piasters aan elken Zendeling, welker getal in ieder

Bezoldingen der Zendelingen, enz.

Pa

1786. September. Parochie op twee bepaald is; die boven dat getal is, ontfangt geene bezolding Men heeft niet veel geld noodig in een Land, waar niets te koopen valt; de koralen zijn de eenige munt der *Indianen*. Dienvolgende zendt het *Mexicaansch Collegie* nooit een enkelen Piaster in ſpecie, maar de waarde derzelven in goederen, als kaarsſon ten gebruike van de Kerk, chocolaad, ſuiker, olij, wijn, benevens eenig lijnwaad, waar van de Zendelingen gordels maken, ten einde door de bekeerde *Indianen* gebruikt te worden tot bedekking van die deelen, welken de eerbaarheid verbied. te ontblooten.

De bezolding van den Gouverneur bedraagt vier duizend Piasters; die van zijnen Stedehouder vier honderd en vijftig; die van den Capitain, welke het opper-toezigt heeft over de twee honderd drie en tachtig Ruiters, die in de beide *California's* verſpreid liggen, twee duizend Piasters. Elke Ruiter trekt twee honderd zeventien Piasters; maar hij is verpligt in zijn onderhoud te voorzien, en zig zelven de noodige paarden, kleederen, wapentuig, en met één woord, alle zijne behoeften aanteſchaf-

ſchaffen. De ſtoetereijen, en de oſſen ſtaan onder het opzigt van den Gouverneur, die aan de Soldaten, de Paarden, en het vleesch, het welk zij noodig hebben, verkoopt. De prijs van een goed paard is agt Piasters, en van een os vijf. Met het einde van het jaar rekent hij met elken Ruiter af, en betaalt hem, het geen hij in geld meerder te vorderen heeft. 1786. September.

Dewijl de Soldaten der hoofdplaats, een getal van agttien uitmakende, ons duizend kleine dienſten gedaan hadden, verzogt ik, om hun een ſtuk blaauw laken ten geſchenke te mogen geven; en ik zond aan de Zendelingen, dekens, gewerkte ſtoffen, koralen, ijzerwerk, kortom alle kleinigheden, die hun van dienst konden zijn, en welken wij geene gelegenheid gehad hadden, om onder de *Indianen* van *Port des François* uittedeelen. De Voorzitter maakte aan het geheele gehucht bekend, dat dit een geſchenk was van hunne getrouwe en oude Bondgenooten, die denzelfden Godsdienst met de *Spanjaarden* beleeden; waar door wij hunne oplettendheid zoo bijzonderlijk tot ons trokken, dat elk hunner ons, des anderen daags, een bos hooij of ſtroo bragt voor de os- *Geſchenken aan de Soldaten en Indianen.*

1786. September. osſen en ſchapen, die wij medenamen. Onze Tuinman gaf aan de Geeſtelijken eenige Aardappelen van *Chili*, die volmaakt goed gebleven waren. Ik geloof, dat dit geen van onze minſte geſchenken was, en dat dit gewas op de ligte en zeer vruchtbaare gronden, in den omtrek van *Monterey*, zeer welig groeijen zal.

Waarnemingen der Kruidkundigen enz. Van den dag van onze aankomst af hielden wij ons bezig met de zorg, om water en hout in te neemen; men had ons toegeſtaan het hout te hakken op die plaatſen, waar het voor onze ſloepen meest geſchikt was. Onze Kruidkundigen lieten, van hunnen kant, geen oogenblik verloren gaan, om hunne verzameling van planten te vergrooten; maar het jaargetijde was hun niet gunſtig. De hette van den zomer had de planten geheel en al verdroogd, en derzelver zaaden lagen over den grond verſpreid. Onze Tuinier, COLLIGNON, herkende geene anderen, dan de Alsſem, de Zee-Alsſem, de Averuit, de Bijvoet, de *Mexicaanſche* Thee, het Guldenkruid van *Canada*, het Sterrekruid, het Duizendblad, de Nagtſchade met zwarte vruchten, het Glaskruid, en de Water-Kruis en Munt. De tui-

tuinen van den Gouverneur en der Zendelingen waren vol van keuken-groenten, die aan ons bezorgd werden; zoo dat ons Scheepsvolk, in geen Land hoe genaamd, eene grootere meenigte van groenten gehad heeft. 1786. September.

Onze liefhebbers van geſteenten waren niet minder ijverig, dan de Kruidkundigen, maar zij waren nog minder gelukkig. Op de bergen, in de holen, aan het ſtrand, ontmoetten zij niets anders dan een ligten, leemachtigen ſteen, die zeer bros was, en in eene zoort van mergel beſtond; zij vonden ook ſtukken van granaat-ſteen, met aderen van gecrijſtalliſeerde Veld-ſpath, eenige ſtukken Porphijr en Jaspis, maar geen ſpoor hoe genaamd van metalen. De ſchelpen zijn 'er al mede niet overvloedig, uitgenoomen fraaije Zee-ooren, waar van de ſchelp de ſchoonſte goudkleur vertoont; zij hebben tot negen duimen lengte op vier duimen breedte; al het verdere is niet der moeite waardig om het op te zamelen. De oost- en zuid-kust van *Oud California* is veel rijker in dit gedeelte der Natuurlijke Geſchiedenis: men vindt aldaar peerlen, welke die van *Ceylon*, of van de *Perſiſche*

1786. September. *Golf*, in fraaijheid en grootte evenaaren. Het zoude ook een artikel van groote waarde zijn, het welk zekerlijk in *China* grooten aftrek hebben zoude; maar de *Spanjaarden* kunnen met geene mogelijkheid alles aanwenden, waar toe zoo veel vlijt en arbeidzaamheid vereïscht wordt.

Waarneemingen omtrent de taal der Indianen. DE LAMANON, die mij de volgende aanteekeningen, betrekkelijk het taal-eigen der onderscheidene Volken, die in den omtrek van *Monterey* woonen, heeft medegedeeld, is van begrip, dat het uittermaten moeielijk is, daar van een naauwkeurig woordenboek te leveren; en hij kan voor niets instaan, dan dat hij alle moeite heeft aangewend, om geene misslagen te begaan: hij zoude misschien zelf op zijne eigene waarneemingen geen vertrouwen gesteld hebben, zoo hij bij de Zendelingen, alwaar hij vier dagen heeft doorgebragt, niet twee *Indianen* had aangetroffen, die, het *Spaansch* volmaakt kundig zijnde, hem van zeer grooten dienst geweest waren.

Volgens de waarneemingen van DE LAMANON is 'er misschien geen Land, waar de verschillende taal-eigens zoo meenigvuldig zijn, als in *Noord-Californa*. De tal-

talrijke Volken, die dit Land bewoonen, ſchoon niet ver van elkander afgelegen, leven geheel op zig zelven, en hebben elk eene bijzondere ſpraak. Dewijl het te moeielijk is, om die allen te leeren, getroosten zig de Zendelingen, met 'er geen één van te kennen; zij hebben een Tolk noodig tot hunne predikingen, en vermaningen bij het ſterfbed. 1786. September.

Monterey, en de Zending van *St. Carlos*, die daar toe behoort, bevatten in zig het Land der *Achastliërs*, en der *Ecclemachen*. Uit de beide taalen deezer Volken, die gedeeltelijk tot eene en dezelfde zending behooren, zoude wel dra een derde ontſtaan, indien de bekeerde *Indianen* met de onbekeerden geene gemeenſchap meer hielden. De taal der *Achastliërs* is geëvenredigd aan het klein beſtek van hunne verſtandelijke vermogens. Gelijk zij weinig afgetrokkene denkbeelden bezitten, hebben zij weinig woorden om dezelven uittedrukken: het is ons zelfs toegeſcheenen, dat zij alle de ſoorten van dieren niet door onderſcheidende benamingen kunnen aanduiden; zij geven denzelfden naam, *Ouakeche*, aan de padden, zoo wel als aan de kikvorſchen:

1786. September. zij weten zelfs niet te onderſcheiden de planten, welken zij tot het zelfde gebruik bezigen. Hunne benamingen, om zedelijke voorwerpen uittedrukken, zijn bijna allen van 't gevoel van de ſmaak ontleend, als zijnde dit het zintuig, aan het welk zij zoo gaarne voldoening geven. Zoo bedienen zij zig van het woord *misſich*, om een goed mensch, zoo wel als een ſmakelijk voedzel aanteduiden, en den naam van *keches* geven zij aan een flecht mensch, even als aan bedorven voedzel.

Het meervouwdig getal onderſcheiden zij van het enkelvouwdige; zij buigen eenige tijden der werkwoorden: maar van naamwoorden kennen zij geene buiging. Hunne zelfſtandige naamwoorden zijn veel meer in getal, dan de bijvoeglijke; en zij gebruiken nooit de letters F, B, noch X; zij hebben de *chr*, even als de inwooners van *Port des François*: *chrskonder*, een vogel; *chruk*, een hut; maar hunne uitſpraak is over 't algemeen veel zagter.

De dubbelde klinkletter *ou* koomt in meer dan de helft van hunne woorden voor: *chouroui*, zingen; *touroun*, de huid; *toueurs*, de nagel; en de medeklinkers, waar me-

mede de woorden beginnen, zijn meest altijd de T, en de K; de uitgangen der woorden verſchillen zeer dikwils. 1786. September.

Zij bedienen zig van hunne vingeren, om tot tien toe te tellen: weinigen onder hun zijn in ſtaat, om zulks zonder behulp van eenig teeken te verrigten. Indien zij het getal, het welk op agt volgt, willen uitdrukken, beginnen zij, met op hunne vingeren te tellen, één, twee, enz., en zij houden op, wanneer zij negen genoemd hebben; zeldzaam zelfs komen zij tot het getal van vijf, zonder dit hulpmiddel.

De woorden, waar mede zij de getallen uitdrukken, zijn de volgende: — Een, *moukala*. Twee, *outis*. Drie, *capes*. Vier, *outiti*. Vijf, *is*. Zes, *eteſake*. Zeven, *kaleis*. Agt, *oulouſmaſakhen*. Negen, *pak*. Tien, *tonta*.

Het Land der *Ecclemachen* ſtrekt zig, oostwaards van *Monterey*, meer dan twintig mijlen ver uit. De taal van deszelfs inwooners verſchilt geheel en al van die der nabuurige Volken; zij heeft zelfs meer overeenkomst met onze *Europeeſche* taalen, dan met de *Americaanſche*. Dit taalkundig verſchijnzel, het merkwaardigſte ten deezen

1786. September. opzigte, het welk op dit vaste Land nog is waargenomen, is misschien belangrijk voor de geleerden, die in de vergelijking der talen de geschiedenis van de verplaatsing der Volken zoeken. Het schijnt, dat de *Americaansche* taalen een onderscheidend kenmerk hebben, waar door zij van de taalen van het oude vaste Land ten eenemaal verschillen. Wanneer men dezelven vergelijkt met die van *Brasilië*, van *Chili*, van een gedeelte van *California*, als mede met de talrijke woorden-lijsten, door onderscheiden Reizigers opgegeven, ziet men, dat over 't algemeen in de *Americaansche* taalen ontbreken verscheiden letters, die met de lippen worden uitgesproken, en in het bijzonder de letter F, welke nogtans de *Ecclemachen* gebruiken en uitspreken, even als de *Europeanen*. De taal van dit Volk is voor 't overige veel rijker, dan die der andere Volken van *California*, schoon zij met de taalen der beschaafde Natiën in geene vergelijking gesteld kan worden. Zoo men al uit deeze waarnemingen zoude willen besluiten, dat de *Ecclemachen* geene oorspronglijke bewooners van dit gedeelte van *America* zijn, moet men

men ten minſten toegeven, dat zij het zedert langen tijd bewoonen; want ten aanzien van kleur, wezenstrekken, kortom van hunne geheele uiterlijke gedaante, verſchillen zij van de andere Volken deezer landſtreek niet. 1786. September.

Hunne woorden, om de getallen uittedrukken, zijn deeze: — Een, *pek.* Twee, *oulach.* Drie, *oulleſ.* Vier, *amnahon.* Vijf, *pemaca.* Zes, *pekoulana.* Zeven, *houlakoalano.* Agt, *houlefala.* Negen, *kamakoualane.* Tien, *tomoïla.* — Vriendin, *nigefech.* Boog, *pagounach.* Baard, *iſcotre.* Danſen, *meſſia.* Tanden, *aour.* Zeehond, *opopabos.* Neen, *maal.* Ja, *ike.* Vader, *aoi.* Moeder, *atzia.* Star, *aimoulaſ.* De nacht, *toumaneſ.*

Des avonds van den 22ſten was alles ingeſcheept; wij namen affcheid van den Gouverneur, en van de Zendelingen. Wij namen zoo veel voorraad mede, als toen wij van het Eiland *la Conception* vertrokken; het gevogelte van den Heer FAGES, en van veele Geeſtelijken, was in onze kooijen overgegaan; de laatstgemelden hadden daar bij bovendien gevoegd, graanen, boonen, erweten, zonder iets voor zig te be- *Vertrek van* Monterey.

1786. September. houden, dan het geen zij volſtrektelijk niet misſen konden. Zij wilden geene betaling van ons aanneemen, en lieten zig eindelijk daar toe alleen bewegen door onze voorſtellingen, dat zij wel beſtuurders, maar geene eigenaars van de goederen der Zendelingſchappen waren.

Den 23ⁿ, was de wind ons tegen, en, des morgens van den 24ⁿ, gingen wij met eene friſſche weſtelijke koelte onder zeil. DON ESTEVAN MARTINEZ was reeds met het aanbreken van den dag aan boord gekomen; zijne ſloep, met al zijn volk, was ſteeds ten onzen dienſte, en zij waren ons in al onzen arbeid behulpzaam. Ik kan niet, dan met zeer flaauwe trekken, uitdrukken, de gevoelens van dankbaarheid, welke wij aan zijne goede behandeling verſchuldigd zijn, gelijk ook aan die van den Heer VINCENT VASSADRE Y VEGA, een zeer verſtandig en verdienſtelijk Jongman, die in 't kort naar *China* ſtaat te vertrekken, om aldaar een Verdrag, betrekkelijk den handel in Otterhuiden, te ſluiten.

Terwijl ons ſcheepsvolk bezig was met het noodige hout en water intenemen, deedt DAGELET zijn Quadrant aan Land bren-

brengen, ten einde met de grootſte juistheid de breedte van *Monterey* te bepalen. Het ſpeet hem zeer, dat de omſtandigheden mij niet toelieten, aldaar lang genoeg te verblijven, om de vergelijkingen van onze Zee-Uurwerken te kunnen hervatten. Het ſteelen van de verzameling van waarnemingen, door de Wilden te *Port des François* gepleegd, bragt hem in eenige onzekerheid, omtrent de dagelijkſche vertraging van het Uurwerk N°. 19, met welks behulp wij alle de punten van de *Americaanſche* Kust bepaald hadden. Deeze Starrekundige meende zelfs als nietig te moeten beſchouwen de vergelijkingen, op *l'Isle du Cenotaphe* gemaakt, en gaf boven dezelven den voorrang aan die van de Baaij *Talcaguana* in *Chili*, hoe zeer misſchien al te oud, om 'er zig geheel en al op te kunnen verlaten. Men moet echter niet uit het oog verliezen, dat wij, voor elken dag, de lengte, door het Uurwerk opgegeven, vergeleken met die, welke de waarneeming van den afſtand der maan van de zon, aan boord van elk Fregat gedaan wordende, aanwees, en dat de volmaakte en beſtendige overeenkomst van beiden geen twijffel kan overla-

1786. September.

1786. September. ten, dat die geenen, tot welken wij ons bepaald hadden, volkomen juist waren.

Dewijl de geenen, die beminnaars van naauwkeurige wetenſchappen zijn, misſchien gaarne zouden weten, tot welke hoogte de misſlagen klimmen kunnen, waar voor de bepalingen der lengte, die, volgens den waargenomen afſtand der maan van de zon, op zee gemaakt worden, vatbaar zijn kunnen, ſchijnt het mij niet ongepast, hier van een denkbeeld optegeven.

In weerwil van een langen reeks van waarnemingen, heeft het, tot hier toe, aan deskundigen niet mogen gelukken, om tafelen van de bewegingen der maan te geven, die volmaakt juist waren. Intuſſchen veroorzaakt deeze eerſte zoort van mistasting, in aanmerking van de juistheid, die deeze tafelen reeds bereikt hebben, eene onzekerheid van ten hoogſten 40 of 50 minuten tijds, en doorgaans alleenlijk van 30 minuten, het welk met een vierde van een graad Geographiſche lengte overeenkoomt; om dat de beweging der maan met opzigt tot de zon, door elkander gerekend, een halve minuut van graad op elke minuut van tijd uitmaakt, en dat de minuut van tijd

tijd overeenkoomt met een vierde van een graad van Geographiſche lengte: waar uit volgt, dat de lengten, welken men afleidt uit de vergelijking der afſtanden, op zee waargenomen, met de afſtanden, die volgens dezelfde tijdperken, en met eenen bepaalden middaglijn, berekend zijn in de te makene tafelen aan geen grooter misſlag onderworpen kunnen zijn, zoo 'er al één plaats heeft, dan van een vierde van een graad, in de meest gewoone gevallen, dikwils zelfs van eene mindere hoeveelheid, en zeer zeldzaam van eene grootere. 1786. September.

De tweede oorzaak van misſlagen, voortkomende uit de onvolmaaktheid der werktuigen, en het gebrek van naauwkeurigheid of juistheid in den waarnemer, kan niet zoo net bepaald worden, als die, welke uit de onvolkomenheid der tafelen voortſpruit

Ten aanzien van de Octanten en Sextanten, hangt de misſlag, voor zoo veel het werktuig betreft, van de juistheid der verdeelingen af; en, wat den waarnemer belangt, 1°. van de moeielijkheid, om het punt van *nul* te bepalen; 2°. van de moeielijkheid, om de zamenſtooting der twee geſtarn-

1786. September. ſtarnten wel waartenemen: dit laatſte hangt af van een goed gezicht, van de gewoonte, en van de naauwkeurigheid in den waarnemer.

De werktuigen, *Cercles à reflexion* genaamd, hebben, ten aanzien der misſlagen, niets gemeens met de Sextanten en Octanten, dan de moeielijkheid, om de zamenſtooting der ſtarren waartenemen; en zij verdienen boven deezen den voorrang, om dat ze met meer zekerheid gebruikt kunnen worden. Voornamentlijk loopt men ook geen gevaar, om eene verkeerde opmaking uittebrengen; want, dewijl de waarnemingen wederkeerig, dan naar de rechte, dan weder naar de linke zijde, gedaan worden, heeft men nimmer noodig die opmaking te doen. Wat de onnaauwkeurigheid der verdeelingen betreft, dezelve is willekeurig, naar mate men de waarneemingen meer of min herhaalt, en het hangt alleen van het geduld van den waarneemer af, om de mistasting, uit de verdeeling voortkomende, eindelijk op niet te doen uitloopen (*).

Na

(*) De Sextanten, van welken wij gebruik gemaakt hebben, zijn van het maakzel van RAMSDEN, een

Na op deeze wijze den kring der misslagen bepaald te hebben, mogen wij met recht besluiten, dat onze bepalingen der lengte, door den afstand der maan van de zon waartenemen, door elkander gerekend zijnde, nimmer eene grootere mistasting, dan van een vierde van een graad, hebben kunnen bevatten; want, van de *Cercle à reflexion* steeds gebruik gemaakt hebbende, nimmer hebbende verzuimd, om, bij elke bewerking, de waarneming zoo dikwijls te herhalen, als de tijds omstandigheden het maar toelieten, en de waarnemers bovendien zeer geoeffende lieden zijnde, hadden wij voor niets te vreezen, dan voor de onzekerheid, of de bepaalde mistasting, die uit de onvolkomenheid van de tafelen der maan konde voortspruiten. 1786. September.

Wij konden dus met genoegzaame zekerheid van den uitslag dier bewerkingen, die bijna dagelijks herhaald werden, gebruik ma-

een *Engelsch* Werktuigmaker; de *Cercles à reflexion* zijn, volgens de uitvinding van DE BORDA, gemaakt door LENOIR, zijnde een *Fransch* Ingenieur, voor de Wis- en Sterrekundige Werktuigen.

1786. September. maken, om de regelmatigheid van het Scheeps uurwerk te bepalen, door deszelfs aanwijzingen met de eerstgemelden te vergelijken. Wij verlieten ons bovendien, met reden, op de aanhoudende overeenſtemming van verſcheidene gemaakte waarneemingen, bij verſchillende gelegenheden, en afzonderlijk aan boord van elk Schip, gedaan. Deeze dienden dus wederkeerig tot een ontwijffelbaar bewijs van de onwankelbaare regelmatigheid van het Scheeps-uurwerk N°. 19, met behulp van het welk wij de lengten bepaald hebben van alle de punten der *Americaanſche* Kust, door ons aangedaan. Allerleije zoorten van voorzorgen, die wij bij aanhoudendheid genomen hebben, geven mij de verzekering, dat onze bepalingen eenen trap van juistheid verkregen hebben, die aan deskundigen en aan zeelieden alle vertrouwen moet inboezemen.

De nuttigheid der Scheeps-uurwerken is zoo algemeen erkend, en zoo duidelijk ontvouwd in de *Reize van* DE FLEURIEU, dat wij van de daar door genotene voordeelen niet behoeven te ſpreken, dan om des te meer te doen blijken, hoe zeer BERTHOUD de verwagting van zijne bekwaam-

kwaamheid zelfs overtroffen heeft; vermits, na verloop van agttien maanden, de N°. 18 en 19. even voldoende aanwijzingen hebben opgegeven, als bij ons vertrek, en ons, verscheiden malen daags, onze berekening der lengte op het naauwkeurigst bezorgden, zoo dat BERNIZET, dien overeenkomstig, de Kaart der *Americaansche* Kust heeft opgemaakt (*). 1786. September.

Deeze Kaart heeft zekerlijk veele bijzonderheden agter wegen gelaten; maar wij kunnen echter voor de naauwkeurigheid der bepalingen van de hoofd-punten der Kust, zoo als die door hem gemaakt zijn, instaan: zij is ons over 't algemeen toegescheenen juist te zijn; wij hebben geene brandingen in de ruime zee bemerkt, maar 'er

(*) Ik moet hier doen opmerken, dat het maken der Sterrekundige waarnemingen en der Kaarten, aan beide Schepen gemeen was; en dewijl MONGÉS op *Teneriffe* gebleven was, is DE LANGLE, die zelf een zeer goed Sterrekundige is, met deezen arbeid geheel en al belast geworden, wordende hij daar in geholpen door VAUJUAS, LAURISTON, en BLONDELA. De laatstgemelde is voor een gedeelte maker van de Kaarten, volgens de waarnemingen, die hem werden ter hand gesteld.

1786. September.

'er zouden eenige banken dicht bij de Kust kunnen zijn: echter hebben wij geene reden, om dit te veronderſtellen.

Het gedeelte van den grooten *Oceaan*, het welk wij, om te *Macao* te komen, moesten overzeilen, is eene bijna onbekende zee, in welke wij konden hopen eenige nieuwe Eilanden te ontmoeten. De *Spanjaarden*, die deeze zee alleen bevaaren, hebben, zedert langen tijd, dien geestdrift tot het doen van ontdekkingen verloren, die, door goud-dorst gedreven, hun alle gevaren deed trotſeeren. Deeze warme geestdrift is vervangen door de koude berekening van veiligheid; wanneer zij dus van *Acapulco* naar *Manilla* vaaren, bepalen zij hunnen weg tot eene ſtreek van twintig mijlen, tusſchen 13 en 14 graden breedte; bij hunne te rug komst, volgen zij ten naasten bij de 40°. parallel-lijn, met behulp van de weste-winden, die in deeze ſtreeken dikwijls waaijen. Eene langduurige ondervinding heeft hen overtuigd, dat zij hier, noch verborgene klippen, noch ondiepten, te vreezen hadden; zij kunnen dus des nachts met even weinig gevaar zeilen, als in de *Europeeſche* zeeën. Dewijl hunne overtocht nu

nu meer regelrecht is, zoo is dezelve daar door korter, en de ladingen hunner Rheeders zijn minder blootgeſteld, om door ſchipbreuk te vergaan. 1786. September.

Dewyl onze reize ten oogmerk had het doen van nieuwe ontdekkingen, en het bevaaren der tot nog toe min bekende zeeën door te zetten, ontweken wij de bekende vaarwateren even zorgvuldig, als de koopvaardijſchepen doorgaans de gewoone ſtreek volgen. Wij waren echter verpligt de richting der pasſaat-winden in acht te nemen, zonder welker hulp wij in geen zes maanden *China* zouden hebben kunnen bereiken, en dus in het verder ontwerp onzer reize zouden zijn te leur geſteld geworden. *Ontwerp der reize.*

Bij mijn vertrek van *Monterey* beſloot ik, mijn koers zuidwestwaards te rigten, op 28 graden breedte, op welke hoogte eenige Aardrijkskundigen het Eiland *Nostra Senora de la Gorta* geplaatst hebben. Alle mijne pogingen, om den Reiziger opteſporen, die weleer deeze ontdekking deed, zijn vrugteloos geweest: te vergeefs doorbladerde ik mijne aanteekeningen, en alle de gedrukte Reizen, die aan boord der beide Fregatten waren; ik vond noch de waa- *Vruchteloos zoeken naar het Eiland* Nostra Senora de la Gorta.

1786. September. re, noch de verdichte geſchiedenis van dit Eiland, en ik verbeeld mij, dat de Aardrijkskundigen, met aan het zelve eene plaats op den grooten Oceaan aantewijzen, ſlechts de Kaart gevolgd hebben, die de Admiraal ANSON op de Galjoen van *Manilla* vond.

Tegen winden en ſtilte hielden ons twee dagen in 't gezicht van *Monterey*; maar in 't kort draaide de wind naar het noordwesten, waar door ik de 28°. parallel-lijn konde bereiken, op welke ik een ſtreek van vijf honderd mijlen meende afteleggen, tot aan den graad van lengte, op welken het Eiland *Nostra Senora de la Gorta* liggen moest: niet zoo zeer in de hoop van het zelve te zullen vinden, dan wel met oogmerk, om het op de Zeekaarten uittewisſchen, vermits het te wenſchen ware, ten nutte van de Zeevaart, dat Eilanden, wier lengte en breedte niet juist bepaald zijn, weggelaten werden, tot dat naauwkeurige waarnemingen, immers ten aanzien van de breedte, hunne waare plaatſing zouden hebben aangewezen.

October. Mijn overtocht was in 't eerst zeer voorſpoedig, maar den 18en October draaide de wind naar het westen, en bleef zoo vast in

in dien hoek, als op de hooge breedten. Agt of tien dagen lang had ik met deeze hinderpalen te worſtelen; de regenbuien en ſtormen waren bijna zonder ophouden; de vochtigheid tuſſchen het verdek was buitengemeen; alle de kleederen der Matroosſen werden nat, en ik was zeer beducht, dat de ſcheurbuik het gevolg van dit kwade weder zijn mogt: wij hadden nog geene zieken; maar onze reize, ſchoon reeds vrij lang geduurd hebbende, was naauwlijks begonnen, in vergelijking van het groote vak, het welk ons nog te doen ſtond. Zoo al het groot ontwerp van onze reize in niemand bekommering verwekte, toonden ons onze zeilen en ons wandt alle dagen, dat wij zedert zestien maanden onophoudentlijk zee gebouwd hadden; alle oogenblikken brak ons ſcheepstuig, en onze zeilenmakers hadden de handen vol, om de zeilen, die bijna geheel verſleten waren, in ſtand te houden. Wij hadden zekerlijk vrij wat ingeruilde goederen aan boord; maar de nog voor handen zijnde langduurigheid van onze reize, vorderde de geſtrengſte bezuiniging. Bijna de heift van onze touwen was reeds onbruikbaar, en wij waren nog in

1786. October.

verre na niet op de helft van onze reize.

1786. November. Den 30^en^ November, op 24 graden 4 minuten noorder breedte, en 165 graden 2 minuten westelijker lengte, werden wij door zeer veele vogelen omringd, behoorende tot het geslacht der Zee-meeuwen, Fregatten, en Zee-zwaluwen, die doorgaans niet verre van 't land af vliegen: wij namen alle omzichtigheid in acht, en maakten 's nachts weinig zeil. Des avonds van den 4^en^ November, ontdekten wij een Eiland, vier of vijf mijlen westwaards van ons af liggende: het kwam ons voor van weinig aanbelang te zijn, maar wij vleidden ons, dat het 't eenige niet zijn zoude.

Ontdekking van het Eiland Necker.

Ik gaf sein, om bij den wind te zeilen, en den geheelen nacht te laveeren, terwijl wij met ongeduld den dag afwagtten, om onze ontdekking voorttezetten. Den 5^en^ November, des morgens ten vijf uuren, waren wij slechts drie mijlen van het Eiland af, en ik zeilde vlak voor den wind op het zelve aan. Ik beval aan de *Astrolabe*, om voor uit te zeilen, en zig tot het uitwerpen van het anker gereed te houden, indien de Kust eenen goeden ankergrond opleveren mogt.

Dit

Dit zeer klein Eiland is eigentlijk maar een Rots, omtrent vijf honderd toisen lang, en ten meesten zestig hoog. Men ziet 'er geen enkelen boom, maar veel gras op den top. De kaale rots is geheel wit door den drek der vogelen, het geen met de roode vlakken, die niet met gras bewasfen zijn, eene zonderlinge vertooning maakt. Ik naderde aan het zelve tot op een derde van een mijl. De zee floeg overal tegen de fteile oevers aan, zoo dat wij aan geene landing denken konden. Ik gaf aan het zelve den naam van het Eiland *Necker*. Al is het, van wegen deszelfs onvruchtbaarheid, van weinig aanbelang, is het echter zeer nuttig voor de Zeelieden, om het te kennen, vermits het voor hun eene zeer gevaarlijke klip zoude kunnen zijn. Volgens onze pijlingen en waarnemingen gisfe ik, dat het Eiland *Necker* thans niets anders is, dan het toppunt van een meer merkwaardig Eiland, door de zee langzamerhand weggefpoeld, om dat het waarlijk uit eene zachte, of oplosbaare zelfftandigheid beftond. De Rots echter, die zig thans aan het oog vertoont, is zeer hard, en kan, nog eeuwen lang,

1786. November.

1786. November. den tijd, en het ſlaan der golven verduuren.

Den geheelen dag hadden wij, onophoudentlijk, wachten boven in de mast geplaatst. Het weder was regen- en ſtormachtig; van tijd tot tijd echter klaarde het eenigzints op, en wij konden alsdan tien of twaalf mijlen ver zien: bij het ondergaan der zon vooral, was het zeer mooij weder. Wij zagen niets rondom ons heen: maar het getal der vogelen verminderde niet, en wij zagen troepen van verſcheiden honderden, die tegen elkander in vlogen; zoo dat wij met geene mogelijkheid konden waarnemen, naar welke ſtreek des hemels zij hunnen weg richteden.

Bij het begin van den nacht hadden wij zulk helder weder, en de maan, die bijna vol was, verſpreidde zulk een ruim licht, dat ik oordeelde te kunnen blijven voortzeilen. Ik had ook, des avonds te voren, bij heldere maaneſchijn, het Eiland *Necker* op vier of vijf mijlen afſtands vernomen. Ik gelastte echter om de bijzeilen in te binden, en niet meer dan drie of vier mijlen in een uur aftezeilen. Wij hadden eenen oosten wind, en ſtuurden westwaards.

Ze-

Zedert ons vertrek van *Monterey* was de nacht nimmer zoo ſchoon, en de zee nimmer zoo ſtil geweest, als thans; maar juist deeze ſtilte bragt ons in het grootſte gevaar. Des morgens om de ſtreek van half twee uuren, vernamen wij eene branding, twee kabels-lengten van ons Fregat af; de zee was zoo ſtil, gelijk ik reeds gezegd heb, dat dezelve bijna geen gedruiſch, en ſlechts eene geringe beweging in de zeilen verwekte. De *Aſtrolabe*, die zulks te gelijk met ons ontdekte, was nog een weinig verder af. Wij ſtuurden beiden oogenblikkelijk links af, en ik geloof niet, dat wij, bij het wenden der Fregatten, meer dan een kabels-lengte van de branding af waren. Ik deed de diepte pijlen: wij vonden negen vademen water, rotsachtigen grond; kort daar op, tien vademen, twaalf vademen; en, na verloop van een vierde van een uur, pijlden wij geen grond op zestig vademen. Wij ontkwamen dus aan het grootſte gevaar, waar in Zeelieden zig bevinden kunnen; en ik moet, ter eere van mijn ſcheepsvolk, zeggen, dat 'er, in dergelijke omſtandigheden, nimmer minder ongeregeldheid en verwarring heeft plaats gehad:

1786. November.

Groot gevaar van klippen.

1786. November. had: het minſte verzuim in de uitvoering van het geen ons te doen ſtond, ten einde ons van de branding te verwijderen, zoude noodwendig ons hebben doen verloren gaan. Bijna een uur lang vernamen wij de voortduuring deezer branding; maar zij verwijderde zig in het westen, en ten drie uuren hadden wij dezelve uit het gezicht verloren. Het was niet genoeg, dat wij het gevaar ontkomen waren; mijn oogmerk was ook, dat de Zeelieden daar aan bij vervolg niet meer bloot geſteld zouden zijn: dienvolgende, bij het aanbreken van den dag, naderden wij de klippen, en vernamen wel dra een Eilandje, of geſpleten Rots, van vijftig toiſen over 't kruis gerekend, en twintig of vijf en twintig toiſen hoog. Het lag aan het noordwestelijk einde van die reije van klippen, op welkers zuid-oostelijken hoek wij zulk een groot gevaar geloopen hadden van te vergaan. Tuſſchen dit Eilandje, en de brandingen aan den zuijdoost-kant, zagen wij drie zandbanken, die niet hooger waren, dan vier voeten boven de oppervlakte der zee; zij waren van elkander afgeſcheiden door eene zoort van groenachtig water, het welk geen va-

vadem diepte ſcheen te hebben. Rotſen, die waterpas lagen, en waar tegen de zee met geweld aanſloeg, omringden deeze klip, even als een kring diamanten een medaillon omringd, en hielden alzoo de woede der zee tegen. De afſtand van het Eiland *Necker* was drie en twintig mijlen, en ik gaf aan het zelve den naam van *Ondiepte der Franſche Fregatten*, om dat 'er zoo weinig aan ontbroken had, of dit was het laatſte oogenblik van onze reize geweest. 1786. November.

Ik richtte vervolgens mijn koers weſt-zuid-weſtwaards, mij vleijende, dat ik aldaar eindelijk een Land van eenig aanbelang ontdekken zoude. Ik viel in de gedachte, dat het Eiland *Necker*, en de *Ondiepte der Franſche Fregatten* misſchien het begin mogten zijn van eenen bewoonden, of ten minſten bewoonbaren Archipel; maar mijne gisſingen werden niet bewaarheid: de vogelen verdweenen weldra, en met hun tevens onze hoop, om Land aantetreffen.

Den 14^en^ December des namiddags ten twee uuren kregen wij de *Marianne-Eilanden* in 't gezicht. Ik was van oogmerk geweest, om tusſchen het Eiland *de la* December.

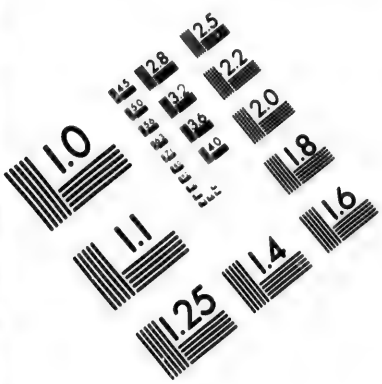

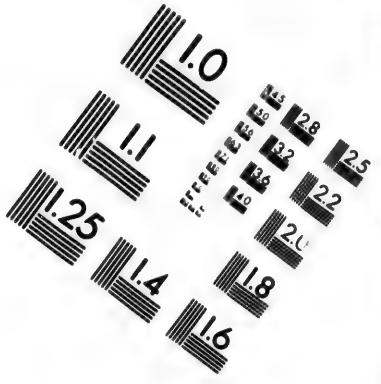

IMAGE EVALUATION TEST TARGET (MT-3)

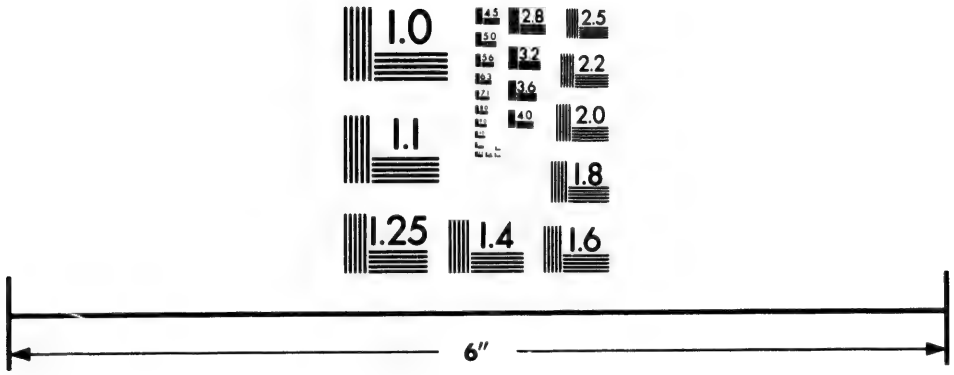

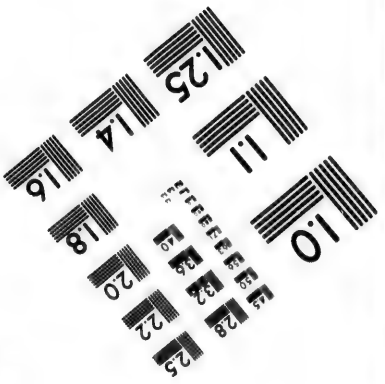

Photographic Sciences Corporation

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

1786. December. *Mira*, en de Eilanden genaamd *la Deſerte*, en *les Jardins*, door te zeilen; maar deeze Eilanden nemen op de kaarten een vak in, waar zekerlijk nooit land geweest is, en helpen alzoo de zeelieden aan 't dwalen, terwijl zij die Eilanden misſchien t' eeniger tijd op eenige graden meer noord- of zuidwaards ontmoeten zullen. Het Eiland *Aſſomption* zelve, het welk een gedeelte uitmaakt van eene bekende meenigte van bij elkander liggende Eilanden, waar van wij eene geſchiedenis in verſcheiden Deelen bezitten, is op de Kaart der *Jeſuiten*, die door alle de Aardrijkskundigen gevolgd is, 30 minuten te veel noordwaards geplaatst.

Eiland Aſſomption, *één der* Marianiſche Eilanden.

Het is bijna zeker, dat dezelfde misſlag plaats heeft, met opzigt tot het Eiland *Uracas*, het laatſte der *Marianne Eilanden*. De *Jeſuiten* hebben, ongetwijffeld uit achting, een omtrek van zes mijlen aan het Eiland *Aſſomption* toegekend; volgens onze waarnemingen bedraagt dezelve niet meer dan de helft, en het hoogſte punt kan niet meer halen, dan omtrent twee honderd toiſen boven de oppervlakte der zee. De levendigſte verbeeldings-kragt kan zig wellig geen akeliger plaats verbeelden. Na

een

een zoo langen tocht, moest zelfs een middelmatig Land ons verrukkend toeſchijnen: maar een volmaakte kegel, die, tot op veertig toiſen boven de oppervlakte der zee, 'er zoo zwart als een kool uitzag, gaf een treurig aanzien, en verijdelde onze hoop; want, reeds zedert verſcheiden weken, ſpraken wij met elkander van de ſchildpadden en kokosnoten, die wij ons vleidden op één der *Marianne Eilanden* te zullen vinden. 1786. December.

Wij beſpeurden ook, in de daad, eenige kokos-boomen, die naauwlijks het vijftiende gedeelte van den omtrek van het Eiland beſlaan, op eene diepte van veertig toiſen, en die eenigermaten voor de ooste-winden beveiligd waren. Dit is de eenige plaats, alwaar het aan de ſchepen mogelijk is om te ankeren, in een grond van dertig vademen water, zwart zand, die de uitgeſtrektheid heeft, ten minſten van een vierde van een mijl. De *Aſtrolabe* had deezen ankergrond bekomen: ik had insgelijks, op den afſtand van een piſtoolſchoot van dit Fregat, het anker laten vallen; maar na dat wij een halve kabels lengte waren voortgedreven, verloren wij grond, en waren genoodzaakt

1786. December. zaakt het anker te ligten, met een grond van honderd vademen diepte, en twee gangen te zeilen, om nader bij het land te komen. Dit gering ongeluk deed mij weinig aan, om dat ik zag, dat het Eiland geen lang verblijf verdiende. Mijn boot was aan land, beſtuurd wordende door den Scheeps-Lieutenant BOUTIN; als mede die van de *Aſtrolabe*, in welke DE LANGLE zelf gegaan was, met DE LA MARTINIERE, VAUJUAS, PREVOST en Pater RECEVEUR. Ik had, door middel van mijn verrekijker, waargenomen, dat zij veel moeite hadden, om aan land te komen; de zee ſloeg over al zeer ſterk, en zij hadden van eene tusſchenpoozing gebruik gemaakt, door zig tot aan den hals toe in het water te werpen. Ik vreesde, dat het weder inſchepen aan nog grootere moeielijkheden verknocht zoude zijn, dewijl de deining van het eene oogenblik tot het andere vermeerderen konde; deeze reden alleen konde mij bewegen aldaar te ankeren, want anderzints hadden wij allen even zoo veel haast om te vertrekken, als wij verlangen gehad hadden, om 'er te komen. Gelukkig zag ik, om twee uuren, onze booten te rug ko-

komen, en de *Aſtrolabe* ging onder zeil. BOUTIN verhaalde mij, dat het Eiland duizende malen affchuwelijker was, dan het op den afſtand van een vierde van een mijl toeſcheen. De uitgeſtorte Lava had holle wegen en afgronden veroorzaakt, op wier kanten men eenige krom gegroeide kokosboomen zag, doormengd met heestergewaſſen, en eenige andere planten, uit hoofde van welken het bijna onmogelijk is, om honderd toiſen in één uur afteleggen. Vijftien of zestien perſoonen waren van 's morgens negen uuren tot op den middag bezig, om aan de beide booten omtrent honderd kokos-noten te brengen, die zij met moeite onder de boomen hadden kunnen opzamelen: het had de grootſte moeite in, om dezelven aan het ſtrand der zee te brengen, ſchoon de afſtand zeer klein was. De Lava, uit een vuurkolk uitgeworpen, had den geheelen kegel overſtroomd, tot aan een voorland van omtrent veertig toiſen aan den zeekant; de kruin ſcheen eenigermaten als verglaasd te zijn, met een zwart en roetkleurig glas. Het bovenſte van dien kruin hebben wij nimmer kunnen beſchouwen, als zijnde ſteeds met een wolk als overdekt, maar

1786. December.

1786. December. maar ſchoon wij denzelven niet hebben zien rooken, heeft de zwavelreuk, dien men tot op een halve mijl in zee beſpeurde, mij doen denken, dat hij niet geheel was uitgedoofd, en dat misſchien zijne laatſte uitbarſting, nog niet zeer lang geleden, was voorgevallen; want 'er was aan de Lava, met die van het middelſte gedeelte van den Berg vergeleken zijnde, nog geene de minſte verandering te bekennen.

Alles vertoonde aan ons de blijken, dat geen menſchelijk ſchepzel, geen viervoetig dier zelfs, immer zoo ongelukkig geweest was, om hier eene verblijfplaats te hebben. Wij vonden hier alleenlijk eenige krabben van de grootſte zoort, die des nachts, wanneer men zig aan den ſlaap overgaf, zeer gevaarlijk zijn zouden; men bragt één derzelven aan boord; het is zeer waarſchijnlijk, dat dit gedierte de zee-vogelen, wier eijeren door het zelve verſlonden werden, van het Eiland verjaagd heeft.

Wij zagen op deeze ankerplaats alleenlijk drie of vier Zee-meeuwen, maar toen wij aan *de Mangs Eilanden* naderden, werden onze ſchepen door een eindeloos getal vogelen omringd. De Langle doodde op het

het Eiland *Asſomption* eenen zwarten vogel, gelijkende naar een Merel, waar mede echter onze verzameling niet verrijkt werd, dewijl hij in eene diepe holte nedervïel. Onze Natuurkenners vonden aldaar, in de holen der rotſen, zeer fraaije ſchelpen. DE LA MARTINIERE maakte eenen rijken oogst van plantgewasſen, en bragt drie of vier zoorten van Piſangs aan boord, hoedanige ik nog nergens gezien had. Wij beſpeurden geene andere visſchen, dan eene zoort van roode Platvisch, eenige kleine haaijen, en een zee-ſlang, die omtrent drie voeten lang, en drie duimen breed was. De honderd kokos-noten, en het klein getal zeldzaamheden der Natuurlijke Geſchiedenis, die wij in allerijl aan deezen Vuurberg, (want dit Eiland verdient geenen anderen naam,) hadden opgezameld, hadden onze booten, en ons ſcheepsvolk bijna in het grootſte gevaar gebragt. BOUTIN, verpligt zijnde zig in zee te werpen, om aan land te kunnen komen, en wederom inteſchepen, had verſcheiden wonden aan de handen bekomen, door zig vast te houden aan de ſnijdende rotſen, waar mede het Eiland omzoomd is; DE LANGLE had ook eenig ge-

1786. December.

1786. December. gevaar geloopen: maar dit alles is onafscheidelijk van alle landingen op Eilanden, die zoo klein, en vooral van zulk eene ronde gedaante zijn; de zee, die door den wind wordt voortgedreven, ſtuit tegen de kust aan, en veroorzaakt overal eene terug ſtooting der golven, waar door het landen zeer gevaarlijk wordt.

Gelukkig hadden wij water genoeg, om ons naar *China* te begeeven; want op 't Eiland *Asſomption*, zoo aldaar al water was, konden wij het niet gemakkelijk bekomen. Onze Reizigers hadden het zelve alleenlijk beſpeurd in de holen van eenige rotſen, alwaar het als in een vat beſloten was, en dat in zulk eene geringe hoeveelheid, dat de grootſte holte geen zes flesſen halen konde.

De *Aſtrolabe* onder zeil gegaan zijnde, vervolgden wij ten drie uuren onze koers westwaards, zeilende, op drie of vier mijlen, de *Mangs-Eilanden* voor bij, welken wij ten noord-oosten lieten liggen. Ik had wel gewenscht de ligging van *Uracas*, het noordelijkſte der *Marianne-Eilanden*, te kunnen bepalen; maar dan moesten wij wederom eene nacht verliezen, en ik had te

te veel belang, om ſpoedig in *China* te komen, uit vreeze, dat de ſchepen naar *Europa* voor onze aankomst vertrokken mogten zijn: ik wenschte vuuriglijk, de bijzonderheden van onze verrigtingen op de *Americaanſche* kust, als mede het verhaal van onze reize tot aan *Macao*, in *Frankrijk* kenbaar te doen worden; en dus, om geen oogenblik te verliezen, deed ik alle zeilen bijzetten. 1786. December.

De beide Fregatten werden, des nachts, door eene tallooze meenigte van vogelen omringd, welke mij toeſcheenen op de *Mangs-* en *Uracas-Eilanden*, die niets anders dan rotſen zijn, te huisvesten. Het is klaar, dat deze vogelen zig niet van hunne verblijfplaats verwijderen, dan onder den wind; want wij hebben 'er bijna geenen in het oosten der *Marianne-Eilanden* gezien, en zij hebben ons vergezeld tot vijftig mijlen ver aan de westzijde. Zij beſtonden grootendeels uit Fregatten, Zee-meeuwen, Zee-ſwaluwen, en Stroo-ſtaarten of Keerkring-vogelen. In het Kanaal, het welk de *Mariane* en *Philippine Eilanden* van elkander ſcheidt, hadden wij eenen zeer ſterken wind; de zee ging hoog, en de ſtroomen dreven ons ſteeds zuidwaards. Voor de eerſte maal zedert ons vertrek van

1786. December. *Frankrijk* werd het Fregat een weinig lek, het welk onze Scheepstimmerlieden aan het vergaan van het werk in de naden onder water toeſchreven. Op zee was 't hun niet mogelijk dit te herſtellen, maar het was hunne eerſte bezigheid, toen wij op de Rheede van *Macao* aankwamen.

Den 28ⁿ kregen wij de *Basheer-Eilanden* (*) in 't gezicht, welker lengte de Admiraal BIJRON niet naauwkeurig had opgegeven. Na deszelfs ligging te hebben opgenomen, zette ik mijne reize naar *China* voort, en den 1ⁿ Januarij 1787, peilde ik zestig vademen grond. Des anderen daags, werden wij door een zeer groot getal viſchers-ſchuiten omringd, die, uit hoofde van het ſlechte weder, in zee geloopen waren: zij konden geen acht op ons geven. De zoort van hunne visch-vangst gedoogt niet, dat zij zig wenden, om aan de ſchepen op zijde te komen; zij ſlepen over den grond met zeer lange netten, welken

1787 Januarij.

(*) De *Basheer-* of *Eachi-Eilanden* hebben dien naam ontfangen van WILLEM DAMPIER, naar een dronken makende drank, die hier in overvloed gebruikt wordt.

kan men niet in ſtaat is in twee uuren op te haalen.

1787. Januarij. *Aankomst te* Macao.

Den 2^en^ Januarij, zagen wij den *Witten Steen;* wij ankerden des avonds ten noorden van het Eiland *Ling-Ting*, en des anderen daags op de Rheede van *Macao*, na een zeer fraaij, doch weinig bezogt, kanaal te hebben doorgezeild: wij hadden *Chineeſche* Lootſen bij het Eiland *Lamma* genomen.

De *Chineezen*, die ons naar *Macao* gelootst hadden, weigerden om ons tot de ankerplaats van *Tijpa* te brengen; zij betoonden de grootſte drift, om met hunne booten weg te gaan; en wij ontdekten naderhand, dat de Mandarijn van *Macao* van ieder hunner de helft van het ontfangene lootsgeld in dit geval zoude gevorderd hebben. Deeze zoort van afknevelingen worden veelal voorafgegaan door een aantal zwaare ſtokſlagen. Dit Volk, welks Wetten men in *Europa* zoo zeer roemt, is misſchien het ongelukkigſte, het bezwaardſte, en eigendunkelijkst beſtuurde van alle Volken op den aardbodem; althans, indien men over het *Chineeſche* Rijksbeſtuur mag oordeelen naar de dwinglandij van den Mandarijn van *Macao.*

Het zeer nevelagtig weder verhinderde

1787. Januarij. ons de Stad te ontdekken. Met den middag begon de lugt op te klaaren; wij kreegen de Stad in 't gezigt. Dezelve genaderd zijnde, vaardigde ik een boot naar den wal af, onder bevel van BOUTIN, om den Gouverneur te verwittigen van onze aankomst, en ons voorneemen, om eenigen tijd daar ter Rheede te vertoeven, ten einde onze Schepen na te zien, en ons Scheepsvolk te verfrisschen. BERNARDO ALEXIS DE LEMOS, Gouverneur van *Macao*, ontfing deezen Officier op de verpligtendste wijze; hij bood ons allen bijstand aan, die in zijn vermogen zoude wezen, en zond onmiddelijk een *Malijtschen* Loots aan boord, om ons op de ankerplaats van *Tijpa* te brengen. Met het aanbreeken van den anderen dag gingen wij onder zeil. 'sMorgens ten agt uuren, bevonden wij ons op drie en een half vademen water, modderigen grond. De Stad *Macao* hadden wij ten noordwesten.

Wij lieten het anker vallen naast een *Fransch* Fluitschip, onder bevel van den *Franschen* Vlag-Officier DE RICHERIJ; het kwam van *Manilla*, door D'ENTRECASTEAUX en COSSIGNIJ bestemd, om op de Oost-

Oostkust te kruisſen, en onze koopvaardij te beſchermen. Wij hadden toen eindelijk, na verloop van agttien maanden, het genoegen van niet alleen Landgenooten, maar ook kennisſen en makkers te ontmoeten. DE RICHERIJ had 's avonds te vooren den *Malijtſchen* Loots vergezeld, en ons een ruimen voorraad van vrugten, moeskruiden, versch vleesch, en, met één woord, alles aangebragt, 't geen hij kon denken, dat aangenaam zou wezen aan zeelieden, na zoo lang eenen zeetocht. Onze blijkbaar goede ſtaat van gezondheid ſcheen hem te verwonderen. Hij onderrigtte ons wegens de ſtaatsgeſteldheid in *Europa*, die, zins ons vertrek uit *Frankrijk*, niet veel veranderd was. Doch alle zijne naſpeuringen, te *Macao* gedaan, om te ontdekken, welk Schip aldaar, met Brieven voor ons, gekomen was, waren vrugteloos geweest, en het was meer dan waarſchijnlijk, dat geen Brief, voor ons beſtemd, in *China* was aangekomen; het ſmartelijk denkbeeld kwam bij ons op, dat wij vergeeten zouden weezen bij onze Landlieden en Vrienden. Ongelukkige omſtandigheden maaken zomwijlen de menſchen onrechtvaardig. De

1787. Januarij.

1787. Januarij. Brieven, welker gemis ons zoo zeer ſpeet, hadden kunnen medegegeven zijn aan een Schip der Compagnie, 't welk van den koers was afgeraakt. Het Schip, 't welk aan het zelve tot *Convoij* diende, was alleen aangekomen, en de Capitain had berigt, dat het grootſte gedeelte van het geld en alle de Brieven gezonden waren met het andere Schip. Misſchien bedroefden wij ons meer, dan de Kooplieden, over het ongunſtige weder, 't welk de aankomst van dit Schip belet had; en wij konden niet nalaaten, tot onze ſpijt, op te merken, dat van negen- en- twintig *Engelſche*, vijf *Hollandſche*, twee *Deenſche*, één *Zweedsch*, en twee *Franſche* Schepen, het eenige, 't welk den koers gemist hadt, van onze Natie was. Naardemaal de *Engelſchen* het bevelhebberſchap over hunne Schepen nooit toevertrouwen dan aan Mannen, bij de Zeevaart opgewiegd, koomt zulk een ongeval hun zeldzaam over.

Mijne eerſte zorg, na het ankeren der Schepen, was aan land te gaan, vergezeld van de LANGLE, om den Gouverneur dank te zeggen voor de verpligtende wijze, op welke hij BOUTIN ontfangen had, en hem verlof te vraagen, om aan ſtrand te mo-

mogen gaan, tot het oprigten van een Obſervatorie, en rust te bezorgen aan onze zieken, vooral aan DAGELET, die zeer vermoeid was van de Zeereis, als mede aan ROLLIN, onzen Chirurgijn-Major, die, na alle moeite aangewend te hebben om onze gezondheid te bewaaren, en ſcheepsziekten af te weeren, bijkans bezweek voor de reisvermoeienisſen, en het bezwaarlijk ééne week langer zoude hebben kunnen uithouden. 1787. Januarij.

Vrien-delijk ontbaal door de Portugeeſen.

DE LEMOS ontfing ons, als of wy Landgenooten waren Elke gunstbetooning, welke wy verzogten, werd ons toegeſtaan, met eene beleefdheid, zoo verpligtende, dat geene woorden in ſtaat zijn om dezelve uit te drukken. Hij bood ons zijn huis ten verblijve aan, en dewijl hij geen *Fransch* ſprak, diende zijne vrouw, eene jonge *Portugeeſche* van *Lisſabon*, hem tot tolk. Bij de antwoorden van haaren Egtgenoot voegde zij beminnelijkheid en bevalligheid van zich zelve, en dit in zulk eene maate, dat Reizigers zich niet wel kunnen voorſtellen, het zoodanig in de voornaamſte Steden van *Europa* te zullen ontmoeten.

1787. Januarij. MARIA DE SALDANIGA was, twaalf jaaren geleeden, aan DE LEMOS te *Goa* getrouwd; en vrij kort na de voltrekking van dit huwelijk, kwam ik te *Goa*, toen ter tijd bevel voerende over het Fluitſchip *La Seine*. Zij was zoo vriendelijk, om mij dit voorval te herinneren, het welk mij nog in 't geheel niet vergeeten was; 'er zeer verpligtend bijvoegende, dat ik haare oude kennis was. Hier op riep zij alle haare kinderen, met betuiging, dat zij zig dus van dezelven omringd, altoos aan haare vrienden vertoonde; dat zij 'er grootsch op was, van derzelver moeder te wezen, welke hoogmoed zij verzogt, dat wij ten goede zouden houden, dewijl zij beſloten hadt kennis met ons te maken, in weerwil van alle haare zwakheden. — De wereld kan geen ſchooner ſchilderij opleveren, dan de ſchoonſte kinderen rondsom de beminnelijkſte moeder, wier zagtaartigheid van zeden zich uitſpreidde over alles, wat haar omringde.

Welhaast werden wij verzekerd, dat zij, bij haare bekoorlijkheid en bijzondere deugden, een vast character en verheven geest voegde; dat in verſcheiden netelige gevallen,

len, waarin DE LEMOS zich met de *Chineezen* nu en dan ingewikkeld vond, Mevrouw DE LEMOS haaren Man ondersteund en gesterkt hadt in zijne edelaartige denkwijze; dat zij beiden onwankelbaar in het begrip stonden, dat zij niet, gelijk hunne Voorzaaten, de eer van hunne Natie aan eenig belang, welk ook, behoorden op te offeren — DE LEMOS bestuur te *Goa* zou voor die Volkplanting een uitsteekend tijdperk geweest zijn, indien het Rijksbewind hadt kunnen goedvinden hem een langer tijd, dan die van drie jaaren, op dien post te laaten, en tijd gegeven had, om de *Chineesen* te gewennen tot een tegenweer, waar van zij, meer dan eene eeuw herwaards, alle denkbeeld verloren hebben. 1787. Januarij.

Naardemaal men zich te *Macao*, als 't ware, op zoo groot eenen afstand van *China* bevindt, als in *Europa*, ter oorzaake van de zeer groote moeielijkheid, om in dit Rijk te komen, zal ik het voorbeeld niet volgen van Reizigers, die daar over gesproken hebben, zonder eenige kundigheden desaangaande te bezitten. Ik zal mij overzulks alleenlijk bepaalen, tot eene beschrijving van de verbintenis der *Europeaanen* *Kwellingen en laagheden, door de Europeanen in China ondervonden.*

1787. Januarij.

nen met de *Chineesen*; van de verregaande vernedering, welke zij daar bij ondergaan; van de zwakke beſcherming, welke zij kunnen ontfangen van de *Portugeesche* Volkplanting op de Kust van *China*; en eindelijk tot de beſchouwing van het aanbelang, 't welk de Stad *Macao* zou krijgen, indien dezelve in 't bezit ware van een Volk, 't geen rechtmatig, maar ten zelfden tijde met waardigheid en kloekmoedigheid handelde, tegen een Staatsbeſtuur, 't welk misſchien het onregtvaardigst en drukkendst is, en teffens het lafhartigst, 't welk op de geheele wereld beſtaat.

De *Chineesen* drijven eenen handel met de *Europeaanen*, welke vijftig millioenen beloopt; twee vijfden van die ſom worden betaald in Zilver, de rest in *Engelsch* Laken, *Malacca*-Tin, Katoen van *Bengalen*, en Opium van *Patna*, in Sandelhout, en Peper van de Kust van *Malabar*. Eenige artijkelen van weelde worden desgelijks uit *Europa* ingevoerd, als Spiegels van de grootſte zoort, *Geneevſche* Horologien, Koralen en fijne Paarlen; dan de laatſte artijkelen zijn naauwlijks noemenswaardig, dewijl dezelve met geen voordeel kunnen ge-

gefleten worden, dan bij zeer kleine partijen. In verruiling voor alle deze rijkdommen, voert men niets te rugge, dan Thee, en eenige kisten ruwe Zijde, om in *Europa* verwerkt te worden; want ik reken als van geen beduidenis de Porceleinen en andere goederen, waar mede zij hunne Schepen ballasten, en de Zijden Stoffen, waarop naauwlijks eenig voordeel zit. — Daar is zeker in de wereld geen Volk, 't welk eenen zoo voordeeligen handel met vreemdelingen drijft; en teffens is 'er geen, 't welk zoo harde voorwaarden voorſchrijft, en met grooter onbeſchaamdheid bepaalingen en knevelarijen van allerleien aart dáárſtelt. Men drinkt geen kop Thee in *Europa*, of dezelve heeft ten oorzaake geſtrekt van eene vernedering voor de zoodanigen, die de Thee in *China* kogten, die zich te ſcheep begeeven, en de halve wereld omgezeild hebben, om dit gedroogde blad op onze markten te brengen. 1787. Januarij.

Ik kan niet nalaaten hier aan te teekenen, dat, omtrent twee jaaren geleden, een *Engelsch* Kanonnier, op last van zijnen Scheeps-Capitein een groetenis-ſchoot doende, een *Chineeſchen* Viſſcher, in zijn vaartuig zitten-

1787. Januarij.

tende, doodſchoot, die zich onvoorzigtig, daar de Kanonnier zulks niet wist, digt bij het losgebrande ſtuk geplaatst hadt. De *Santoq*, of Gouverneur van *Canton* eischte den Kanonnier op; in 't einde werd deze hem overgeleverd, op belofte, dat deezen man geen kwaad zou wedervaaren: de Gouverneur voegde 'er bij, dat hij niet onrechtvaardig genoeg was, om een dood, onwillig te wege gebragt, te ſtraffen. Op deeze verzekering werd de ongelukkige man aan hem overgeleverd, en twee uuren daar na opgehangen. De Nationaale Eer vorderde eene ſpoedige en buitengewoone wraak; doch Koopvaardijſchepen bezitten de middelen niet, om dezelve te neemen; en Capiteins van die Schepen, gewoon aan ſtiptheid, eerlijkheid, en die gemaatigdheid, welke den eigendom van hunne Bevragters en Meesters niet in gevaar brengt, konden geen moedigen weêrſtand bieden, welke het verlies van veertig Millioenen aan de Compagnie zou toegebragt hebben, dewijl de Schepen ledig zouden hebben moeten wederkeeren. Zij maakten ongetwijffeld dit geleden onrecht bekend, en vleiden zich daar voor vergoeding te zullen ontfan-

fangen. Ik durf beweeren, dat alle de Agenten van de onderſcheidene *Europeeſche* Handel-Maatſchappijen zeer veel zouden willen geeven, om eenmaal deeze *Chineeſche* Mandarijnen te overtuigen; dat daaden van onrecht, gelijk de hunne, allen paal en perk overſchreiden. 1787. januarij.

Misbandeling der Portugeeſen, voornaamelijk te Macao.

De *Portugeeſen* hebben nog meer reden van klagen over de *Chineeſen*, dan eenig ander Volk. De achtbaare tijtel, op welken zij *Macao* bezitten, is welbekend. De gift van den grond, op welken deeze Stad gebouwd is, ſtrekt ten gedenkteeken van Keizer CAMHY's dankbaarheid. Dezelve werd den *Portugeeſen* gegeven, dewijl zij op de Eilanden, digt bij *Canton* gelegen, de Zeerovers, die deeze Zeeën ontrustten, en alle de kusten van *China* met roof vervulden, verdelgd hadden. Het is een louter voorgeeven, aan te dringen, dat het misbruik, 't geen zij van hunne voorrechten gemaakt hebben, derzelver verlies veroorzaakt heeft; hunne misdaaden hebben alleen beſtaan in de zwakheid van het Regeerings-beſtuur. De *Chineeſen* hebben hun van tijd tot tijd met nieuwe beledigingen overlaaden, en bij aanhoudenheid nieuwe vorderingen gedaan;

aan

1787. Januarij.

aan deezen heeft het *Portugeesche* Gouvernement nooit den minsten wederstand geboden; en deeze plaats, van waar eene *Europeesche* Natie, eenige veerkragt bezittende, den Keizer van *China* zou kunnen doen beeven, is, in zeker voege, niet meer dan eene *Chineesche* Stad, in welke de *Portugeesen* bij toelaating woonen, schoon zij een ontwijffelbaar regt bezitten om 'er het hoog bewind te voeren, en ook de middelen, om zich gevreesd te maaken, hebben zouden, indien zij 'er slechts eene bezetting onderhielden van twee duizend *Europeaanen*, twee Fregatten, eenige Corvetten, en een Bombardeergaljoot.

Macao, gelegen aan den mond van de *Tigris*, kan vier en zestig Oorlogschepen op de Rheede, aan den ingang van *Tijpa*, ontfangen, en in de haven, die beneden de Stad ligt, en oostwaards gemeenschap met de Rivier heeft, Schepen bergen van zeven of agt honderd tonnen, half gelaaden. *Macao* ligt, volgens onze waarneemingen, op 22 graden, 14 minuten, 40 seconden noorder breedte, en op 111 graden, 19 minuten, 30 seconden ooster lengte.

De ingang van de Haven wordt verdedigd

digd door eene ſterkte, beſtaande uit twee batterijen, die men, bij het inzeilen noodzakelijk tot binnen een piſtoolſchoot moet naderen. Drie kleine Forten, voorzien met twaalf ſtukken geſchut, en één met zes, bewaaren het zuidelijkst gedeelte der Stad tegen alle onderneemingen der *Chineeſen*. Deeze Sterkten, die zich in den ſlegtſten ſtaat bevinden, zouden geenzints geducht wezen voor *Europeaanen*; maar zij zijn te over in ſtaat om de geheele zeemagt der *Chineeſen* in ontzag te houden. Daarenboven is 'er een Berg, die het land beſtrijkt, en op welken een detachement Krijgsvolk een langduurig beleg zou kunnen uithouden. De *Portugeeſen* van *Macao*, eer godsdienſtig dan krijgshaftig, hebben eene Kerk gebouwd op de puinhoopen van eene Sterkte, die deezen bergtop tot een ondoordringbaaren post maakt.

1787. Januarij.

Aan de landzijde wordt *Macao* verdedigd door twee Forten: het één telt veertig ſtukken geſchut, en kan eene bezetting van duizend man bergen; 'er is een waterbak, en 'er zijn twee wellen loopend water, en Caſematten tot het bergen van krijgsvoorraad

1787. Januarij.

raad en mondbehoeften; een ander Kasteel, met dertig stukken voorzien, kan niet meer dan drie honderd man bergen; en heeft een rijke waterval, die nimmer droog wordt. Deeze twee Sterkten bestrijken het geheele land.

De grenzen der *Portugeesen* strekken zich niet veel verder dan één mijl van de Stad uit: deeze zijn afgeperkt door eenen muur, bewaakt door een Mandarijn met eenige weinige Soldaaten. Deeze Mandarijn is met de daad de Gouverneur van *Macao*, en de Persoon, dien de *Chineesen* gehoorzaamen: hij heeft het recht niet om te slaapen binnen de grensscheidingen der *Portugeesen*; maar hij mag in de Stad komen, de Sterkten bezoeken, de voorraadhuizen bezigtigen, enz. Bij deeze gelegenheden zijn de *Portugeesen* verpligt, hem met vijf kanonschoten te begroeten. Dan het staat geen *Europeaan* vrij, den voet op *Chineesen* grond te zetten; eene onvoorzigtigheid van dien aart zou hun ter genade van de *Chineesen* stellen, die een grooten losprijs zouden vorderen, of den overtreeder gevangen houden. Eenigen der Officieren van onze Fregatten waag-

waagden het egter; doch deeze daad van roekloosheid was gelukkig van geene onaangenaame gevolgen. 1787. Januarij.

Men mag de geheele bevolking van *Macao* op twintig duizend zielen ſchatten; van deezen zijn 'er één honderd *Portugeeſen* van geboorte, omtrent twee duizend Meſtiezen, of *Portugeeſche Indiaanen*, en even zoo veel *Caffer-ſlaven*, die bij hun als huisbedienden leven; de overigen zijn *Chineeſen*, die zig met den koophandel en allerleij zoort van handwerken bezig houden, en zig daar door voor de *Portugeeſen* noodzakelijk maken. De laastgemelden doch, ſchoon meest allen *Mulatten*, zouden zich onteerd achten, als zij eenig handwerk uitoeffenden, en hier door aan hunne huisgezinnen het noodig onderhoud bezorgden; maar hunne hoogmoed vindt zich in 't minst niet beledigd. door beſtendig, met het lastigst aanhouden, te loopen bedelen.

Regeering aldaar.

De Onderkoning van *Goa* benoemt de bekleeders van alle Burger en Krijgsposten te *Macao*. De Gouverneur wordt door hem aangeſteld, alsmede de Raadsheeren, die met hem het Burgerlijk gezag deelen. Hij heeft bepaald, dat de Stadsbezetting be-

1787. Januarij. ſtaan zal uit honderd en tachtig *Indiaanſche Stapoys*, en honderd en twintig Soldaaten: de dienst van dit krijgsvolk beſtaat in bij nagt ronden te doen; de Soldaaten zijn gewapend met ſtokken; de Officier heeft alleen het regt om een zwaard te draagen, maar in geen geval kan hij het zelve tegen een *Chinees* gebruiken. Indien men een dief van dit Volk ontdekt, een deur openbreekende, of eenige goederen wegvoerende, mag hij daar in belet worden, doch met de grootſte omzigtigheid; en wanneer een Soldaat ongelukkig genoeg is om den dief te dooden, dan wordt hij aan den *Chineeſchen* Bevelhebber overgeleverd, en op 't midden van de markt opgehangen, in 't bijzijn van dezelfde wagt, waar toe hij voorheen behoorde, en in tegenwoordigheid van een *Portugeeſchen* Magiſtraatsperſoon, en twee *Chineeſche* Mandarijnen, die, bij hun vertrek uit de Stad, na de regtspleeging, begroet worden, even als bij het inkomen; maar indien, integendeel, een *Chinees* een *Portugees* doodt, wordt deeze in de handen van Regters zijner eigene Natie overgeleverd, die, na hem gegeesſeld te hebben, zich gelaaten, als of zij hem

hem verder in rechten zullen vervolgen, doch hem altoos laaten loopen, niet luisterende naar de eisschen deswegens gedaan, welke nooit de geringste voldoening erlangen. 1787. Januarij.

De *Portugeesen* hebben onlangs eene moedige daad uitgevoerd, die in de gedenkboeken van den Raad met groote letteren mag geplaatst worden. Een *Stapoy* een *Chinees* gedood hebbende, schooten zij hem neder, in tegenwoordigheid der Mandarijnen, en weigerden deeze zaak aan de beslissing der *Chineesen* te onderwerpen.

In *Macao* bestaat de Raad uit een Gouverneur, die de plaats van Voorzitter bekleedt, en drie *Vercadores*, die de Geldmiddelen der Stad beheeren. De inkomsten bestaan uit de belastingen op de koopwaaren gelegd, die alleen in *Portugeesche* Schepen in *Macao* binnen komen. Zij zijn zoo blind voor hunne eigene belangen, dat zij niet willen gedoogen, dat eenige andere Natie goederen in hunne Stad aan land brenge, zelfs de daar op gestelde belastingen betaalende; even of zij vreesden hun eigen inkomen te vermeerderen, en dat der *Chineesen* in *Canton* te verminderen.

1787. Januarij.

Het is zeker, dat, indien de haven van *Macao* tot eene vrije haven gemaakt werd, en de Stad van eene bezetting voorzien, in ſtaat om den eigendom der handelwaren, welke daar opgelegd worden, te beſchermen, de inkomende regten zouden verdubbeld worden, en, buiten twijffel, genoegzaam wezen, om alle de kosten van het Regeerings-beſtuur goed te maken: maar een klein bijzonder belang kant zich aan tegen eene ſchikking, door gezonde ſtaatkunde voorgeſchreeven. De Onderkoning van *Goa* verkoopt *Portugeeſche* Commisſiën aan de Kooplieden van verſcheiden Natien, die van het éene gedeelte van *Indiën* op het andere handel drijven: deeze zelfde gelukzoekers doen geſchenken aan den Raad van *Macao*, naar gelange van de aangelegenheid hunner handel-uitzigten: en die onderlinge ſchikkingen veroorzaaken misſchien een onverzetbaaren hinderpaal tot het openſtellen der haven van *Macao*; 't geen die Stad tot een der bloeiendſte Steden van *Aſia* zou maaken, en honderdmalen beter dan *Goa*, welke Stad nimmer van eenigen dienst zal wezen voor de Hoofdſtad des Rijks.

Be-

Behalven de drie *Vercadores*, van welken ik geſprooken heb, volgen in rang twee Weesmannen, belast met het toevoorzigt van de eigendommen der minderjaarigen, het volvoeren der uiterſte willen, de benoeming van Voogden, en, in 't algemeen, met alle zaken, tot de opvolging in bezittingen betrekkelijk; van hunne uitſpraak mag men zich op het Gerechtshof te *Goa* beroepen. 1787. Januarij.

De andere burgerlijke of lijfſtraflijke zaaken worden ook, in de eerſte plaats, behandeld door twee Raadsheeren, Rechters geheeten. De Tol-inkomſten worden door eenen Schatbewaarder ontfangen, die ook, op last van den Raad, de onderſcheiden jaarwedden en verſcheidene andere zaaken betaalt; dit moet egter op last van den Onderkoning van *Goa* geſchieden, indien de ſom boven de drie duizend Piasters loopt.

De allergewigtigſte Overheidspost is die van Procureur der Stad. Hij is het middelwerktuig van gemeenſchap tusſchen de twee Regeeringen van *Portugal* en *China*; hij is verantwoordelijk voor alle vreemdelingen, die den winter te *Macao* overbren-

1787. Januarij. gen; hij ontfangt, en verzendt naar de beide Gouvernementen, de wederzijdſche klagten der beide Natien, waar van een Griffier, die zelfs niet eens eene raadpleegende ſtem heeft, een register houdt, gelijk mede van alle beſluiten van den Raad. De Procureur der Stad is de eenigſte Perſoon, die niet, naar welgevallen, van zijnen post kan ontſlagen worden: de bediening van Gouverneur duurt drie jaaren: de andere Magiſtraatsperſoonen worden alle jaaren veranderd. Eene zoo geſtadige vernieuwing, aanloopende tegen alle welgevestigde Regeeringsvormen, heeft niet weinig toegebragt tot de vernietiging van de oude rechten der *Portugeeſen;* en zou dezelve buiten twijffel niet voortduuren, indien de Onderkoning van *Goa* zijne rekening niet vondt in veele posten te verkoopen te hebben: want de zeden en gewoonten in *Aſia* wettigen deeze giſſing.

Van alle de beſluiten des Raads kan men zich op de uitſpraak van *Goa* beroepen; de bekende onbekwaamheid der Leden van den Raad maakt die wet hoogst noodzakelijk. De Gouverneur van *Macao*, die een man van groote verdienſten

is,

is, heeft tot zijne mede beſtuurers *Portugeeſche* inwoonders dier Stad, zeer trotsch, en onkundiger dan onze Dorpsregenten in *Frankrijk*. 1787. Januarij.

De Stad *Macao* heeft een aangenaam voorkomen. De overblijfſels van derzelver ouden rijkdom zijn verſcheiden fraaije huizen, in huur uitgegeven aan de Supercargos van de onderſcheidene Compagnien, die verpligt zijn den winter aldaar door te brengen. De *Chineeſche* Regeering noodzaakt hun, *Canton* te verlaaten, bij het vertrek van het laatſte Schip, tot hunne Natie behoorende, en laat niet toe, dat zij aldaar te rug komen, voor het wederkeeren der ſchepen uit *Europa* in het volgend ſaiſoen. *Verblijf te* Macao.

Macao is eene zeer aangenaame verblijfplaats, geduurende den winter; dewijl veele Supercargos doorgaands menſchen zijn van uitſteekende verdienſten, kundige mannen, en die zoo veel inkomen hebben, dat zij een fraaij huis kunnen betrekken, en op eenen aanzienlijken voet leeven. Het oogmerk onzer reize ſtondt zoo hoog bij hun te boek, dat het ons een zeer ſtreelend onthaal bezorgde: hadden wij geenen anderen tijtel bezeten, dan die, dat wij *Franſchen*

1787. Januarij. waren, wij zouden hier als verlaatene weezen verkeerd hebben, vermids de *Franſche Oost-Indiſche Compagnie* aldaar, op dien tijd, geen vertegenwoordiger hadt

Een openbaar getuigenis van dankbaarheid zijn wij verſchuldigd aan den voornaamſten Agent van de *Zweedſche Oost-Indiſche* Maatſchappij ELSTOCKENSTROM, wiens verpligtend gedrag niet alleen dat was van een oud vriend, maar zelfs dat van eenen Landgenoot, ijverig voor de belangen van onze Natie. Hij nam, bij ons vertrek, gereedelijk op zich de verkooping onzer Pelterijen, welker afkomst moest verdeeld worden onder onze ſchepelingen; en hij was zoo goed om te belooven, dat hij dezelve zou overmaken naar *Isle de France.*

Verkoop van Pelterijen. De waarde dier Pelterijen was tienmaal minder, dan ten tijde, toen de Capiteins GORE en KING te *Canton* kwamen, naardemaal dit jaar door de *Engelſchen* zes tochten naar de noordwestkust van *America* ondernomen waren, twee Schepen hier toe waren uitgezonden van *Bombay*, twee van *Bengalen*, en twee van *Madras.* De twee laatstgemelden waren de eenige wedergekeer-

keerde, en ſlegts met weinig Pelterijen beladen; maar het gerucht van die uittochten was tot in *China*, bekend geworden, en het was niet mogelijk, meer dan twaalf of vijftien Piasters te maken voor een Bont van dezelfde hoedanigheid, als, in den jaare 1780, honderd Piasters zou gegolden hebben. 1787. Januarij.

Wij hadden één duizend ſtuks Huiden aan een *Portugeesch* Koopman verkogt, voor negen duizend vijf honderd Piasters; doch op het oogenblik, dat wij gereed ſtonden om naar *Manilla* te zeilen, maakte hij, in ſtede van den bedongen prijs te betaalen, onder verſcheiden voorwendzels van geene beduidenis, zwarigheid, om den koop geſtand te doen. Dewijl alle andere mededingers om dezelven te koopen, na het ſluiten van dien koop, zich des niet meer bemoeiden, en ook naar *Canton* vertrokken waren, verwagtte die *Portugees* zeker, dat wij, met die Pelterijen verlegen, dezelven hem zouden laaten voor zoodanig een prijs, als hij 'er voor wilde geven; en wij hadden alle reden om te vermoeden, dat hij andere *Chineeſche* Kooplieden aan boord zou zenden, om een nog veel kleinder ſom te bieden; dan, ſchoon weinig gewoon aan

1787. Januarij. die Koopmans ſtreeken, ſtaken zij te geweldig door, om niet in het oog te vallen. Wij weigerden het verkoopen volſtrekt.

'Er bleef nu alleen de zwarigheid over, hoe die goederen aan land op te ſlaan, en ze te *Macao* in een pakhuis te brengen. De Raad, bij welken onze Conſul, VEILLARD, zich met een verzoek ten dien einde vervoegde, weigerde zulks volſtrekt; doch de Gouverneur, onderrigt dat die Pelterijen een eigendom waren van onze Matroozen, die zich verhuurd hadden tot het volbrengen van eenen Reistocht, welke nuttig kon zijn voor alle Zee-Mogenheden van *Europa*, oordeelde, dat hij aan de oogmerken der *Portugeeſche* Regeering ten vollen zou beantwoorden, als hij, in dit bijzonder geval, afweek van de regels, hem in 't algemeen voorgeſchreeven; en dus ging hij ten deezen opzigte met zijne gewoone heuschheid te werk. (*)

Het

(*) DIXON heeft, in zijne Reisbeſchrijving, de verdenking durven opperen, dat LA PEROUSE zig, voor eigen rekening, in bedoelingen van koophandel had ingelaten. Hoe moet deeze *Engelschman* niet bloo-

ſen,

Het is onnoodig te zeggen, dat de Mandarin van *Macao* ter zake van ons verblijf op de rheede van *Typa*, die even min, als de onderſcheidene Eilanden, een gedeelte der *Portugeeſche* bezittingen uitmaakt, ons niets hoe genaamd afvorderde. Had hij uit dien hoofde eenige vordering willen maken, zoude dezelve met verachting verworpen zijn geworden: maar wij vernaamen, dat hij van den *Crompador*, zijnde den leverancier van onze levensmiddelen, duizend piasters geëischt had. Deeze ſomme was, in evenredigheid der bedriegerij van deezen *Crompador*, wiens rekeningen, in de eerste vijf of zes dagen, over de drie honderd piasters bedroegen, geenzints onmatig; maar van zijne kwade trouw overtuigd zijnde, ontdeeden wij ons van hem. De Proviantmees-

1787. Januarij. *Bedrieglijkheid en verdriet.*

ſen; wanneer hij dit leest! De *Franſche* Bevelhebber handelt in ottervellen, alleenlijk overeenkomſtig de ſtiptſte bevoelen zijner *Inſtructie*, om aan deezen tak van koophandel eene meerdere levendigheid bijtezetten; en hij dreef dien handel alleenlijk ten voordeele zijner Matrooſen. „ Het voordeel van den tocht, „ zeide hij in een van zijne Brieven, moet aan de „ Matrooſen alleen toebehooren; en de roem, zoo „ 'er die op valt, zal het lot der Officieren zijn."

1787. Januarij. meester ging dagelijks naar de markt, even als men in de *Europeesche* Steden doet, om het noodige te koopen, en de uitgaaf van een geheele maand bedroeg nog zoo veel niet, als bevoorens die van de eerste week.

Het is waarschijnlijk, dat onze manier van huishouden aan den Mandarin mishaagde: dit was echter eene enkele gissing van ons; wij hadden niets met hem te maken.

De *Chineesche* tollen raaken de *Europeanen* niet, dan alleen ten aanzien van die artikelen van koophandel, die uit de binnenste gedeelten van *China* met *Chineesche* vaartuigen komen, om binnen 's Lands verkogt te worden; maar het geen wij te *Macao* kogten, om met onze eigene sloepen aan boord van onze Fregatten gebragt te worden, was aan geen onderzoek onderworpen.

Het luchtsgestel op de rheede van *Typa* is in dit jaargetijde zeer veranderlijk; de Thermometer verschilde agt graden van den éénen dag tot den anderen. Wij hadden bijna allen de koorts met zwaare verkoudheid; maar het schoone gematigde weder op het Eiland *Luçon*, het welk wij den Februarij. 15^en^ Februarij in 't gezicht kregen, her-

stel-

ſtelde onze gezondheid. Wij waren den 5 van *Macao* vertrokken, des morgens ten agt uuren, met een noorden wind, zoo dat, wanneer wij een Loots gehad hadden; wij tusſchen de Eilanden zouden hebben kunnen doorzeilen; maar deeze onkosten die vrij aanmerkelijk zijn, willende uitſparen, volgde ik de gewoone vaart, zuidwaarts van het groote *Ladronen-Eiland.* Op elk Fregat hadden wij zes *Chineeſche* Matrooſen medegenomen, om de plaats te vervullen van die geenen, welken wij, bij het vergaan van onze booten bij *Port des François*, het ongeluk gehad hadden van te verliezen. 1787. Februarij.

Dit volk is zoo ongelukkig, dat in weerwil der wetten van dit Rijk, die op doodſtraf verbieden, om het zelve te verlaten, wij in één week twee honderd man zouden hebben kunnen aanwerven, indien wij hun noodig hadden gehad.

Dewijl wij bij het inkomen van de Baaij van *Manilla* den ſtroom zeer in ons nadeel hadden, beſloten wij te ankeren in de haven van *Marivelle*, die een mijl ver onder den wind lag, om aldaar een gunſtiger wind, of een gunſtiger ſtroom aftewagten. *Haven van* Marivelle. *Eiland* Luçon.

Wij

1787. Februarij. Wij ankerden aldaar op agttien vademen water, ſlijkgrond. Het gehucht lag noordwestwaards ten westen van ons af. Deeze haven is alleen bij een zuidwesten wind open, en de ankergrond is 'er zoo goed, dat men, naar mijn inzien, den geheelen tijd van de *Mouſſon* aldaar zonder gevaar zoude hebben kunnen blijven.

Dewijl wij gebrek aan hout hadden, het welk ik wist, dat te *Manilla* zeer duur is, beſloot ik om vier en twintig uuren te *Marivelle* te blijven, en ons aldaar van eenige bosſen hout te voorzien. Des anderen daags, bij het opkomen van den dageraad, zonden wij alle de timmerlieden der beide Fregatten, met onze ſloepen, aan land; tevens onze kleine booten gebruikende, om de Baaij te peilen. Het overige van ons ſcheepsvolk werd gedeeltelijk met de groote boot uitgezonden ter vischvangst in de bocht van het Dorp, alwaar een zandachtige grond ſcheen te zijn, geſchikt tot het uitwerpen der netten. Dan, wij vonden ons bedrogen: wij ontdekten 'er rotſen, en twee kabels-lengten van het ſtrand zoo vlak, dat het onmogelijk was, om 'er te visſchen Wij hadden voor alle onze moeite geene an-

andere belooning, dan eenige ſtekelachtige ſchelpviſchen, die vrij gaaf waren, en waar mede wij onze verzameling van ſchelpen vergrootten. Tegen den middag ging ik naar het Dorp; het beſtond uit omtrent veertig huizen, van Bambus-riet gemaakt, met bladen overdekt, en omtrent vier voeten boven den grond ſtaande. De vloer in deeze huizen beſtaat uit kleine Bambus-rieten, die niet eens aan elkander zijn vastgemaakt, en die deeze hutten zeer naar vogelkooijen doen gelijken; men klimt 'er in, met behulp van een ladder, en ik geloof niet, dat alle de bouwſtoffen van dusdanig huis, het dak 'er onder gerekend, twee honderd ponden wegen. 1787. Februarij.

Tegen over de voornaamſte ſtraat is een groot gebouw van ſteen, maar bijna geheel vervallen: men zag echter twee gegooten ſtukken geſchut aan de vengſters, welke tot ſchietgaten dienden.

Wij vernamen, dat dit oud vervallen gebouw het huis van den Geeſtelijken, de Kerk, en het Fort uitmaakte: maar dat alle deeze dingen zoo weinig indruk gemaakt hadden op de Mooren der zuidelijke *Philippijnſche Eilanden*, dat zij 'er zig in 't jaar *Geduurige aanvallen der Mooren.*

1787. Februarij.

jaar 1780. meester van hadden gemaakt, het Dorp hadden verbrand, het Fort, de Kerk, de wooning van den Dorps-Priester geplunderd en vernield, alle de *Indianen*, die zig niet door de vlucht konden redden, tot slaven gemaakt, en na dit alles met hunne gevangenen ongemoeid vertrokken waren. Deeze gebeurtenis had aan die arme lieden zulk eenen schrik aangejaagd, dat zij hun land bijna onbebouwd lieten liggen, en zig tot geenerlei handwerk of anderen arbeid bevlijtigden; ja dit Dorp is zoo armoedig, dat wij 'er niets anders, dan een douzijn hoenderen, en een klein varken koopen konden. De Geestelijke verkogt, ons een jongen os, ons verzekerende, dat dit een agtste gedeelte van al het vee op het Dorp uitmaakte, en dat de landerijen met buffels werden omgeploegd.

Deeze Geestelijke was een jongen *Indiaansche* Mulat, die het gemelde vervallen huis zeer slordig bewoonde: zijn geheele huisraad bestond in eenige potten en pannen, en een slecht bed. Hij verhaalde ons, dat zijn kerspel omtrent twee honderd persoonen van beide kunne, en allerleije jaaren, bevatte, die gereed stonden, om bij het

het eerste alarm in de bosschen te vluchten, en daar door de *Mooren* te ontwijken, die het nog bij aanhoudendheid wagen, om op deeze kust landingen te doen. Dezelve zijn zoo stout, en ontmoeten zoo weinig tegenstand, dat zij dikwils tot diep in de Baaij van *Manilla* doordringen. Geduurende ons kort verblijf te *Cavite*, werden zeven of agt *Indianen* in hunne praauwen weggevoerd, en zulks ten minsten een mijl binnen de haven. Men heeft ons verzekerd, dat zelfs vaartuigen, die van *Cavite* naar *Manilla* overvaaren, door deeze zelfde *Mooren* zijn weggenomen, schoon die afstand niet verder is dan van *Brest* naar *Landerneau* ter zee. Zij doen deeze tochten in zeer ligte roeijschuiten, die den *Spanjaarden* nooit in de handen vallen, dewijl de galeijen, waar mede zij hen te keer gaan, al te zwaare schepen zijn. 1787. Februarij.

Officieren der plaats.

De eerste Ambtenaar, na den Geestelijken, is een *Indiaan*, die den grootschen naam van *Alcade* draagt, en de hooge eer geniet van een stok met een zilveren knop te mogen dragen: hij scheen een groot gezag over de *Indianen* uitteoeffenen; niemand had het recht, om ons een hoen te verkoo-

1787. Februarij.

pen zonder zijne toeſtemming, en zonder dat hijj 'er den prijs van bepaald had: hij genoot ook het ſchadelijk voorrecht, om alleen, voor rekening der Regeering, de rook-tabak te verkopen, waar van deeze *Indianen* een zeer groot en bijna aanhoudend gebruik maken. Dit is eerst zedert weinige jaaren ingevoerd, en is zoo drukkend voor het armſte gedeelte des Volks, dat daar uit reeds verſcheiden oproerige bewegingen ontſtaan zijn, en het zoude mij weinig verwonderen, dat zulks nog eens t' eeniger tijd dezelfde gevolgen zoude kunnen hebben, als omtrent de Thee, en het geſtempeld Papier, in *Noord-America* hebben plaats gehad.

Rheebokken Gevogelte.

Wij zagen bij den Geestelijken drie kleine Rheebokken, (*Gazelles*) welken hij voor den Gouverneur van *Manilla* beſtemd had, en aan ons niet wilde verkoopen. Wij waren ook niet in de gelegenheid om dezelven van de noodige oppaſſing te voorzien: dit diertje is zeer teer, en niet grooter, dan een groot konijn; het mannetje en het vrouwtje zijn volſtrektelijk een Hart en Rhee in 't klein.

Onze Jagers zagen in de bosſchen de ſchoon-

ſchoonſte vogelen, met allerleie ſchitterende kleuren: maar deeze bosſchen zijn ontoeganglijk, uit hoofde van de heestergewasſen, die rondom de boomen heenſlingeren. Dus had hun jagen ook niet veel te beduiden, dewijl zij niet verder komen konden, dan aan de kanten van het bosch. In het Dorp kogten wij tortelduiven, die den naam dragen van tortelduiven met een priemſteek, (*tourterelles-a-coup-de-poignard*,) om dat zij in het midden van de borst eene roode vlak hebben, zeer veel gelijkende naar een wond, die met een mes geſtoken is. 1787. Februarij.

Eindelijk, bij het begin van den nacht, gingen wij weder aan boord, en maakten ons zeilvaardig tegen daags daar aan volgende. Eén der twee *Spaanſche* Schepen, die wij den 23ⁿ bij Kaap *Capones* ontmoet hadden, had, even als wij, verkozen, om te *Marivelle* te ankeren, en een gunstiger wind aftewagten. Ik verzogt hem om een Loots; de Capitain zond mij zijnen Bootsman, eenen ouden *Indiaan*, die mij weinig vertrouwen inboezemde. Wij kwamen intusſchen overéén, dat ik hem vijftien piasters geven zoude, om ons te *Cayite* te bren- *Overtocht tot aan Cavite.*

1787. Februarij. gen; en den 25ᵉⁿ, bij het aanbreken van den dag, gingen wij onder zeil, en ſtuurden door den zuidelijken doorvaart, op raad van dien ouden *Indiaan*, doch het verſchilde weinig, of wij vervielen des anderen daags op een zandbank. Dit deed mij beſluiten, om mijne eigene denkbeelden te volgen, en eindelijk bereikten wij, den 28ᵉⁿ, de haven van *Cavite*, en lieten het anker vallen op drie vademen water, ſlijkgrond, op den afſtand van twee kabellengten van de Stad. Onze overtocht van *Macao* naar *Cavite* had drie en twintig dagen geduurd.

Naauwlijks waren wij aan den ingang der haven van *Cavite* ten anker gekomen, of 'er kwam een Officier aan boord, uit naam van den Bevelhebber dier plaats, ons verzoekende, dat wij niet aan Land wilden gaan, voor dat daar toe de noodige toeſtemming van den Gouverneur Generaal gekomen was, aan wien hij eenen Bode zoude afzenden, zoo dra hij wegens de redenen van onze komst onderrigting bekomen had. Ons antwoord was, dat wij niets verlangden, dan levensmiddelen, en dat men ons wilde toeſtaan om onze Fregatten

te laten herſtellen, om vervolgens, zoo ſpoedig mogelijk, onze reize voorttezetten: maar eer nog de *Spaanſche* Officier vertrok, kwam de Bevelhebber der Baaij van *Manilla*; (*) alwaar men onze Schepen gezien had. Hij berigtte ons, dat men onze aankomst in de *Chineeſche* Zeëen reeds wist, en dat brieven van den *Spaanſchen* Miniſter ons reeds voor verſcheiden maanden bij den Gouverneur Generaal hadden bekend gemaakt. Hij voegde 'er bij, dat het jaargetijde zeer wel toeliet, om voor *Manilla* te ankeren, alwaar wij alle genoeglijkheden, en hulpmiddelen, die men op de *Philippijnſche Eilanden* verlangen konde, bij elkander vinden zoude: maar wij lagen ten anker voor een tuighuis, een ſnaphaanſchoot van land af, en wij hadden miſſchien de onbeleefdheid, om aan dien Officier te kennen te geven, dat tegen die voordeelen niets konde opwegen. Hij wilde wel toeſtaan, dat de Scheeps-Lieutenant BOUTIN met zijn boot medeging, om den Gouverneur

1787. Februarij.

(*) De Bevelhebber der Baaij heeft in *Spanje* het oppertoezicht over den tol. Die van *Manilla* heeft den rang van Capitein.

1787. Februarij. neur Generaal van onze aankomst te verwittigen, en hem te verzoeken het geven van de noodige beveelen, ten einde voor den 5^en^ April aan onze onderſcheidene verzoeken voldaan mogte worden; dewijl het ontwerp van onze reize vorderde, dat de beide Fregatten den 10^en^ van die maand onder zeil waren. BASCO, Brigadier der oorlogs-vloot, en Gouverneur Generaal van *Manilla*, ontfing deezen Officier met de grootſte beleefdheid, en gaf de ſtelligſte beveelen, op dat ons vertrek door niets opgehouden zoude worden.

Goed onthaal bij de Spanjaarden. Hij ſchreef ook aan den Bevelhebber van *Cavite*, dat hij ons zoude toeſtaan, om aan Land te gaan, en ons alle hulp en genoegens verſchaffen zoude, die in zijne magt ſtonden. De te rug komst van BOUTIN, die de beveelen van den Gouverneur BASCO medebragt, maakte ons allen tot Burgers van *Cavite;* onze Schepen lagen zoo dicht bij 't land, dat wij alle oogenblik konden gaan en te rug komen. Wij vonden verſcheiden huizen, om aan ons Zeilwerk te kunnen arbeiden, vleesch en visch in te zouten, twee booten te maken, aan onze Natuur- en Aardrijks-kundigen de noodige verblijfplaatſen te be-

beſchikken; en de vriendelijke Bevelhebber leende ons zijn huis, om 'er ons *Obſervatorium* opterichten. Wij genoten de volkomenſte vrijheid, en vonden op de markt, en in het tuighuis, alles, wat de beste haven in *Europa* in ſtaat is opteleveren. 1787. Februarij.

Cavite, het welk drie mijlen zuidwestwaarts van *Manilla* af-ligt, was weleer eene vrij aanzienlijke plaats: maar op de *Philippijnſche Eilanden*, even als in *Europa*, verſlinden de groote Steden eenigermaten de kleinere; en men vindt 'er thans niemand meer, dan den Opzigter van het Tuighuis, een Boekhouder, twee Lieutenants der Haven, den Bevelhebber der plaats, eene bezetting van honderd en vijftig Man, met de daar bij behoorende Officiers. *Beſchrijving van* Cavite.

De overige inwooners zijn *Meſtiſen* of *Indianen*, meestal in dienst aan het Tuighuis zijnde, en maken met hunne huisgezinnen, die doorgaans zeer talrijk zijn, eene bevolking van omtrent vier duizend zielen, die door de Stad, en door de Voorſtad *Saint-Roch* verſpreid zijn. Men telt aldaar twee Parochien en drie Mans-Kloosters, die elk door twee Geestlijken bewoond worden, ſchoon 'er met gemak dertig zouden kunnen

1787. Februarij. huisvesten. De *Jesuiten* bezaten 'er voorheen een zeer fraaij huis; de Maatschappij van Koophandel, die onlangs door de Regeering opgericht is, heeft zig het zelve geëigend. Over 't algemeen, ziet men 'er niet veel meer dan puinhoopen; de oude steene gebouwen zijn verlaten, of worden bewoond door *Indiaanen*, die ze laten vervallen; en *Cavite*, de tweede Stad der *Philippijnsche Eilanden*, de hoofdstad van een Gewest van den zelfden naam, is thans niets meer, dan een slecht Dorp, alwaar geene andere *Spanjaarden* overig zijn, dan eenige Officiers of lieden, die tot het Regeeringsbestuur behooren. Dan, schoon de Stad voor het oog naar een puinhoop gelijkt, zoo kan men dit niet zegge. van de Haven, alwaar de Brigadier der Zee-macht, BERMUDES, die aldaar 't bevel voert, eene zoo goede orde en krijgstucht gevestigd heeft, dat het te bejammeren is, dat deeze man niet in de gelegenheid gesteld is, om zijne bekwaamheden óp een luisterrijker toneel te vertoonen. Alle zijne werklieden zijn *Indianen*, en hij heeft volmaakt dezelfde werkplaatsen, welken men in onze tuighuizen in *Europa* vindt. Deeze Officier, die denzelfden rang met

met den Gouverneur Generaal heeft, oordeelt geen onderzoek beneden zijne waardigheid te zijn, en de omgang met hem heeft ons overtuigd, dat 'er misschien niets is boven het bereik van zijne kundigheden. Alles, wat wij hem verzogten, werd met de grootste vriendelijkheid toegestaan; de smederij, de blokmakerij, en de werkplaatsen tot uitrusting der Schepen, arbeidden, verscheiden dagen lang, voor onze Fregatten. Hij kwam zelfs onze verlangens voor; en zijne vriendschap was des te vleijender, om dat wij uit zijn character konden afmeten, dat hij niet ligtvaardig was in iets toetestaan. Deeze naauwgezetheid van grondbeginzelen, welke hij aan den dag legde, was misschien aan zijne bevordering in krijgsposten hinderlijk geweest. 1787. Februarij.

Twee dagen na onze aankomst te *Cavite*, voeren wij met DE LANGLE naar de hoofdstad; wij werden door verscheiden Officiers vergezeld. Wij besteedden twee en en een half uur om deezen overtocht te doen met onze booten, die van wegen de *Mooren*, door wien de Baaij van *Manilla* dikwils ontrust wordt, met gewapende manschappen bezet waren. Ons eerste bezoek, dat wij afleid- *Bezoek te Manilla.*

1787. Februarij

den, was bij den Gouverneur, die ons ten eeten hield, en ons zijnen Capitein der Lijfwagt medegaf, om ons bij den Aartsbisschop, den Intendant, en onderscheidene Gerichts-personen (*Oïdors*) te brengen. Deeze was voor ons één der vermoeiendste dagen van onzen tocht. De hette was schier ondraaglijk, en wij gingen te voet, in eene Stad, waar alle de Burgers niet dan met rijdtuig uitgaan: maar men vindt dezelven niet te huur, gelijk te Batavia; en zonder den Franschen Koopman SEBIR, die, bij toeval van onze komst te *Manilla* onderrigt zijnde, ons zijn rijdtuig zond, zouden wij verscheiden van onze voorgenomene bezoeken hebben moeten agter wegen laten.

De Stad *Manilla*, die vrij groot is in haaren omtrek, wordt geschat met agt en dertig duizend zielen bevolkt te zijn, onder welken zich niet meer dan duizend of twaalf honderd *Spanjaarden* bevinden; de overigen zijn *Mulatten*, *Chineesen*, of *Indiaanen*, die alle konsten uitoefenen, en allerlei werk verrigten. De armste der *Spaansche* Familiën hebben één of meer rijdtuigen, die zij voor een zeer geringen prijs kunnen houden; 't geen hun wel te stade komt, dewijl 'er geen land

KLEEDING DER BEWOONERS VAN

NERS VAN HET EILAND MANILLA.

1787.
Februarij

land is, waar men meer een rijdtuig behoeft. 1787. Maart.

De Ommeſtreeken van *Manilla* zijn vermaaklijk; eene ſchoone Rivier, zich in verſcheiden takken verdeelende, vloeit 'er door; de twee voornaamſte takken loopen uit in het Meir van *Bahia*, dit beroemd Meir ligt zeven mijlen landwaards in; de oevers zijn bedekt met meer dan honderd *Indiaanſche* Dorpen, gelegen in eene allervrugtbaarſte landſtreek.

Manilla, gebouwd aan den oever van eene Baaij, die denzelfden naam draagt, en meer dan vijf en twintig mijlen in den omtrek haalt, ligt aan den mond van eene Rivier, welke zoo verre bevaarbaar is, als het Meir, van waar dezelve ontſpringt; deeze Stad is zoo vermaaklijk gelegen, als éénige Stad in de geheele wereld. Alle de levensnoodwendigheden zijn 'er in den grootſten overvloed en goedkoop; maar de lakens, ſtoffen en goederen van *Europa* zijn 'er zeer hoog in prijs. Mangel aan naijver, verboden van invoer, en allerlei ſlag van bepalingen op den Koophandel, maken 'er de voortbrengſels en koopwaren van *China* en *Indië* ten minſten zoo duur, als

in

1787. Maart. in *Europa*; en deeze Volkplanting, niettegenſtaande de tol-inkomſten aldaar bijkans agt honderd Piasters bedragen, kost aan *Spanje* alle jaaren vijftien honderd duizend Livres, die van *Mexico* derwaards gezonden worden. De onmeetelijke bezittingen der *Spanjaarden* in *America* hebben het Rijksbeſtuur belet, om de aandacht naar eisch te vestigen op de *Philippijnſche Eilanden*; zij zijn gelijk aan de bezittingen van groote Heeren, die ſchoon zij onbebouwd blijven, nogthans in ſtaat zijn om veele Familiën te verrijken.

Ik ſchroom niet te beweeren, dat een groot Volk, 't welk geene andere Volkplantingen had, dan de *Philippijnſche Eilanden*, en daar een goed Regeerings-beſtuur vestigde, alle de *Europeeſche* bezittingen in *Africa* en *America*, zonder de minſte aandoening van nijd, zoude kunnen beſchouwen.

Deeze onderſcheidene Eilanden zijn met drie millioenen Inwoonderen bevolkt, en dat van *Luçon* heeft 'er omtrent een derde van. Deeze lieden zijn, mijns oordeels, niet beneden de *Europeanen* te ſtellen. Zij bebouwen den grond met genoegzaame

me kunde; zij zijn Smits in ijzer en goud, Weevers, Metzelaars, Timmerlieden. Ik heb hunne Dorpen bezogt; de bewooners heb ik vriendelijk, herbergzaam en eerlijk gevonden. Schoon de *Spanjaarden* laag van hun ſpreeken, en hun met veragting bejegenen, heb ik ontdekt, dat de ondeugden, welken zij op rekening der *Indianen* ſtellen, met reden moeten toegeſchreven worden aan het Beſtuur, onder hun ingevoerd. — Het is te over bekend, dat de greetigheid naar goud, en de zucht om overheerſchingen te doen, waar mede de *Portugeeſen* en *Spanjaarden* twee eeuwen lang bezield geweest zijn, gelukzoekers onder die beide Volken de Zeeën deeden doorkruisſen, en de Eilanden opzoeken onder de twee halfronden, enkel in de hope van dit kostbaar metaal te zullen aantreffen. — Eenige Rivieren, die goudſtoffe opleverden, en de nabijheid der *Specerij-Eilanden*, waren ongetwijfeld de redenen, om zich op de *Philippijnſche Eilandea* neder te zetten; doch de opbrengst evenaarde geenzins aan de opgevatte hope.

1787. Maart.

Slecht beſtuur in deeze Volkplanting.

De drift ter voortplanting van den Godsdienst verving de beweegredenen van gierig-

1787. Maart.

righeid. Een groot aantal Geestelijken van allerleie Orden werd derwaards gezonden, om 'er het *Christendom* te prediken; en zoo groot was de oogst, dat de onderscheide Eilanden welhaast agt of negen honderd *Christenen* telden. Was deeze ijver door een straal van Wijsbegeerte verlicht geweest, de vermeesteringen der *Spanjaarden* zouden niet sterker bevestigd hebben kunnen worden, dan door het omhelzen van dit stelzel, en de Volkplanting zou voor het Moederland de grootste nuttigheid hebben kunnen aanbrengen; maar, terwijl zij de Inwoonders tot *Christenen* vormden, vergaten zij hen tot Burgers te maken. Het volk werd in Parochiën verdeeld, en onderworpen aan de beuzelagtigste bedrijven: elke zonde en ieder misslag wordt nog heden ten dage met geesseling gestraft; het niet gezet bijwonen der Bede-uuren of der Misse wordt opgeteekend, en de straffe, daar op gesteld, aan mannen en vrouwen, bij de kerkdeur volvoerd. De heilige dagen en godsdienstige bijeenkomsten neemen een groot gedeelte van den tijd weg; en dewijl onder heete lugtstreeken de verbeeldings-kragt en de gemoeds-aandoeningen sterker zijn dan

in

in gemaatigde Gewesten, heb ik, in de Pasfieweek, gemaskerde boetelingen gezien, die keetens langs de ſtraaten ſleepten, hun middel omgord hadden met een krans van doornen, op onderſcheiden ſtandplaatſen verſcheiden tugtiging-ſlaagen ontfangende, en zich onderwerpende aan zoo ruwe boetdoeningen, als de ſtrengſte *Indiaanſche Faquirs*. Deeze bedrijven, meer geſchikt om Geestdrijvers te maken, dan om Godsdienst voortteplanten, zijn tegenwoordig door den Aartsbisſchop van *Manilla* verboden; maar het gaat vast, dat eenige Biegtvaders, zoo zij al niet die bedrijven gebieden, echter niet nalaaten dezelven aan te prijzen. 1787. Maart.

Deeze lieden, die reeds werkeloos zijn door den invloed der heete lugtſtreek, en het gering aantal hunner behoeften, gepaard met de onmoogelijkheid, om, ten eigen voordeele, eenige beſchikking te maken op den arbeid hunner handen, laten zig al te gereed overhalen, om het oor te leenen aan Klooster-inſtellingen, die de veerkragt der ziel verſlappen; leerende, dat het tegenwoordig leven niet meer is dan eene Pelgrimadie, en dat de goederen deezer aarde niets beteekenen. Wanneer der-

1787. Maart.

derhalven alle de Inwoonders voorzien zijn van eene zekere hoeveelheid rijst, zuiker en groenten, volſtrekt ten levensonderhoud noodig, wordt voor hun het overige niets van waarde. In deezen toeſtand heeft men de zuiker voor een halven penning het pond zien verkoopen, en de rijst ongeſneden op het veld verrotten.

Ik denk, dat de ſchranderſte verſtanden geen ongerijmder ſtelzel van beſtuur zouden kunnen verzinnen, dan 't geen twee eeuwen lang in deeze Volkplantingen heeft ſtand gegreepen. — De haven van *Manilla*, die open en vrij behoorde te wezen voor alle Volken, is, zelfs binnen weinige jaaren, geſloten geworden voor de *Europeaanen*, en ſtaat alleen open voor eenige *Mooren*, *Armeniërs* of *Portugeeſen* van *Goa*. De Gouverneur is bekleed met het willekeurigst gezag. De Regters in de Geregtshoven, die zulks zouden behooren te beperken, zijn van magt verſtoken, als het aankomt op het wederſtreeven van den wil des Vertegenwoordigers van de *Spaanſche* Regeering: hij kan met de daad, indien niet van regtswege, de koopwaaren van vreemdelingen, die de hoop op winst naar *Ma-*

nil-

nilla lokt, ontvangen, of verbeurd verklaaren. 1787. Maart.

Te deezer plaatſe is niets het minste van Vrijheid overgebleven. Monniken en Geloofsonderzoekers beſtuuren de geweetens des Volks; verſpieders gaan aller tijdlijke belangen na, en de Gouverneur ſlaat het oog op de onverſchilligſte bedrijven. Een geſprek, of eene wandeling naar het binnenſte des Eilands, alles ſtaat omheind binnen de paalen van zijn regtsgebied en gezag; met één woord, dit ſchoonſte en vermakelijkſte land des aardbodems is zeker het laatſte, 't geen een mensch, die vrijheid bemint, zou verkiezen te bewoonen.

Ik zag te *Manilla* den eerlijken en braaven Gouverneur van *Mariannes*, TOBIAS, door den Abt RAYNAL zeer hoog geroemd. Ik heb hem vervolgd gezien door Monniken, die de genegenheid zijner Huisvrouw van hem afwendden, door hem af te beelden als een Doemeling en Huichelaar. Zij verzogt, van hem wettig geſcheiden te worden, onder voorwendzel, dat zij niet gehouden was met een godloos Man te leven; een beſluit, 't welk hemelhoog geprezen werd door den geestdrijvenden hoop. —

1787. Maart. Deeze TOBIAS is Lieutenant-Colonel van het Krijgsvolk te *Manilla*. Hij ſtaat voor den besten Officier des lands te boek; de Gouverneur heeft egter kunnen goedvinden te beveelen, dat zijne Jaargelden, die nog al aanmerkelijk zijn, in handen zullen gefteld worden van zijne godvrugtige Echtgenoote, en dat hij niet meer dan zes en twintig Piasters 's maands zal ontfangen, ten behoeven van zich zelven en zijne Zoonen. Deeze braave Krijgsman, tot wanhoop gedreeven, wagtte naar eene gelegenheid, om uit de Volkplanting te geraaken, en zijn recht te vervorderen. — Wel beſtaat 'er te *Manilla* eene wijze wet, die deeze uitſpoorige gezagoeffening des Gouverneurs zou kunnen beteugelen: volgens dezelve ſtaat het elken Ingezeten vrij, den laatst gewezen Gouverneur bij diens Opvolger te beklaagen; doch deeze heeft belang om alles te verontſchuldigen, 't welk aangevoerd kan worden als een beklag tegen zijnen Voorzaat; en de Burger, die zoo voorbaarig is om zijne klagten in te brengen, vindt zig ſlegts blootgeſteld aan nieuwe en veel grootere kneevelarijen.

De verdrietelijkſte onderſcheidingen zijn hier

hier ingevoerd, en worden met de grootſte ſtrengheid volvoerd. Het getal der paarden, die voor een rijdtuig mogen geſpannen worden, is naar den rang der Perſoonen bepaald. Zij, die het grootſte getal rijden, hebben den voorrang; en de enkele grilligheid van een voornaam man kan in eene lijn agter zijn rijdtuig alle de anderen houden, die het ongeluk hebben van met hem denzelfden weg te rijden. 1787. Maart.

Zoo veele gebreken in dit Beſtuur, en zoo veele allerlastigſte onaangenaamheden daaruit voortſpruitende, hebben egter alle de voordeelen, welken de lugtſtreek aanbiedt, niet kunnen wegnemen. De Landbewooners vertoonen nog blijken van geluk, welke men doorgaans in onze Dorpen in *Europa* te vergeefsch zoekt. Hunne huizen, beſchaduwd door vrugtboomen, die in het wilde opgroeijen, zijn zeer net. De belasting, welke ieder hoofd van een huisgezin betaalt, is zeer gemaatigd, en bepaalt op vijf Realen en een half, waar onder de rechten der Kerke, voor zoo verre de Natie betreft, begreepen zijn. Alle de Biſchoppen, Kanunniken en Prieſters worden door de Regeering betaald; maar zij

1787. Maart. hebben eigendunkelijke belastingen opgelegd, die de ſchaarsheid hunner jaarwedden ruim vergoeden.

Weinige jaaren geleden is 'er eene geesſelroede opgeheeven, die het overſchot des geluks van de Inwoonderen van *Manilla* dreigt te vernielen; de belasting op de Tabak. De drift des Volks, om dit kruid te rooken, is zoo ſterk, dat 'er geen tijd van den dag is, waarop men Man of Vrouw zonder een *cigarro* (*) in den mond vindt; zelfs kinderen, naauwlijks de wieg ontgroeid, rooken reeds. De Tabak op het Eiland *Luçon* is de beste in *Aſia*. Iederéén kweekt die plant, rondsom zijn huis, ten eigen gebruike; en de weinige vreemde Schepen, die verlof krijgen om *Manilla* aan te doen, brengen dezelve in alle oorden van *Indie* over.

Onlangs is 'er een verbod uitgevaardigd. De Tabak van ieder Ingezeten wordt hem, ingevolge van 't zelve, afgenomen; de aankweeking is bepaald tot eenige Landſtreeken, en koomt ten voordeele der Regeering.

(*) *Cigarro*, een gerold blad Tabak, 't welk zij in den mond ſteeken als een pijp.

ring. De prijs is bepaald op een halven Piaster het pond; en ſchoon het gebruik vrij veel verminderd is, kan het loon eens daghuurders niet toereiken, om den Tabak te betalen, welke ieder dag in zi'n huisgezin gebruikt wordt. — Alle de Inwoonders ſtemmen overeen, dat eene belasting van twee Piasters, gevoegd bij het hoofdgeld der voorheen belasten, eene inkomst zou gegeven hebben, gelijk aan die van den verkoop des Tabaks; dat daaruit de wanordes niet zouden ontſtaan wezen, die op de geheevene belasting gevolgd zijn. Overal op het Eiland dreigden opſtanden uit te barsten; Krijgsvolk was noodig om dezelven te dempen; een geheel leger van Impostheffers is 'er op de been, om het ſluiken voor te komen, en de gebruikers van Tabak te dwingen, om zich in de daar toe geſtelde winkels te vervoegen: veelen zijn 'er gedood; doch de Rechtbanken hebben ſpoedig daar over wraak genomen, en vonnis geveld over de *Indianen*, met veel min omſlags, dan omtrent andere Burgers. — 'Er blijft nog een zuurdeesſem, die door de minſte bijkomende omſtandigheid aan het gisten kan geraaken; en 'er valt geen twijf- 1787. Maart.

1787. Maart. fel aan, of een vijand, op overheerſching geſteld, zou, op het oogenblik dat dezelve voet aan land zette, en wapens ten gebruike medebragt, een leger van *Indianen* gereed vinden, om zich onder zijne vaandels te begeeven.

Het tafereel van *Manilla* zou in weinige jaaren geheel van gedaante veranderen, indien de *Spaanſche* Regeering een beter beſtuur ten opzigte van de *Philippijnſche Eilanden* wilde omhelzen. Het Land is in ſtaat, om de heerlijkſte voortbrengzels op te leveren; negen maal honderd duizend perſoonen van beiderlei kunne op het Eiland *Luçon* zouden aangezet kunnen worden, om het te bebouwen; de lugtſtreek zou medebrengen, dat men tienmaal zijde in 't jaar inzamelde, terwijl die van *China* 'er naauwlijks twee belooft.

Katoen, indigo, zuikerriet, koffij, groeijen 'er zonder moeite, als onder de voeten der Inwoonderen, die dezelven niets achten. Elke omſtandigheid wijst uit, dat de ſpecerijen voor die van de *Moluccas* niet zouden behoeven te wijken; eene volkomene vrijheid van handel voor alle Volken zou den verkoop verzekeren, en gevolglijk de aan-

aankweeking van alle voortbrengzelen aanmoedigen. Eene maatige belasting op alle uitgaande goederen zou, in zeer weinige jaaren, genoegzaam wezen, om alle de kosten van het Regeerings-beſtuur goed te maken; de vrijheid van Godsdienst, gepaard met eenige voorrechten, den *Chineeſen* verleend, zou welhaast een honderd duizend Inwoonders derwaards lokken uit de oostlijke Provincien van dat Rijk, om de dwinglandij der *Mandarijnen* te ontgaan. 1787. Maart.

De *Spanjaarden* hebben eenige vastigheden op de onderſcheiden Eilanden ten zuiden van het Eiland *Luçon;* doch zij ſchijnen alleen bij oogluiking daar gevestigd; de toeſtand der *Luçoniers* beweegt de Inwoonders der andere Eilanden niet, om de oppermagt van *Spanje* te erkennen. Zij zijn daarentegen ſteeds in oorlog. De zoogenaamde *Mooren*, van welken ik reeds geſprooken heb, die hunne kusten ontrusten, die zoo veele landingen doen, en de *Indianen* van beiderleije kunne, onderworpen aan de *Spanjaarden*, als ſlaaven wegvoeren, zijn de Inwoonders van *Mindanao*, *Panay* en *Mindoro*, die geen ander gezag erkennen, dan dat van hunne bijzondere Mooren, *of* Malaijers. *Zeerovers.*

1787. Maart. Prinſen, zoo oneigen *Sultans* geheeten, als het Volk *Mooren* genaamd wordt: zij zijn met de daad *Maleijers*, en omhelsden het *Mahometaansch* Geloof, bijkans ten zelfden tijde, als het *Christendom* te *Manilla* gepredikt werd. De *Spanjaarden* hebben hun den naam van *Mooren* gegeven, en hunne Overſten *Sultans* geheeten, ter oorzaak van de gelijkheid van hunnen Godsdienst, met dien van de *Africaanſche Mooren*, die veele eeuwen lang de vijanden der *Spanjaarden* geweest zijn.

De eenige krijgsvastigheid der *Spanjaarden* in de zuidelijke *Philippijnſche Eilanden*, is die van *Samboangar*, op het Eiland *Mindanao*, waar eene krijgsbezetting onderhouden wordt van honderd en vijftig man, onder een Krijgsbevelhebber, aangeſteld door den Gouverneur Generaal van *Manilla*. Op de andere Eilanden zijn ſlegts eenige weinige Dorpen, verdeedigd door ſlegte batterijen, bediend door krijgsvolk, onder bevel van *Alcades*, gekoozen door den Gouverneur Generaal, doch verkiesbaar uit elke klaſſe van Burgers, die niet onder de Soldaaten zijn opgeſchreeven. De weezenlijke meesters van de onderſcheidene Eilan-

landen, op welken de *Spaanſche* Dorpen liggen, zouden dezelven welhaast verdelgt hebben, indien zij bij hun behoud geen groot belang hadden. De *Mooren* zijn in vrede op hunne eigene Eilanden; maar zij rusten vaartuigen uit, die zeeroverijen pleegen op de kusten van 't Eiland *Luçon*; en de *Alcades* koopen een groot aantal slaaven, door deeze Zeeroovers gemaakt; 't welk hun de moeite beſpaart, om ze naar *Batavia* te voeren, waar zij ook een veel laager prijs maken zouden. 1787. Maart.

De zwakheid der Regeering op de *Philippijnſche Eilanden* wordt, door de opgave dezer bijzonderheden, veel ſterker beſchreeven, dan door alle de redenkavelingen van verſcheiden Zee-reiſigers. Het blijkt uit alles, dat de *Spanjaarden* de magt niet bezitten, om den handel hunner vastigheden te beſchermen: de weldaaden, door hun, tot deezen tijd toe, aan dit Volk beweezen, hebben geen ander doel, dan derzelver geluk in een toekomſtig leven.

Vriendelijke behandeling van den Franſchen Koopman SEBIR.

Wij bragten ſlechts eenige uuren te *Manilla* door, en na dat de Gouverneur dadelijk na de maaltijd affcheid van ons had genomen, om een weinig te gaan ſlapen, had

1787. Maart. hadden wij gelegenheid, om te gaan bij den Heer SEBIR, die ons geduurende ons verblijf in de Baaij van *Manilla* de gewichtigſte dienſten bewees. Deeze *Franſche* Koopman, de verſtandigſte man van onze Natie, dien ik in de *Chineeſche* Zeeën ontmoet heb, was in het denkbeeld gevallen, dat de nieuwe *Philippijnſche* Maatſchappij, en de naauwe vriendſchap tusſchen de Kabinetten van *Madrid* en *Verſailles*, hem de middelen zouden aan de hand geven, om zijne uitzigten in den handel, die door het herſtel der *Franſche Oost-Indiſche* Maatſchappij zeer beperkt waren, wederom uittebreiden. Dienvolgende bragt hij zijne zaken te *Canton* en *Macao*, alwaar hij verſcheiden jaaren gezeten was geweest, in orde, en richtte een huis van koophandel te *Manilla* op, alwaar hij voorts ook nog de afdoening van eene zaak van groot aanbelang, één zijner vrienden rakende, bevorderde: maar hij beſpeurde reeds, dat de vooroordeelen tegen de vreemdelingen, en de willekeurigheid der Regeering, aan de uitvoering zijner oogmerken onöverkomelijke hinderpalen zouden in den weg ſtellen. Hij was bij onze aankomst reeds be-

bedacht, om in plaats van zijne zaaken uittebreiden, dezelven veel eer te eindigen. 1787. Maart.

Des avonds ten zes uuren gingen wij weder in onze booten, en waren ten agt uuren aan boord van onze Fregatten; maar vreezende, dat, terwijl wij ons te *Cavite* met het hermaken van onze Schepen bezig hielden, de aannemers der leverantie van beſchuit, meel, enz. ons de ſchadelijke gevolgen deeden ondervinden van de gewoone langzaamheid der Kooplieden van hunne Natie, oordeelde ik mij verpligt, om eenen Officier naar *Manilla* te zenden, die aldaar blijven zoude, en dagelijks bij de onderſcheiden aanneemers gaan, aan welken de Intendant ons gewezen had. Ik verkoos daar toe den Scheeps-Lieutenant DE VAUJUAS, zig aan boord van de *Aſtrolabe* bevindende: maar ſpoedig ontfing ik ſchrijven van deezen Officier, dat zijn verblijf te *Manilla* onnoodig was; dat de Intendant der *Philippijnſche Eilanden*, GONSOLES CARVAGNAL, zig zoo ongemeen veel moeite voor ons gaf, dat hij zelf dagelijks ging zien, hoe ver de werklieden, die voor onze Fregatten arbeidden, gevorderd waren, en dat zijne zorgvuldigheid zoo groot was,

En van den Spaanſchen Intendant GONSOLES.

1787. Maart. was, als of hij zelfs aandeel in den tocht had. Zijn Kabinet der Natuurlijke Geſchiedenis ſtond voor alle onze Natuur-onderzoekeren open, wien hij zijne onderſcheidene verzamelingen in de drie rijken der Natuur mededeelde. Op het oogenblik van ons vertrek, ontfing ik van hem eene volledige, en zelfs dubbele, verzameling van Schelpen, die men aan de kusten der *Philippijnſche Eilanden* vindt. Zijn verlangen, om ons van nut te zijn, ſtrekte zig uit tot alles, wat voor ons belangrijk zijn konde.

Agt dagen na onze aankomst te *Manilla*, ontfingen wij een Brief van den Heer ELSTOCKENSTROM, waar bij deeze Opper-Koopman bij de *Zweedſche Compagnie* ons berigtte, dat hij onze otter-vellen voor tien duizend Piasters verkogt had, en ons vrijheid gaf, om voor die ſomme op hem te trekken. Ik wenschte zeer, dat geld te *Manilla* te ontfangen, om het onder het Scheepsvolk uit te deelen, het welk, zonder het bekomen van dit geld van *Macao* vertrokken zijnde, aan de vervulling van hunne verwagting begon te twijffelen. De Koopman SEBIR had in dit oogenblik geene

ne gelden naar *Macao* over te maken: wij vervoegden ons dus bij den Intendant GONSOLES, die, hoe vreemd hem dit werk ook was, gebruik maakte van den invloed, dien de beminnelijkheid van zijn character hem bezorgde, op de onderscheiden Kooplieden te *Manilla*, ten einde hen tot de betaaling onzer Wisselbrieven te bewegen: het geld, daar van komende, werd voor ons vertrek onder de Matroosen verdeeld. 1787. Maart.

De groote hette te *Manilla* begon eenige nadeelige gevolgen op den staat der gezondheid van ons Scheepsvolk te weeg te brengen. Eenige Matroosen werden door koliek pijnen aangetast, die echter van geene erge gevolgen waren. Maar DE LAMANON en DAIGREMONT, die een beginzel van roode loop van *Macao* hadden medebragt, waarschijnlijk door eene belette doorwaasseming veroorzaakt, wel verre van zig aan land beter te bevinden, zagen hunnen staat aldaar verslimmeren, zoo verre zelfs, dat DAIGREMONT den drie en twintigsten dag na onze aankomst geheel hopeloos lag, en ook den vijf en twintigsten overleed. Hij was de tweede persoon, die aan boord van de *Astrolabe* door ziekte stierf; en een *De Astrolabe verliest een Officier.*

on-

1787. Maart. onheil van dien aart was aan de *Bousfole* nog niet overgekomen, ſchoon misſchien onze Scheepsgezellen over 't algemeen minder gezond waren, dan die van het andere Fregat. Men moet wel aanmerken, dat de bediende, die op den overtocht van *Chili* naar het *Faasch-Eiland* ſtierf, toen hij ſcheep ging, reeds op de borst ongeſteld was; en DE LANGLE had aan het verlangen van zijnen meester ingewilligd, die zig verbeeldde, dat de zee-lucht, en een warmer luchtſtreek, zijne geneezing zouden bevorderen. DAIGREMONT had, tegen den wil van zijne Artſen, en buiten weten zijner reisgenooten en vrienden, zijne ziekte willen geneezen met brandewijn en andere verhittende middelen, welken de ſterkſte mensch niet zoude hebben kunnen verdragen, en hij zelf werd ook het ſlagtoffer van zijne onvoorzigtigheid, en van zijn al te groot vertrouwen op zijne lichaams geſteldheid.

Den 28ⁿ Maart, was al ons werk te *Cavite* afgeloopen, onze booten waren gemaakt, onze zeilen herſteld, het touwwerk nagezien, de Fregatten geheel en al gekalfaat, en ons gezouten vleesch in vaten gepakt.

pakt. Dit laatſte hadden wij aan de Leveranciers te *Manilla* niet willen toevertrouwen; wij wisten, dat het gezouten vleesch op de Galjoenen geen drie maanden konde goed blijven; en wij ſtelden een zeer groot vertrouwen op de manier van Capitain COOK: dienvolgende werd aan elken inzouter een afſchrift van die manier ter hand geſteld, en wij hielden het opper-toezicht over dit werk. Wij hadden zout en azijn uit *Europa* aan boord, en kogten van de *Spanjaarden* alleenlijk eenige varkens voor een zeer matigen prijs. 1787. Maart.

De gelegenheden tot het houden van gemeenſchap tuſſchen *Manilla* en *China* zijn zoo menigvuldig, dat wij alle weken berigten van *Macao* ontfingen. Wij vernamen met de grootſte verbaazing, de aankomst op de Rivier van *Canton* van het Schip *la Reſolution*, onder bevel van D'ENTRECASTEAUX, als mede van het Fregat *la Subtile*, onder bevel van LA CROIX DE CASTRIES. Deeze Schepen, die van *Batavia* vertrokken waren, toen de noordoostelijke Paſſaatwind in zijn kragt was, hadden hun koers oostwaards van de *Philippijnſche Eilanden* genomen, waren langs de kust van *Nieuw-Gui-* April. *Aankomst van twee Schepen te* Canton.

1787. April. *Guinea*, en door Zeëen gezeild, die vol klippen waren, en van welken zij geene kaarten hadden. Na een tocht van zeventig dagen, van *Batavia* af gerekend, waren zij eindelijk in den mond der Rivier van *Canton* gekomen, en gingen daags na ons vertrek aldaar ten anker liggen. De ſtarrekundige waarnemingen, welken zij op deeze reize gemaakt hebben, zullen van zeer veel gewicht zijn, om deeze Zeëen te leeren kennen, die voor de Schepen, welke den Pasſaat-wind niet waargenomen hebben, altijd open zijn; en het is zeer te verwonderen, dat onze *Oost-Indiſche Compagnie* tot Bevelhebber over een Schip, het welk dit jaar uitbleef, eenen Capitain gekozen had, die van deeze vaart geene de minſte kennis had.

Ik ontfing te *Manilla* eenen brief van D'ENTRECASTEAUX, in welken hij mij het oogmerk zijner reize mededeelde, en kort daar op kwam het Fregat *la Subtile* aan, en bragt mij nog andere brieven. (*)

LA

(*) D'ENTRECASTEAUX was, van wegen het Kabinet van *Verſailles*, gelast tot het ſluiten van een Verdrag van Koophandel, met de Regeering in *China*. Hij vreesde, dat de verſchijning van twee gewapende Fre-

LA CROIX DE CASTRIES, die met het Schip *de Calijpso* de Kaap *de Goede Hoop* had 1787. April.

Fregatten op de *Chineesche* kusten, voor zijne onderhandelingen schadelijk zijn mogt, en hij schreef daar over aan LA PÉROUSE. Deeze laat zig daaromtrent in één zijner Brieven aan den Minister van het Zeewezen, geschreven uit *Manilla*, den 7^en^ *April* 1787, in deezer voegen uit:

„ D'ENTRECASTEAUX geeft u berigt van den opstand der inboorlingen te *Formosa*, en van de partij, „ die hij gemeend heeft te moeten kiezen, om zijne „ hulp aan de *Chineezen* tot het t'onder brengen der „ muitelingen aan te bieden: dit aanbod is van de hand „ gewezen, en ik moet erkennen, dat ik met smart gezien zoude hebben, dat de *Fransche* Zeemagt zoude gebruikt zijn, tot ondersteuning aan eene Regeering, die de onrechtvaardigste en onderdrukkendste „ is op den geheelen aardbodem; ik mag thans, zonder te misdoen, wenschen, dat het geluk aan de Inwoonders van *Formosa* diene.

„ Ik antwoorde aan D'ENTRECASTEAUX, dat „ mijne verschijning op de kust van *China* aan deeze „ Regeering geen schrik zal aanjagen, dat ik mijne „ vlag nooit zal opheisschen, en dat ik zorgvuldig alles „ vermijden zal, het geen aan haar eenige ongerustheid „ zoude kunnen veroorzaken, en ik voeg 'er bij, dat „ ik, hoe wel een zeer goed *Franschman*, op deezen „ tocht een Vreemdeling ben in de *Asiatische* Staatkunde."

1787. April. had omgezeild, bragt ons berichten uit *Europa*; doch dezelve waren gedagteekend den 24^en^ April, en onze nieuwsgierigheid konde zig wegens het verloop van een geheel jaar niet voldoen; terwijl voorts onze vrienden, onze familiën, van deeze gelegenheid geen gebruik gemaakt hadden, om ons te ſchrijven, en in den rustigen ſtaat, waar in *Europa* zig bevond, waaren de Staats-gebeurtenisſen voor ons weinig belangrijk, in evenredigheid van het geen ons ſteeds tusſchen hoop en vrees deed leven. Wij hadden dus nog eene nieuwe gelegenheid, om onze brieven in *Frankrijk* te doen komen. Het Schip *La*

En in eene *Krijgskundige Memorie* omtrent *Formoſa*, waar bij hij aan de *Franſche* Regeering de verovering van dit Eiland aanraadt, zegt hij wijders: D'ENTRECASTEAUX had mij het ſchip *la Sylphide* te *Manil-*
„ *la* gezonden, met verzoek, dat ik met omzigtigheid
„ mij aan de noordkust van *China* vertoonen zoude,
„ naardien de minſte ongerustheid van den kant der
„ *Chineezen*, aan de onderhandelingen, met welken hij
„ belast was, ſchadelijk zijn konde. Ik erken, dat ik
„ door deeze beweegreden niet ben te rug gehouden;
„ want ik ben overtuigd, dat men van de *Chineezen*
„ meer door vrees, dan door eenig ander middel, ver-
„ krijgen kan."

La Subtile was zoo goed bemand, dat LA CROIX DE CASTRIES het verlies, het welk wij in *America* aan Officieren en Soldaten geleden hadden, ten deele vergoeden konde: hij gaf aan elk Fregat vier man met eenen Officier. De tweede Lieutenant GUYET werd op de *Bousfole* geplaatst, en de Adelborst, GOBIEN, op de *Aſtrolabe*. Deeze vermeerdering was zeer noodzakelijk, want wij hadden agt Officiers minder, dan bij ons vertrek uit *Frankrijk*, DE SAINT-CERAN daar onder gerekend, dien ik, wegens den flechten ſtaat zijner gezondheid, genoodzaakt was, op de *Subtile* naar *l'Isle de France* te rug te zenden, dewijl alle Heelmeesters verklaarden, dat hij onmogelijk de reize verder konde goedmaken. 1787. April.

Onze mondbehoeften waren wel ter beſtemder tijd ingeſcheept, maar dewijl in de Paasch-week te *Manilla* in 't geheel niet gearbeid werd, zoo werd de aflevering van onzen bijzonderen voorraad eenigzints vertraagd, en ik moest ons vertrek tot maandag na Paasſchen verſchuiven. Dewijl de noord-oostelijke Paſſaat-wind nog ſteeds bleef voortduuren, konde eene vertraging

1787. April. van drie of vier dagen aan onze reize geen nadeel toebrengen.

Alvoorens onder zeil te gaan, oordeelde ik verpligt te zijn, om met DE LANGLE onzen dank te gaan betuigen aan den Gouverneur Generaal, over den ſpoed, waar mede zijne beveelen ter uitvoer gebragt waren; en inzonderheid ook bij den Intendant, van wien wij zoo veele blijken van belangneemende vriendelijkheid ontfangen hadden. Deeze pligtplegingen afgelegd hebbende, hielden wij ons beiden agt en veertig uuren bij den Heer SEBIR op, om met vaar- of rijdtuig het Land in de nabuurſchap van *Manilla* te gaan bezigtigen. Men vindt hier wel geene prachtige huizen, geene aangelegde wandelwegen, geene tuinen: maar de natuur is aldaar zoo ſchoon, dat een eenvouwdig *Indiaansch* gehucht aan den oever der Rivier, of een huis, in den *Europeeſchen* ſmaak gebouwd, met eenige boomen omringd, een ſchilderachtiger gezicht oplevert, dan dat van onze treffelijkſte Kasteelen; en de fraaiſte verbeelding zelfs verſchaft een tafereel van ſtil genoegen aan den kant van deeze aangenaame eenvouw-

Fraaije land-douwen rondom Manilla.

vouwdigheid. De *Spanjaarden* hebben bijna allen de gewoonte, om na de Feestdagen het verblijf in de Stad te laten vaaren, en het heete jaargetijde op het Land door te brengen. Zij hebben zig niet toegelegd, om een Land te verfraaijen, het welk geene konst noodig had. Een zindelijk en ruim huis, aan den waterkant gebouwd, met geſchikte baden, maar zonder wandelpaden, zonder tuinen, door eenige vruchtboomen overſchaduwd, zie daar de huisvesting van de rijkſte Ingezetenen; en het zou één der aangenaamſte plaatſen om te bewoonen op den aardbodem zijn, indien eene meer gematigde regeerings-vorm, en een weinig minder vooroordeelen, de burgerlijke vrijheid van elken inwoonder meer zeker ſtelden. 1787. April.

Bezetting en Krijgsvolk.

De vestingwerken van *Manilla* zijn op bevel van den Gouverneur Generaal, onder het opzigt van den bekwamen Ingenieur SAUZ, verbeterd geworden: maar de bezetting is niet zeer talrijk; zij beſtaat, in vredes-tijd, alleenlijk in een Regiment Voetvolk van twee Bataillons, die elk uit ééne Compagnie Grenadiers, en agt Compagniën Fuſiliers beſtonden, zoo dat de twee

1787. April. Bataillons te zamen dertien honderd mannen uitmaakten. Dit Regiment is uit *Mexico:* alle de Soldaten hebben de kleur van Mulatten: men verzekert, dat zij in moed en bekwaamheid voor het *Europeesch* Krijgsvolk niet behoeven te zwichten. Bovendien zijn 'er nog twee Compagniën Artilleristen, onder bevel van eenen Lieutenant-Colonel ſtaande, en elk tachtig man uitmakende, hebbende tot Officiers een Capitain, een Lieutenant, een Vaandrig, en nog één boven het getal; drie Compagniën Dragonders, honderd en vijftig Ruiters ſterk, onder bevel van den oudſten der drie Capitains; eindelijk een Bataillon Krijgsvolk van twaalf honderd man, die in voorige tijden door eenen zeer rijken *Chineeſchen* Mesties, FUASSON genaamd, aangeworven en bezoldigd werden, waar voor men hem tot den Adelſtand verhief. Alle de Soldaten, tot deeze krijgsbende behoorende, zijn *Chineeſche* Mestieſen: zij doen denzelfden plaatſelijken dienst, als de geregelde troepen, en ontfangen thans dezelfde ſoldije: maar in tijd van oorlog zouden zij van weinig nut zijn. Men kan ook, wanneer het noodig is, in zeer korten tijd, agt duizend man

man krijgsknechten onder bevel van *Europeesche* Officiers of *Creolen* ſtaande, en in Bataillons verdeeld, in 't veld brengen. Elk Bataillon heeft eene Compagnie Grenadiers: één van dezelven is door een Sergeant van het Regiment te *Manilla* in den krijgsdienst geoeffend geworden; en de *Spanjaarden*, hoe wel meer geneigd, om de dapperheid en verdienſten der *Indianen* te verkleinen, dan te roemen, verzekeren, dat deeze Compagnie voor die der *Europeeſche* Regimenten in niets behoeft onder te doen. 1787. April.

De kleine bezetting van *Samboangan*, op het Eiland *Mindanao*, is onder die van het Eiland *Luçon* niet begrepen. Men heeft voor de *Mariane-Eilanden*, en voor het Eiland *Mindanao*, twee bijzondere corps, elk van honderd en vijftig man, opgericht, die zonder verandering voor deeze Volkplantingen beſtemd blijven.

Den 9^en^ April, volgens onze manier van rekenen, en den 10^en^ volgens die van *Manilla*, gingen wij met eenen goeden noord-oosten wind onder zeil, het welk ons hoop gaf, dat wij nog bij dag alle de Eilanden der onderſcheidene Kanaalen in de Baaij *Vertrek van Cavite.*

van *Manilla* zouden kunnen voorbij zeilen.
1787. April. Voor ons vertrek, ontfingen DE LANGLE, en ik, een bezoek van den Heer BERMUDES, die ons verzekerde, dat de Pasfaat-wind eerst over een maand uit het noord-oosten zoude waaijen, en zelfs nog later op de kust van *Formoſa*, dewijl de noordewinden eenigermaten op het vaste Land van *China* hun begin neemen, en ruim negen maanden van het jaar op de kusten van dit Rijk heerfchen, maar onze ongeduldigheid liet ons niet toe, om naar dien raad, op ondervinding gegrond, te luisteren; wij vleijden ons met eene gelukkige uitzondering; elk jaar konde misfchien verfchillende faifoenen met opzigt tot de Pasfaat-winden hebben; en wij namen affcheid van hem. Den wind een weinig veranderende, gelukte het ons, om fpoedig het noordelijk gedeelte van het Eiland *Luçon* te bereiken.

Tegenwind. Naauwlijks waren wij Kaap *Bujador* voorbij gezeild, of de wind zette zig zoo vast in het noord-oosten, dat de gegrondheid van den raad van BERMUDES ons daar door maar al te klaarlijk bleek. Ik vleidde mij, fchoon flaauw, dat ik bij *Formoſa* dezelfde veranderingen, als bij het Eiland

Lu-

Luçon, vinden zoude; ik begreep wel, dat de nabijheid van het vaste Land van *China* deeze gedachte niet zeer waarſchijnlijk maakte: maar in allen gevalle bleef ons niets overig, dan op het keeren van den Paſſaat-wind te wagten; het ſlecht zeilen van onze Fregatten, die met planken bekleed, en tuſſchen de ribben gevuld waren, gaf ons geene hoop om met tegenwind noordwaards te komen. Den 21ⁿ April kregen wij het Eiland *Formoſa* in 't gezicht. Den 22ⁿ zeilde ik het Eiland *Lamay* voorbij, het welk aan den zuidweſtelijken uithoek van *Formoſa* ligt. De volgende dagen noodzaakte ons het ruwe weder, om ons van de kust te verwijderen, en wij zeilden twee dagen lang over eene zeer groote bank heen, alwaar wij elk oogenblik grond gevoelden. Deeze bank ligt in het midden van het breede Kanaal, tuſſchen den zuidelijken uithoek van *Formoſa* en de *Chineeſche* Kust. Zij is wel juist niet gevaarlijk, maar dewijl de grond aldaar zeer ongelijk, en met rotzige klippen doorzaaijd is, is zij ten minſten zeer verdacht voor de Zeelieden, en men moet wel in acht nemen, dat deeze lage gronden, hoe-

1787. April.

Bank van Formoſa.

1787. April. danige men in de *Chineeſche* Zeeën zeer veelen vindt, bijna altijd uitſtekende punten hebben, met de oppervlakte van het water gelijk zijnde, die veele ſchipbreuken veroorzaakt hebben.

De gang van ons Schip bragt ons weder te rug op de kust van *Formoſa*, bij den ingang der Baaij van het oude Fort *Zelandia*, alwaar de Stad *Taywan*, de Hoofdſtad van dat Eiland, gelegen is. Ik was van den opſtand der *Chineeſche* Volkplanting onderrigt, en ik wist, dat men tegen dezelve een leger van twintig duizend man, onder bevel van den Gouverneur van *Canton*, had afgezonden. Dewijl de noordoostelijke Pasſaat-wind, die nog hevig waaijde, mij toeliet eenige dagen te beſteeden, om van deeze gebeurtenis nadere berichten te verneemen, ging ik in het westen van deeze Baaij ten anker liggen. Ik ſtond zeer in beraad, of ik een boot naar Land wilde zenden, onder de beſchutting van mijne Fregatten, dan het geen waarſchijnlijk in den ſtaat van oorlog, waar in zig deeze *Chineeſche* Volkplanting bevond, verdacht konde voorkomen. Het gelukkigſte, 't geen ik mij konde voorſtellen, was, dat

Opſtand te Formoſa.

dat mij de boot werd te rug gezonden, zonder aan Land te mogen komen: zoo men integendeel dezelve te rug hield, geraakte ik in merkelijke ongelegenheid; en het verbranden van twee of drie *Chineesche* Schepen zoude eene flaauwe vergoeding van dit verlies geweest zijn. Ik besloot dus, om eenige *Chineesche* Schepen, die in onze nabijheid zeilden, aan boord te lokken; ik toonde hun Piasters, die mij waren toegeschenen een kragtig lokaas voor deeze natie te zijn; maar waarschijnlijk is aan de inwooneren alle gemeenschap met vreemdelingen verboden. Het was klaar, dat wij hen niet verschrikten, dewijl zij onder het bereik van ons geschut voorbij zeilden, maar zij weigerden aan boord te komen. Eén enkele waagde het; wij kogten hem zijn visch af voor den prijs, dien hij vroeg, om daar door eene goede gedachte van ons te geven, indien hij in eenige gemeenschap met ons durfde treden. Het was ons onmogelijk, om de antwoorden te kunnen raden, die deeze visschers gaven op onze vragen, welken zij zekerlijk niet verstonden. Niet alleen heeft de taal van deeze Volken geene gelijkheid met die der *Europ-*

1787. April.

1787. April. *ropeaanen;* maar deeze zoort van *pantomimiſche* ſpraak, die wij gelooven algemeen te zijn, is zeer moeielijk te verſtaan, en eene beweging van het hoofd, die bij ons *ja* beduidt, heeft bij hun misſchien eene vlak tegengeſtelde beduidenis. Deeze kleine proeve, geſteld zelfs, dat men de door mij afgezondene boot met de grootſte minzaamheid ontfing, overtuigde mij nog meer van de onmogelijkheid, die 'er was, om aan mijne nieuwsgierigheid te voldoen. Ik beſloot dus, om des anderen daags met de landwind onder zeil te gaan. Het ontſteken van verſcheiden vuuren op de kust, welken ik voor ſeinen aanzag, deed mij gelooven, dat wij hun ſchrik hadden aangejaagd; maar het was meer dan waarſchijnlijk, dat de Legers, zoo van de *Chineezen*, als van de muitelingen, zig niet in den omtrek van *Taywan* bevonden, alwaar wij ſlechts een klein getal visſchers ſchuiten gezien hadden, die bij de eene of andere krijgsverrigting, eene andere beſtemming gehad zouden hebben. Het geen voor ons toen ſlechts eene gisſing was, werd ſpoedig tot eene zekerheid. Des anderen daags, wanneer de Land- en Zee-wind ons in de ge-

gelegenheid gesteld hadden, om tien mijlen noordwaards op te zeilen, vernamen wij de *Chineesche* Krijgsbenden aan den mond van eene groote Rivier, onder 23 graden 25 minuten noordelijke breedte. Wij gingen voor deeze Rivier ten anker liggen, op een slijkgrond van zeven en dertig vademen. Het was ons niet mogelijk alle de Schepen te tellen; verscheiden waren onder zeil, anderen lagen bij de kust ten anker, en men zag eene zeer groote meenigte op de Rivier. Het Admiraalschip, met verscheiden vlaggen, lag het verste af in Zee, zijnde geankerd op de banken, éene mijl ten oosten van onze Fregatten. Zoo dra de nacht aankwam, stak hij bij alle zijne masten vuuren aan, welke tot een punt van vereeniging voor verscheiden Schepen dienden, die nog onder den wind waren. Deeze Schepen, genoodzaakt zijnde voorbij onze Fregatten te zeilen, om bij hunnen Bevelhebber te kunnen komen, droegen alle zorg, om ruim een kanonschoot van ons af te blijven, onbewust zijnde, of wij vrienden, dan wel vijanden waren. Het maanlicht stelde ons in staat, om tot middernacht deeze waarneemingen

1787. April. Chineesche *vloot.*

te

1787. April. te doen, en nimmer verlangden wij vuuriger naar mooij weder, om het gevolg van dit alles des te naauwkeuriger te kunnen beſchouwen. Wij waren de zuidelijke *Piſcator-Eilanden* ten west noord-westen voorbij gezeild. Het is waarſchijnlijk, dat het *Chineeſche* Leger, uit het Gewest *Fokin* vertrokken zijnde, zig op het Eiland *Pong hou*, het aanzienlijkſte der *Piſcator-Eilanden*, alwaar eene zeer goede haven is, had bijéén verzameld, en van dit punt van vereeniging tot het beginnen van deszelfs krijgsverrigtingen was onder zeil gegaan. Wij konden echter onze nieuwsgierigheid niet ten vollen voldoen, want het weder werd zoo ſlecht, dat wij genoodzaakt waren, voor het aanbreken van den dag, verder op te zeilen, ten einde ons anker te behouden, het welk wij onmogelijk zouden hebben kunnen ligten, indien wij nog een uur daar mede gewagt hadden. Ten vier uuren des morgens werd de lucht zeer donker, en het waaide hevig; de gezicht-einder liet ons niet toe, om Land te onderkennen. Ik zag echter, door den nevel heen, bij het aanbreken van den dag, dat het *Chineeſche* Admiraalſchip, met nog eeni-

Piſcator-Eilanden.

nige andere vaartuigen, naar de Rivier zeilde. 1787. April.
Onoverkomelijke zwarigheden in het nemen van onzen koers deeden mij beſluiten, om zuidwaards van *Formoſa* te ſteevenen, en alzoo voorbij de oostelijke kust van dit Eiland heen te komen. Ik hield het voor eene bewezene waarheid, dat, eer de Paſſaat-wind veranderde, het mij nimmer gelukken zoude mijnen weg door het Kanaal te nemen. Genoodzaakt zijnde deeze partij te kiezen, wilde ik ten minſten de *Piſcator-Eilanden* zoo goed leeren kennen, als het ſlechte weder het immer toeliet. Wij zeilden twee mijlen van dezelven af, en wij berekenden, dat zij zig naar het zuiden tot op 23 graden 12 minuten breedte uitſtrekken.

Deeze Eilanden zijn een hoop rotſen, die allerleije zoorten van gedaanten vertoonen; ééne, onder anderen, gelijkt volmaakt naar den Toren van *Corduan*, die aan den ingang der Rivier van *Bourdeaux* ſtaat, en men zoude zweren, dat deeze rots door menſchen handen gehouwen is. Onder deeze Eilandjens telden wij 'er vijf van middelmatige hoogte, die het voorkomen van zandduinen hadden; wij ontdekten 'er geenen

1787. April. nen enkelen boom. In de daad, het akelig weder van deezen dag maakte deeze waarneeming zeer onzeker; dan, deeze Eilanden moeten uit de Reisbeſchrijvingen der *Hollanders* bekend zijn, als welke, toen zij meesters van *Formoſa* waren, de haven van *Pong-hou* verſterkt hadden; ook weet men, dat de *Chineezen* aldaar eene bezetting van vijf of zes honderd Tartaren onderhouden, die jaarlijks afgelost worden.

Des anderen daags beliep ons een geweldige ſtorm, maar die des avonds tegen tien uuren ophield; dezelve werd voorafgegaan door zulk eenen zwaaren regen, dat men dergelijken nimmer, dan tusſchen de zonne-keerkringen, ontmoet. De lucht was den geheelen nacht als in vuur; de ſnelſte blikſemſtraalen vertoonden zig aan alle kanten van den gezicht-einder; wij hoorden echter ſlechts eenmaal eenen donderſlag. Den geheelen volgenden dag hadden wij in het Kanaal tusſchen de *Bashees-Eilanden*, en het Eiland *Botol Tabaco-*

Meij. 't Eiland Botol-Tabaco-xima. *xima*, eene volkomene ſtilte van wind. Dewijl de wind ons toeliet dit Eiland op den afſtand van twee derde van een mijl te naderen, onderſcheidden wij duidelijk drie

Dor-

Dorpen op de zuid kust; en een praauw ſcheen naar ons toe te komen. Ik zoude gaarne die Dorpen bezogt hebben, die waarſchijnlijk door gelijkzoortige Volken, als de *Bashée-Eilanden*, bewoond worden, en welken DAMPIER ons als zoo goedaartig en gastvrij afſchildert; maar de eenige Baaij, die een goeden anker-grond ſcheen te beloven, was aan den zuid-oosten wind blootgeſteld, en deeze waaide onophoudentlijk. Dit Eiland, alwaar geen bekend Reiziger geland is, kan vier mijlen in den omtrek halen; het is, door een kanaal van een halve mijl breedte, van een Eilandjen of zeer groote Rots afgeſcheiden, waar op men een weinig gras en eenige ſtronken beſpeurde, maar het welk noch bewoond wordt, noch bewoonbaar is. 1787. April.

Het Eiland, integendeel, ſchijnt eene vrij groote meenigte bewoonderen te bevatten, naardien wij drie aanzienlijke Dorpen in den omtrek van een mijl telden. Het is zeer houtrijk, gerekend van de kust af, tot aan de meest verhevene hoogte, die ons toeſcheen met zeer groote boomen te prijken. De landſtreek tusſchen deeze bosſchen en het ſtrand is zeer ſteil afhellen-

1787. April. de: dezelve was met een ſchoon groen bewasſen, en op verſcheiden plaatſen bebouwd, hoe zeer doorſneden met groeven, die door het water, 't welk van de bergen afſtroomt, gevormd worden. Ik vermeen, dat *Botol Tabaco-Xima* bij helder weder vijftien mijlen ver gezien kan worden; maar dit Eiland is zeer dikwils door een nevel omgeven, en het ſchijnt, dat de Admiraal ANSON in 't eerst alleen dit kleine Eiland aandeed, waar van ik geſprooken heb, en 't welk niet half zoo hoog als *Botol* is. Na dat wij dit Eiland waren voorbij gezeild, richtten wij onzen koers noord-noord-oostwaards, en waren dien geheelen nacht zeer oplettende, of zig niet ergens eenig land aan ons vertoonde. Een ſterke ſtroom, die noordwaards liep, belette ons, om de langte van onzen weg met zekerheid te bepaalen: maar een zeer heldere maaneſchijn, en de grootſte oplettendheid overtuigden ons van de zwarigheden, om te zeilen in het midden van eene zee, vol Eilanden, en bij de Aardrijkskundigen zeer weinig bekend; want men kent haar alleenlijk uit den Brief van Pater GAUBIL, een' Zendeling, die eenige berigten van het Koningrijk *Likeu*, en

en deszelfs zes en dertig Eilanden, door eenen Gezant van den Koning van *Likeu*, dien hij te *Pekin* had leeren kennen, ontfangen had. 1787. Meij.

Men gevoelt, van hoe weinig aanbelang de bepalingen van breedte en lengte, volgens zulke opgaaven gemaakt, voor de ſcheepvaart zijn; maar het is altijd een groot voordeel te weten, dat 'er Eilanden en klippen zijn in het vaarwater, waar in men zig bevindt. Den 5^en^ Meij ontdekten wij, om één uur des morgens, een Eiland, het welk noord-noord-oostwaards van ons af lag: het overige van den nacht laveerden wij met weinig zeil; en met den dag rigtte ik mijn koers zoodanig, dat ik dit Eiland westwaards tot op een halve mijl naderde. Wij peilden verſcheiden malen, zonder op dien afſtand grond te vinden. Wel dra wisten wij met zekerheid, dat het Eiland bewoond was; wij zagen op verſcheiden plaatſen vuur, en een aantal osſen, die aan de zeekust weidden. Toen wij den westlijken uithoek van dat Eiland waren omgezeild, alwaar het zelve 't ſchoonst en meest bewoond is, voeren verſcheiden praauwen van de kust af, om ons in acht *'t Eiland Kumi*

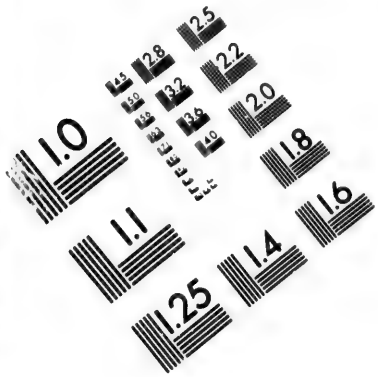

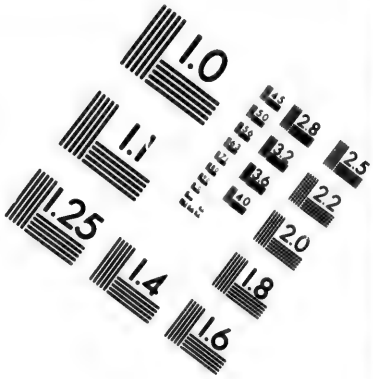

IMAGE EVALUATION TEST TARGET (MT-3)

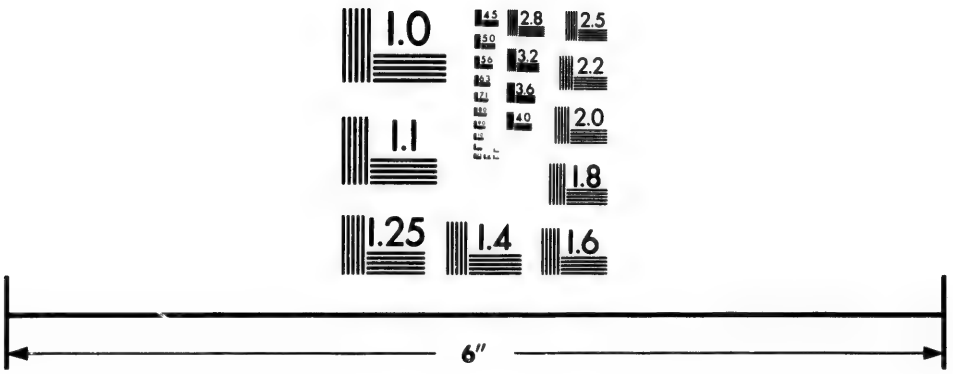

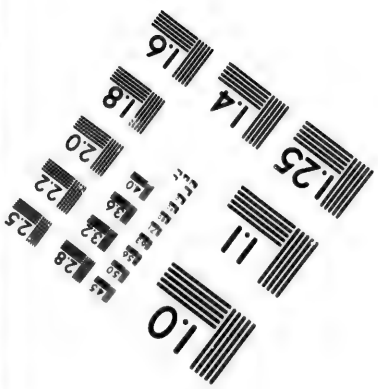

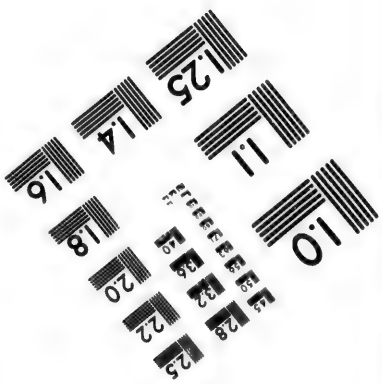

Photographic Sciences Corporation

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

28
32
36
25
22
20
18
10

1787. Meij. te nemen. Wij ſcheenen hun de grootſte vrees aan te jagen: hunne nieuwsgierigheid deed hen tot op den afſtand van een ſnaphaanſchoot naderen, en hun wantrouwen deed hen dadelijk met gezwindheid wegvlieden. Ons geroep, onze gebaarden, onze vredeteekenen, en het laten zien van eenige ſtoffen, deeden eindelijk twee van deeze praauwen beſluiten, om nader bij ons te komen: ik liet aan elk een ſtuk Nankin en eenige gedenkpenningen geven. Men zag duidelijk, dat deeze Eiland bewooners niet van de kust vertrokken waren met oogmerk, om eenigen koophandel te drijven, want zij hadden niets, om ons voor onze geſchenken in ruiling aantebieden, en zij bonden een emmer zoet water aan een touw, ons daar mede te kennen gevende, dat zij geloofden zig van hunnen pligt omtrent ons niet gekweten te hebben, maar dat zij aan land gingen om levensmiddelen te haalen, het welk zij uitdrukten door de hand in den mond te ſteeken. Eer zij het Fregat naderden, legden zij hunne handen op de borst, en verheften die wederom ten hemel: wij herhaalden die gebaarden, en daar op beſloten zij aan boord te komen; hun

hun gezicht echter duidde ſteeds een wantrouwen aan. Met dit al noodigden zij ons aan Land te komen, en verzekerden ons, dat wij aldaar aan niets gebrek hebben zouden. Deeze Eiland-bewooners zijn noch *Chineezen*, noch *Japonneeſen*, maar liggen tusſchen beide Rijken midden in, en ſchijnen van beide Volken iets te hebben; zij hadden een catoene hembd en onderbroek aan; hunne hairen, op den kruin van het hoofd opgebonden, waren om een hairſpeld gewonden, die ons toeſcheen van goud te zijn; elk had een dolk, met een gouden handvat. Hunne praauwen beſtonden uit uitgeholde boomen, en zij beſtuurden dezelven vrij ſlecht. Ik had wel gewenscht op dit Eiland te landen; maar dewijl wij bijgedraaid hadden, om deeze praauwen aftewagten, en de ſtroom uittermaten ſchielijk naar het noorden liep, waren wij zeer veel onder den wind gekomen, en zouden misſchien te vergeefsch getracht hebben, om nabij het zelve te komen. Daarenboven hadden wij geen oogenblik te verliezen, om voor de maand Junij, als het tijdſtip van onweder en ſtormen, welke deeze Zeëen tot de gevaarlijkſten van de geheele aarde 1787. Meij.

1787. Meij. maken, uit de *Japanſche* wateren te komen.

Het ſpreekt van zelf, dat Schepen, die gebrek hadden, zig van levens-middelen, water en hout op dit Eiland zouden kunnen voorzien, en misſchien zelfs aldaar eenigen kleinen handel drijven: maar dewijl het niet meer, dan drie of vier mijlen in den omtrek beſlaat, is het niet waarſchijnlijk, dat deszelfs bevolking boven de vier of vijf honderd perſoonen beloopt; en eenige goude naalden zijn geen bewijs van rijkdom. Ik heb den naam van het Eiland *Kumi* behouden: zoo wordt het op de kaart van Pater GAUBIL genoemd. Volgens de berigten van deezen Zendeling aangaande het groot Eiland *Likeu*, het voornaamſte van alle de Eilanden, die oostwaards van *Formoſa* liggen, ben ik zeer geneigd te gelooven, dat de *Europeaanen* aldaar zouden worden toegelaten, en misſchien eene bekwaame gelegenheid ontmoeten zouden, om eenen even zoo voordeeligen handel, als in *Japan*, te drijven. Des middags ten één uuren ging ik noordwaards onder zeil, zonder te wagten naar de Eiland-bewooners, die ons door teekenen hadden te ken-

kennen gegeven, dat zij in 't kort met levensmiddelen zouden te rug komen: wij waren nog rijkelijk voorzien, en de gunſtige wind raadde ons een zoo gunſtig tijdſtip niet te verliezen. Ik zette mijnen tocht noordwaards voort, met volle zeilen, en bij het ondergaan der zon hadden wij het Eiland *Kumi* reeds uit het gezicht verloren. De lucht was intusſchen helder, onze gezicht-einder ſcheen twaalf mijlen ver te dragen. Des nachts maakte ik minder zeil, en des morgens ten twee uuren, na vijf mijlen te hebben afgelegd, nam ik den koers in de ſchuinte, dewijl ik veronderſtelde, dat de ſtroom ons tien of twaalf mijlen zoude hebben kunnen doen afdwalen. Toen het dag was, beſpeurde ik een Eiland noord-noord-oostwaards, en meer naar het oosten verſcheiden rotſen of eilandjens. Ik richtte mijn koers, om dit Eiland ten westen voorbij te zeilen: het zelve is rond, en aan de westzijde zeer rijk in hout. Ik voer een derde van een mijl langs het zelve heen, zonder grond te kunnen peilen, en bemerkte geen ſpoor van bevolking. Het is zoo ſteil, dat ik het zelfs niet voor bewoonbaar houde. Des-

1787. Meij.

1787. Meij. zelfs omvang kan misschien twee mijlen haalen. Toen wij daar voorbij waaren, kregen wij een tweede Eiland van dezelfde grootte in het gezicht, het welk even zoo rijk in hout, en bijna van dezelfde gedaante, schoon een weinig lager, was. Het lag noord noord-oostwaards van ons af, en tusschen deeze Eilanden waren vijf rotsen, rondom welken men eene eindelooze meenigte van vogelen zag heen vliegen. Ik behield voor het laatstgemelde den naam van het Eiland *Hoapinsu*, en voor het geen noord-oostelijk gelegen is, den naam van *Tiaoyn su*, welken dezelfde Pater GAUBIL had gegeven aan de Eilanden, die oostwaards van den noordelijken uithoek van *Formosa* gevonden worden.

Eindelijk kwamen wij uit den Archipel der *Likeu-Eilanden*, in een ruimer zee tusschen *Japan* en *China*, alwaar eenige Aardrijkskundigen beweeren, dat men altijd grond vindt. Deeze aanmerking is juist. Aan de noordkust van *China* had ik tegenwinden, die mij niet toelieten meer dan zeven of agt mijlen daags afteleggen. De nevels waren even zoo dik en aanhoudende, als aan de kusten van *Labrador*; de win-

winden, die zeer zagt waren, liepen niet verder, dan van het noord-oosten naar het oosten. Wij hadden dikwils eene volkomene ſtilte van wind, en waren genoodzaakt voor anker te gaan liggen, en ook te blijven, om dat wij de *Aſtrolabe* in 't geheel niet zagen, ſchoon wij hem konden beroepen. De ſtroomen waren zoo hevig, dat wij geen peillood op den grond konden houden, om ons te overtuigen, dat wij vasten grond hadden. De vloed maakte een mijl in elk uur, maar haare richting was niet te bepaalen; zij veranderde elk oogenblik, en liep juist in twaalf uuren het kompas rond, zonder dat de zee ſlechts een oogenblik gelijk geweest was. Geduurende tien of twaalf dagen hadden wij ſlechts eenmaal een onbeneveld uitzigt, waar door wij in ſtaat geſteld werden een Eilandjen of klip, aan onze linke zijde gelegen, te ontdekken; doch wel dra onttrok de nevel het aan ons oog, en wij weten niet, of het aan 't vaste Land paalde, dan wel door een kanaal van het zelve was afgeſcheiden; want wij zagen de kust niet, en onze minſte diepte was van twintig vademen. 1787. Meij.

1787. Meij. Den 19^en^ Meij, na eene ſtilte, die veertien dagen lang met een zeer dikken nevel aanhield, zette zig de wind in het noordwesten vast: het weder bleef duister en betrokken, egter verwijderde zig de gezicht-einder verſcheiden mijlen. De zee, die tot dus verre zoo ſtil geweest was, werd uittermaten onſtuimig. Op het oogenblik van deeze hachelijke geſteldheid lag ik op vijf en twintig vademen water ten anker; ik deed ſein om onder zeil te gaan, en richtte mijn koers, zonder een oogenblik tijd te verliezen, noord-oost ten oosten, naar het Eiland *Quelpaart*, het welk de eerſte belangrijke plaats was, alvorens wij in het *Japanſche Kanaal* kwamen. Dit Eiland, bij de *Europeanen* alleenlijk bekend door de ſchipbreuk van het *Hollandsch* Schip *de Sperwer* in 't jaar 1635, ſtond, ter deezer zelfder tijd, onder de heerſchappij des Konings van *Coréa*. Wij kregen het den 21^en^ Meij in het gezicht, met zulk ſchoon weder, als men zig immer verbeelden kan. Het is niet ligt mogelijk een Eiland aan te treffen, het welk een ſchooner voorkomen heeft. Een ſpitſe berg van ongeveer duizend toiſen, dien

Eiland Quelpaart.

dien men agttien of twintig mijlen ver kan zien, verheft zig in het midden van het Eiland, waar van hij ongetwijffeld het voornaamſte gedeelte uitmaakt. De grond loopt zagt afhellende tot aan de zee, van waar de woningen der Eilanders zig als een amphiteater vertoonen. Het land ſcheen ons toe tot eene zeer groote hoogte bebouwd te zijn. Met behulp van onze kijkglazen beſpeurden wij de afdeelingen der velden; zij beſtaan uit zeer kleine brokken, het geen een blijk van eene zeer groote bevolking is. De afwisſelende zoorten van onderſcheidentlijk bebouwde velden maakten het gezicht van dit Eiland des te aangenaamer. Het behoort bij ongeluk aan een volk, aan wien alle gemeenſchap met vreemdelingen verboden is, en het welk de geenen, wien het onheil treft op deeze kusten te ſtranden, in ſlavernije houdt. Eenige *Hollanders* van het Schip *de Sperwer* vonden aldaar middel, na eene gevangenis van agttien jaaren, geduurende welke zij te meermalen ſtokſlagen kregen, een vaartuig meester te worden, en naar *Japan* over te ſteken, van waar zij zig naar *Batavia*, en eindelijk naar *Amſterdam* begaven. Deeze ge-

1787. Meij.

1787. Mei. geſchiedenis, waar van wij het verhaal voor ons hadden, was niet zeer geſchikt om ons uit te lokken, ten einde eene boot naar land te zenden. Wij hadden twee praauwen van daar zien afvaaren, maar zij naderden ons niet digter, dan tot op den afſtand van een mijl, en het is waarſchijnlijk, dat hun doelwit enkel was, om ons gade te ſlaan, en misſchien, om op de kust van *Coréa* een alarm te maken. Ik vervolgde mijn koers, en draaide bij, om den dag af te wagten, die druilig, ſchoon zonder een dikken nevel, was. Wij beſpeurden toen verſcheiden Eilanden of rotſen, die een keten van meer dan vijftien mijlen voor het vaste Land van *Coréa* uitmaken. De zon intusſchen deed den nevel opklaren, en wij konden lengte en breedte zeer goed waarnemen; het welk van groot belang was voor de Aardrijkskunde, als hebbende geen bekend *Europeaansch* Schip immer deeze zeeen doorkruist, die op onze wereld-kaarten geteekend zijn, volgens de kaarten van *Japan* of *Coréa*, door de *Jeſuiten* in 't licht gegeven. In de daad, deeze Zendelingen hebben dezelven verbeterd naar de Landwegen, door hen met veel zorgvuldigheid op-

opgenomen, en met zeer goede waarnemingen, die te *Pekin* gemaakt zijn, aangevuld, zoo dat de misslagen van zeer weinig aanbelang zijn; en men moet toestemmen, dat zij zeer wezenlijke dienſten aan de Aardrijkskunde van dit gedeelte van *Asie* hebben toegebragt, als het welk zij alleen ons hebben doen kennen, en waar van zij ons kaarten geleverd hebben, die aan de waare ligging zeer nabij komen. De Zeelieden misſen ten deezen opzigte niets anders, dan de bijzonderheden der Zee-kaarten, die daar op niet gevonden kunnen worden, vermits deeze Jeſuiten alleen te land reisden. 1787. Mei.

Den 25ᵉⁿ, zeilden wij des nachts door de Zee-engte van *Coréa*, t'elken half uur den grond peilende; en dewijl het mij belangrijker toeſcheen de kust van *Coréa* te volgen, dan die van *Japan*, naderde ik dezelve tot op twee mijlen, en volgde haare richting in mijn koers. *Kust van Coréa.*

Het Kanaal, het welk de kust van het vaste Land van die van *Japan* afſcheidt, moge vijftien mijlen groot zijn; maar het wordt tot op tien mijlen vernaauwd door klippen, die, van het Eiland *Quelpaart* af, de

1787. Meij. de zuidelijke kust van *Coréa* aanhoudend omzoomen, en niet eerder ophielden, voor dat wij den zuid-oostlijken uithoek van dit Schier-eiland waren voorbij gezeild; zoo dat wij het vaste Land zeer van nabij konden volgen, de huizen en ſteden beſchouwen, die aan den oever der zee liggen, en den ingang der havens leeren kennen. Op de toppen der bergen zagen wij eenige vestingwerken, die volmaakt naar *Europeeſche* Forten gelijken; en het is waarſchijnlijk, dat de grootſte middelen van verdediging der inwooneren van *Coréa* tegen die van *Japan* zijn ingericht. Deeze ſtreek van de kust is zeer geſchikt, om bevaren te worden; want men is aldaar aan geene gevaaren bloot geſteld, en vindt 'er zestig vademen water, ſlijkgrond, tot op drie mijlen van het Land af. Dit Land intuſſchen is bergachtig, en ſchijnt zeer dor te zijn; de ſneeuw was in zekere holle wegen nog niet geheel geſmolten, en het Land ſcheen tot bebouwing niet zeer geſchikt. De wooningen zijn egter zeer talrijk: wij telden een twaalftal *Champans*, of vaartuigen, die langs de kust voeren; zij ſcheenen van de *Chineeſche* niet te verſchillen; derzelver zei-

zeilen waren insgelijks van matten gemaakt. Het zien van onze Schepen ſcheen hun zeer weinig ſchrik te veroorzaken: zij waren ook zeer digt bij het Land, en zouden tijd gehad hebben, om het zelve te bereiken, indien ons gedrag hun eenig wantrouwen had ingeboezemd. Ik had wel gewenscht, dat zij het hadden durven wagen tot ons te naderen, doch zij vervolgden hunnen weg, zonder zig over ons te bekommeren, en ons gezicht, hoe vreemd ook voor hun, trok hunne opmerkzaamheid niet eens tot zig. Ik zag egter, ten elf uuren, twee vaartuigen onder zeil gaan, om op ons een wakend oog te houden, op een mijl na tot ons te naderen, ons twee uuren lang te volgen, en vervolgens weder in de haven in te loopen, uit welke zij des morgens waren uitgezeild. Het is dus zeer waarſchijnlijk, dat wij op de kust van *Corea* eenig alarm veroorzaakten; want des namiddags zagen wij op alle de uithoeken vuuren ontſteken. 1787. Meij.

Deeze dag, de 26ᵉ, was één der ſchoonſten van onze geheele reize, en tevens één der belangrijkſten, dewijl wij op denzelven eene kust van meer dan dertig mijlen naauwkeu-

1787. Meij. keurig hadden nagegaan. In weerwil van dit ſchoone weder, ontmoetten wij denzelfden dag nog een onweder, het welk ons door een zonderling verſchijnſel werd aangekondigd. De wakers riepen boven uit de mast, dat zij brandende dampen gevoelden, gelijk aan die van den mond van eenen oven, die als rukwinden voorbij vlogen, en van het eene halve minuut tot het andere elkander opvolgden. Alle de Officiers klommen boven in de mast, en ondervonden dezelfde hette. De warmte was toen van 14 graden op het verdek; wij plaatſten op de raa der braamſtengen een thermometer, die tot 20 graden klom. Met dat al gingen die dampen ſchielijk voorbij, en geduurende de tusſchenpooſingen was tusſchen de warmte der lucht, en die van de oppervlakte der zee, geen onderſcheid.

Zonderling verſchijnſel.

Des anderen daags, den 27^m^, meende ik mijn koers te moeten zetten naar den zuidwestelijken uithoek van het Eiland *Niphon*, waar van Capitain KING den noord-oostelijken uithoek, of Kaap *Nabo*, zeer naauwkeurig had waargenomen. Deeze twee uithoeken zullen eindelijk de twijffelingen der Aard-

Aardrijkskundigen moeten wegnemen, welken men tot hier toe wegens den omtrek deezer Kusten gehad heeft. Wel dra ontdekte ik ten noord- noord-oosten een Eiland, het welk op geene Kaart te vinden is; ik gaf 'er den naam aan van het Eiland *Dagelet*, naar den Starrekundigen, die het zelve 't eerst ontdekte. Het is niet grooter, dan drie mijlen in den omtrek; ik zeilde langs en om het zelve heen, en wel op den afstand van slechts een derde van een mijl, zonder grond te ontdekken. Ik besloot toen eene Boot uit te zetten, onder bevel van BOUTIN. Hij vond geen grond, dan zeer in de nabijheid van het Eiland. Het is zeer steil, maar van den top af tot aan den oever der zee, met de schoonste boomen bewassen. Een bolwerk van rots, bijna zoo loodrecht als een muur, omringt het in zijnen geheelen omtrek, uitgenomen zeven kleine zandkreeken, alwaar mogelijkheid zijn zoude om te ontschepen. Ik deeze kreeken zagen wij op de werf Vaartuigen, van een geheel *Chineesch* maaksel. Het gezicht van onze Schepen, die op den afstand van eene kleine kanonschoot voorbij zeilden, had ongetwijffeld den werk-

1787. Meij.

't Eiland Dagelet.

1787. Meij. lieden ſchrik aangejaagd, en zij waren in de bosſchen gevlucht, van waar hunne timmerwerf ſlechts vijftig ſchreden af lag. Voor 't overige zagen wij niet dan eenige hutten, maar geen Dorp of anderen aanleg. Dus is het zeer waarſchijnlijk, dat timmerlieden van *Corèa*, het welk van het Eiland *Dagelet* ſlechts twintig mijlen is afgelegen, zig in den zomer met levensmiddelen derwaards begeven, om aldaar Schepen te bouwen, welken zij op het vaste Land verkoopen. Dit gevoelen is bijna zeker; want, na dat wij de westkust hadden omgezeild, werden de werklieden van eene andere werf, die het Schip niet hadden kunnen zien aankomen, om dat zij agter den uithoek verſcholen lagen, door ons verrascht, terwijl zij bezig waren met hunne ſtukken hout voor de Schepen te bearbeiden, en wij zagen hen in de bosſchen vlieden, uitgenomen twee of drie, wien wij geene vreeze ſcheenen aan te jagen. Ik hoopte eene gelegenheid tot ankeren te vinden, ten einde deeze volken door weldaden te overreden, dat wij hunne vijanden niet waren; maar zeer ſterke ſtroomen deeden ons van Land afdrijven. De nacht

was

was op handen; en de vrees van onder den wind zoodanig gedreven te zullen worden, dat de boot, door mij onder bevel van BOUTIN afgezonden, ons niet weder zoude kunnen inhalen, verplichtte mij, om hem door een ſein te gelasten, van weder aan boord te komen, op het oogenblik, dat hij aan den oever ſtond te ontſchepen. Ik vereenigde mij weder met de *Aſtrolabe*, die door de ſtroomen veel westwaards gedreven was, en wij bragten den nacht in eene kalmte door, waar toe de hoogte der bergen van het Eiland *Dagelet*, welke den wind deed breken, aanleiding gaf. 1787. Mei.

De volgende dagen hadden wij aanhoudend tegenwind. Den 2de Junij kregen wij twee *Japanſche* Schepen in 't gezicht, waar van het één zoo dicht bij was, dat wij het konden toeroepen. Op het zelve waren twintig mannen, allen met blaauwe lange rokken gekleed, in den ſmaak van die van onze Priesters. Dit Schip, van ongeveer honderd tonnen, had ſlechts één enkelen zeer hoogen mast, die in het midden ſtond, en uit een bundel van kleinere masten, met kopere hoepels vast gemaakt, en met touwwerk omwonden, ſcheen te Junij. *Japanſche en Chineeſche Schepen.*

1787. Junij. beſtaan. Het zeijl was van lijnwaad; de naden waren niet gezoomd, maar in de lengte afgeſcheurd. Dit zeijl kwam mij voor van eene ongehoorde grootte te zijn: en twee fokken met een boegſprietzeijl maakten het overige zeijltuig uit. Eene kleine gaanderij van drie voeten breedte liep met een voorſprong langs beide zijden van het Schip heen, en liep voort van agteren af tot op een derde van de geheele lengte; boven op rustten kleine opſchietende, en groen geverwde balken. De boot, die overdwars op het voorſte gedeelte geplaatst was, ſtak zeven of agt voeten over de breedte van het Schip heen, het welk voor het overige een zeer gewoon boord had, en een plat agter-onder met twee vengſtertjens, doch zeer weinig ſnijwerk, en aan de *Chineeſche* vaartuigen alleen daar in gelijk was, dat het roer met touwen was vastgebonden. De gaanderij op zijde was niet hooger, dan twee of drie voeten boven het water; en de uiterſte einden van de boot moesten, wanneer het Schip ſlingerde, het water raken. Alles deed mij gelooven, dat deeze vaartuigen niet geſchikt waren, om zig verre van de kus-

kusten te verwijderen, en dat men bij ruk- 1787.
winden in volle zee daar op niet buiten Junij.
gevaar zijn zoude. Waarſchijnlijk hebben de *Japoneezen* bij wintertijd vaartuigen, die beter in ſtaat zijn, om ſlecht weder te verduuren. Wij voeren dit Schip zoo digt voorbij, dat wij zelfs het gezicht van het volk, het welk 'er op was, konden waarnemen; zij betoonden geene vrees, zelfs geene verbaazing; zij veranderden hun koers niet eerder, dan toen zij op den afſtand van een piſtoolſchoot van de *Aſtrolabe* af waren, vreezende misſchien daar tegen te zullen aanzeilen. Zij voerden eene kleine witte *Japanſche* vlag, waar op men eenige woorden las, die lijnrecht geſchreven waren. De naam van het Schip ſtond op eene zoort van trommel, die op zijde van deeze vlag geplaatst was. De *Aſtrolabe* riep hen in 't voorbijgaan toe; doch wij verſtonden hun antwoord even min, als zij onze vraag begrepen hadden. Zij vervolgden hun koers zuidwaards, buiten twijffel, om ijlings het berigt over te brengen van het ontmoeten van twee vreemde Schepen in zeeën, alwaar tot nu toe geen *Europeaansch* Schip was doorgedrongen. Des an-

1787. junij. deren daags troffen wij zeer ſlegt weder, en wij ontmoetten, op verſchillende tijdperken van den dag, zeven *Chineeſche* Schepen, die, gelijk de zoo even beſchrevene, bemast waren, maar zonder gaanderije ter zijde, en, hoe zeer veel kleiner, meer geſchikt om ſtormen door te ſtaan; zij geleeken volkomen naar het Schip, het welk Kapitain KING op de derde reize van COOK ontmoette; hebbende insgelijks drie zwarte ſtreepen in de holte van hun zeil; en voerende een last van dertig of veertig tonnen, met agt mannen op het zelve. Geduurende den ſterken wind, zagen wij één derzelven op het drooge; zijne mast, gelijkende naar die der Viſſchersbuiſen, werd alleen door twee touwen vastgehouden, en nog door een derde, het welk naar vooren heenliep. Deeze Schepen hebben geen boegſpriet, maar enkel eene kleine mast van agt of tien voeten hoog, recht over eind ſtaande, waar aan de *Chineezen* een' kleinen fokkenmast, even als in eene boot, vastmaken. Alle deeze vaartuigen namen hun koers, met weinig zeil, naar den zuid- zuid-westelijken uithoek; en het is waarſchijnlijk, dat zij niet ver-

verre van het Land af waren, vermits zij nooit anders, dan langs de kusten zeilen. 1787. jan.

De dag daaraanvolgende was uittermaten nevelachtig; wij ontmoetten nog twee *Japanſche* vaartuigen, en eerst den 6en kregen wij Kaap *Noto* in 't gezicht, als mede het Eiland *Jootſi-ſima*, het welk door een kanaal van omtrent vijf Mijlen 'er van is afgeſcheiden. Het was helder weder, en de gezichteinder ſtrekte zig zeer ver uit. Schoon wij zes mijlen van het Land af waren, onderſcheidden wij de bijzondere voorwerpen, Boomen, Rivieren, en om verre gevallen muuren. De Eilandjes of Rotſen, welken wij op eenen afſtand van twee mijlen voorbij zeilden, en die door ketens van Klippen, met de oppervlakte van het water gelijk zijnde, aan elkanderen als gehecht waren, beletteden ons, om de kust meer van nabij te naderen. Dit Eiland is klein, vlak, maar zeer vruchtbaar in hout, en van een zeer aangenaam voorkomen: Ik oordeele, dat deszelfs omtrek niet is boven de twee mijlen; het ſcheen ons toe zeer bevolkt te zyn. Onder de huizen merkten wij aanzienlijke gebouwen op; en in de nabijheid van eene

1787. Junij. zoort van Kasteel, aan den zuidwestelijken uithoek gelegen, onderscheidden wij galgen, of ten minsten paalen, met een breeden balk, dwars over dezelven heen geplaatst; misschien dienden die paalen tot een geheel ander gebruik: het zoude vrij zonderling zijn, dat de gebruiken der *Japonneesen*, zoo zeer verschillende van de onzen, op dit punt daar mede zouden overeenstemmen. De volgende dagen, dan eens in de nevelen bedolven, dan eens het schoonste weder genietende, ontdekten wij Kaap *Noto* op de westkust van *Japan*. Om ons van daar te verwijderen, namen wij den koers noordwestwaards, en den 11^en^ Junij bespeurden wij de kust van *Tartarije*. De uithoek van de kust, waar wij te land kwamen, is juist die geene, welke *Coréa* van *Mantschou-Tartarije* afscheidt: het is een zeer hoog Land, het welk wij op eenen afstand van twintig mijlen ontdekten. De bergen, schoon niet zoo hoog als die op de *Americaansche* kust, hebben eene hoogte van ten minsten zes of zeven honderd toisen. Ik naderde tot op tachtig vademen van de kust; zij was zeer stijl, maar met boomen en gras bewassen. Op den kruin

Galgen op een Japansch Eiland.

Kust van Tartarije.

kruin der hoogſte bergen beſpeurde men ſneeuw, maar in eene zeer kleine hoeveelheid; men zag 'er voorts geen zweem van bebouwing, noch bewooning, en wij oordeelden, dat de *Manſchou-Tartaren*, die zwervende herders zijn, boven deeze bosſchen en bergen den voorrang geven aan vlakten en valleijen, alwaar hunne kudden een rijkelijker voedzel vonden. Aan deeze kust, ter lengte van meer dan veertig mijlen, ontmoetten wij geenen mond van eenige Rivier. Ik had egter wel gewenscht ergens in te loopen, op dat onze kruidkundigen, en kenners van mineralen, nopens dit Land, en deszelfs voortbrengzelen, waarnemingen konden maken; maar 'er deed zig geene gelegenheid toe op; en vermits 'er vier en tachtig vademen water waren op den afſtand van een mijl, zouden wij waarſchijnlijk den oever ter lengte van twee of drie kabels hebben moeten naderen, om eenen grond van twintig vademen te vinden, en dan hadden wij gevaar geloopen, dat de winden onze voortreize vertraagd hadden. Ik vleidde mij eene geſchikter plaats te zullen ontmoeten, en ik vervolgde mijnen weg met het ſchoonſte weder, en de 1787. Janij.

1787. Junij. helderſte lucht, welken wij zedert ons vertrek uit *Europa* gehad hadden.

De dagen van den 15^{en} en 16^{en} waren zeer nevelachtig: wij verwijderden ons een weinig van de *Tartaarſche* kust, en bij afwisſelend helder weder konden wij dezelve in 't oog houden: maar deeze laatſte dag zal in ons Journaal uitſteeken door de volkomenſte te leurſtelling, waar van ik immer getuige was, zoo lang ik ter zee gevaren heb.

Zonderlinge te leurſtelling. Des avonds ten vier uuren werd de dikſte nevel door het ſchoonſte weder vervangen; wij ontdekten het vaste Land, het welk naar het noordoosten heen ſtrekte, en kort daar op in het zuiden een groot Land, het welk tegen het westen aan *Tartarije* paalde, zijnde tusſchen het zelve en het vaste Land eene opening van ſlechts 15 graden; wij onderſcheidden de bergen, de holle wegen, kortom alle de bijzonderheden van het Land; en wij konden niet begrijpen, hoe wij in deeze zee-engte geraakten, die geene andere zijn konde, dan die van *Tesſoij*, waar van wij de ontdekking hadden opgegeven. In deeze geſteldheid oordeelde ik, ſcherp bij den wind te moeten

ren zijlen, en zuid-zuid-oostwaards te ſtuu- 1787.
ren; maar wel dra verdweenen deeze oor- junij.
den. Eén der zwaarſte nevelen, die ik immer gezien heb, had onze dwaling veroorzaakt: wij zagen denzelven verdwijnen; deszelfs gedaanten en kleuren verhieven zig tot de wolken, geraakten aldaar verloren, en het was nog helder genoeg, op dat ons geene onzekerheid omtrent het niet aanzijn van dit ingebeeld Land zoude overblijven. Ik voer den geheelen nacht over de zee, ter plaatſe, waar dit Land zoude hebben moeten liggen, en toen het dag was, vertoonde zig niets voor ons oog. De volgende dagen zeilden wij, meer dan twintig mijlen ver, langs de kust van *Tartarije*, alwaar de zuiverheid van lucht ons gelegenheid gaf, om alles in deszelfs volkomenſte gedaante waar te nemen, maar zonder eenigermaten een blijk van eenige Baaij te ontdekken. Wij zagen den top van eenen berg, die volmaakt de gedaante van eene tafel had; ik heb 'er dien naam aan gegeven, op dat hij bij de zeelieden bekend zoude zijn. Zoo lang wij voorbij dit Land zeilden, ontdekten wij geene blijken van bewooning; geene enkele praauw was van de kust afgevaaren; en dit Land,

1787. Junij. Land, hoe zeer met de ſchoonſte boomen bewaſſen, die eenen vrugtbaaren grond aankondigden, ſchijnt de aandacht der *Tartaaren* en *Japonneezen* niet waardig te zijn. Deeze Volken zouden aldaar aanzienlijke Volkplantingen kunnen oprigten; maar de ſtaatkunde der laatstgemelden brengt integendeel mede, om alle vertrek naar buiten 's Lands, en alle gemeenſchap met vreemdelingen te beletten; onder welke benaaming zij de *Chineezen*, zoo wel als de *Europeanen* verſtaan.

Baaij van Ternai. Den 23^en^ had zig de wind in het noordoosten vastgezet: ik beſloot mijn koers te zetten naar eene Baaij, welke ik in het west-noord-westen zag, en waar wij denkelijk eenen goeden ankergrond vinden zouden. Wij lieten aldaar des avonds ten zes uuren het anker vallen op vier en twintig vademen, zandgrond, eene halve mijl van den oever af. Ik gaf aan dezelve den naam van *Baaij van Ternai.*

Zedert vijf en zestig dagen, toen wij van *Manilla* afgevaaren waren, hadden wij wel de kusten van het Eiland *Quelpaert*, *Corea* en *Japan* bezeild; maar dewijl deeze ſtreeken bewoond worden door Volken, die de vreem-

vreemdelingen op eene barbaarſche wijze bekandelen, was het ons niet in de gedachten gekomen, aldaar te landen: wij wisten integendeel, dat de *Tartaren* gastvrij waren, en wij hadden in allen gevalle magt genoeg, om aan kleine troepen volks, die wij aan de zeekust ontmoeten mogten, vrees inteboezemen. Wij brandden van ongeduld, om dit Land te gaan onderzoeken, waar mede onze verbeelding, zedert ons vertrek uit *Frankrijk*, vervuld was. Het is het eenigſte gedeelte van den aardbol, het welk aan de onvermoeide werkzaamheid van Capitain COOCK ontſnapt was; en wij zijn misſchien aan het rampzalig onheil, het welk zijn leven deed eindigen, het gering voordeel verſchuldigd, van aldaar het eerst geland te zijn. Wij werden overtuigd, dat het Schip *Castricum* nooit de kust van *Tartarije* bezeild had; en vleidden ons, dat wij daar van bij vervolg nieuwe bewijzen zouden ontdekken. 1787. Junij.

De Aardrijkskundigen, die volgens berigten van Pater ANGELIS, en volgens eenige *Japanſche* kaarten, de zee-engte van *Teſſoy* afgeteekend, de grenzen van *Jeſſo*, van 's Compagnie's Land, en van dat

1787. Junij. dat der Staaten bepaald hebben, hadden de beſchrijving van dit gedeelte van *Aſië* dermaten misvormd, dat het noodig was ten dien opzigte aan alle oude twisten door ontegenſpreeklijke bewijzen een einde te maken. De breedte van de Baaij van *Ternay* was juist dezelfde, als die van de Haven van *Acqueis*, alwaar de *Hollanders* landden; egter zal de Lezer daar van eene geheel verſchillende beſchrijving vinden.

Vijf kleine boezems, gelijkende naar de kanten van eenen regelmatigen vijfhoek, vormen den omtrek deezer rheede; zij zijn van elkander afgeſcheiden door heuvelen, die tot aan den kruin met boomen bewaſſen zijn. De ſchoonſte lente verſchafte in *Frankrijk* nimmer de overſchaduwing van zulk een levendig en meenigvuldig groen, en ſchoon wij, zedert dat we de kust langs zeilden, geene enkele praauw, geen enkel vuur vernomen hadden, konden wij niet gelooven, dat een Land, het welk zoo vruchtbaar ſcheen, en zoo dicht in de nabijheid van *China* was gelegen, zonder bewoonders zijn zoude. Eer dat onze booten werden uitgezet, wendden wij onze verrekijkers naar den oever; maar wij vernamen

men niets, dan harten en beeren, die zeer gerust aan den zee-oever heen en weder liepen. Dit gezicht vermeerderde elks ongeduld om aan land te gaan; het ſchietgeweer werd met zoo veel ijver gereed gemaakt, als of wij ons tegen den vijand moesten verdedigen; en terwijl men daar mede bezig was, hadden de matrooſen, die visſchers waren, reeds twaalf of vijftien Cabeljaauwen met de lijn gevangen. De bewooners van Steden kunnen naauwlijks bezeffen, welk gevoel Zeelieden ondervinden op het gezicht van eene rijke visſcherij. Verſche levensmiddelen zijn behoeften voor alle menſchen, en de ſmakelooste ſpijzen zijn veel gezonder, dan het best bewaarde gezouten vleesch. Ik gaf dadelijk bevel, om de gezouten kost weg te ſluiten, en voor min gunſtige omſtandigheden te bewaaren; ik deed vaten gereed maken, om met versch en helder water te vullen, het welk beeksgewijze in elken boezem ſtroomde; en ik liet moeskruiden zoeken op de velden, alwaar men eene groote mee nigte kleine uijen, ſellerij en zuuring vond. De grond was met dezelfde planten bewaſſen, die in onze luchtſtreeken groeijen, maar

1787. Junij.

1787. Junij. maar zij waren van een veel doord ingender groen; de meesten ſtonden in den bloeij; op elken tred ontmoette men roozen, geele en roode leliën, meij-bloemen, en over 't algemeen alle de bloemen, die wij bij ons op het veld vinden. De pijnboomen kroonden den kruin der bergen; de eiken begonnen eerst een eind weegs van de kust af, en verminderden in grootte en in kragt, naar mate zij digter aan de zee ſtonden; de oevers der Rivieren en der Beeken waren beplant met wilgen, berken- en mast-boomen, en aan de kanten der groote bosſchen zag men appel- en mispelboomen in den bloeij, benevens ſtruiken van hazelnooten, waar van de vrucht begon te zetten. Onze verwondering verdubbelde, toen wij overwogen, hoe eene overmaat van bevolking het uitgeſtrekte rijk van *China* dermaten drukt, dat de wetten aldaar met geene geſtrengheid te werk gaan tegen vaders, die ontmenscht genoeg zijn, om hunne kinderen te verdrinken en te dooden; en dat dit volk, welks ſtaatkunde men zoo zeer roemt, zig niet buiten zijne muuren durft uitbreiden, om onderhoud te trekken uit een Land, welks vruchtbaarheid,

heid men eerder behoorde tegen te gaan, dan te bevorderen. In de daad vonden wij ook bij elken tred ſpooren van menſchen, die blijken van verwoesting hadden agtergelaten; verſcheiden boomen, die met ſnijdende gereedſchappen waren afgehouwen; de blijken van verteeringen door vuur vertoonden zig op twintig plaatſen, en wij ontdekten eenige ſchuilplaatſen, die door Jagers aan de hoeken der bosſchen waren opgeworpen. Ook vond men kleine mandjens, van berken-ſchors gemaakt, met gaaren aan elkander genaaijd, volmaakt gelijkende naar die der *Indianen* van *Canada*, ſchoenen, geſchikt om over de ſneeuw te loopen. Alles eindelijk deed ons denken, dat de *Tartaren* in het visch- en jagt-ſaiſoen de zeekusten bezoeken; dat zij in dit oogenblik, in horden verdeeld, zig langs de Rivieren bevonden, en dat het groot gedeelte der Natie binnen in het Land leefde, alwaar de grond misſchien tot vermeerdering haarer talrijke vee-kudden beter geſchikt was. 1787. Junij.

Drie booten van de beide Fregatten, met Officiers en Reizigers bezet, kwamen ten half zeven uuren in den Beeren-boe- *Jagt en Viſcherij.*

1787. Junij. zem aan; en ten zeven uuren hadden zij reeds verſcheiden ſnaphaanſchoten gedaan op verſchillende wilde dieren die zeer ſchielijk naar de bosſchen waren weggevloden. Drie jonge rheebokken waren alleen het ſlagtoffer hunner onbedrevenheid; de uitgelatene vreugde van onze nieuwe gelanden hadde hen in ontoeganglijke bosſchen moeten drijven, van waar zij niet verre af waren. De velden, zoo verrukkend voor 't oog, waren bijna niet over te komen; het digte gras ſtond drie of vier voeten hoog, zoo dat men 'er als in verdronken was, en met geene mogelijkheid zijnen weg konde vervorderen. Men had bovendien de beeten van ſlangen te duchten, waar van wij een groot aantal aan den oever der beeken ontmoet hadden, ſchoon wij omtrent den aart van hun vergift geene proeven genomen hebben. Dit land was dus voor ons niets anders, dan eene verrukkelijke eenzaamheid, de zandgronden aan het ſtrand waren alleen bruikbaar, en nergens anders konde men dan met ongelooflijke vermoeijenis over de kleinſte plekken heen komen. De ijver voor de jagt deed egter aan DE LANGLE, en eenige andere Officiers

ciers of Natuurkundigen, die moeielijkheden trotseeren, maar zonder vrucht; en wij oordeelden, dat het eenige middel zijn zoude, om met het uiterste geduld, in eene groote stilte, zig in hinderlagen te plaatsen, waar de beeren en harten, blijkens derzelver voetstappen, hunnen weg namen. Dit ontwerp werd vastgesteld, om des anderen daags te worden uitgevoerd; die uitvoering egter was zeer moeielijk, en men doet geene zee-reize van tien duizend mijlen, om midden in een moeras, waar het van wegen de stekende Insecten niet is uit te houden, op een' onzekeren buit te leggen loeren. Wij namen 'er egter des avonds van den 25^en^ de proef van, na den geheelen dag vrugteloos geloopen te hebben: maar na dat elk om negen uuren zig op zijn post begeven had, en om tien uuren, zijnde naar onze gedachten het tijdpunt, waar op de beeren hadden moeten aankomen, 'er nog niets te zien was, waren wij genoodzaakt algemeen te erkennen, dat de visscherij voor ons voordeeliger was, dan de jagt. Wij waaren daar in wezenlijk gelukkiger. Elk der vijf boezems, die den omtrek van de Baaij van 1787. junij.

1787. Junij. *Ternai* uitmaken, leverde eene geſchikte plaats op, om het net uittewerpen, en had een beek, waar nevens onze keuken geplaatst was; de visſchen hadden ſlechts één ſprong te doen, om van den oever der zee in onze kookketels te komen. Wij vingen kabeljauwen, knorhaanen, forellen, zalm, haring, tarbot; ons ſcheepsvolk had overvloedig voor elken maaltijd. Deeze visch, en de onderſcheiden kruiden, waar mede wij denzelven bereidden, geduurende de drie dagen onzer afwezigheid, waaren ten minſten een voorbehoedmiddel tegen de aanvallen van de ſcheurbuik, want niemand van het ſcheepsvolk was daar door tot dus verre aangetast, in weerwil van de koude vochtigheid, veroorzaakt door den bijna aanhoudenden nevel, en waar tegen wij ons beveiligden door geglommen vuur onder de hangmatten der matroozen te plaatſen, wanneer de tijd ons niet toeliet dezelven te luchten.

Eene Tartaarſche *begraaf-plaats.* Bij één van deeze visch-partijen ontdekten wij, aan den oever eener beek, eene *Tartaarſche* begraafplaats, geplaatst naast eene vervallen hut, en in het gras bijna geheel bedolven. Onze nieuwsgierigheid drong

drong ons, dat graf te openen, en wij za- 1787.
gen in het zelve twee lijken naast elkan- Junij.
der. Hunne hoofden waren met een kap van taf bedekt; hunne lichaamen, in een beerenvacht gewonden, hadden eenen gordel van die zelfde vacht, waar aan kleine *Chineeſche* munten, en verſcheiden kopere ſnuiſerijen hingen. In het graf zelven waaren blaauwe koraalen geſtrooid en als gezaaid; wij vonden 'er ook tien of twaalf zoorten van zilvere halscieraaden, elk van twee oncen zwaar, welken wij bij vervolg vernamen, dat oorcierſels waren; voorts een ijzere bijl, een mes van het zelfde metaal, een houten lepel, een kam, een zakjen van blaauw nankin, met rijst gevuld. 'Er was nog niets in den ſtaat van ontbinding, en men konde aan deeze begraafplaats geenen hoogeren ouderdom, dan van een jaar, toeſchrijven. Derzelver bouworde ſcheen ons van eene mindere zoort te zijn, dan die der graven in de Baaij *des François*. Zij beſtond enkel uit een hoop boomſtronken, met ſchors van berkenboomen bekleed; tusſchen beiden had men een ledig vak gelaten, om de beiden lijken daar in te leggen. Wij droegen naauwkeurige zorg, om

1787. Junij. alles weder toe te dekken, leggende elk ding weder zorgvuldig op zijne plaats, na alleenlijk een zeer klein gedeelte van de dingen, die in dit graf begrepen waren, te hebben mede genomen, om tot een bewijs van onze gedaane ontdekking te dienen. 'Er bleef ons geen twijffel over, of de *Tartaarſche* jagers kwamen dikwils in deeze Baaij: eene praauw, die in de nabijheid deezer begraafplaats was agtergelaten, ſtrekte ons ten blijk, dat zij over zee kwamen, waarſchijnlijk uit den mond van eenige Rivier, die wij nog niet ontdekt hadden.

De *Chineeſche* munten, het blaauw nankin, de taf, de kappen, bewijzen, dat deeze Volken eenen geregelden omgang hebben met de *Chineezen*, en het is waarſchijnlijk, dat zij zelfs onderdanen van dat Rijk zijn.

De rijst, waar mede het zakjen van blaauw nankin gevuld was, doelt op eene *Chineeſche* gewoonte, voortgeſproten uit het gevoelen omtrent de voortduuring der behoeften in het volgend leven: eindelijk de bijl, het mes, de rok van een beerenvacht, de kam, hebben allen eene zeer blijk-

blijkbaare overeenkomst met die dingen, waar van zig de *Indianen* in *America* bedienen. En dewijl deeze volken misschien nooit met elkander gemeenschap gehad hebben, zoude men dan uit die punten van overeenkomst niet mogen gissen, dat de menschen in denzelfden graad van beschaafdheid, en onder dezelfde breedten, bijna dezelfde gebruiken aanneemen, en dat, indien zij volmaakt in dezelfde omstandigheden waren, zij van elkander niet meer verschillen zouden, dan de wolven in *Canada*, van die in *Europa* verschillen? 1787. Junij.

Dit Land is niet zeer belangrijk voor de Natuurlijke Historie.

Het verrukkend toneel, het welk ons dit gedeelte van *Oost-Tartarije* aanbood, had met dat al niets belangrijks voor onze Kruidkundigen, en kenners van steenen. De planten zijn 'er volstrekt dezelfden, als in *Frankrijk*, en de grond is al mede van gelijken aart. Leijsteen, kwarts, jaspis, violet, porfiersteen, kleine krijstallen, afgevallen stukken van rotsen; zie daar, het geen de bedden der rivieren ons opleverden, zonder dat wij 'er de minste spooren van metaalen ontdekken konden. Het ijzer, het welk algemeen over de geheele aarde verspreid is, scheen hier alleen in

1787. Junij. kalk ontbonden te zijn, dienende als een vernis, om aan verſcheiden ſteenen eene kleur te geven. De zee- en land-vogelen waaren 'er ook zeer zeldzaam; wij zagen egter raven, tortelduiven, kwartels, kwikſtaarten, zwaluwen, vliegen-vangers, albatrosſen, roerdompen, en eenden, maar geenzints die tallooze vlugt van vogelen, welken men in andere onbewoonde Landen ontmoet. In de Baaij van *Ternai* leefden zij eenzaam, en de ſomberſte ſtilte heerschte tot in het binnenſte der bosſchen. De ſchulpdieren waren 'er niet minder zeldzaam; wij vonden in 't zand niets dan brokken van ſchelpen van mosſelen, lepaden of zeepokken, ſlakken en purper-ſlakken.

Vertrek van de Baaij van Ternai. Eindelijk, des morgens van den 27ⁿ, na dat wij verſcheiden penningen met een fles, en een opſchrift, de dagteekening van onze aankomst behelzende, aan land hadden nedergezet, en de wind naar 't zuiden gedraaid was, ging ik onder zeil, en voer langs de kust op twee derde van een mijl van den oever, hebbende een grond van veertig vademen modderigen grond, en digt genoeg, om den mond van de kleinſte beek te kunnen onderſcheiden. Wij leg-

legden alzoo vijftig mijlen af, met het ſchoonſte weder, het welk Zeelieden verlangen kunnen. Vervolgens tot den 4^en^ Julij hadden wij nevelachtig en ſtil weder. Wij vongen in dien tijd meer dan agt honderd cabeljauwen. Ik gaf bevel om, het geen wij voor dagelijkſche ſpijs niet noodig hadden, in te zouten, en in vaten te pakken. Met het net vongen wij ook eene vrij groote meenigte oesters, waar van de ſchaal zoo fraaij was, dat het zeer mogelijk ſcheen, dat zij peerlen in zig bevatten, ſchoon wij aan het dikſte gedeelte 'er ſlechts twee half gevormde vonden. Deeze ontmoeting geeft eene zeer groote waarſchijnlijkheid aan het verhaal der *Jeſuiten*, dat 'er eene paarl-visſcherij aan den mond van verſcheiden Rivieren van *Oost-Tartarije* plaats heeft; doch men behoort te ſtellen, dat zulks meer zuidwaards, in den omtrek van *Coréa*, is; want, meer naar het noorden, heeft het Land te weinig inwoonders, om eenen dergelijken arbeid ter uitvoer te kunnen brengen; naardien wij, na twee honderd mijlen van die kust te hebben afgelegd, dikwils niet verder, dan een kanonſchoot draagt, en altijd op eenen

1787. Junij. Julij.

1787. Junij. kleinen afſtand van het Land, noch praauwen, noch wooningen beſpeurd hebben; en toen wij aan Land geſtapt waren, zagen wij ſlechts de voetſtappen van eenige jagers, die in deeze oorden geene vaste woonplaats ſchijnen te hebben.

Baai van Suldanha. Den 4^den^, des morgens ten drie uuren, hadden wij andermaal ſchoon en helder weder. Ten noord-oosten naar het noorden zagen wij Land, en wel op eenen afſtand van twee mijlen eene groote Baaij, in welke een Rivier ter breedte van vijftien of twintig toiſen zig ontlastte. 'Er werd door elk Fregat eene boot, onder het opzigt van VAUJUAS en D'ARBAUD uitgerust, om dezelve te gaan onderzoeken. DE MONNERAU, LA MARTINIERE, ROLLIN, BERNIZET, COLLIGNON, de Abt MONGÉS, en Pater RECEVEUR gingen mede te ſcheep: de landing was gemakkelijk, en de diepte verminderde langzamerhand tot aan den oever. Het gezicht van het Land is ten naasten bij het zelfde, als in de Baaij van *Ternai*, en offchoon zij drie graden noordlijker ligt, zijn de voortbrengzels en geaartheid van den grond zeer weinig verſchillende.

De

De ſpooren van menſchen waren hier veel verſcher, men zag takken van boomen, met een ſnijdend werktuig afgehouwen, waar aan de groene bladen nog te zien waren. Twee elands-huiden, zeer konſtig over kleine ſtukjens hout geſpannen, waren op zijde van eene kleine hut, die geen huisgezin herbergen konde, maar tot eene ſchuilplaats voor twee óf drie jagers groot genoeg was, agtergelaten; en misſchien was aldaar een klein getal van dezelven, welken de vrees in de bosſchen had doen vlugten. DE VAUJUAS vond goed ééne van die huiden mede te nemen; maar hij liet in ruiling, bijlen en ander ijzer gereedſchap, de elands-huid, die mij gezonden werd, in waarde honderdmalen te boven gaande. Het berigt van deezen Officier, en dat van onderſcheiden Natuurkundigen, verwekten bij mij geen lust, om mij lang in deeze Baaij op te houden, aan welke ik den naam van *Baaij van Suffren* gaf. 1787. julij.

Wij vertrokken van daar met eenen kleinen noord-oosten wind, dien ik oordeelde geſchikt te zijn, om mij van de kust te verwijderen. Bij het afvaaren deeden wij ver- *Vertrek uit deeze Baaij.*

1787. Julij. verſcheiden vangſten met het net, en vongen oesters, waar aan andere kleine ſchelpen vast zaten, welken men in *Europa* doorgaans verſteend vindt, en waar van men gelijkzoortigen zedert eenige jaaren in de zeeën van *Provence* ontdekt heeft; groote trompet-hoorens, veele zee-egels van de gemeene zoort, eene groote meenigte zeeſtarren, met zeer kleine fraaije ſtukjens koraal. De nevel en de ſtilte noodzaakten ons, om een mijl verder in zee, op vier en veertig vademen, een modderige zandgrond, ten anker te gaan liggen. Wij gingen voort met cabeljauwen te vangen; maar het was eene geringe ſchadeloosſtelling voor het tijd-verlies, waar door het jaargetijde al te ſchielijk voorbij liep, naar mate van ons verlangen om deeze zee geheel te onderzoeken. Eindelijk den 5^en^ ging ik, onaangezien den nevel, met een friſchen zuid-westen wind onder zeil.

Den 6^en^ hadden wij met tegen-wind te worſtelen. Ik had beſloten de kust van *Tartarije* tot op 50 graden breedte te onderzoeken, en vervolgens te rug te keeren naar *Jeſſo* en *Oku-Jeſſo*, zeer zeker zijnde, dat, indien deeze Eilanden niet aanwezig wa-

PÉROUSE *ontdekt, dat hij in eene zee-engte zeilt.*

waren, ik ten minſten oostwaards wendende, de *Kurile Eilanden* bereiken zoude; maar des morgens van den 7^en^, ontdekten wij aan onze rechte zijde een Eiland, het welk zeer uitgeſtrekt ſcheen te zijn. Wij konden geen uithoek beſpeuren, en alleen hoogten onderſcheiden, die zig tot aan het zuid oosten uitſtrekkende, tot een blijk dienden, dat wij reeds vrij verre in het Kanaal, het welk dit Eiland van het vaste Land affcheidt, gevorderd waaren. Ik dacht in 't eerst, dat het 't Eiland *Segaliën* was, welks zuidelijk gedeelte door de Aardrijkskundigen twee graden te veel noordwaards geplaatst was; en ik oordeelde, dat, indien ik verder in het Kanaal voortzeilde, ik genoodzaakt zoude zijn het zelve te volgen, tot dat het in de *Okhotskiſche Zee* uitloopt; uit hoofde van de onveranderlijke zuide winden, die, geduurende dit jaargetijde, aanhoudend in deeze ſtreeken waaijen. Zulks zoude aan mijn verlangen, om deeze zee geheel en al te onderzoeken, eene onoverkomelijke hinderpaal hebben toegebragt; en na de kaart van de kust van *Tartarije* op het naauwkeurigst te hebben afgeteekend, bleef mij, 1787. Julij.

ter

1787. Julij. ter uitvoering van dit ontwerp, niets anders overig, dan alle de Eilanden tot op den 44° graad westwaards te laten: dienvolgende rigtte ik mijn koers naar het zuidoosten.

Het voorkomen van dit Land was geheel verſchillende van dat van *Tartarije:* men zag 'er niets dan dorre rotſen, welker holen nog met ſneeuw vervuld waren; maar wij waren 'er te verre af, om de lage landen te ontdekken, die misſchien, zoo wel als op het vaste Land, met boomen en kruiden bewasſen waren. Aan den hoogſten deezer bergen, die aan deszelfs einde veel geleek, naar het luchtgat van een fournuis, gaf ik den naam van den *Piek Lamanon*, uit hoofde van deszelfs gelijkheid met de vuurſpuwende bergen, en om dat de Natuurkundige van dien naam zig in het bijzonder had toegelegd op de kennis der onderſcheidene ſtoffen, die door het vuur der brandende bergen vloeibaar geworden waren.

De Piek Lamanon.

Vervolgens waren wij genoodzaakt blindelings door dit Kanaal heen te zeilen, vermits ons eene zoo dikke nevel omringde, dat onze gezichteinder niet verder dan een

een piſtoolſchoot droeg. Met het grootſte ongeduld wagtte ik eene opgeklaarde lucht af, om te kunnen beſluiten, wat mij te doen ſtond: dit gebeurde ook den 11^en^ na den middag. Men heeft in deeze nevelachtige wateren zeer zelden eenen zeer uitgeſtrekten gezichteinder; even als of de Natuur door enkele heldere oogenblikken de diepe en bijna eeuwige duisternis, waar in alle deeze zeëen bedolven zijn, eenigermaten wilde vergoeden. Het gordijn werd ten twee uuren na den middag opgehaald, en wij ontdekten land van het noorden ten noordoosten tot aan het noordwesten. 1787. julij.

De verre afſtand van deeze kust, toen ik dezelve voor de eerſte keer ontdekte, had mij aan 't dwalen geholpen; maar toen wij nader bij kwamen, vond ik dezelve even ſterk met hout bewaſſen, als de kust van *Tartarije*. Eindelijk des avonds van den 12^e^ Julij, den zuiden wind merkelijk verminderd zijnde, naderde ik het Land, en liet het anker op veertien vademen vallen, in een modderigen zandgrond, twee mijlen van eene kleine kreek, waar in eene Rivier uitſtroomde. DE LANGLE, die een uur voor mij geankerd was, kwam onmiddelijk bij *Landing op 't Eiland Iſenoka.*

1787. Julij. *Baaij* de Langle.

bij mij aan boord; hij had reeds zijne groote en kleine booten uitgezet, en deed mij den voorſlag, om voor den avond aan Land te gaan, om 'er kundſchap van op te doen, en te bezien, of 'er hoope was, om eenig onderrigt van de Inwoonderen te krijgen. Door behulp van onze verrekijkers hadden wij eenige hutten en twee Eilanders ontdekt, die ons toeſcheenen in de bosſchen te vluchten. Ik ſtemde in het ontwerp van DE LANGLE, en verzogt hem, dat hij BOUTIN, en den Abt MONGÉS met zich zou neemen. Na dat het Schip geankerd was, de zeilen opgebonden, en onze ſloepen uitgezet waren, bemande ik de *Biscayenne*, onder 'bevel van DE CLONARD, gevolgd door DUCHÉ, PREVOST, en COLLIGNON, hun beveelende, zig te vervoegen bij DE LANGLE, die reeds in de Baaij geland was.

De twee eenige kleine wooningen aan deeze Baaij vonden zij verlaten, doch zeker zeer korten tijd geleden; want het vuur brandde nog. Niets van het huisraad was weggenomen; 'er was ook een nest met jonge honden, wier oogen nog digt waren; en de moeder, welke zij in het bosch hoor-

hoorden blaffen, deedt hun veronderſtellen, dat de bewooners zig op geenen grooten afſtand bevonden. DE LANGLE lag 'er bijlen, verſcheiden ijzere werktuigen, glaazen koraalen, en met één woord alles neder, 't geen hij dagt nuttig en aangenaam voor deeze Eilanders te zullen wezen; verzekerd, dat de Inwoonders, na zijn vertrek naar boord, derwaards zouden wederkeeren, en dat onze geſchenken hun zouden overtuigen, dat wij geene vijanden waren. Ten zelfden tijde had hij een gedeelte van het ſcheepsvolk aan het visſchen gezet, en in twee werpen met het groote net hadden zij meer ſalmen gevangen, dan noodig waren, om het ſcheepsvolk meer dan een week te voeden. 1787. julij.

Aankomst van zeven Eiland-bewooners.

Op het oogenblik, dat hij gereed ſtond om weder naar boord te keeren, zag hij zeven man uit eene praauw aan land ſtappen, die in geenen deele wegens ons aantal vervaard ſcheenen. Zij haalden hun vaartuig op het ſtrand, en gingen op matten in 't midden onzer matroozen nederzitten, met eene houding, welke gerustheid aanduidde; dit boezemde ons een gunſtig denkbeeld van die Eiland-bewooners

1787. Julij. in. Onder deeze zeven waren twee oude mannen met lange witte baarden, gekleed in eene ſtoffe van boombast gemaakt, zeer gelijkende op de kleederen te *Madagascar*. Twee van deeze zeven Eiland-bewooners hadden eene zoort van blaauw nankin linnen aan, en de gedaante van hunne kleeding verſchilde weinig van die der *Chineezen*: de anderen hadden ſlechts een langen rok aan, alleen vastgemaakt met een gordel en eenige kleine knoopjens, het welk hen ontſloeg van het dragen van broeken. Hun hoofd was ongedekt; alleen hadden twee of drie van hun een band van een beerenhuid om 't hoofd geſlagen; de kruin des hoofds en de baarden waren geſchooren; al het hair, agterwaards hangende, had de lengte van tien of twaalf duimen, doch was op eene geheel andere wijze, dan dat der *Chineezen* geſchooren, die alleen eene ronde kuif laten, welke zij *Pentſec* noemen. Allen hadden zij laarzen aan, gemaakt van zeehonden vellen, met een voetzool, naar de wijze der *Chineezen*, vrij konſtig gemaakt. Hunne wapens beſtonden uit boogen, pieken en pijlen met ijzeren punten. De oudſte deezer Eiland-bewooners, voor wien

BA

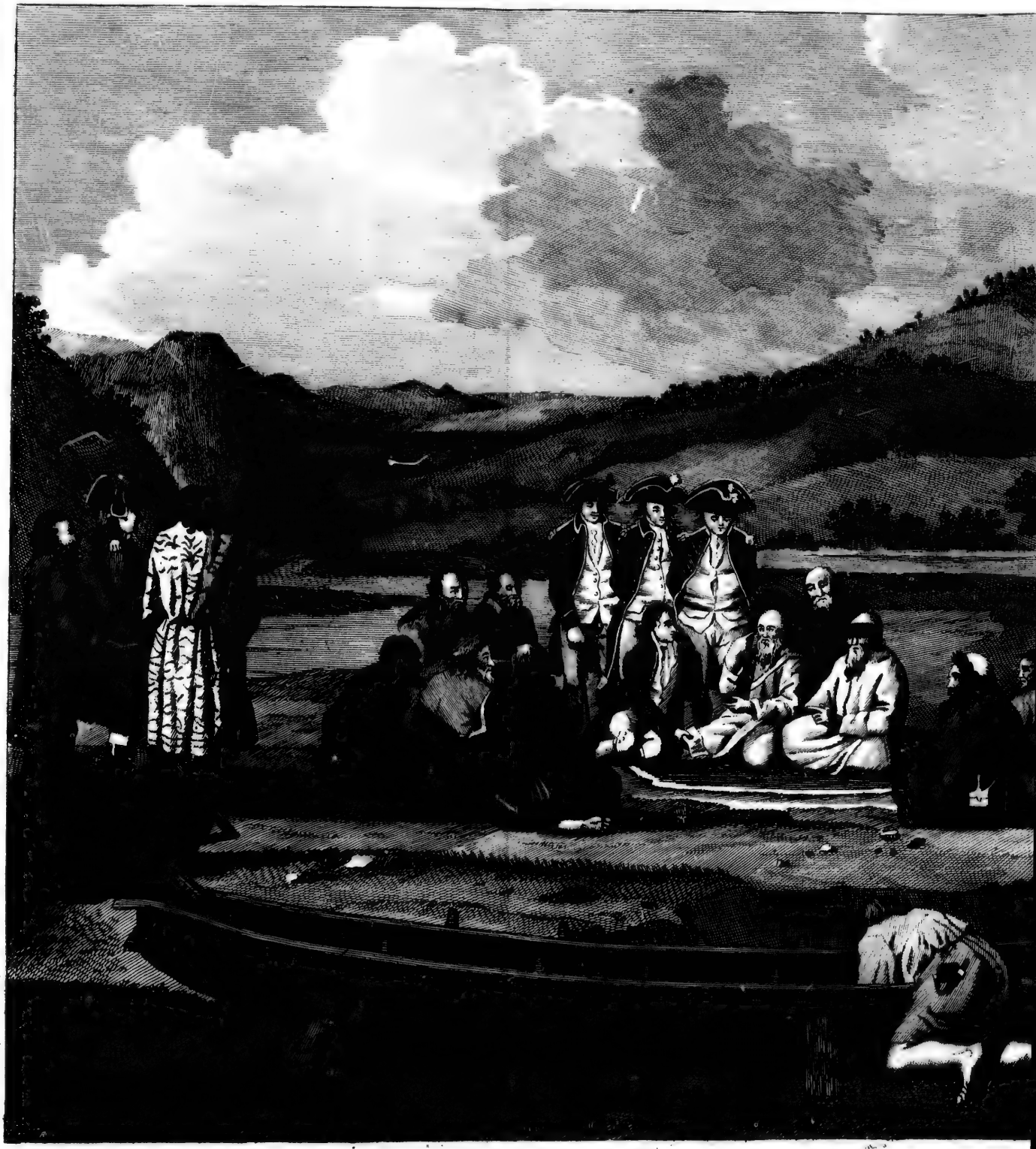

KLEEDING DER BEWOONERS VAN

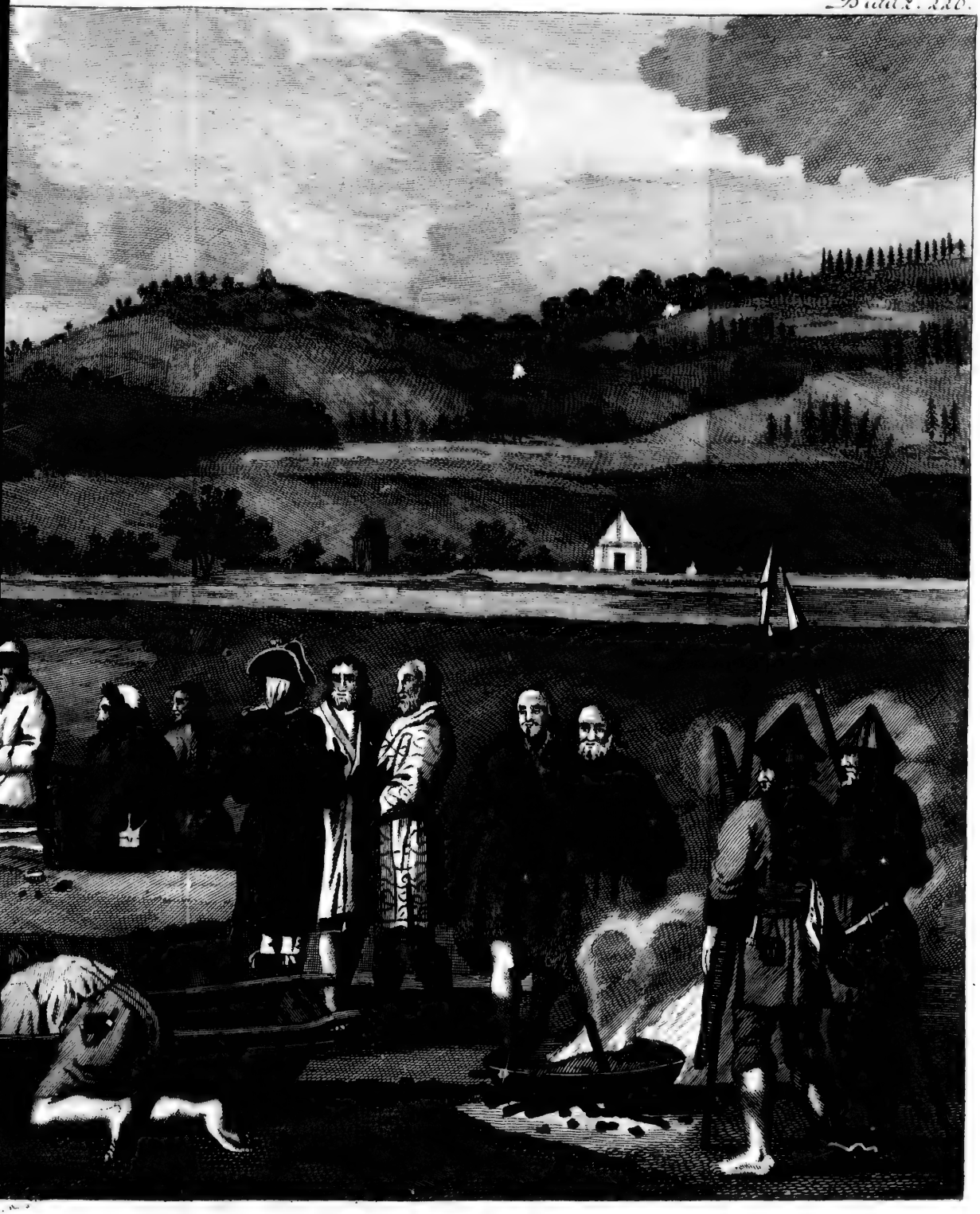

ERS VAN BAAIJ DE LANGLE.

wien de anderen veel ontzag betoonden, had zeer zwakke oogen, en droeg rondom een ſcherm, om dezelven tegen de ſtraalen van het licht te beſchutten. Hunne houding was deftig, edel, en zeer inneemend. DE LANGLE bood hun het overſchot aan van het geen hij naar land medegenomen had, en gaf hun door teekenen te kennen, dat hij, van wegen het vallen van den avond, weder naar boord moest; maar dat hij hen zeer gaarne des anderen daags op deeze zelfde plaats zou ontmoeten, om hun nieuwe geſchenken te doen. Zij gaven, van hunnen kant, door teekenen te verſtaan, dat zij daaromſtreeks gingen ſlapen, en dat zij op den beſtemden tijd zouden wederkomen. 1787. Junij.

Wij veronderſtelden in 't algemeen, dat deeze lieden de eigenaars waren van een pakhuis met visch, het welk wij aan den oever van eene kleine Rivier, op ſtaaken ſtaande, vier of vijf voeten boven den grond verheven, gevonden hadden. DE LANGLE betoonde, bij de bezigtiging daar van, 't zelfde ontzag voor de eigendommen, als hij in de verlatene hutten had doen blijken. Hij vond in dit pakhuis gedroogde

1787. Julij. en gerookte falm en haring, en vaten gevuld met vischtraan, ook falm-vellen, zoo dun als pergamen. De voorraad-verzameling was zeker te groot voor het onderhoud van één huisgezin; en hij oordeelde, dat deeze lieden in die onderfcheidene artijkelen handel dreven. Het was 's avonds omtrent elf uuren, eer de booten weder aan de Schepen kwamen, en het verflag, aan mij gegeven, wekte mijne nieuwsgierigheid ten fterkften óp.

Met ongeduld wagtte ik op het aanbreken van den dageraad, en bevond mij met de groote boot en bark aan land, eer de zon opgegaan was. De Eilanders kwamen kort daar op aan de kreek. Zij naderden ons uit het noorden, waar wij ook vermoed hadden, dat hun gehucht gelegen was. Welhaast werden zij gevolgd door eene tweede praauw, en wij telden één en twintig inwoonders. Onder dit getal bevonden zig de eigenaars der hutten, aan wien het agterlaten der goederen, door DE LANGLE, een zeker vertrouwen had ingeboezemd: geen één enkele Vrouw liet zig zien; en wij hadden alle reden, om te veronderftellen, dat de Mannen zeer jaloers wa-

Zij verbergen hunne Vrouwen.

waren. Wij hoorden in de bosschen de honden blaffen, en naar alle waarschijnlijkheid bleven deeze dieren bij de Vrouwen. Onze jagers wilden derwaards gaan; doch de Eilanders deeden, op hunne wijze, de ernstigste verklaringen tegen het voornemen om te trekken naar de plaats, van waar het geblaf der honden kwam. Ten oogmerk hebbende hun eenige gewichtige vragen te doen, en vertrouwen aan hun willende inboezemen, gaf ik bevel, om niets hoe genaamd tegen hunnen zin te doen. 1787. Junij.

Geschenken aan, en gesprek met de Eiland-bewoners.

De LANGLE, vergezeld door de voornaamsten zijner Officieren, kwam zeer kort na mij aan land, en, eer dat ons gesprek met de Eiland-bewooners begon, werden allerleije geschenken onder hen uitgedeeld. Zij scheenen alleen waarde te hegten aan dingen, die nuttig waren. ijzer en stoffen tot kleeding waardeerden zij boven alles: zij kenden de metaalen zoo wel als wij: zij stelden zilver boven koper, en koper boven ijzer, enz. Zij waren zeer arm; slechts drie of vier van hun hadden zilveren oorringen, vercierd met blaauwe glazen koraalen, volkomen gelijk aan die ik gevonden had in de grafstede aan de Baaij

1787. Julij. van *Ternai*, en door mij voor armbanden gehouden. Hunne andere kleine cieraaden waren van koper, gelijk aan die in de gemelde begraafplaats. Hunne pijpen en ſtaalen om vuur mede te ſlaan, ſcheenen van *Chineesch* of *Japansch* maakzel; de laatstgemelde waren van geel koper, en zeer net gewerkt. Met de hand naar 't westen wijzende, gaven zij ons te verſtaan, dat het blaauw nankin, waar mede zommigen van hun gekleed waren, de koraalen en de vuurſtalen, uit het Land der *Mantchou-Tartaren* kwamen, en zij ſpraken dien naam volkomen op dezelfde wijze uit als wij. Vervolgens opmerkende, dat elk onzer een pen en papier in de hand had, om een woordenlijst van hunne taal te maken, gisten zij ons oogmerk: zij voorkwamen onze vragen; uit eigene beweging onderſcheiden voorwerpen toonende, met bijvoeging van de benaaming daar te lande: zij hadden daarenboven de beleefdheid, om die benaamingen vier of vijf malen te herhaalen, tot zij zig verzekerd hielden, dat wij hunne uitſpraak wel gevat hadden. De vaardigheid, waar mede zij onze meening gisten, deed mij denken, dat de ſchrijf-

kunst

kunst bij hun bekend was; en één van deeze Eiland-bewooneren, gelijk wij vervolgens zien zullen, maakte voor ons eene afteekening van het Land, en hield het penceel op dezelfde wijze, als de *Chineezen*. 1787. Julii.

Het bleek, dat zij zeer op onze bijlen en ſtoffen geſteld waren, en zij ſchroomden niet, om dezelven van ons te verzoeken, doch zij betoonden zig zeer omzigtig, om niets te nemen, dan het geen hun dadelijk gegeven was. Het was klaar, dat hunne denkbeelden van dieverij volkomen met de onzen zamenſtemden, en ik zou niet geſchroomd hebben, hun de bewaring onzer goederen toe te vertrouwen. Hunne oplettendheid ten deezen opzigte ging zoo ver, dat zij geen één enkele wegnamen van de ſalmen, door ons gevangen, ſchoon ze bij duizenden op den oever verſpreid lagen; want onze visſcherij was andermaal zeer gelukkig geſlaagd: wij moesten hun bij herhaaling, als 't waare, dwingen, om 'er zoo veelen van te neemen, als hun behaagde.

In 't einde waren wij zoo gelukkig, dat wij hun deeden begrijpen, hoe wij wensch- *Zijgeven Aardrijkskundige*

1787. Juili. *onderrigtingen.*

ten, dat zij hun Land, en dat der *Mantchoux*, afteekenden. Een der oude lieden rees toen op, en trok in 't zand met zijn ſtok de kust van *Tartarije*, ten westen loopende, ten naasten bij noord en zuiden. Ten oosten daar tegen over, en in dezelfde rigting, vertoonde hij ons hun eigen Eiland, en zijne hand op zijn borst leggende, gaf hij daar mede te kennen, zijn eigen Land afgeteekend te hebben: hij had een Straat of Zee-engte opengelaten tusſchen zijn Eiland en *Tartarije*; en zig naar onze Schepen wendende, die van het ſtrand konden gezien worden, gaf hij met een trek te verſtaan, dat zij 'er in mogten vaaren. Ten zuiden van dit Eiland beeldde hij een ander af; en tevens eene tusſchen beiden loopende Zee-engte teekenende, gaf hij te kennen, dat onze Schepen ook daar konden zeilen.

De ſchranderheid van deezen Eilander in het gisſen onzer verlangde kundigheden, was zeer groot, maar nog minder dan die van eenen anderen Eilander, naar het voorkomen dertig jaaren oud. Deeze, ziende, dat de figuuren, in het zand getrokken, verloren gingen, nam een ſtuk papier en een

één onzer potlooden; op dit papier teekende hij zijn eigen Eiland, 't welk hij *Tchoka* noemde: door een ſtreek met de pen duidde hij aan de kleine Rivier, op welker oever wij ons bevonden, en plaatſte dezelve op twee derden van het Eiland, van het noorden naar het zuiden. Vervolgens maakte hij eene teekening van het Land der *Mantchou-Tartaren*, laatende, gelijk de oude man gedaan had, eene Zee-engte aan het beneden-einde, en, tot onze groote verwondering, voegde hij daar nevens de Rivier *Segaliën*, welken naam deeze Eilanders even eens als wij uitſpraken; hij plaatſte den mond dier Rivier een weinig ten zuiden van den noordelijken uithoek van het Eiland, en zeven ſtippen met de teekennen makende, duidde hij daar [illegible] aan, hoe veele dagen eene praauw te beſteeden had, om van de plaats, waar wij ons onthielden, tot den mond van de Rivier *Segaliën* te vaaren. Dan dewijl de praauwen van dit Volk zig nooit verder dan een piſtoolſchoot van de kust verwijderen, ſteeds de bogten van de kreeken volgende, mogen wij veronderſtellen, dat zij weinig meer dan negen mijlen op éénen

1787. Julij.

1787. Julij. dag afleggen, alles in eene rechte lijn genomen. Nademaal de kust gedoogt, dat zij allerwegen kunnen landen, maaken zij daar van gebruik, om hunne ſpijzen te koken, hunnen maaltijd te doen, en, naar alle waarſchijnlijkheid ſlapen zij meenigmaal aan ſtrand. Ingevolge hier van gisten wij onzen afſtand van het uiterſte des Eilands ten hoogſten op drie en zeſtig mijlen.

Die zelfde ſchrandere Eilander verhaalde, 't geen ons te vooren verteld was, dat zij het nankins-linnen en andere koopmanswaaren kreegen door hunne gemeenſchap met het Volk, het welk de oevers van de Rivier *Segaliën* bewoont. Met eenige ſtreepen duidde hij aan, hoe vele dagen 'er noodig waren voor eene praauw, om die Rivier op te vaaren tot de plaats, waar zij hunnen koophandel dreeven. Alle de verdere Eilanders, hier bij één gekomen, waaren getuigen van dit geſprek, en gaven door hunne gebaarden hunne goedkeuring te verſtaan van 't geen hun Landgenoot ons mededeelde.

Vervolgens verlangden wij te weten, of deeze zee-engte zeer breed was: wij deeden wat wij konden, om hem ons denkbeeld

beeld te doen begrijpen; wel dra begreep hij het zelve, en zijne beide handen evenwijdig van elkander rechtſtandig zettende op twee of drie duimen afſtands, gaf hij ons te verſtaan, dat hij daar mede uitdrukte de breedte van de kleine Rivier, aan welke wij ons versch water innamen: voorts ſpreidde hij zijne handen wijder van elkander, aanduidende dat die tusſchenwijdte de breedte was van de Rivier *Segaliën*, en dezelve nog veel wijder van één zettende, gaf hij daar mede te verſtaan de breedte van de Straat, welke *Tartarije* van zijn Land ſcheidde. De diepte van het water wilden wij desgelijks weten: wij namen deezen Eilander naar den kant der Rivier, van welke wij ſlechts tien ſchreden af waren, en ſtaken 'er een piek overeinde in; hij ſcheen onze meening te vatten, en zijne eene hand vijf of zes duimen boven de andere plaatſende, veronderſtelden wij, dat hij in dier voegen ons de diepte van de Rivier *Segaliën* te kennen gaf, en vervolgens zijne armen zoo wijd mogelijk uitſpreidende, diende zulks, om de diepte van de Straat te verſtaan te geven. 'Er bleef voor ons nog overig, verzekering te bekomen,

1787. Junij.

1787. Julij. men, of hij daar door verſtond de volſtrekte of betrekkelijke diepten: want volgens de eerſte veronderſtelling, zou deeze Straat ſlechts de diepte van één vadem gehad hebben, en dit Volk, wier vaartuigen nooit tot aan onze Schepen genaderd waren, mogt denken, dat drie of vier voeten waters genoegzaam voor dezelven waren, daar zij niet meer dan drie of vier duimen voor hunne praauwen noodig hadden, maar omtrent dit ſtuk was het onmogelijk verdere opheldering te bekomen. DE LANGLE dagt, nevens mij, dat het in allen gevalle van het grootſte aanbelang was, te ontdekken, of het Eiland, het welk wij langs gezeild hadden, het Eiland ware, aan het welk de Aardrijks-beſchrijvers den naam van *Segaliën-Eiland* gegeven hadden, zonder de uitgeſtrektheid van het zelve ten zuiden te vermoeden. Ik gaf bevel, dat onze twee Fregatten gereedheid zouden maken, om den volgenden dag te zeilen. Aan de Baaij, in welke wij ten anker lagen, gaven wij den naam van Baaij *de Langle*, naar den naam van den Capitein, die dezelve het eerst ontdekte, en 't eerst aan den oever landde.

Wij

Wij beſteedden het overige van den dag, om het Eiland te bezoeken, en het Volk daar op woonende. Zints ons vertrek uit *Frankrijk* hadden wij geen Volk aangetroffen, het welk meer onze nieuwsgierigheid trok, en ſterker onze bewondering opwekte. Wij wisten, dat de talrijkſte Volken, en misſchien die, welke het vroegst beſchaafd waren, de landſtreeken bewoonden, die aan deeze Eilanden grenzen; doch het blijkt niet, dat zij dezelven ooit vermeesterden: 'er deeden zig ook geene voorwerpen op, om hunne begeerte gaande te maken: en het liep zeer aan tegen onze denkbeelden, onder een Volk, uit visſchers en jagers beſtaande, en die geen vee hoeden, noch aardvruchten teelen, zeden aan te treffen, over 't algemeen zagter en deftiger, en een verſtand, misſchien uitgeſtrekter, dan bij eenig Volk van *Europa*. De kundigheden der best onderrigte clasſen van Volk in *Europa* maaken hun, in alle opzigten, zeer verre uitſteekende boven deeze één en twintig Eilanders, met welken wij aan de Baaij *de Langle* een geſprek hielden; maar onder het Volk van dit Eiland is de kundigheid veel algemeener verſpreid, dan onder de la-

1787. Julij.

Zeden enz. van deeze Eilanders.

1787. julij. lagere volks-clasſen in *Europa*; allen, hoofd voor hoofd ſchijnen zij daar dezelfde opvoeding ontfangen te hebben. In tegenoverſtelling van de ſtomme bewondering der *Indianen* van *Fort des François*, werd de aandagt der Inwoonderen van de Baaij *de Langle* getrokken door onze kunsten en bewerkte ſtoffen: zij keerden de laatstgemelden om en om; zij ſpraken daar over met elkander, en poogden de wijze, op welke zij vervaardigd waren, te ontdekken. Zij hadden kennis aan de weversſpoel. Ik nam van daar mede een weefgetouw, waar op zij linnen vervaardigden, volkomen gelijk aan het onze, behalven dat de draaden beſtonden uit bast van den wilgen-boom, welke zeer algemeen op hun Eiland groeit, en mij toeſcheen zeer weinig van dien in *Frankrijk* te verſchillen. Schoon zij den grond niet bearbeiden, weeten zij, met veel beleids, van de eigene voortbrengzels van hunnen grond gebruik te maken. Wij vonden in hunne hutten eene groote meenigte wortelen van eene zoort van Lelie, bij onze Kruidkundigen bekend onder den naam van de *geele Lelie* of *Saranne* van *Kamſchatka*. Zij droogen dezelven tot hunnen win-

winter-voorraad. Zij hadden desgelijks een overvloed van Look en Angelica-wortelen; planten, die aan de kanten der bosschen groeijen. 1787. julij.

Ons kort verblijf liet ons niet toe, te ontdekken, of deeze Eilanders eenigen Regeerings-vorm hebben; deswegen kunnen wij alleen gissingen maken; doch het was zeer blijkbaar, dat zij voor de Ouden groot ontzag betoonden, en dat hunne zeden zeer zagt waren: zeker, indien zij harders geweest waren, en groote kudden vee geweid hadden, zoude ik geene andere denkbeelden hebben kunnen vormen van de zeden der Aartsvaderen. Zij zijn in 't algemeen wel gemaakt, sterk van gestelenisse, zeer bevallig van houding, en hebben een zwaaren baard; hunne gestalte is kort; ik zag niemand onder hun, die meer dan vijf voeten en vijf duimen haalde; veelen waren beneden de vijf voeten. Zij stonden onze teekenaars toe hen af te beelden; maar het verzoek van onzen Chirurgijn ROLLIN, die de maat wilde nemen van onderscheiden afmetingen hunner lichamen, weigerden zij standvastig. Misschien verbeeldden zij zig, dat dit eene tooverkundige

1787. Julij. ge bewerking was: want de reizigers weten, dat dit denkbeeld van betoovering zeer wijd heerscht in *China* en *Tartarijen;* als mede, dat verſcheiden Zendelingen aldaar voor de Gerechtsbanken gebragt zijn, beſchuldigd van toovenaars te wezen, om dat zij, bij het toedienen van den doop, de handen op het hoofd der kinderen lagen. Deeze weigering, en het onttrekken der Vrouwen aan ons oog, is het eenige, het welk wij ten hunnen laste hebben.

Wij houden ons ten vollen verzekerd, dat de bewooners van dit Eiland eene welgeregelde Volks-maatſchappij uitmaken; maar zoo arm, dat zij voor langen tijd niets te vreezen hebben van de eerzucht der overwinnaaren, of de ſchraapzucht der Kooplieden: een weinig traan en gedroogde visch zijn de eenige artijkels van uitvoer. Wij konden niet meer, dan twee hartenvellen te koop krijgen; wij zagen beeren- en zeehonden-huiden tot kleederen geſneden, doch in geringe hoeveelheid: de pelterijen van dit Eiland hebben voor den handel niets te beduiden. Op het ſtrand vonden wij kleine ronde ſtukjens kool, maar geen brokjen, 't welk eenig blijk droeg, goud, ijzer,

ijzer of koper in zig te bevatten. Ik ben zeer geneigd te gelooven, dat in hunne bergen geene ijzer- of koper-mijnen gevonden worden. Het geheele gewigt van de zilvere cieraden deezer één en twintig Eilanderen zal geen twee oncen bedragen hebben. Een gedenkpenning, hangende aan een zilveren kettingjen, welke ik om den hals van een oud man hing, die mij de voornaamſte of het hoofd deezer Eilanderen toeſcheen, was in hunne oogen een ſtuk van onſchatbaare waardije. Elk deezer Inwoonderen droeg een breeden ring aan den duim, gemaakt van ijvoir, hoorn of lood. Zij laten hunne nagels groeijen, op de wijze der *Chineezen* zij groeten, gelijk dit volk, met te knielen, en zig voor over op den grond neder te werpen; hun nederzitten op matten is ook gelijk aan dat der *Chineezen;* ook eeten zij, gelijk deezen, met kleine ſtokjens. Indien zij met de *Tartaaren* en *Chineezen* een zelfden oorſprong hebben, moet hunne ſcheiding van die Volken zeer langen tijd geleden zijn, dewijl zij in perſoonlijke geſtalte daar op geheel niet, en in hunne gebruiken weinig gelijken. 1787. Julij.

1787. Junij.

Ontmoeting van twee Mantchou-Tartaren.

De *Chineezen*, die zig bij ons aan boord bevonden, verſtonden geen enkel woord van de taal deezer Eilanderen; maar zij begrepen volkomen die van twee *Mantchou-Tartaaren*, die, veertien dagen of drie weken geleden, van het vaste land op dit Eiland gekomen waren, waarſchijnlijk om eenigen voorraad van visch op te doen. Wij troffen hun eerst in den namiddag aan. Zij ſpraken terſtond met één onzer *Chineezen*, die de *Tartaarſche* taal zeer goed verſtond. Zij gaven hem juist dezelfde berigten van de aardrijkskundige geſteltenis des Lands, veranderende alleen de naamen, dewijl, naar alle waarſchijnlijkheid, dezelve in elke taal hunne bijzondere hadden. De kleederen deezer *Tartaaren* waren van grijs nankin, gelijk aan die der lastdragers te *Macao*. Hunne hoeden waren van boombast en puntig; zij droegen den hairlok of *pentſec* op de wijze der *Chineezen;* hun voorkomen én zeden waren in geenen deele zoo aangenaam, als die der Eilanderen. Zij onderrigtten ons, dat zij agt dagen reizens opwaards de Rivier *Segaliën* woonden.

Alle deeze verhaalen, gevoegd bij het geen

geen wij op de kust van *Tartarije* gezien hadden, welke wij op eenen zoo korten afſtand voorbij gezeild waren, deeden ons denken, dat de Zeekusten van dat gedeelte van *Aſië*, van den 24ſten graad af, of de grensſcheiding van *Coréa*, zoo verre als de Rivier *Segaliën* loopt, zeer ſchaars bewoond waren; dat misſchien onoverklimbaare bergen die zeekust van het overige van *Tartarije* affcheiden, en dezelve alleen ter zee, en door het opvaaren der Rivieren, te naderen is, ſchoon wij geen derzelven van eenige aanmerkelijke grootte ontdekten (*). 1787. Julij.

Hutten der Eilanderen; hunne ſtinkende reuk.

De hutten deezer Eilanderen zijn met kunde gebouwd; alle voorzorg tegen de koude is bij den aanleg in 't oog gehouden: zij zijn van hout, gedekt met den bast van berkenboomen; daar boven is een getimmerte, bedekt met droog ſtroo, en in-

(*) Deeze Eilanders hebben ons nimmer te verſtaan gegeven, dat zij eenigen handel dreeven met de kust van *Tartarije*, zeker bij hun bekend, want zij teekenden dezelve af; maar alleen met het volk, 't welk op een afſtand van agt dagen reizens op de Rivier *Segaliën* woont.

1787. Junij. ingericht gelijk de daken onzer boerenhuizen; de deur is zeer laag, en geplaatst in het einde van het afdakzel; de haartſtede is in het midden, onder eene opening uit het dak, welke den rook uitlaat; eenige banken, agt of tien duimen hoog, ſtaan in 't ronde, en de binnenzijde is met matten bekleed. De hut, door mij zoo even beſchreven, ſtond in het midden van rozenboomen, omtrent honderd ſchreden van den zee-oever; deeze rozenboomen ſtonden in bloeij, en verſpreidden eenen zeer aangenaamen geur; doch dezelve kon den ſtank niet weeren van den visch en traan, dien alle de reukwerken van *Arabië* niet zouden hebben kunnen verdooven.

Wij verlangden te weten, of de aangenaame aandoeningen van reuk, even gelijk die van ſmaak, van gewoonte afhingen. Ik reikte aan één der oude lieden, van wien ik te meermalen geſproken heb, een vlesjen met reukwater over; hij bragt het aan den neus, en betoonde denzelfden wederzin, als wij op het ruiken van zijn traan. Nooit was de tabakspijp uit hunnen mond. Hunne Tabak beſtond uit groote bladeren, en was zeer goed. Ik begreep, dat zij

den.

denzelven uit *Tartarije* kregen; dan zij gaven ons duidelijk te kennen, dat hunne pijpen uit een Eiland, ten zuiden gelegen, kwamen, ongetwijffeld *Japan*. Ons voorbeeld kon hun niet bewegen, om ſnuiftabak te nemen; en, in de daad, men zou hun ondienst gedaan hebben, met hun aan eene nieuwe behoefte te gewennen. 1787. Julij.

Zeer ſtond ik verſteld, dat ik, in hunne taal, het woord *Chip* (*) voor een *Schip* ver-

(*) Een ſchip draagt in deeze taal ook nog den naam van *kabani*, het welk eene zeer bijzondere gelijkheid heeft met het *Hoogduitſche* woord *kahn*; *tſita*, een vogel, of het gezang van een vogel, en in het *Hoogduitsch zwitſchern*; ja wordt genoemd *hi*; neen *houaka*, hetwelk naar het *Griekſche* woord *ouk* gelijkt. LA PEROUSE zegt, dat men uit eenige gelijkklinkende woorden geen beſluit tot eenen gemeenen oorſprong kan opmaken. Anderen zouden juist het tegendeel daar uit meenen te mogen beſluiten. Voor 't overige is de taal van deeze volken zeer zagt, en rijk in klinkletters: zij noemen *etou* den neus, *tſara* den mond, *chapa* de hoofdhaairen, *talj pompé* de hand, *tſiga* de mannelijkheid, *chipoutlie* de vrouwelijke teeldeelen, *ambé* de dijen. Voor de vingeren en toonen hebben zij verſchillende benaamingen; zij noemen *taſſiro* een groot mes, *tetarape* eene zoort van rok, *tama* een koraal van blaauw glas, *tamoni* een hond, *naye* een rivier, *tſou-*

1787. Julij. vernam; *tou*, *tri*, voor de getallen *twee* en *drie*. Moeten deeze *Engelſche* woorden niet erkend worden een bewijs opteleveren, dat eenige gelijkklinkende woorden, in verſchillende taalen, niet genoegzaam zijn, om ten bewijze te ſtrekken van gelijkheid van oorſprong?

Vertrek van daar. Baaij d'Eſtaing. Des anderen daags vertrokken wij met het opkomen van den dageraad, en tot den 19^en^ zeilden wij te midden door duiſtere nevelen. Des namiddags ten twee uuren van denzelfden dag, lieten wij op de weſtkust van het Eiland, het welk wij voorbij voeren, het anker vallen. Ik gaf aan deeze Baaij, de beſte, die wij na ons vertrek van *Maniila* ontmoet hadden, den naam van Baaij *d'Eſtaing*. Zij is gelegen op 48 graden, 59 minuten noorder breedte, en 140 graden, 32 minuten oostelijke lengte. Onze booten landden om vier uuren des avonds bij tien of twaalf hutten, die zonder orde, en op tamelijk groote afſtanden van elkander, en omtrent honderd ſchreden van

hou de zon, *tebaira* den wind, *eroa* de koude, *mahouni* den rozenboom, *etaro* ſlapen, *mouaro* ſnorken, enz.

van den zee-oever gelegen waren. Zij waren iets grooter dan die geenen, welken ik beſchreven heb; tot het oprigten derzelven had men dezelfde bouwſtoffen gebruikt; maar zij waren in twee kamers verdeeld: de achterſte bevatte al het kleine huisraad, den haard, en de rondom loopende zitplaatſen; doch de kamer aan den ingang was geheel ledig, en ſcheen geſchikt om bezoeken af te wagten, dewijl de vreemdelingen waarſchijnlijk niet in tegenwoordigheid der Vrouwen werden toegelaten. Eenige Officiers ontmoeten twee derzelven, die weggevloden waaren, en zig in het gras verborgen hadden. Toen onze booten in de kreek landden, begonnen de Vrouwen van ſchrik zoodanig te ſchreeuwen, als of zij vreesden verſlonden te worden; zij waren egter onder de bewaring van eenen Eilander, die haar naar huis te rug bragt, en haar ſcheen te willen gerust ſtellen. Haar voorkomen is wel iets buitengewoon, maar niet onbevallig; haare oogen zijn klein en haare lippen dik, de bovenſte blaauw geverwd, zonder dat het egter mogelijk was dit ſtellig te verzekeren: haare beenen waaren naakt; een lange linnen rok bedek-

1787. Julij.

Ontmoeting van eenige Vrouwen.

1787. Julij. te dezelven; en dewijl zij zig in de daauw van het gras gebaad hadden, heeft die rok, die tegen het lichaam aankleefde, den afteekenaar gelegenheid gegeven, om alle de gedaanten, hoe weinig cierlijkheid ook vertoonende, af te maalen; haare haairen hadden hunne volkomene lengte, en het hoofd was van boven niet geſchoren, zoo als dit bij de Mannen plaats had.

De langle, die het eest aan land ſtapte, vond de Eiland-bewoners bijéénverzameld rondom vier praauwen, die met gerookte visch geladen waren; zij hielpen, om dezelven in 't water te brengen; en hij vernam, dat de vier en twintig man, die het ſcheepsvolk uitmaakten, *Mantchoux* waren, en van den oever der Rivier *Segaliën* gekomen waren, om die visch te koopen. Hij had een lang geſprek met hun, door behulp van onze *Chineezen*, welken zij allervriendelijkst behandelden. Zij zeiden, even als onze eerſte aardrijkskundigen van Baaij *de Langle*, dat het Land, langs het welk wij heen zeilden, een Eiland was; zij gaven 'er denzelfden naam aan, en voegden 'er bij, dat wij nog eenen zoo grooten afſtand van deszelfs uiteinde af waaren, als

als eene praauw in vijf dagen kan afleggen, maar dat men met een goeden wind dien overtocht in twee dagen doen konden, en alle nachten aan land ſlapen: dus werdt in deeze nieuwe Baaij alles bevestigd, het geen men ons reeds in de Baaij *de Langle* gezegd had, maar met minder verſtaanbaarheid uitgedrukt door den *Chinees*, die ons tot tolk diende. DE LANGLE ontmoette ook, in een hoek van 't Eiland, eene zoort van park, uit vijftien of twintig in den grond geſtoken paalen beſtaande, op elk van welke de kop van een Beer ſtak; de beenderen van die dieren waren in den omtrek verſpreid. Dewijl deeze volken geen ſchietgeweer hebben, en zij zelven de Beeren bevechten moeten, terwijl hunne pijlen dezelven alleen kunnen kwerſen, ſcheen ons dat park beſtemd te zijn, om de gedachtenis van hunne heldendaden te bewaren; en de twintig beeren-koppen, welken men daar zag, moesten ten bewijze verſtrekken van de overwinningen, door hun zedert tien jaaren behaald, te oordelen naar den ſtaat van bederf, waar in zig die koppen grootendeels bevonden. De voortbrengzels en de geaartheid van den

1787. Julij.

1787. Julij. grond, in Baaij *d'Eſtaing*, verſchillen bijna niet van die in Baaij *de Langle*; de zalm was aldaar even zoo overvloedig, en elke hut had zijne voorraads-ſchuur: wij ontdekten, dat deeze volken den kop, de ſtaart en den ruggegraad eeten, en dat zij de twee buikſtukken van den visch rooken en droogen, om aan de *Mantchoux* te verkoopen, voor zig zelven dus niets behoudende, dan den ſtank, die hunne huizen, hun huisraad, ja zelfs de planten in den omtrek van hunne gehuchten, verpest. Onze booten vertrokken eindelijk des avonds ten agt uuren, en na dat wij de *Tartaaren* en Eiland-bewoners met geſchenken begiftigd hadden; in drie kwartier uurs waren zij te rug, en ik gaf last, om alles tegen den anderen dag zeilreede te maken.

Vertrek van Baaij d'Eſtaing. Den 20ᵉⁿ was het zeer ſchoon weder; wij hadden het volmaaktſte gezicht op de kust, zoo als zij zig noord- en zuidwaards uitſtrekt; wij zeilden langs dezelve op een kleine mijls afſtand, en gingen des avonds ten zeven uuren, wanneer ons een dikke nevel overviel, op zeven en dertig vademen water, ſlijk- en ſteenachtigen grond, ten anker liggen. De kust was veel berg-

ach-

achtiger en ſteiler, dan in het zuidelijk ge- 1787,
deelte. Wij zagen noch vuur, noch woo- Julij.
ningen, en dewijl de nacht naderde, zon-
den wij geen boot naar Land; maar wij
vongen, voor de eerſte keer, zedert dat wij
Tartarije verlaten hadden, agt of tien ka-
beljauwen: dit ſcheen de nabijheid aan te
duiden van het vaste Land, het welk wij
zedert den 49ⁿ graad breedte uit het ge-
zicht verloren hadden..

Genoodzaakt zijnde de eene of andere kust te volgen, had ik den voorrang gege-
ven aan die van het Eiland, ten einde de
zee-engte niet te misſen, indien dezelve
aan de oostzijde mogt gevonden worden.
Dit vorderde de uiterſte oplettendheid,
vermits de nevels ons zeer korte tusſchen-
vakken van een helder uitzigt overlieten.
Ik heb mij, van de Baaij *de Langle* af, tot
aan het einde van deeze zee-engte, nooit
verder dan twee mijlen van het Land ver-
wijderd. Mijne gisſingen omtrent de nabij-
heid van de kust van *Tartarije* waren zoo-
danig gegrond, dat, zoo dra onze gezicht-
einder zig een weinig verwijderde, wij die
kust duidelijk zien konden. Het Kanaal,
het welk wij doorzeilden, begon op de 50
gra-

1787. Julij. graden te vernaauwen, en was ſlechts twaalf of dertien mijlen breed.

Des avonds van den 22ⁿ, ging ik, op eene mijls afſtand van het Land, op zeven en dertig vademen, ſlijkgrond, voor anker liggen. Ik bevond mij in de ſchuinte tegen over eene kleine Rivier; op drie mijlen ten noorden zag men eenen zeer merkwaardigen berg; zijn begin was reeds aan den oever der zee, en zijn kruin, van welken kant men dien ook beſchouwde, behield de regelmatigſte gedaante; hij was met boomen en groente tot aan den top bewasſen: ik gaf daar aan den naam van *Piek la Martiniere*, om dat hij een ruim veld tot kruidkundige waarnemingen opleverde, waar van de Geleerde van dien naam zijne hoofdſtudie maakte.

Dewijl ik, in het voorbij zeilen van de kust van het Eiland, van de Baaij *d'Eſtaing* af geene wooningen beſpeurd hadde, wilde ik mijne twijfeling op dit ſtuk wegnemen; ik liet vier booten van de beide Fregatten, onder bevel van den Scheeps-capitain DE CLONARD, uitrusten, en ik gaf hem last om de kreek, waar in de bovengemelde kleine Rivier zig ontlastte, te gaan on-

onderzoeken. Hij kwam des avonds ten agt uuren wederom, en bragt tot mijne groote verwondering, alle zijne booten vol zalmen mede, ſchoon het volk noch lijnen, noch netten hadde medegenomen. Deeze Officier berigtte mij, dat hij aan den mond van eene beek, niet breeder dan vier toiſen, en niet dieper dan één voet, geland was, en dat hij dezelve zoodanig vol met zalmen gevonden had, dat het bed geheel daar mede bedekt was, en dat onze matroozen met ſtokken 'er twaalf honderd in één uur gedood hadden. Voor 't overige had hij niet meer, dan twee of drie verlaten wooningen aangetroffen, welken hij veronderſtelde, dat door *Mantchoux Tartaren*, die, volgens hunne gewoonte tot het drijven van koophandel in het zuidelijk gedeelte van dit Eiland, van het vaste Land gekomen waren, zouden zijn opgeſlagen. De groeizaamheid der planten was nog ſterker, dan in de Baaijen, waar wij aan Land gegaan waren; de boomen waaren grooter en dikker; de ſellerij en de waterkers groeiden in overvloed aan de oevers deezer Rivier; zedert ons vertrek van *Manilla* troffen wij de laatstgemelde plant voor

1787. julij. *Ongemeene zalmvangst.*

de

1787. Julij. de eerſte keer aan. Ook had men verſcheiden zakken met genever-beziën kunnen vullen; maar wij gaven den voorrang aan kruiden en visſchen. Onze Kruidkundigen maakten eene groote verzameling van vrij zeldzaame planten; en onze kenners van ſteenen bragten veele krijstallen, ſpath, en andere merkwaardige geſteenten met zig: maar bergſteenen, en vuurſteenen troffen zij niet aan, kortom niets, het welk eenig blijk van metaal-mijnen aanduidde. De denne- en wilge-boomen waren 'er in veel grooter getal, dan eijken-, ahorn-, berken-, en mispel-boomen; en indien andere reizigers een maand na ons aan de oevers van deeze Rivier gekomen zijn, zullen zij aldaar veele aalbeziën, aardbeziën, en ſtamboosen, die nu nog ſtonden te bloeijen, gevonden hebben.

Terwijl het volk van onze booten te land deeze rijke vangst deed, vongen wij aan boord veele kabeljaauwen; en dit verblijf van eenige uuren verſchafte ons voor eene geheele week aan verſchen voorraad. Ik noemde deeze Rivier de *Zalmbeek*, en ging met het aanbreken van den dag onder zeil. Ik bleef dit Eiland zeer van nabij volgen, ſteeds

ſteeds in de hoop zijnde, het noordelijk einde daar van eenmaal te zullen aantreffen. Den 23ⁿ, namen wij 50 graden, 54 minuten noorder breedte waar, en onze lengte was zedert de Baaij *de Langle* bijna niets veranderd. Wij ontdekten op deeze breedte een zeer goeden zee-boezem, de eenige, zedert dat wij dit Eiland langs zeilden, die aan de Scheepen eene veilige ſchuilplaats tegen de winden van het Kanaal opleverde. Aan den oever vertoonden zig hier en daar eenige wooningen, als mede eene holle weg, die het overgebleven bed van eene vrij aanzienlijke Rivier ſcheen te zijn: ik oordeelde niet geraden, om deeze Baaij, waar aan ik den naam van Baaij *de la Jonquiere* gaf, meer van nabij te gaan onderzoeken, ik ben ze alleen in de breedte overgeſtoken. Op een mijl in de breedte, teekende het peillood vijf en dertig vademen ſlijkgrond: maar ik had zoo weinig tijd, en het helder weder, het welk wij thans genoten, was zoo zeldzaam en zoo kostbaar voor ons, dat ik het zelve meende te moeten waarnemen, om meer noordwaards te komen. Zedert dat wij 50 graden noorder breedte bereikt hadden, was ik

1787. Julij.

1787. julij. ik geheel en al tot mijn eerſte gevoelen te rug gekomen; 'er viel bij mij niet meer te twijfelen, of het Eiland, het welk wij zedert de 47 graden langs zeilden, en dat volgens het berigt der Inboorlingen zig veel meer zuidwaards moest uitſtrekken, was het Eiland *Segaliën*, welks noordelijke uithoek door de *Ruſſen* op 54 graden bepaald is, en in eene noordelijke en zuidelijke rigting, één der langſte Eilanden van den aardbodem uitmaakt: mitsdien zoude de zoogenaamde *Straat van Teſſoy* niets anders zijn, dan die geene, welke het Eiland *Segaliën*, bijna op de 52 graden van *Tartarije* afſcheidt. Ik was te ver gevorderd, om die ſtraat of zee-engte niet te onderzoeken, en te weten, of zij bevaarbaar is. Ik begon te vreezen, dat zij dit niet was, om dat, hoe meer wij noordwaards naderden, de diepte ongemeen ſchielijk verminderde, en dat het Eiland *Segaliën* uit niet veel meer dan uit zandbanken beſtond, waar over de zee nu en dan heenſtroomde. In de daad werden wij bij vervolg zeker geſteld, dat de grond van dit Kanaal eene oploopende ſchuinte van het noorden naar het zuiden uitmaakte, ten

Belemmering aan de Schepen, om verder te kunnen voortkomen.

naas-

naasten bij als eene Rivier, waar van het water vermindert, hoe meer men de plaats nadert, waar zij haaren oorſprong neemt. De grond verhief zig ſchielijk drie vademen op een mijl, en ik berekende dat wij op die manier ter naauwer nood zes mijlen overig hadden, eene trapsgewijze afneming veronderſtellende om den grond van den zeeboezem weder te bekomen; maar alles beſtond, zoo als men zien zal, in eene plaat of bank, die thands nog met een weinig water overdekt was, en geheel en al den doortocht door de ſtraat affnijdt. Wanneer die bank droog geraakt, en zig boven de oppervlakte der zee verheft, zal zij het Eiland met het vaste Land van *Tartarije* te zamen vereenigen. 1787. Julij.

De zuidelijke winden, die in dit Kanaal geweldig waaijen, en 'er ruim zoo onveranderd heerſchen, als de paſſaatwinden tuſſchen de keerkringen, deeden ons eenige ſchade en wederwaardigheden ondervinden. Wij bragten egter twee booten in zee om te pijlen. De eene ſtond onder bevel van BOUTIN, en de andere van VAUJUAS. De eerſte kwam ſchielijk te rug; de tweede, die zig verder op noordwaards begeven had, om het verſt afgelegen punt te

1787. Julij. bereiken, het welk de geſteldheid der zee toeliet te peilen, bleef langer weg. Reeds des avonds ten zeven uuren vertrokken zijnde, kwam dezelve niet voor middernacht wederom: de zee ſtond vrij onſtuimig; en daar ik mij herinnerde het onheil, het welk ons in de Baaij *des François* was overgekomen, begon ik de zorgelijkſte ongerustheid te gevoelen. De te rug komst deezer boot ſcheen mij eene vergoeding te zullen zijn van de zeer ſlegte geſteldheid, waar in onze ſchepen zig bevonden; want, met het aanbreken van den dag, werden wij genoodzaakt toebereidzelen te maken, om onder zeil te gaan. De zee ſtond zoo hol, dat wij vier uuren bezig waren met ons anker te ligten: de kabelaaring, de ſchildknoop braken aan ſtukken: de ſpil brak insgelijks: door dit onheil werden drie ſcheepsgezellen zwaar gekwetst; wij werden genoodzaakt, hoe fel de wind ook was, om alle zeilen, die de masten maar eenigzints veelen konden, bij te zetten. Bij geluk waren eenige kleine wendingen van het zuiden naar het zuid-zuid-westen gunſtig voor ons, en wij kwamen in vier en twintig uuren vijf mijlen ver in zee.

Onheilen aan boord van de Bousfole.

Des

Des avonds van den 28ⁿ, toen de nevel was opgeklaard, bevonden wij ons op de kust van *Tartarije*, bij den mond van eene Baaij, die zeer diep ſcheen te zijn, en eene veilige en gemakkelijke ankerplaats op te leveren. Wij hadden volſtrekt gebrek aan hout, en onze voorraad van water was merkelijk verminderd, ik beſloot aldaar een wijl te verblijven, en ik gaf aan de *Aſtrolade* ſein om aldaar te peilen. Wij ankerden aan den noordhoek van die Baaij, des avonds ten vijf uuren, met elf vademen water, ſlijkgrond. DE LANGLE vervolgens zijne boot hebbende laten uitzetten, peilde hij zelf deeze rheede, en berigtte mij, dat zij de best mogelijke ſchuilplaats opleverde agter vier Eilanden, die haar voor de zeewinden beveiligde. Hij was in een gehucht der *Tartaren* geweest, en aldaar zeer vriendelijk ontfangen. Hij had eene plaats ontdekt, alwaar het klaarſte water als eene waterval in onze ſloepen vallen konde; en deeze Eilanden, van welken onze ankerplaats ſlechts de lengte van drie kabeltouwen was afgelegen, waren met veel hout bewaſſen. Op dit berigt van DE LANGLE gaf ik bevel om alles gereed te ma-

1787. Julij. *Aankomst in de Baaij* de Caſtries.

1787. Julij. ken, ten einde met het aanbreken van den dag in de Baaij in te loopen; en wij ankerden aldaar des morgens ten agt uuren met zes vademen water, slijkgrond. Deeze Baaij werd genaamd de Baaij *de Castries*.

De blijkbaare onmogelijkheid, om in 't noorden van het Eiland *Segaliën* te kunnen landen, moest ons op eene nieuwe regeling van onze nog te doene verrigtingen bedacht doen zijn. De Baaij *de Castries*, in welke wij zoo even ten anker gekomen waren, is gelegen in het diepst van eene Golf, twee honderd mijlen van de Straat van *Sangaar*, de eenige doortocht, welke ons met zekerheid uit de *Japansche* zeëen bragt. Men moest, eer het schoone jaargetijde ten einde liep, deezen overtocht trachten te doen, die zoo gevaarlijk was in het midden der nevelen, in een naauw Kanaal, waar het laveeren uittermaten moeielijk was. Wij zouden den noord-oosten wind hebben kunnen afwagten; doch daar zulks tot de maand November konde vertraagen, liet ik dit laatste denkbeeld naauwlijks een oogenblik in mijnen geest vertoeven; integendeel keurde ik het noodig, onze werkzaamheid te verdubbelen, om in den kortst mogelijken

ken tijd onze noodwendigheden van hout en water in te neemen, en ik gaf te verſtaan, dat ons verblijf aldaar niet langer dan vijf dagen zou wezen. De eerſte en alleraangelegenſte verrigting was, onze zee-uurwerken na te gaan; en onze zeilen waren naauwlijks geborgen, of onze Starrekundigen hadden reeds hunne werktuigen geplaatst op een Eiland, op een kleinen afſtand van onze Schepen gelegen; zij gaven 'er den naam aan van *Iſle de l'Obſervatoire*. Dit Eiland diende ook aan onze timmerlieden om timmerhout te hakken, het welk zij zeer noodig hadden. Een met graden afgeteekende ſtok werd in het water, aan den voet van het *Obſervatorium*, geplaatst, om de hoogte van den vloed te weten. De Starrekundige werkzaamheden volgden elkander onafgebroken op; maar de domheid of achteloosheid van één onzer timmerlieden verijdelde bijkans alle onze hoop in het doen der waarnemingen: hij hieuw een boom om, digt bij onze Aſtronomiſche tent, die in den val het glas van den quadrant brak, den ſlinger van vergelijking van zijn ſtel bragt, en daar door den arbeid van den voorgaanden dag bijkans verijdel-

1787. Julij.

1787. Julij. de. De Starrekundigen, door dit voorva. gedrongen hunne waarnemingen tot het voldoen hunner nieuwsgierigheid in andere opzigten te bepaalen, vergezelden ons de twee laatſte dagen op alle onze tochten.

Onder alle de Baaijen, door ons op de kust van *Tartarije* bezogt, was de Baaij *de Castries* de eenige, welke dien naam verdiende; dezelve verſchaft eene verblijfplaats bij ſlecht weder, en het zou zeer mogelijk wezen, den winter aldaar door te brengen; doch het is, bij laag water, zeer moeielijk daar te landen, zelfs met een boot. Daarenboven zijn 'er groote beddingen van zee-wier (*), en onder dezelven ſlechts twee of drie voeten water; dit zeewier boodt eenen onoverwinlijken wederſtand aan alle de pogingen der bootsgezellen.

Zeeplanten aldaar waſſende. Geen zee is 'er, die grooter overvloed heeft van verſcheiden zoorten van zeeplanten

(*) Deeze zeeplanten, of *Fuci*, zijn even dezelfde, als die men te *Marſeille* gebruikt, om vaten met olie, of overgehaalde ſterke dranken in te pakken: het is de *Fucus veſiculoſus*, in 't *Fransch* genaamd *goemon*, *goesmon*, of *gouesmon*.

ten of *Fuci*, en onze ſchoonſte grasvelden zijn niet groener, of beter met planten uit het groeiend rijk bewasſen. Eene vrij groote bogt, aan de zijde waar het *Tartaarſche* Dorp lag, en die wij in 't eerst veronderſtelden diep genoeg te wezen, om onze Schepen in te leggen, dewijl het hoog water was, toen wij in de Baaij ten anker kwamen, vertoonde zig twee uuren laater, als een uitgeſtrekt veld van zeeplanten. Wij zagen daar de Zalmen ſpringen, zoo als zij uit een Riviertje kwamen, 't welk het water onder dit zee-wier ontlast; wij vongen 'er meer dan twee duizend op één dag. 1787. Julij.

De inwoonders, aan wien deeze visch het zekerst en overvloedigst middel van beſtaan verſchaft, waren, zonder des eenig ongenoegen te betoonen, getuigen van onze voorſpoedige vischvangst; ongetwijfeld, om dat zij verzekerd waren, dat de veelheid van visch onuitputtelijk groot is. 's Daags na onze aankomst in de Baaij landden wij bij het Dorp: de geſchenken, door DE LANGLE, die 'er eerst landde, gedaan, bezorgden ons aldaar vrienden.

In geen gedeelte der wereld treft men een beter ſlag van menſchen aan. De Op- *Buitengemeene vriendelijkheid.*

1787. Julij.

perſte, of oudſte, kwam om ons op den oever te ontfangen, vergezeld van eenige andere Inwoonderen. Ons groetende wierp hij zig voorover op den grond neder, naar de wijze der *Chineezen*, en bragt ons vervolgens in zijne hut, waar zig zijne vrouw, ſchoondogters, kinderen en kindskinderen bevonden. Hij deed eene zindelijke mat uitſpreiden, waar op hij ons verzogt neder te gaan zitten. Een klein graan, het welk wij niet kenden, werd met Zalm op het vuur gezet, om het ons ter ſpijze aan te bieden. Dit graan houden zij voor de lekkerſte ſpijs, en zij gaven ons te verſtaan, dat zij het uit 't Land der *Mantchoux* kregen: zij gaven dien naam bepaaldelijk aan een Volk, zeven of agt dagreizens van daar gelegen, aan den oorſprong van de Rivier *Segaliën*, en het welk onmiddelijk gemeenſchap heeft met de *Chineezen*. Door teekenen gaven zij ons te verſtaan, dat zij behoorden tot de Natie der *Orotchys*, en ons wijzende op de vier vreemde praauwen, welken wij dien dag in de Baaij hadden zien aankomen, noemden zij die ſcheepslieden *Bitchys:* zij gaven ons te kennen, dat deeze laatstgemelden verder zuidwaards woonden;

lijkheid der Inwoonderen.

Vreemdelingen, behoorende tot de Natie der Bitchys.

den; maar misschien op een korter afstand, dan zeven of agt mijlen: want deeze Volken veranderen even als die van *Canada*, naam en taal bij elk groot Dorp. Die vreemdelingen, van welken ik nog nader zal moeten spreken, hadden op het strand een vuur ontstoken, digt bij het Gehucht der *Orotchys*, waar zij hun visch en graan kookten in een ijzeren ketel, hangende aan een ijzeren haak, vastgemaakt aan een mik uit drie staaken bestaande. Zij waren van de Rivier *Segaliën* gekomen, en bragten graan en nankins-stoffen naar hun Land te rug; naar alle waarschijnlijkheid hadden zij die in ruiling ontfangen voor traan, gedroogden visch, en misschien voor eenige harten- en beerenvellen, die, met de eekhoorntjes, de eenige viervoetige dieren zijn, van welken wij eenig blijk zagen. 1787. Julij.

Het Gehucht der *Orotchijs* bestond uit vier hutten, op eene hegte wijze gebouwd uit denneboomstammen ter volle lengte, aan de hoeken net afgerond; een raam, redelijk goed gewerkt, onderschraagde het dak van boombast. Een houten bank, even als in de hutten van het Eiland *Segaliën*, liep bijkans het geheele gebouw *Gehuchten hutten, enz der* Orotchys.

1787. Julij. om; de vuurhaard was, op dezelfde wijze, in het midden geplaatst, onder eene opening, groot genoeg tot het doorlaten van den rook. Wij hadden reden om te denken, dat deeze vier wooningen aan vier onderſcheidene huisgezinnen behoorden, die te zamen in de grootſte vertrouwlijkheid leefden. Eene van deeze huisgezinnen zagen wij vertrekken op eene reize van eenige uitgeſtrektheid; want geduurende de vijf dagen van ons verblijf in deeze Baaij zijn zij niet weder verſcheenen. De eigenaars zetten, bij hun heengaan, eenige planken voor den ingang van hunne hut, om de honden het inkomen te beletten; voorts lieten zij er alle hunne bezittingen in blijven. Welhaast waren wij zoo volkomen overtuigd van de onſchendbaare getrouwheid deezes Volks, van hun ſchroomvallig ontzien van het recht des eigendoms, dat wij onze zakken met ſtoffen, koraalen en ijzeren gereedſchappen, met één woord alle artijkelen, die wij ten handel medebragten, in 't midden hunner hutten lieten, onder geene andere oppaſſing, dan het vertrouwen, het welk wij op hunne eerlijkheid ſtelden: geen het minſte blijk hebben wij

wij beſpeurd van eenig misbruik van ons vertrouwen; en, bij ons vertrek uit deeze Baaij, hielden wij ons verzekerd, dat de bewoonders zelfs geen vermoeden hadden, dat de misdaad van dieverij beſtond. 1787. Julij.

Elke hut was omringd met eene zalmdroogerij; deeze rustte op ſtaken, bloorgeſteld aan de hette der zon; op dezelve worden de visſchen gelegd, na drie of vier dagen over het vuur gerookt te zijn. De Vrouwen, met dit werk belast, dragen zorge, om, zoo ras de visſchen met rook doortrokken zijn, dezelven in de open lucht te brengen, waar zij de hardheid van hout verkrijgen.

De Bewoonders vischten met ons in dezelfde Rivier, met lijnen of elgers; en wij zagen, dat zij, met eene walgelijke greetigheid, den kop, de kieuwen, en kleine graaten, en zomtijds het vel van den Zalm inſlingerden, dit vel wisten zij 'er met eene zonderlinge handigheid aftehaalen; zij ſlobberden; het lillige gedeelte, gelijk wij oesters eeten. Het grootſte gedeelte van den visch, uitgenomen wanneer de visſcherij zeer overvloedig geweest was, koomt dus afgehaald t' huis; bij zulk eene overvloe-

1787. Julij. vloedige vangst eeten de Vrouwen de gemelde deelen van den visch met dezelfde gretigheid. Zij ſchijnen, dit voor een zeer lekker beetje te houden. Het was aan de Baaij *de Castrie*, dat wij het gebruik leerden kennen van den looden of beenen ring, welken dit volk, even als dat van *Segaliën* Eiland, om den duim draagt. Deeze dient hun ter beſchutting in het ſnijden en villen van den Zalm, met een zeer ſcherp mes, 't welk zij allen aan den gordel dragen.

Hun Gehucht was op een hoek laag moerasſig land gebouwd, aan de noordewinden bloot geſteld, en ons in den winter onbewoonbaar toeſchijnende; maar aan de overzijde ſtond op een hooger grond, en naar het zuiden open liggende, aan den ingang van een bosch, een ander Gehucht van agt hutten, grooter en beter gebouwd, dan de evengemelde. Een weinig hooger op eenen kleinen afſtand, bezogten wij drie onderaardſche wooningen, volkomen gelijk aan die der *Kamtſchatdaalers*, in het *IV. Deel* van de laatſte Reize van COOK beſchreven. Deeze waren ruim genoeg, om de Bewoonders der agt hutten geduurende de ſtreng-

ſtrengheid van den winter, te herbergen. Eindelijk vond men aan één der zijden van dit Gehucht verſcheiden Begraafplaatſen, grooter en beter gebouwd, dan de huizen: elk deezer bevatte drie, vier of vijf lijkberries, net gemaakt, vercierd met *Chineeſche* ſtoffen, waar van eenige ſtukken geborduurd waren. Bogen, pijlen, netten, kortom de kostbaarſte huiscieradiën van dit Volk, hingen aan het binnenſte gedeelte deezer Begraafplaatſen; een houten deur ſloot den ingang af, en werd door een bout, aan wederzijden vast gemaakt, geſloten gehouden.

1787. Julij. *Begraafplaatſen.*

Hunne huizen waren, even als deeze begraafplaatſen, met goederen voorzien: zij ſchijnen niets van dat alles weg te nemen; kleederen, huiden, ſneeuwſchoenen, bogen, pijlen, pieken, alles was gebleven in het verlaten Gehucht, waar zij zig alleen geduurende den winter onthouden. In den zomer woonen zij op de andere zijde van de Baaij, waar zij zig toen bevonden. Zij zagen ons in hunne winterwooningen gaan, en dat wij hunne begraafplaatſen bezogten, zonder dat zij ons immer vergezelden, of eenige vrees betoonden, dat wij iets van hun-

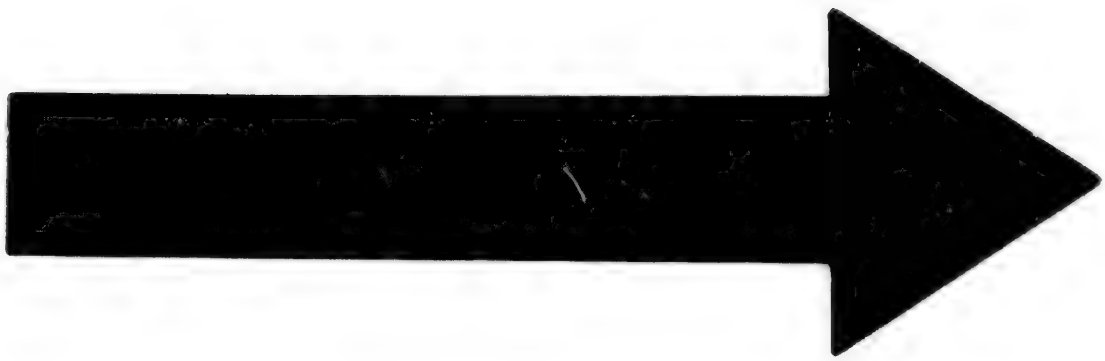

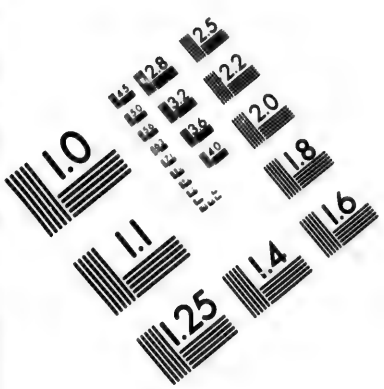
1.0
1.1
1.25
1.4
1.6
1.8
2.0
2.2
2.5
2.8
3.2
3.6
4.0
4.5
5.0
5.6
6.3
7.1
8.0
9.0
10.0
11.2
12.5
14.0
16.0
18.0
20.0
22.0
25.0
28.0
32.0
36.0
40.0
45.0
50.0
56.0
63.0
71.0
80.0
90.0
100.0
112.0
125.0
140.0
160.0
180.0
200.0
224.0
250.0
280.0
320.0
360.0
400.0
450.0
500.0
560.0
630.0
710.0
800.0
900.0
1000.0
1120.0
1250.0
1400.0
1600.0
1800.0
2000.0
2240.0
2500.0
2800.0
3200.0
3600.0
4000.0
4500.0
5000.0
5600.0
6300.0
7100.0
8000.0
9000.0
10000.0
11200.0
12500.0
14000.0
16000.0
18000.0
20000.0
22400.0
25000.0
28000.0
32000.0
36000.0
40000.0
45000.0
50000.0
56000.0
63000.0
71000.0
80000.0
90000.0
100000.0
112000.0
125000.0
140000.0
160000.0
180000.0
200000.0
224000.0
250000.0
280000.0
320000.0
360000.0
400000.0
450000.0
500000.0
560000.0
630000.0
710000.0
800000.0
900000.0
1000000.0
1120000.0
1250000.0
1400000.0
1600000.0
1800000.0
2000000.0
2240000.0
2500000.0
2800000.0
3200000.0
3600000.0
4000000.0
4500000.0
5000000.0
5600000.0
6300000.0
7100000.0
8000000.0
9000000.0
10000000.0
11200000.0
12500000.0
14000000.0
16000000.0
18000000.0
20000000.0
22400000.0
25000000.0
28000000.0
32000000.0
36000000.0
40000000.0
45000000.0
50000000.0
56000000.0
63000000.0
71000000.0
80000000.0
90000000.0
100000000.0
112000000.0
125000000.0
140000000.0
160000000.0
180000000.0
200000000.0
224000000.0
250000000.0
280000000.0
320000000.0
360000000.0
400000000.0
450000000.0
500000000.0
560000000.0
630000000.0
710000000.0
800000000.0
900000000.0
1000000000.0
1120000000.0
1250000000.0
1400000000.0
1600000000.0
1800000000.0
2000000000.0
2240000000.0
2500000000.0
2800000000.0
3200000000.0
3600000000.0
4000000000.0
4500000000.0
5000000000.0
5600000000.0
6300000000.0
7100000000.0
8000000000.0
9000000000.0
10000000000.0
11200000000.0
12500000000.0
14000000000.0
16000000000.0
18000000000.0
20000000000.0
22400000000.0
25000000000.0
28000000000.0
32000000000.0
36000000000.0
40000000000.0
45000000000.0
50000000000.0
56000000000.0
63000000000.0
71000000000.0
80000000000.0
90000000000.0
100000000000.0
112000000000.0
125000000000.0
140000000000.0
160000000000.0
180000000000.0
200000000000.0
224000000000.0
250000000000.0
280000000000.0
320000000000.0
360000000000.0
400000000000.0
450000000000.0
500000000000.0
560000000000.0
630000000000.0
710000000000.0
800000000000.0
900000000000.0
1000000000000.0
1120000000000.0
1250000000000.0
1400000000000.0
1600000000000.0
1800000000000.0
2000000000000.0
2240000000000.0
2500000000000.0
2800000000000.0
3200000000000.0
3600000000000.0
4000000000000.0
4500000000000.0
5000000000000.0
5600000000000.0
6300000000000.0
7100000000000.0
8000000000000.0
9000000000000.0
10000000000000.0
11200000000000.0
12500000000000.0
14000000000000.0
16000000000000.0
18000000000000.0
20000000000000.0
22400000000000.0
25000000000000.0
28000000000000.0
32000000000000.0
36000000000000.0
40000000000000.0
45000000000000.0
50000000000000.0
56000000000000.0
63000000000000.0
71000000000000.0
80000000000000.0
90000000000000.0
100000000000000.0
112000000000000.0
125000000000000.0
140000000000000.0
160000000000000.0
180000000000000.0
200000000000000.0
224000000000000.0
250000000000000.0
280000000000000.0
320000000000000.0
360000000000000.0
400000000000000.0
450000000000000.0
500000000000000.0
560000000000000.0
630000000000000.0
710000000000000.0
800000000000000.0
900000000000000.0
1000000000000000.0
1120000000000000.0
1250000000000000.0
1400000000000000.0
1600000000000000.0
1800000000000000.0
2000000000000000.0
2240000000000000.0
2500000000000000.0
2800000000000000.0
3200000000000000.0
3600000000000000.0
4000000000000000.0
4500000000000000.0
5000000000000000.0
5600000000000000.0
6300000000000000.0
7100000000000000.0
8000000000000000.0
9000000000000000.0
10000000000000000.0
11200000000000000.0
12500000000000000.0
14000000000000000.0
16000000000000000.0
18000000000000000.0
20000000000000000.0
22400000000000000.0
25000000000000000.0
28000000000000000.0
32000000000000000.0
36000000000000000.0
40000000000000000.0
45000000000000000.0
50000000000000000.0
56000000000000000.0
63000000000000000.0
71000000000000000.0
80000000000000000.0
90000000000000000.0
100000000000000000.0
112000000000000000.0
125000000000000000.0
140000000000000000.0
160000000000000000.0
180000000000000000.0
200000000000000000.0
224000000000000000.0
250000000000000000.0
280000000000000000.0
320000000000000000.0
360000000000000000.0
400000000000000000.0
450000000000000000.0
500000000000000000.0
560000000000000000.0
630000000000000000.0
710000000000000000.0
800000000000000000.0
900000000000000000.0
1000000000000000000.0
1120000000000000000.0
1250000000000000000.0
1400000000000000000.0
1600000000000000000.0
1800000000000000000.0
2000000000000000000.0
2240000000000000000.0
2500000000000000000.0
2800000000000000000.0
3200000000000000000.0
3600000000000000000.0
4000000000000000000.0
4500000000000000000.0
5000000000000000000.0
5600000000000000000.0
6300000000000000000.0
7100000000000000000.0
8000000000000000000.0
9000000000000000000.0
10000000000000000000.0
11200000000000000000.0
12500000000000000000.0
14000000000000000000.0
16000000000000000000.0
18000000000000000000.0
20000000000000000000.0
22400000000000000000.0
25000000000000000000.0
28000000000000000000.0
32000000000000000000.0
36000000000000000000.0
40000000000000000000.0
45000000000000000000.0
50000000000000000000.0
56000000000000000000.0
63000000000000000000.0
71000000000000000000.0
80000000000000000000.0
90000000000000000000.0
100000000000000000000.0
112000000000000000000.0
125000000000000000000.0
140000000000000000000.0
160000000000000000000.0
180000000000000000000.0
200000000000000000000.0
224000000000000000000.0
250000000000000000000.0
280000000000000000000.0
320000000000000000000.0
360000000000000000000.0
400000000000000000000.0
450000000000000000000.0
500000000000000000000.0
560000000000000000000.0
630000000000000000000.0
710000000000000000000.0
800000000000000000000.0
900000000000000000000.0
1000000000000000000000.0
1120000000000000000000.0
1250000000000000000000.0
1400000000000000000000.0
1600000000000000000000.0
1800000000000000000000.0
2000000000000000000000.0
2240000000000000000000.0
2500000000000000000000.0
2800000000000000000000.0
3200000000000000000000.0
3600000000000000000000.0
4000000000000000000000.0
4500000000000000000000.0
5000000000000000000000.0
5600000000000000000000.0
6300000000000000000000.0
7100000000000000000000.0
8000000000000000000000.0
9000000000000000000000.0
10000000000000000000000.0
11200000000000000000000.0
12500000000000000000000.0
14000000000000000000000.0
16000000000000000000000.0
18000000000000000000000.0
20000000000000000000000.0
22400000000000000000000.0
25000000000000000000000.0
28000000000000000000000.0
32000000000000000000000.0
36000000000000000000000.0
40000000000000000000000.0
45000000000000000000000.0
50000000000000000000000.0
56000000000000000000000.0
63000000000000000000000.0
71000000000000000000000.0
80000000000000000000000.0
90000000000000000000000.0
100000000000000000000000.0
112000000000000000000000.0
125000000000000000000000.0
140000000000000000000000.0
160000000000000000000000.0
180000000000000000000000.0
200000000000000000000000.0
224000000000000000000000.0
250000000000000000000000.0
280000000000000000000000.0
320000000000000000000000.0
360000000000000000000000.0
400000000000000000000000.0
450000000000000000000000.0
500000000000000000000000.0
560000000000000000000000.0
630000000000000000000000.0
710000000000000000000000.0
800000000000000000000000.0
900000000000000000000000.0
1000000000000000000000000.0
1120000000000000000000000.0
1250000000000000000000000.0
1400000000000000000000000.0
1600000000000000000000000.0
1800000000000000000000000.0
2000000000000000000000000.0
2240000000000000000000000.0
2500000000000000000000000.0
2800000000000000000000000.0
3200000000000000000000000.0
3600000000000000000000000.0
4000000000000000000000000.0
4500000000000000000000000.0
5000000000000000000000000.0
5600000000000000000000000.0
6300000000000000000000000.0
7100000000000000000000000.0
8000000000000000000000000.0
9000000000000000000000000.0
10000000000000000000000000.0
11200000000000000000000000.0
12500000000000000000000000.0
14000000000000000000000000.0
16000000000000000000000000.0
18000000000000000000000000.0
20000000000000000000000000.0
22400000000000000000000000.0
25000000000000000000000000.0
28000000000000000000000000.0
32000000000000000000000000.0
36000000000000000000000000.0
40000000000000000000000000.0
45000000000000000000000000.0
50000000000000000000000000.0
56000000000000000000000000.0
63000000000000000000000000.0
71000000000000000000000000.0
80000000000000000000000000.0
90000000000000000000000000.0
100000000000000000000000000.0
112000000000000000000000000.0
125000000000000000000000000.0
140000000000000000000000000.0
160000000000000000000000000.0
180000000000000000000000000.0
200000000000000000000000000.0
224000000000000000000000000.0
250000000000000000000000000.0
280000000000000000000000000.0
320000000000000000000000000.0
360000000000000000000000000.0
400000000000000000000000000.0
450000000000000000000000000.0
500000000000000000000000000.0
560000000000000000000000000.0
630000000000000000000000000.0
710000000000000000000000000.0
800000000000000000000000000.0
900000000000000000000000000.0
1000000000000000000000000000.0
1120000000000000000000000000.0
1250000000000000000000000000.0
1400000000000000000000000000.0
1600000000000000000000000000.0
1800000000000000000000000000.0
2000000000000000000000000000.0
2240000000000000000000000000.0
2500000000000000000000000000.0
2800000000000000000000000000.0
3200000000000000000000000000.0
3600000000000000000000000000.0
4000000000000000000000000000.0
4500000000000000000000000000.0
5000000000000000000000000000.0
5600000000000000000000000000.0
6300000000000000000000000000.0
7100000000000000000000000000.0
8000000000000000000000000000.0
9000000000000000000000000000.0
10000000000000000000000000000.0
11200000000000000000000000000.0
12500000000000000000000000000.0
14000000000000000000000000000.0
16000000000000000000000000000.0
18000000000000000000000000000.0
20000000000000000000000000000.0
22400000000000000000000000000.0
25000000000000000000000000000.0
28000000000000000000000000000.0
32000000000000000000000000000.0
36000000000000000000000000000.0
40000000000000000000000000000.0
45000000000000000000000000000.0
50000000000000000000000000000.0
56000000000000000000000000000.0
63000000000000000000000000000.0
71000000000000000000000000000.0
80000000000000000000000000000.0
90000000000000000000000000000.0
100000000000000000000000000000.0
112000000000000000000000000000.0
125000000000000000000000000000.0
140000000000000000000000000000.0
160000000000000000000000000000.0
180000000000000000000000000000.0
200000000000000000000000000000.0
224000000000000000000000000000.0
250000000000000000000000000000.0
280000000000000000000000000000.0
320000000000000000000000000000.0
360000000000000000000000000000.0
400000000000000000000000000000.0
450000000000000000000000000000.0
500000000000000000000000000000.0
560000000000000000000000000000.0
630000000000000000000000000000.0
710000000000000000000000000000.0
800000000000000000000000000000.0
900000000000000000000000000000.0
1000000000000000000000000000000.0
1120000000000000000000000000000.0
1250000000000000000000000000000.0
1400000000000000000000000000000.0
1600000000000000000000000000000.0
1800000000000000000000000000000.0
2000000000000000000000000000000.0
2240000000000000000000000000000.0
2500000000000000000000000000000.0
2800000000000000000000000000000.0
3200000000000000000000000000000.0
3600000000000000000000000000000.0
4000000000000000000000000000000.0
4500000000000000000000000000000.0
5000000000000000000000000000000.0
5600000000000000000000000000000.0
6300000000000000000000000000000.0
7100000000000000000000000000000.0
8000000000000000000000000000000.0
9000000000000000000000000000000.0
10000000000000000000000000000000.0
11200000000000000000000000000000.0
12500000000000000000000000000000.0
14000000000000000000000000000000.0
16000000000000000000000000000000.0
18000000000000000000000000000000.0
20000000000000000000000000000000.0
22400000000000000000000000000000.0
25000000000000000000000000000000.0
28000000000000000000000000000000.0
32000000000000000000000000000000.0
36000000000000000000000000000000.0
40000000000000000000000000000000.0
45000000000000000000000000000000.0
50000000000000000000000000000000.0
56000000000000000000000000000000.0
63000000000000000000000000000000.0
71000000000000000000000000000000.0
80000000000000000000000000000000.0
90000000000000000000000000000000.0
100000000000000000000000000000000.0
112000000000000000000000000000000.0
125000000000000000000000000000000.0
140000000000000000000000000000000.0
160000000000000000000000000000000.0
180000000000000000000000000000000.0
200000000000000000000000000000000.0
224000000000000000000000000000000.0
250000000000000000000000000000000.0
280000000000000000000000000000000.0
320000000000000000000000000000000.0
360000000000000000000000000000000.0
400000000000000000000000000000000.0
450000000000000000000000000000000.0
500000000000000000000000000000000.0
560000000000000000000000000000000.0
630000000000000000000000000000000.0
710000000000000000000000000000000.0
800000000000000000000000000000000.0
900000000000000000000000000000000.0
1000000000000000000000000000000000.0
1120000000000000000000000000000000.0
1250000000000000000000000000000000.0
1400000000000000000000000000000000.0
1600000000000000000000000000000000.0
1800000000000000000000000000000000.0
2000000000000000000000000000000000.0
2240000000000000000000000000000000.0
2500000000000000000000000000000000.0
2800000000000000000000000000000000.0
3200000000000000000000000000000000.0
3600000000000000000000000000000000.0
4000000000000000000000000000000000.0
4500000000000000000000000000000000.0
5000000000000000000000000000000000.0
5600000000000000000000000000000000.0
6300000000000000000000000000000000.0
7100000000000000000000000000000000.0
8000000000000000000000000000000000.0
9000000000000000000000000000000000.0
10000000000000000000000000000000000.0
11200000000000000000000000000000000.0
12500000000000000000000000000000000.0
14000000000000000000000000000000000.0
16000000000000000000000000000000000.0
18000000000000000000000000000000000.0
20000000000000000000000000000000000.0
22400000000000000000000000000000000.0
25000000000000000000000000000000000.0
28000000000000000000000000000000000.0
32000000000000000000000000000000000.0
36000000000000000000000000000000000.0
40000000000000000000000000000000000.0
45000000000000000000000000000000000.0
50000000000000000000000000000000000.0
56000000000000000000000000000000000.0
63000000000000000000000000000000000.0
71000000000000000000000000000000000.0
80000000000000000000000000000000000.0
90000000000000000000000000000000000.0
100000000000000000000000000000000000.0
112000000000000000000000000000000000.0
125000000000000000000000000000000000.0
140000000000000000000000000000000000.0
160000000000000000000000000000000000.0
180000000000000000000000000000000000.0
200000000000000000000000000000000000.0
224000000000000000000000000000000000.0
250000000000000000000000000000000000.0
280000000000000000000000000000000000.0
320000000000000000000000000000000000.0
360000000000000000000000000000000000.0
400000000000000000000000000000000000.0
450000000000000000000000000000000000.0
500000000000000000000000000000000000.0
560000000000000000000000000000000000.0
630000000000000000000000000000000000.0
710000000000000000000000000000000000.0
800000000000000000000000000000000000.0
900000000000000000000000000000000000.0
1000000000000000000000000000000000000.0
1120000000000000000000000000000000000.0
1250000000000000000000000000000000000.0
1400000000000000000000000000000000000.0
1600000000000000000000000000000000000.0
1800000000000000000000000000000000000.0
2000000000000000000000000000000000000.0
2240000000000000000000000000000000000.0
2500000000000000000000000000000000000.0
2800000000000000000000000000000000000.0
3200000000000000000000000000000000000.0
3600000000000000000000000000000000000.0
4000000000000000000000000000000000000.0
4500000000000000000000000000000000000.0
5000000000000000000000000000000000000.0
5600000000000000000000000000000000000.0
6300000000000000000000000000000000000.0
7100000000000000000000000000000000000.0
8000000000000000000000000000000000000.0
9000000000000000000000000000000000000.0
10000000000000000000000000000000000000.0
11200000000000000000000000000000000000.0
12500000000000000000000000000000000000.0
14000000000000000000000000000000000000.0
16000000000000000000000000000000000000.0
18000000000000000000000000000000000000.0
20000000000000000000000000000000000000.0
22400000000000000000000000000000000000.0
25000000000000000000000000000000000000.0
28000000000000000000000000000000000000.0
32000000000000000000000000000000000000.0
36000000000000000000000000000000000000.0
40000000000000000000000000000000000000.0
45000000000000000000000000000000000000.0
50000000000000000000000000000000000000.0
56000000000000000000000000000000000000.0
63000000000000000000000000000000000000.0
71000000000000000000000000000000000000.0
80000000000000000000000000000000000000.0
90000000000000000000000000000000000000.0
100000000000000000000000000000000000000.0
112000000000000000000000000000000000000.0
125000000000000000000000000000000000000.0
140000000000000000000000000000000000000.0
160000000000000000000000000000000000000.0
180000000000000000000000000000000000000.0
200000000000000000000000000000000000000.0
224000000000000000000000000000000000000.0
250000000000000000000000000000000000000.0
280000000000000000000000000000000000000.0
320000000000000000000000000000000000000.0
360000000000000000000000000000000000000.0
400000000000000000000000000000000000000.0
450000000000000000000000000000000000000.0
500000000000000000000000000000000000000.0
560000000000000000000000000000000000000.0
630000000000000000000000000000000000000.0
710000000000000000000000000000000000000.0
800000000000000000000000000000000000000.0
900000000000000000000000000000000000000.0
1000000000000000000000000000000000000000.0
1120000000000000000000000000000000000000.0
1250000000000000000000000000000000000000.0
1400000000000000000000000000000000000000.0
1600000000000000000000000000000000000000.0
1800000000000000000000000000000000000000.0
2000000000000000000000000000000000000000.0
2240000000000000000000000000000000000000.0
2500000000000000000000000000000000000000.0
2800000000000000000000000000000000000000.0
3200000000000000000000000000000000000000.0
3600000000000000000000000000000000000000.0
4000000000000000000000000000000000000000.0
4500000000000000000000000000000000000000.0
5000000000000000000000000000000000000000.0
5600000000000000000000000000000000000000.0
6300000000000000000000000000000000000000.0
7100000000000000000000000000000000000000.0
8000000000000000000000000000000000000000.0
9000000000000000000000000000000000000000.0
10000000000000000000000000000000000000000.0
11200000000000000000000000000000000000000.0
12500000000000000000000000000000000000000.0
14000000000000000000000000000000000000000.0
16000000000000000000000000000000000000000.0
18000000000000000000000000000000000000000.0
20000000000000000000000000000000000000000.0
22400000000000000000000000000000000000000.0
25000000000000000000000000000000000000000.0
28000000000000000000000000000000000000000.0
32000000000000000000000000000000000000000.0
36000000000000000000000000000000000000000.0
40000000000000000000000000000000000000000.0
45000000000000000000000000000000000000000.0
50000000000000000000000000000000000000000.0
56000000000000000000000000000000000000000.0
63000000000000000000000000000000000000000.0
71000000000000000000000000000000000000000.0
80000000000000000000000000000000000000000.0
90000000000000000000000000000000000000000.0
100000000000000000000000000000000000000000.0
112000000000000000000000000000000000000000.0
125000000000000000000000000000000000000000.0
140000000000000000000000000000000000000000.0
160000000000000000000000000000000000000000.0
180000000000000000000000000000000000000000.0
200000000000000000000000000000000000000000.0
224000000000000000000000000000000000000000.0
250000000000000000000000000000000000000000.0
280000000000000000000000000000000000000000.0
320000000000000000000000000000000000000000.0
360000000000000000000000000000000000000000.0
400000000000000000000000000000000000000000.0
450000000000000000000000000000000000000000.0
500000000000000000000000000000000000000000.0
560000000000000000000000000000000000000000.0
630000000000000000000000000000000000000000.0
710000000000000000000000000000000000000000.0
800000000000000000000000000000000000000000.0
900000000000000000000000000000000000000000.0
1000000000000000000000000000000000000000000.0
1120000000000000000000000000000000000000000.0
1250000000000000000000000000000000000000000.0
1400000000000000000000000000000000000000000.0
1600000000000000000000000000000000000000000.0
1800000000000000000000000000000000000000000.0
2000000000000000000000000000000000000000000.0
2240000000000000000000000000000000000000000.0
2500000000000000000000000000000000000000000.0
2800000000000000000000000000000000000000000.0
3200000000000000000000000000000000000000000.0
3600000000000000000000000000000000000000000.0
4000000000000000000000000000000000000000000.0
4500000000000000000000000000000000000000000.0
5000000000000000000000000000000000000000000.0
5600000000000000000000000000000000000000000.0
6300000000000000000000000000000000000000000.0
7100000000000000000000000000000000000000000.0
8000000000000000000000000000000000000000000.0
9000000000000000000000000000000000000000000.0
10000000000000000000000000000000000000000000.0
11200000000000000000000000000000000000000000.0
12500000000000000000000000000000000000000000.0
14000000000000000000000000000000000000000000.0
16000000000000000000000000000000000000000000.0
18000000000000000000000000000000000000000000.0
20000000000000000000000000000000000000000000.0
22400000000000000000000000000000000000000000.0
25000000000000000000000000000000000000000000.0
28000000000000000000000000000000000000000000.0
32000000000000000000000000000000000000000000.0
36000000000000000000000000000000000000000000.0
40000000000000000000000000000000000000000000.0
45000000000000000000000000000000000000000000.0
50000000000000000000000000000000000000000000.0
56000000000000000000000000000000000000000000.0
63000000000000000000000000000000000000000000.0
71000000000000000000000000000000000000000000.0
80000000000000000000000000000000000000000000.0
90000000000000000000000000000000000000000000.0
100000000000000000000000000000000000000000000.0
112000000000000000000000000000000000000000000.0
125000000000000000000000000000000000000000000.0
140000000000000000000000000000000000000000000.0
160000000000000000000000000000000000000000000.0
180000000000000000000000000000000000000000000.0
200000000000000000000000000000000000000000000.0
224000000000000000000000000000000000000000000.0
250000000000000000000000000000000000000000000.0
280000000000000000000000000000000000000000000.0
320000000000000000000000000000000000000000000.0
360000000000000000000000000000000000000000000.0
400000000000000000000000000000000000000000000.0
450000000000000000000000000000000000000000000.0
500000000000000000000000000000000000000000000.0
560000000000000000000000000000000000000000000.0
630000000000000000000000000000000000000000000.0
710000000000000000000000000000000000000000000.0
800000000000000000000000000000000000000000000.0
900000000000000000000000000000000000000000000.0
1000000000000000000000000000000000000000000000.0
1120000000000000000000000000000000000000000000.0
1250000000000000000000000000000000000000000000.0
1400000000000000000000000000000000000000000000.0
1600000000000000000000000000000000000000000000.0
1800000000000000000000000000000000000000000000.0
2000000000000000000000000000000000000000000000.0
2240000000000000000000000000000000000000000000.0
2500000000000000000000000000000000000000000000.0
2800000000000000000000000000000000000000000000.0
3200000000000000000000000000000000000000000000.0
3600000000000000000000000000000000000000000000.0
4000000000000000000000000000000000000000000000.0
4500000000000000000000000000000000000000000000.0
5000000000000000000000000000000000000000000000.0
5600000000000000000000000000000000000000000000.0
6300000000000000000000000000000000000000000000.0
7100000000000000000000000000000000000000000000.0
8000000000000000000000000000000000000000000000.0
9000000000000000000000000000000000000000000000.0
10000000000000000000000000000000000000000000000.0
11200000000000000000000000000000000000000000000.0
12500000000000000000000000000000000000000000000.0
14000000000000000000000000000000000000000000000.0
16000000000000000000000000000000000000000000000.0
18000000000000000000000000000000000000000000000.0
20000000000000000000000000000000000000000000000.0
22400000000000000000000000000000000000000000000.0
25000000000000000000000000000000000000000000000.0
28000000000000000000000000000000000000000000000.0
32000000000000000000000000000000000000000000000.0
36000000000000000000000000000000000000000000000.0
40000000000000000000000000000000000000000000000.0
45000000000000000000000000000000000000000000000.0
50000000000000000000000000000000000000000000000.0
56000000000000000000000000000000000000000000000.0
63000000000000000000000000000000000000000000000.0
71000000000000000000000000000000000000000000000.0
80000000000000000000000000000000000000000000000.0
90000000000000000000000000000000000000000000000.0
100000000000000000000000000000000000000000000000.0
112000000000000000000000000000000000000000000000.0
125000000000000000000000000000000000000000000000.0
140000000000000000000000000000000000000000000000.0
160000000000000000000000000000000000000000000000.0
180000000000000000000000000000000000000000000000.0
200000000000000000000000000000000000000000000000.0
224000000000000000000000000000000000000000000000.0
250000000000000000000000000000000000000000000000.0
280000000000000000000000000000000000000000000000.0
320000000000000000000000000000000000000000000000.0
360000000000000000000000000000000000000000000000.0
400000000000000000000000000000000000000000000000.0
450000000000000000000000000000000000000000000000.0
500000000000000000000000000000000000000000000000.0
560000000000000000000000000000000000000000000000.0
630000000000000000000000000000000000000000000000.0
710000000000000000000000000000000000000000000000.0
800000000000000000000000000000000000000000000000.0
900000000000000000000000000000000000000000000000.0
1000000000000000000000000000000000000000000000000.0
1120000000000000000000000000000000000000000000000.0
1250000000000000000000000000000000000000000000000.0
1400000000000000000000000000000000000000000000000.0
1600000000000000000000000000000000000000000000000.0
1800000000000000000000000000000000000000000000000.0
2000000000000000000000000000000000000000000000000.0
2240000000000000000000000000000000000000000000000.0
2500000000000000000000000000000000000000000000000.0
2800000000000000000000000000000000000000000000000.0
3200000000000000000000000000000000000000000000000.0
3600000000000000000000000000000000000000000000000.0
4000000000000000000000000000000000000000000000000.0
4500000000000000000000000000000000000000000000000.0
5000000000000000000000000000000000000000000000000.0
5600000000000000000000000000000000000000000000000.0
6300000000000000000000000000000000000000000000000.0
7100000000000000000000000000000000000000000000000.0
8000000000000000000000000000000000000000000000000.0
9000000000000000000000000000000000000000000000000.0
10000000000000000000000000000000000000000000000000.0
11200000000000000000000000000000000000000000000000.0
12500000000000000000000000000000000000000000000000.0
14000000000000000000000000000000000000000000000000.0
16000000000000000000000000000000000000000000000000.0
18000000000000000000000000000000000000000000000000.0
20000000000000000000000000000000000000000000000000.0
22400000000000000000000000000000000000000000000000.0
25000000000000000000000000000000000000000000000000.0
28000000000000000000000000000000000000000000000000.0
32000000000000000000000000000000000000000000000000.0
36000000000000000000000000000000000000000000000000.0
40000000000000000000000000000000000000000000000000.0
45000000000000000000000000000000000000000000000000.0
50000000000000000000000000000000000000000000000000.0
56000000000000000000000000000000000000000000000000.0
63000000000000000000000000000000000000000000000000.0
71000000000000000000000000000000000000000000000000.0
80000000000000000000000000000000000000000000000000.0
90000000000000000000000000000000000000000000000000.0
100000000000000000000000000000000000000000000000000.0
112000000000000000000000000000000000000000000000000.0
125000000000000000000000000000000000000000000000000.0
140000000000000000000000000000000000000000000000000.0
160000000000000000000000000000000000000000000000000.0
180000000000000000000000000000000000000000000000000.0
200000000000000000000000000000000000000000000000000.0
224000000000000000000000000000000000000000000000000.0
250000000000000000000000000000000000000000000000000.0
280000000000000000000000000000000000000000000000000.0
320000000000000000000000000000000000000000000000000.0
360000000000000000000000000000000000000000000000000.0
400000000000000000000000000000000000000000000000000.0
450000000000000000000000000000000000000000000000000.0
500000000000000000000000000000000000000000000000000.0
560000000000000000000000000000000000000000000000000.0
630000000000000000000000000000000000000000000000000.0
710000000000000000000000000000000000000000000000000.0
800000000000000000000000000000000000000000000000000.0
900000000000000000000000000000000000000000000000000.0
1000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
1120000000000000000000000000000000000000000000000000.0
1250000000000000000000000000000000000000000000000000.0
1400000000000000000000000000000000000000000000000000.0
1600000000000000000000000000000000000000000000000000.0
1800000000000000000000000000000000000000000000000000.0
2000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
2240000000000000000000000000000000000000000000000000.0
2500000000000000000000000000000000000000000000000000.0
2800000000000000000000000000000000000000000000000000.0
3200000000000000000000000000000000000000000000000000.0
3600000000000000000000000000000000000000000000000000.0
4000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
4500000000000000000000000000000000000000000000000000.0
5000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
5600000000000000000000000000000000000000000000000000.0
6300000000000000000000000000000000000000000000000000.0
7100000000000000000000000000000000000000000000000000.0
8000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
9000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
10000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
11200000000000000000000000000000000000000000000000000.0
12500000000000000000000000000000000000000000000000000.0
14000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
16000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
18000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
20000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
22400000000000000000000000000000000000000000000000000.0
25000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
28000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
32000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
36000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
40000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
45000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
50000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
56000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
63000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
71000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
80000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
90000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
100000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
112000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
125000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
140000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
160000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
180000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
200000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
224000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
250000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
280000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
320000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
360000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
400000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
450000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
500000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
560000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
630000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
710000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
800000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
900000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
1000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
1120000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
1250000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
1400000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
1600000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
1800000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
2000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
2240000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
2500000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
2800000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
3200000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
3600000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
4000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
4500000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
5000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
5600000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
6300000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
7100000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
8000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
9000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
10000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
11200000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
12500000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
14000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
16000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
18000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
20000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
22400000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
25000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
28000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
32000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
36000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
40000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
45000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
50000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
56000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
63000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
71000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
80000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
90000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
100000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
112000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
125000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
140000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
160000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
180000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
200000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
224000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
250000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
280000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
320000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
360000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
400000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
450000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
500000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
560000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
630000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
710000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
800000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
900000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
1000000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
1120000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
1250000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
1400000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
1600000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
1800000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
2000000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
2240000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
2500000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
2800000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
3200000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
3600000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
4000000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
4500000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
5000000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
5600000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
6300000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
7100000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
8000000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
9000000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
10000000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
11200000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
12500000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
14000000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
16000000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
18000000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
20000000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
22400000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
25000000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
28000000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
32000000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
36000000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
40000000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
45000000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
50000000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
56000000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
63000000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
71000000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
80000000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
90000000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
100000000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
112000000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
125000000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
140000000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
160000000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
180000000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
200000000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
224000000000000000000000000000000000000000000000000000000000.0
250000000000000000000000000000000000000000000000000000000000.

1787. Julij. hunne goederen zouden wegnemen, 't welk zij egter wisten, dat wij gaarne hadden, uit de ruilingen met hun gedaan. Onze Matroozen, zoo wel als onze Officieren, gevoelden zig getroffen door dit blijk van vertrouwen; ſchande en ſmaad zou hij zig op den hals gehaald hebben, die laag en ſnood genoeg geweest was, om in dit Land van vertrouwen den minſten diefſtal te plegen.

Het bleek uit alles, dat wij de *Orotchijs* alleen in hunne landwooningen bezogt hadden, waar zij hunnen oogst van Zalm inzamelen, die, even als het koorn in *Europa*, den hoofdtak van hun middel van beſtaan uitmaakt. Ik vond bij hun zoo weinig huiden van hartenbeesten, dat ik grond heb te vermoeden, dat de jagt bij hun weinig te beduiden heeft. Een klein gedeelte van hun voedzel beſtaat uit de wortelen van eene geele Lelij, of *Saranne*, welken de Vrouwen verzamelen op den kant der bosſchen, en die zij bij hun vuur droogen.

Veelligt zou men tot de veronderſtelling komen, uit het groot getal van begraafplaatſen, want wij vonden er op alle Eilanden en in alle kreeken, dat zij ten blijke ſtrek-

ſtrekten van eene in die oorden onlangs gewoed hebbende buitengewoone ſterfte, die het tegenwoordig geſlacht tot een klein getal gebragt had: maar ik ben veel eer geneigd om te gelooven, dat de onderſcheiden Familiën, deeze Natie uitmakende, verſpreid waaren in de omliggende Baaijen, om Zalm te viſchen en te droogen, en dat zij allen in den winter te zamen kwamen, hunnen voorraad van gedroogden viſch medebrengende, om daar van te beſtaan tot het wederkeeren van een gunſtiger jaargetijde. Dan, de waarſchijnlijkſte veronderſtelling is, dat de diepe eerbied van dit Volk voor de graven hunner Voorvaderen, hun aanzet om dezelven te onderhouden en te herſtellen, en dat zij, in dier voegen, eeuwen lang de verwoestingen voorkomen, die door een langduurig tijdverloop anderzints onvermijdelijk zijn zouden. Onder de Inwoonderen ontdekte ik geene teekenen van onderſcheiden rangen; dit zelfde kan van de dooden niet gezegd worden, wier aſſche rust in plaatſen van meerder of minder aanzien, naar gelang van hunnen rijkdom. Het is waarſchijnlijk genoeg, dat de arbeid van een lang leven naauwlijks toereikt,

1787. juilj.

1787. Julij. reikt, om de kosten goed te maken van deeze kostbaare begraafplaatſen, die egter alleen eene betrekkelijke aanzienlijkheid hebben, en waar van men zig een zeer verkeerd denkbeeld zou vormen, wanneer men dezelven met de graftomben van beſchaafder Volken wilde gelijk ſtellen. De lijken van de armſte inwoonderen worden aan de open lucht blootgeſteld, liggende op een baar, onderſchraagd door ſtokken, vier voeten hoog: maar allen hebben zij bij zig hunne bogen, pijlen, netten, en eenige ſtukken van gewerkte ſtoffen, geplaatst bij hun lijk, en naar alle waarſchijnlijkheid zou het heiligſchennis wezen, dezelven weg te nemen.

Zeden en kleeding der Orotchijs. Het ſcheen, als of dit Volk, zoo wel als de Inwoonders van het Eiland *Segaliën* (*), geen Opperhoofd erkende, en aan geen geregelden regeeringsvorm onderworpen was. De zagtheid hunner zeden, hun

(*) Het Eiland *Segaliën* is één van die, welks naam de grootſte meenigte van veranderingen heeft, onder de Aardrijksbeſchrijvers: op de oude kaarten treft men het aan, onder de volgende benamingen: *Sabalien*, *Ula-bata*, *the Black River*, *Saghaliën*, *Anga-bata*, *Amur*, *Amour*, enz.

hun eerbied voor den ouderdom, weeren bij hun mogelijk alle de onheilen van regeeringloosheid. Wij vernamen 'er nimmer eenig geſchil, hoe gering ook. Hunne onderlinge toegenegenheid, hunne teederheid jegens de kinderen, verſchaften ons een aandoenlijk toneel: maar onze zintuigen werden ſlegt onthaald op den leelijken ſtank van den Zalm, die niet alleen hunne huizen, maar ook de omliggende ſtreeken vervulde. De Zalm-graaten lagen overal verſtrooid, het bloed tot op de haardſteede; gretige, doch anders vrij tamme honden verſlonden het overige. De morsſigheid en ſtank van dit Volk zijn allerwalglijkst. 'Er beſtaat mogelijk nergens een Volk van zwakker geſteltenis, of wier gelaatstrekken meer verſchillen van die, aan welken wij het denkbeeld van ſchoonheid hegten: doorgaande, is hunne grootte tien duimen beneden de vier voeten, en hunne lichamen zijn rank; hunne ſtem is zwak, en gelijkt op eene kinderſtem; zij hebben uitſtekende kaakbeenderen, kleine blaauwe oogen, in eenen diagonalen of regthoekigen ſtand; een grooten mond, een platten neus, een

1787. Junij.

1787. Julij. korte kin, weinig of geen baard, een olijfkleurig vel, gevernisd met traan en rook. Zij laaten het hoofdhair groeijen, en binden het omtrent op dezelfde wijze, als wij gewoon zijn. Het hair der Vrouwen hangt los over de ſchouderen, en haare gelaatstrekken komen volmaakt overeen met de zoo even beſchrevene der Mannen. Het zou bezwaarlijk vallen, haar van de Mannen te onderkennen, ware het niet door een klein verſchil in de kleeding en den blooten hals. Zij zijn egter niet onderworpen aan harden arbeid, die, gelijk bij de *Americaanſche Indianen*, de fraaiheid van haare gelaatstrekken zou wegnemen, had de Natuur haar met dit voorregt begunſtigd. Haare werkzaamheden bepaalen zig tot het ſnijden en naaijen der kleederen, het te droogen hangen van den visch, het oppaſſen der kinderen, waar aan zij te zuigen geven, tot dezelve drie of vier jaaren oud zijn. Ik verwonderde mij zeer, één der kinderen te zien, die, na een kleinen boog geſpannen, met eene redelijk goede juistheid afgeſchoten, en aan een hond verſcheiden ſlagen gegeven te hebben, als een

een kind van vijf of zes maanden, het welk op de knie der moeder te ſlapen lag, aan haare borst ging leggen. 1787. Julij.

Het vrouwelijk geſlacht ſchijnt onder hun eene vrij groote achting te genieten. Nimmer ſlooten zij met ons eenige handeling, zonder vooraf met hunne Vrouwen te raadplegen: de afhangende zilveren oorringen en koperen ſnuisterijen ſchikken zij hunne Vrouwen en dogteren toe. De Mannen en kleine Jongens zijn gekleed met een wambuis van nankin, of de huid van een hond of visch, gemaakt in de gedaante van een voermans rok. Indien dit beneden de knie koomt, dragen zij geene broeken; zoo niet, dan hebben zij die op de wijze der *Chineezen*, wier broeken tot half wegen de dije hangen. Allen hebben zij laarſen van zeehonden-huiden, doch bewaaren die voor den winter; ten allen tijde, en in allerleij ouderdom, zelfs de kinderen die nog aan de borst liggen, dragen zij een lederen gordel, waar aan een mes in eene ſchede, een ſtaal om vuur te ſlaan, een pijp, en een klein zakje tot tabak.

De kleeding der Vrouwen verſchilt eenigermaten van die der Mannen. Zij bedek-

1787. Julij. ken zig met een grooten mantel van nankin, of van zalmvel, het welk zij volmaakt weten te bereiden en zeer buigzaam te maken. Dit kleed daalt af tot den enkel, en is zomtijds geboord met een rand van koperen vercierſelen, die het geluid van kleine ſchelletjes maken. Die Zalmen, van welker vellen men kleederen maakt, worden nooit in den zomer gevangen, en wegen van dertig tot veertig ponden. Die wij in de maand Julij vingen, waren niet zwaarder, dan drie of vier ponden; doch dit nadeel werd ruim vergoed door het aantal en de lekkerheid van ſmaak: eenparig oordeelden wij, nooit beter Zalm gegeten te hebben.

Het is ons onmogelijk, iets van den Godsdienst van dit Volk te zeggen. Tempels of Priesters hebben wij niet gezien; maar eenige ruw gemaakte figuuren, misſchien Afgodsbeelden, afhangende van het dak in hunne hutten. Deeze verbeeldden kinderen, armen, handen, beenen, en zij hadden zeer veel van de uit hoofde van geloften opgehangene ſtukken in de *Franſche* Doopkerken. Het is zeer mogelijk, dat deeze beelden, welken wij verkeerd voor af-

afgodsbeelden namen, alleenlijk dienden, om aan hun geheugen te herinneren een kind, door beeren verſcheurd, of een Jager, door die dieren gewond. 'Er is egter maar weinig waarſchijnlijkheid, dat een Volk van zoo zwakke geſteltenis vrij van bijgeloof zou wezen. Wij geraakten zomwijlen in het vermoeden, dat zij ons voor Toovenaars hielden. Zij beantwoordden veelen onzer vragen met een zigtbaaren wederzin, doch zeer beleefd; en wanneer wij eenige trekken op papier maakten, ſcheenen zij de beweging van de hand, die ſchreef, voor tooverteekenen te houden, en weigerden ons te antwoorden op het geen wij vroegen, ons te verſtaan gevende, dat het kwaad was. 1787. Julij.

Hunne weigerachtigheid in het aanneemen van geſchenken.

Ten deezen opzigte konden onze geſchenken hunne vooroordeelen niet overwinnen, zij ontfingen dezelven met huivering, en weigerden ze zelfs zomtijds volſtandig. Ik verbeeldde mij te kunnen bemerken, dat zij in het aanbieden der geſchenken eene meerdere kieschheid verlangden. Om te beproeven, of dit vermoeden gegrond was, vervoegde ik mij in één van hunne hutten; nedergezeten haalde ik

1787. Julij. twee kinderen van drie of vier jaaren naar mij toe, ſtreelde dezelven, en gaf elk een ſtuk nankin van rozenkleur, in mijn zak medegenomen. De levendigſte voldoening was te lezen op het gelaat en in de houding van het geheele huisgezin; en ik houde mij verzekerd, dat zij dit geſchenk geweigerd zouden hebben, indien ik het regtſtreeks aan hun gegeven had. De man trad de hut uit, keerde ſpoedig te rug met zijnen ſchoonſten hond, en verzogt mij dien aan te nemen. Ik weigerde zulks, hem tevens trachtende te beduiden, dat die hond voor hem van grootere nuttigheid was, dan voor mij: doch hij drong 'er op aan, en bemerkende, dat het zonder uitwerking bleef, deed hij de twee kinderen, die het nankin van mij ontfangen hadden, naderen, en de kleine handjes op den hond gelegd hebbende, gaf hij mij daar door te verſtaan, dat ik geen geſchenk van zijne kinderen behoorde te weigeren. Zulk eene verregaande kieschheid in zeden kan geen plaats hebben, dan bij een zeer beſchaafd Volk. Het ſchijnt mij toe, dat de beſchaafdheid van een Volk, het welk geen vee heeft, en geen landbouw kent, niet wel verder gaan

gaan kan. — Noodzakelijk is het hier aan te merken, dat honden bij deeze lieden een zeer gewaardeerde eigendom zijn. Zij ſpannen deeze dieren voor kleine, zeer ligte ſleden, van een vrij goed maakzel, en volkomen gelijk aan die der *Kamtſchatdaalers*. Deeze honden, behoorende tot het ras der wolfs-honden, zijn, ſchoon middelbaar van grootte, zeer ſterk, leerzaam, en goedaartig; zij ſchijnen het character hunner meesters aangenomen te hebben; terwijl die van *Port des François*, ſchoon van dezelfde zoort, en veel kleinder, woest en wreed zijn. Een hond, uit *Port des François* medegenomen, en verſcheiden maanden aan boord gehouden, wentelde zig in het bloed, wanneer wij een beest of ſchaap gedood hadden, liep de vogels agter na als een vos, en betoonde meer de eigenſchappen te hebben van een wolf, dan van een huishond. Deeze hond viel in zee, bij eene zwaare dijning, in den nagt; misſchien over boord geworpen door een Matroos, wien hij het eeten ontnomen had. 1787. Julij.

De vreemde Reizigers, van welken vier praauwen voor her gehucht lagen, en *De Bivalvis verſchaffen aard.*

1787. Julii.

waar van wij hier boven melding gemaakt hebben, hadden onze nieuwsgierigheid gaande gemaakt, zoo wel als hun Land der *Bitchijs*, zuidwaards van de Baaij *de Caffries* gelegen. Wij ſtelden alle onze vermogens te werk, om hun, nopens het aardrijkskundige van hun Land, te ondervragen: wij ſchetſten op een ſtuk papiers de kust van *Tartartje*, de Rivier *Segaliën*, en het Eiland van dien naam, 't welk zij ook *Tchoka* noemden, tegen over dezelfde kust, en wij lieten eene opening tusſchen beiden; zij namen de teekenpen uit onze hand, en hegtten door een ſtreep het Eiland aan het vaste Land; vervolgens haalden zij hunne praauw op het zand, en gaven ons te verſtaan, dat zij, na de Rivier afgevaaren te zijn, in deezer voegen hunne praauw op de zandbank gehaald hadden, die het Eiland aan het vaste Land hegt; daar op plukten zij van den bodem der zee eenig wier, van 't welk ik melding gemaakt heb, als den bodem van deeze Golf vullende; zij lagen dit wier op het ſtrand neder, daar mede willende aanduiden, dat 'er ook van dit wier gevonden wordt op de bank, door hun overgetoogen.

rijk kundige bijzonderheden.

Dit

Dit berigt, door deeze vreemde Reizigers gegeven, die van de Rivier *Segaliën* afgekomen waren, en het geen zoo zeer ſtrookte met het geen wij gezien hadden, zints wij op zes vademen waters bleven liggen, liet ons geen twijffel over. Om dit berigt overéén te brengen met het berigt, ons door de Inwoonderen van Baaij *de Langle* gegeven, is alleen noodig, dat 'er, bij hoog water, aan zommige gedeelten van de bank, openingen blijven, met drie of vier voeten waters; eene diepte, meer dan genoeg, om met hunne praauwen te kunnen vlotten. 1787, July.

Naardemaal dit egter eene zeer belangrijke zaak was, nooit voor mij uitgemaakt, vervoegde ik mij den volgenden dag naar 't ſtrand, en wij hadden een nader onderhoud door teekenen met die Vreemdelingen; de uitſlag was dezelfde. Eindelijk gaf DE LANGLE, nevens mij, last aan LAVAUX, die eene wondere vaardigheid bezat om vreemde ſpraaken uittedrukken en te verſtaan, om nieuwe naſporingen te doen. Hij vondt de *Bitchijs* onveranderlijk ten aanzien van hunne gegevene onderrigting; ik liet toen mijn gemaakt ontwerp

1787. Julij. vaaren, om mijne sloep tot in het diepste van de Golf te zenden, 't welk niet wel een grooter afstand kon wezen van de Baaij *de Castries*, dan tien of twaalf mijlen. Behalven dat dit ontwerp met groote ongelegenheden in de uitvoering zou vergezeld gegaan hebben, maakte de minste opkoeling van den wind uit het zuiden eene zeer hooge zee in het diepste van dit Kanaal; zoo dat een onoverdekt vaartuig groot gevaar loopt, om overloopen te worden van de golven, die dikwils breken, als op eene droogte. Daarenboven maakte de aanhoudendheid der zuidlijke winden, en de geduurige nevels, den tijd van de wederkomst der sloep zeer onzeker, en wij hadden geen oogenblik te missen. In plaats derhalven van de sloep uittezenden, tot het ophelderen van een aardrijkskundig verschil, waar over niet wel langer twijffel kon overblijven, besloot ik onze werkzaamheid te verdubbelen, om eindelijk uit deeze Golf te geraaken, waar in wij drie maanden gezeild, en welke wij bijkans overal bezogt, in allerleie rigtingen doorkruist en gepeild hadden, zoo om onze eigene veiligheid, als om den aardrijkskundigen alles te geven,

ven, wat zij konden verlangen. Het peil- 1787.
lood alleen kon onze gids wezen, in 't Julij.
midden van de nevels, die ons zoo langen tijd omringden: zulks had egter ons geduld niet afgemat; en wij lieten geen punt van de beide kusten onbezogt. 'Er bleef nu nog maar één belangrijk punt, om op te klaaren, voor ons over; dat van den zuidlijken uithoek van het Eiland *Segaliën*, welken wij alleenlijk kenden tot aan de Baaij DE LANGLE op 47 graden, 49 minuten; en ik beken, dat ik dit misschien aan anderen zou overgelaten hebben, indien het mij mogelijk geweest ware deeze Straat uittezeilen, terwijl het jaargetijde verliep, en ik niet onkundig was van de groote bezwaarlijkheid, om twee honderd mijlen in den wind op te werken, in een zoo naauw Kanaal, vol mist, en waar de zuidelijke winden nooit meer veranderden, dan twee ſtreeken ten oosten of ten westen. Ik wist wel uit het reisverhaal van het Schip *de Caſtricum*, dat de Hollanders aldaar noordelijke winden hadden aangetroffen in de maand Augustus; dan hier ſtaat aan te merken, dat zij zeilden aan den oostkant van hun vermeende *Jesso*; dat wij integendeel

ons

1787. Julij. ons bevonden tusſchen twee Landen, welker uiteinden lagen in de zeeën der paſſaatwinden, die op de kusten van *China* en *Coréa* tot in de maand October waaijen.

Het ſcheen ons toe, dat niets den wind van den eens genomen ſtreek zou kunnen doen veranderen; dit deed mij te ſterker verlangen om ons vertrek te verhaasten, en ik had den tijd daar toe onveranderlijk bepaald op den 2^en^ Augustus. De tijd, welke nog overſchoot, werd beſteed, om eenig gedeelte van de Baaij op te nemen, als mede verſcheidene der Eilanden, waar door dezelve gevormd wordt. Onze Natuurkundigen deeden uitſtappen naar alle punten der kust, waar zij veronderſtelden voldoening voor hunne nieuwsgierigheid te zullen vinden. LAMANON zelf, die langen tijd ziek geweest was, en wiens herſtelling traaglijk voortging, wenſchte zeer ons te vergezellen. De Lava's, en andere ſtoffen van vuurſpuwende bergen, waar uit hij vernam, dat deeze Eilanden beſtonden, gedoogden niet, dat hij zijne zwakheid in aanmerking nam. Hij, zoo wel als de Abt MONGÉS, en Pater RECEVEUR ontdekten, dat het grootſte gedeelte der zelfſtandig-

Mineraalen, planten, gedierten in de Baaij de Caſtries.

digheden omſtreeks de Baaij en de Eilanden, die 'er den ingang van uitmaakten, roode Lava waren, vast of met poriën; graauwe Baſalten van allerleije gedaanten, die door het vuur niet ſcheenen aangedaan te wezen, maar de ſtoffe verſchaft hadden van de Lava's en Baſalten, die geſmolten waren in deeze ſtookplaats: onder deeze volcaniſche ſtoffen, welker uitbarſting men veronderſtelde zeer langen tijd geleden te zijn, werden verſcheiden crijſtalliſatien gevonden. Zij konden de monden der Vuurbergen niet ontdekken: het zoude een verblijf van verſcheiden weken vereischt hebben, om de ſpooren, welke daar toe leidden, na te gaan, en te volgen. 1787. Julij.

De la martiniere bezogt, met zijne gewoone werkzaamheid, de kusten, volgde den loop der Rivieren, om aan haare oevers nieuwe planten te ontdekken, doch hij vondt alleen dezelfde zoorten, als hij ontmoet had in de Baaien van *Ternai* en *Suffren*. De groeij was 'er bijkans in denzelfden ſtaat, als men dien in den omtrek van *Parijs* omtrent het midden van Meij ziet. Onze kenners van ſchelpen waren gelukkiger: zij vonden bij uitſtek dunne

oes-

1787. Julij. oesterſchelpen, zeer fraaij wijnverwig en zwart van kleur; doch zoo vast aan de rotſen verkleefd, dat het veel moeite kostte, dezelven los te maken; de ſchelpen waren zoo dun, dat het zeer bezwaarlijk viel dezelven heel te bewaren. Wij haalden ook met de dregge eenige ſchelpvisſchen op, van eene ſchoone kleur, en verſcheide andere gemeenere.

Onze Jagers ſchooten veele Waterhoenderen, eenige wilde Eenden, Zeeraven, Akkermannetje, witte en zwarte Kwikſtaarten, als mede een kleine Vliegenvanger, hemelsblaauw van kleur, tot hier toe onbeſchreven; doch alle deeze zoorten waren vrij ſchaars. De natuur van alle levende wezens ſchijnt, in deeze bijkans altijd bevrozene luchtſtreken, in eenen ſtaat van gevoelloosheid, en derzelver vermeenigvuldiging is niet zeer talrijk. De Zeeraaven, en andere vogels, die onder een gelukkiger luchtſtreek gezellig leven, woonen hier eenzaam op de toppen der rotſen. Eene droeve en naargeestige eenzaamheid ſchijnt langs het geheele zeeſtrand te heerſchen, en in de bosſchen, waar in alleen gehoord wordt het krasſen van de Ravens, en die al-

alleen ter woonplaats ſtrekken aan den witkoppigen Arend, en andere roofvogels. De Zwaluw en de Zand-zwaluw zijn de eenige vogels, die zig in hun eigen Land ſchijnen te bevinden; nesten en vlugten van deezen ziet men in alle rotſen langs het ſtrand. Ik houde het daar voor dat de Schoorſteen- of Huis-Zwaluw en de Zandzwaluw de vogels zijn, die zig het meest over den geheelen aardbol verſpreid vinden; dewijl ik de eene of andere deezer vogelſoorten heb aangetroffen in elk Land, waar ik den voet zette. 1787. julij.

Schoon ik hier geene put deed delven, heb ik grond van ſterk vermoeden, dat de aarde, geduurende den zomer, tot eene zekere diepte bevroozen blijft; dewijl het water, ter plaatſe, waar wij het zelve haalden, nooit meer dan drie en een halve graad boven het vriespunt teekende, en het water in de ſtroomen, door een Thermometer beproefd, nooit meer dan vier graden boven het gemelde punt rees. De kwik bleef egter, in de open lucht, op vijftien graaden. Deeze kortſtondige hette dringt niet ver door; dezelve verhaast alleen den groeij, welke in minder dan drie maan-

1787. julij. maanden geſchiedt; dezelve vermeenigvuldigt in korten tijd eene verbaazende meenigte van muggen, vliegen, en andere laſtig vallende Inſecten.

De Inboorlingen kweeken geene planten aan; nogthans ſchijnen zij zeer geſteld op de voortbrengzelen van het groeiend rijk. Het graan der *Mantchoux*, 't welk zeer veel gelijkt op onze gierst, is één van hunne lekkernijen. Zij verzamelen zorgvuldig verſcheiden in het wild groeiende wortelen, welken zij tot wintervoorraad droogen; onder anderen den wortel van de geele Lelie of Saranne, die eene waare ajuinplant is. Daar hunne natuurlijke geſteldheid en arbeidzaame vlijt veel minder is, dan die der inwoonderen van het Eiland *Segaliën*, maken zij geen werk van het weefgetouw, en zijn alleen gekleed met de geringſte zoort van *Chineeſche* ſtoffen, en met de huiden van eenige land- of zeedieren. Onze tuinman, COLLIGNON, doodde een Rob met ſtokſlagen; hij vondt dit dier ſlapende op het ſtrand: het verſchilde in geenerleij opzigt van die aan de *Hudſons-Baaij* en de kust van *Labrador*. Deeze ontmoeting werd gevolgd door een voor hem

hem ongelukkig geval. Eene regenbuij overviel hem in het bosch, waar hij eenige *Europiſche* zaaden zaaide; hij wilde vuur ontſteken om zig te droogen, en maakte ten dien einde zeer onvoorzichtig gebruik van buskruid; het vuur ſloeg in de kruidhoorn, welke hij in zijne hand hield; de ſlag brak het beentjen van zijn duim, en de wonde werd zoo gevaarlijk, dat hij aan de kunde van onzen Heelmeester ROLLIN het behoud van zijnen arm te danken had. 1787. Julij.

Ik neem deeze gelegenheid waar om te melden, dat deeze ROLLIN, zijne bezorgdheid over al het ſcheepsvolk latende gaan, bijzonder lette op de zoodanigen, die de grootſte mate van gezondheid uiterlijk ſcheenen te genieten. Hij had bij veelen de beginzelen van ſcheurbuik ontdekt, blijkbaar aan het gezwollen tandvleesch en de dikke beenen; dit had zig aan land meer en meer ontdekt; gaarne zoude hij aldaar nog een paar weken verbleven zijn, maar wij hadden geen tijd, om ons zoo lang aan de Baaij *de Caſtries* op te houden. Wij vleidden ons, dat de gewoone middelen van mout, denneknoppen, aftrekzel van

1787. Julij. kina, met versch water aangelengd, deeze eerst opkomende verſchijnſelen zouden doen verdwijnen, en ons vergunnen eene gelegenheid af te wagten, om ter verfriſſing van ons ſcheepsvolk langer aan wal te kunnen verblijven.

EINDE VAN HET TWEEDE DEEL.

BERICHT

VOOR DEN

BINDER.

PLAAT IV. Verbeeldende de kleeding der Bewooners van het Eiland *Manilla*; tegen over bladz. . . . 138.

PLAAT V. Verbeeldende de kleeding der Bewooners van Baaij *de Langle*; tegen over bladz. . . . 226.